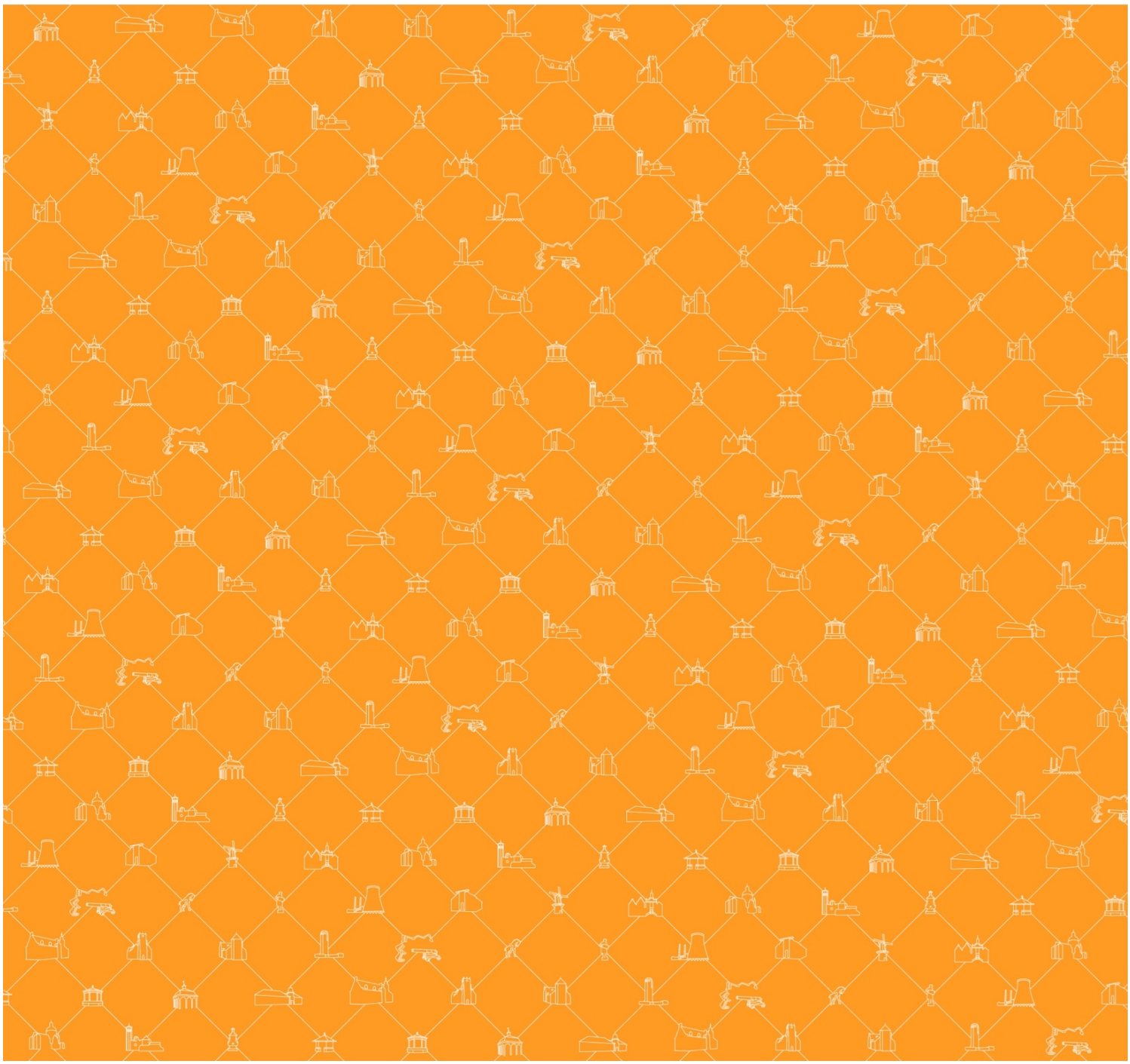
Gemeente
Geertruidenberg

Begroting 2023

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **2**

Inleiding **6**

Voorwoord 6

In één oogopslag **9**

BIO (Begroting in een oogopslag) 9

Programma 1 Opgave Leefbaarheid **10**

1.1 Openbare orde en veiligheid 10
1.2 Verkeer en vervoer 10
1.3 Parkeren 13
1.4 Economische havens en waterwegen 13
1.5 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie 14
1.6 Cultureel erfgoed 14
1.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie 15
1.20 Mutaties reserves 16
1.30 Wat mag het kosten? 17
1.40 Investeringen 17
1.50 Risico's 19
1.60 Beleidsindicatoren 19

Programma 2 Opgave Duurzaamheid **20**

2.1 Riolering 20
2.2 Afval 21
2.3 Milieubeheer 23
2.20 Mutaties reserves 27
2.30 Wat mag het kosten? 27
2.40 Investeringen 28
2.50 Risico's 28
2.60 Beleidsindicatoren 28

Programma 3 Opgave Mens en Zorg **29**

3.1 Openbaar basisonderwijs 30
3.2 Onderwijshuisvesting 30
3.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken 32
3.4 Sportbeleid en activering 33
3.5 Sportaccommodaties 34
3.6 Samenkracht en burgerparticipatie 36
3.7 Wijkteams 39

3.8 Inkomensregelingen....40
3.9 Begeleide participatie....41
3.10 Arbeidsparticipatie....42
3.11 Maatwerkvoorzieningen (WMO)....42
3.12 Maatwerkdienstverlening 18+....43
3.13 Maatwerkdienstverlening 18-....44
3.14 Geëscaleerde zorg 18+....44
3.15 Geëscaleerde zorg 18-....45
3.16 Volksgezondheid....45
3.17 Begraafplaatsen en crematoria....46
3.20 Mutaties reserves....46
3.30 Wat mag het kosten?....48
3.40 Investeringen....49
3.50 Risico's....50
3.60 Beleidsindicatoren....50

Programma 4 Opgave Wonen....52

4.1 Ruimte en leefomgeving....52
4.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)....55
4.3 Wonen en Bouwen....56
4.20 Mutaties reserves....58
4.30 Wat mag het kosten?....59
4.40 Investeringen....59
4.50 Risico's....59
4.60 Beleidsindicatoren....60

Programma 5 Opgave Economie en Toerisme....61

5.1 Recreatieve havens....61
5.2 Economische havens en waterwegen....61
5.3 Economische ontwikkelingen....62
5.4 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen....63
5.5 Economische promotie....63
5.6 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie....64
5.7 Musea....65
5.8 Cultureel erfgoed....65
5.9 Media....65
5.10 Wonen en Bouwen....66
5.20 Mutaties reserves....66
5.30 Wat mag het kosten?....68
5.40 Investeringen....68
5.50 Risico's....69

5.60 Beleidsindicatoren....69

Programma 6 Opgave Bestuur en Dienstverlening....70

6.1 Bestuur....70
6.2 Burgerzaken....71
6.3 Crisisbeheersing en brandweer....73
6.4 Openbare orde en veiligheid....73
6.20 Mutaties reserves....74
6.30 Wat mag het kosten?....75
6.40 Investeringen....75
6.50 Risico's....75
6.60 Beleidsindicatoren....77

Programma 7 Opgave Financiën....78

7.1 Beheer overige gebouwen en gronden....78
7.2 Overhead....79
7.3 Treasury....89
7.4 OZB woningen....89
7.5 OZB niet-woningen....90
7.6 Belastingen overig....91
7.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds....91
7.8 Overige baten en lasten....93
7.9 Economische promotie....94
7.20 Mutaties reserves....94
7.30 Wat mag het kosten?....96
7.40 Investeringen....96
7.50 Risico's....97
7.60 Beleidsindicatoren....98

Paragrafen....100

Paragraaf A - Lokale heffingen....100
Paragraaf B - Weerstandvermogen en risicobeheersing....109
Paragraaf C - Onderhoud kapitaalgoederen....117
Paragraaf D - Financiering....123
Paragraaf E - Bedrijfsvoering....128
Paragraaf F - Verbonden partijen....132
Paragraaf G - Grondbeleid....135
Paragraaf H - Rechtmatigheid....139
Paragraaf I - Duurzaamheid....140
Paragraaf J - Donge oevers....141

Overzicht Programma, taakvelden -meerjarig....146

Overzicht Taakvelden....148
Overzicht raadsprogramma's en taakvelden....150
EMU-saldo....154
Investeringsplan 2023-2026....156
Overzicht Reserves en voorzieningen....160
Incidentele baten en lasten....168
Balans....171

Inleiding

Voorwoord

Voorwoord

Hierbij bieden wij u de begroting 2023 en meerjarenramingen 2024 tot en met 2026 aan. Dit is de eerste begroting van het nieuwe college in deze raadsperiode.

In de laatste raadsvergadering voor het zomerreces heeft uw raad het coalitieakkoord 2022 - 2026 “Eén gemeenteraad voor drie kernen” besproken. Dat vormt de basis voor de periode die voor ons ligt. In verband met het verloop tot de benoeming van het nieuwe college en het aansluitende reces is het niet haalbaar geweest om al te komen tot een collegeakkoord met een financiële onderbouwing. Zoals in het coalitieakkoord reeds is aangekondigd, is deze begroting daarom in de basis zonder nieuw beleid opgesteld. Zij is gebaseerd op de meicirculaire 2022, de Turap 2022-2 en de gegevens uit de septembercirculaire 2022 voor zover die gegevens daaruit ten tijde van de opstelling eenduidig konden worden opgemaakt.

De wereld staat op zijn kop. Naast coronacrisis hebben de effecten van de oorlog in Oekraïne veel invloed op ons dagelijks leven. Die oorlog zorgde dit jaar voor een enorme stroom van vluchtelingen. Geertruidenberg heeft hierin doortastend gehandeld door eerst opvang in de Schattelijn te organiseren en later in het Hoge Veer. Hierin is niet alleen vanuit de gemeentelijke organisatie veel tijd en energie gestoken; ook hebben wij veel hulp en ondersteuning ontvangen vanuit de samenleving. In combinatie met de stijgende vraag naar huisvesting voor spoedzoekers, asielzoekers, vluchtelingen en statushouders is de opgave wonen een zeer urgente geworden die ook de komende jaren nadrukkelijk onze aandacht vraagt.

Al deze ontwikkelingen hebben financiële en sociale impact op onze inwoners en ondernemers. Wij sluiten onze ogen daar niet voor. De toekomst is onzeker en de hoge inflatie en enorm gestegen energietarieven en kosten voor levensonderhoud raken hen diep. Daarnaast zien wij grote opgaven op ons afkomen. Denk hierbij onder meer aan de vergrijzing, de krapte op de arbeidsmarkt, de stijgende kosten van bouwen en onderhoud en de verduurzaming. Hiermee zijn de komende jaren forse investeringen gemoeid. Dit alles bij elkaar vraagt om continue focus en behoedzaam afgewogen keuzes.

<u>Uitwerking maatschappelijke opgaven</u>
Inmiddels heeft het college een aanvang gemaakt met het uitwerken van het collegeprogramma. Naast onze wettelijke taken vormen de maatschappelijke opgaven waarvoor wij staan hiervoor de basis. Deze opgaven zijn benoemd in het coalitieakkoord. Gelet op de hierboven bedoelde ontwikkelingen zijn wij genoodzaakt om bij de uitwerking scherpe keuzes te maken. De onderbouwing van strategische doelstellingen met gewenste maatschappelijke effecten en concrete acties geeft ons focus en biedt houvast in de komende jaren. Dat is waar onze inwoners en ondernemers recht op hebben in deze onzekere tijden en dit vraagt van ons om dit proces zorgvuldig te doorlopen.

De inzichten en resultaten bespreken wij met uw raad om vervolgens het gehele collegeprogramma door te rekenen. Uiteindelijk zal dit resulteren in een begrotingswijziging die in januari 2023 aan uw raad zal worden voorgelegd. Hiermee benadrukken wij dat er voor de begrotingssaldi, zoals u die hierna kunt lezen, een nadere invulling komt in die begrotingswijziging.
Vooruitlopend daarop hebben we in deze begroting per opgave alvast kort de hoofdlijnen benoemd die nader worden uitgewerkt in maatschappelijke effecten en concrete acties.

Focus

Door het werken vanuit de maatschappelijke opgaven brengen we meer focus aan op de zaken die er toe doen voor onze inwoners, ondernemers en andere belanghebbenden. Om deze manier van werken verder vorm te geven is het belangrijk om te investeren in de verbinding tussen uw raad, het college en de ambtelijke organisatie. Om de doelstellingen te behalen die het college en uw raad voor de komende jaren vastleggen is een goed functionerende ambtelijke organisatie van groot belang.

Mede door de toename van het aantal taken bij gemeenten zien we landelijk een stijging van het aantal medewerkers. Ook in onze directe omgeving zien we gemeenten investeren in capaciteit om de taken en ambities het hoofd te kunnen bieden. Hier gaat een concurrerende werking vanuit. Als kleine gemeente en gezien de huidige krapte op de arbeidsmarkt zullen wij de komende jaren op verschillende manieren moeten investeren in aantrekkelijk werkgeverschap; niet alleen met goede arbeidsvoorwaarden, maar bijvoorbeeld ook door te kijken naar onze huisvesting en beschikbare middelen en budgetten voor scholing en inhuur. Bij het collegeprogramma en de daarmee samenhangende begrotingswijziging komen we daarop terug.

Verloop begrotingssaldo 2023-2026

De meerjarenbegroting 2023-2026 is opgesteld na de Turap 2022-2 en bevat naast de gebruikelijke ontwikkelingen op het terrein van personeel, gerealiseerde en nieuwe investeringen, mutaties in gemeentelijke belastingen en heffingen, autonome, administratieve en overige budgetontwikkelingen, de berekening van de algemene uitkering 2023-2026.

In onderstaande tabel wordt op hoofdlijnen het financieel perspectief geschetst. Meer gedetailleerde informatie over de mutaties staan in de opgavebeschrijvingen en de paragrafen. (N=nadeel, V=voordeel)

(bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026
Begroting 2023-2026 na Turap 2022-2	**1.466 V**	**2.287 V**	**2.841 V**	**269 V**
Personele ontwikkelingen CAO	373 N	368 N	368 N	368 N
Gerealiseerde investeringen	136 N	173 N	166 N	73 V
Investeringsplan 2023 – 2026	191 N	330 N	220 N	423 N
Solvabiliteitsstorting	162 V	418 N	273 N	627 V
Algemene uitkering, Uitvoering jeugdwet	36 V	468 V	693 V	210 V
Algemene uitkering, Meicirculaire 2022	965 V	1.137 V	1.260 V	1.150 V
Gemeentelijke belastingen en heffingen	448 V	547 V	550 V	652 V
Onroerende zaak belastingen 3% beleidsruimte	210 V	210 V	210 V	210 V
Mutaties bestaand beleid	1.504 N	2.157 N	2.376 N	2.128 N
Saldo meerjarenbegroting 2023-2026	**1.082 V**	**1.202 V**	**2.150 V**	**272 V**

Uit deze tabel kunt u opmaken dat de meerjarenbegroting 2023-2026 sluit met positieve saldi. Hierbij moet opgemerkt worden dat er in de basis geen nieuw beleid is geraamd en de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire 2022. De septembercirculaire 2022 is op het moment van opstellen van deze begroting al wel ontvangen, maar in de circulaire zitten rekenfouten. Deze rekenfouten zijn inmiddels door het ministerie ook erkend, maar een update met de juiste cijfers is nog niet gegeven.
De voorzichtige inschatting is dat de uitkering over de gehele linie hoger zal uitvallen, maar hoeveel valt op dit moment nog niet met zekerheid te zeggen. Verwacht wordt dat vóór de vaststelling van de begroting 2023-2026 door uw raad, de update is ontvangen en ambtelijk doorgerekend.

Vandaar dat het college er, vanwege de onzekerheden in de septembercirculaire, vooralsnog voor gekozen heeft om de ramingen van de algemene uitkering te baseren op de meicirculaire 2022, aangevuld met de inmiddels bekende mutaties als gevolg van de uitvoering van de Jeugdwet.

Bij de verwerking van de meicirculaire 2022 is in eerste aanleg een risicomarge van 20% van de toename aangehouden, zijnde ongeveer € 1 miljoen. Argument hierbij was dat de onverwacht hoge toename in de meicirculaire 2022 te rooskleurig zou kunnen zijn. Uit de septembercirculaire 2022 valt te concluderen dat het aanhouden van deze marge niet langer nodig is.

In de septembercirculaire 2022 is opgenomen dat het Rijk een deel van de uitvoering van de jeugdwet voor haar rekening gaat nemen. Hiertoe wordt de algemene uitkering vanaf 2024 met € 100 miljoen verlaagd, oplopend naar € 500 miljoen vanaf 2025. Voorgeschreven is dat de gemeente hiervoor zowel aan de lasten als de batenkant van de begroting een stelpost moet opnemen.

Vooralsnog is het financieel meerjarenperspectief zoals in bovenstaande tabel opgenomen. Wanneer de septembercirculaire 2022 definitief wordt, zullen we de positieve of negatieve effecten in de begrotingswijziging, die is voorzien voor de raad van januari 2023, voorleggen.

Omdat het effect van de septembercirculaire nog niet bekend is, is op voorhand een extra stijging van de OZB-inkomsten van 3% (afgerond € 210.000) opgenomen waarmee in de begroting extra ruimte ontstaat ten behoeve van nieuw beleid gebaseerd op het collegeprogramma. Wanneer en voor zover na doorrekening van de definitieve septembercirculaire 2022 blijkt dat daaruit een voordeel ontstaat, zal deze extra stijging komen te vervallen.

De begroting is structureel sluitend voor de periode 2023-2026

Het saldo van de primitieve begroting is te verdelen in:	2023	2024	2025	2026
Structureel	959.000 V	2.375.000 V	3.307.000 V	1.000 N
Incidenteel	123.000 V	1.173.000 N	1.157.000 N	273.000 V
	1.082.000 V	**1.202.000 V**	**2.150.000 V**	**272.000 V**

Wij streven ernaar om binnen de financiële mogelijkheden de incidentele lasten te dekken door structurele baten. Uit bovenstaande tabel kan worden opgemaakt dat de begroting 2023-2026 in meerjarenperspectief een ruime structurele dekking heeft.

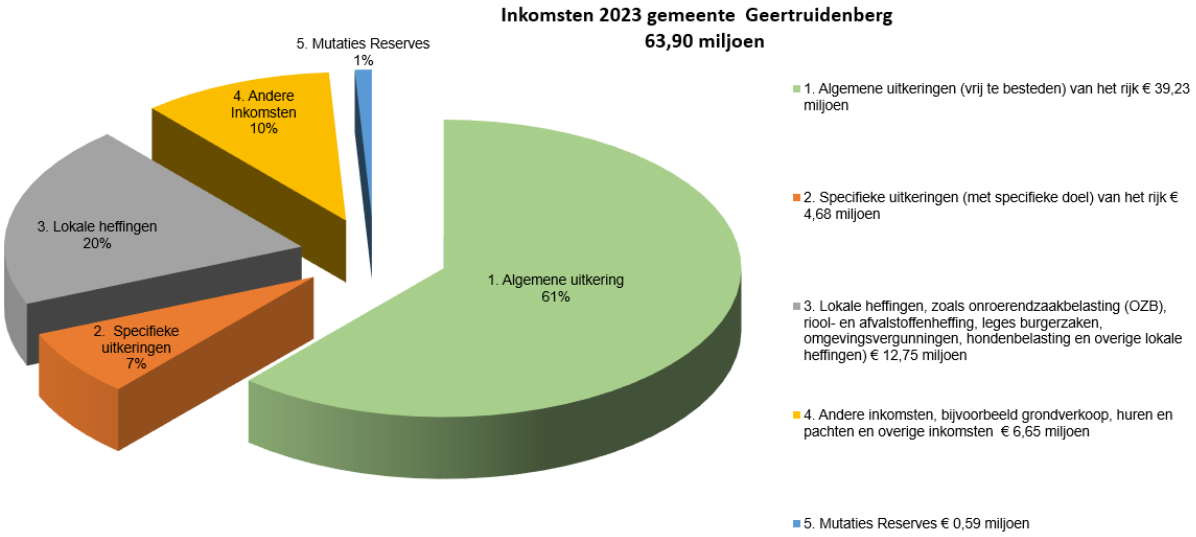
Bestemming begrotingsaldi
Het college stelt voor om het positieve begrotingssaldo van 2023 tot en met 2026 toe te voegen aan de Vrije Algemene Reserve.

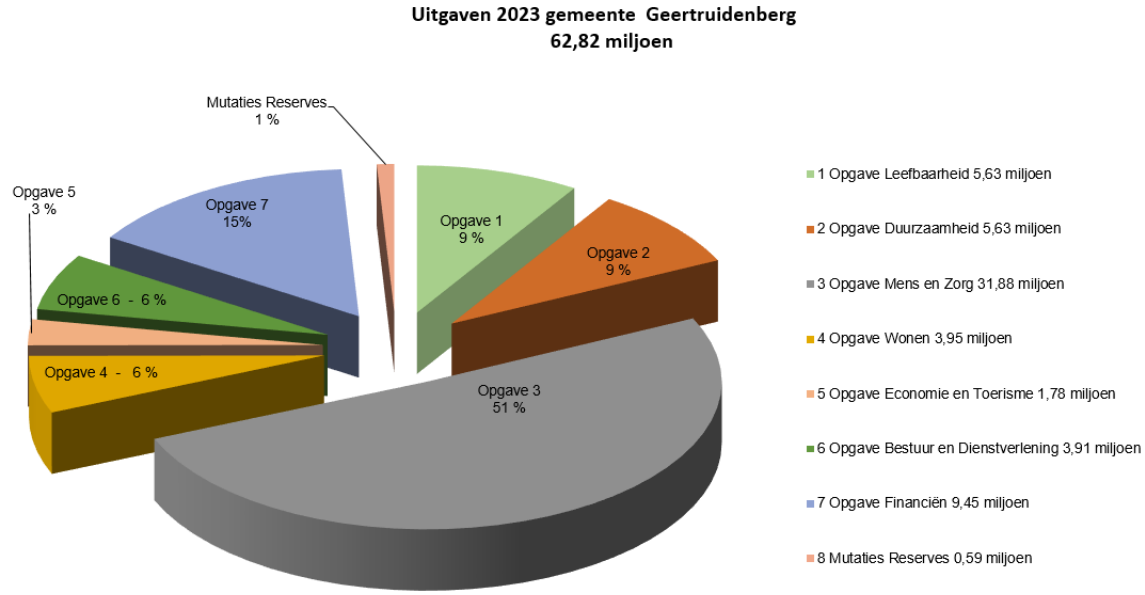
In één oogopslag

BIO (Begroting in een oogopslag)

BIO (Begroting in een oogopslag)

In de Begroting in een Oogopslag wordt op hoofdlijnen grafisch inzicht gegeven in de inkomstenstromen en de uitgaven per opgave van de programmabegroting.

Programma 1 Opgave Leefbaarheid

Opgave Perspectief Leefbaarheid

We willen de samenhang en de betrokkenheid van inwoners bij de directe woonomgeving vergroten. De gemeente moet bereikbaar zijn voor inwoners. Daarom breiden we het wijkgericht SAMENwerken verder uit. Bovendien is het van groot belang dat de leefomgeving (sociaal) veilig, prettig ingericht en goed bereikbaar zijn. We pakken vandalisme, criminaliteit en jeugdoverlast aan en zetten extra in op het tegengaan van ondermijning.
Een groene omgeving draagt bij aan de samenhang in de buurt of wijk en biedt ruimte voor ontspanning, ontmoeting en verbinding. Daarnaast levert dit ook een belangrijke bijdrage aan de klimaatadaptatie zoals ook genoemd is in de opgave duurzaamheid.
Om aan deze ambities nadere invulling te kunnen geven doen we daarvoor in de eerste begrotingswijziging een voorstel.

1.1 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Openbare orde en veiligheid

Een zo veilig mogelijke gemeente door een integrale, preventieve, gebiedsgerichte aanpak in samenwerking met inwoners en partners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Leefbaarheid-stimulering wijken / buurten

Het team wijkgericht SAMENwerken gaat actief de wijk in om met inwoners in gesprek te gaan. Dit met als doel om inwoners te stimuleren en enthousiasmeren voor betrokkenheid bij hun leefomgeving. Het team wijkgericht SAMENwerken zorgt voor contact tussen de inwoners, de gemeentelijke organisatie en samenwerkingspartners. Op het moment dat de inwoners een gezamenlijk initiatief hebben voor hun wijk of buurt dan ondersteund en coacht het team wijkgericht SAMENwerken deze bewonersgroep en brengt hen in contact met de medewerkers van de betrokken vakgebieden of samenwerkingspartners.

1.2 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?

Verkeer en vervoer

We willen de bereikbaarheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid in onze gemeente verbeteren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wegen, straten en pleinen

In 2021 is het wegenbeheerplan 2021-2025 met het meerjarenprogramma 2021-2022 Wegbeheer vastgesteld.

Met dit beheerplan zijn extra budgetten beschikbaar gesteld om de kapitaalgoederen op onderkant C niveau te onderhouden. Uit de recent uitgevoerde weginspecties blijkt dat de huidige budgetten toereikend zijn om het wegenareaal op onderkant C niveau te houden.

Maaien bermen

We werken in west Brabant samen met 13 gemeentes en het Waterschap en Staatsbosbeheer om de biodiversiteit te vergroten. Dit doen we door gezamenlijk ecologisch te maaien en het beheer en de monitoring op elkaar af te stemmen.

Bruggen en duikers

In oktober 2022 wordt een inspectie van het areaal bruggen en duikers verricht. Het is nog onzeker of het huidige budget toereikend is, ook met de enorme prijsstijgingen die in 2022 hebben plaats gevonden. Ook is eventueel groot onderhoud aan Bergse brug in 2023-2024 noodzakelijk. Dit moet nog uit de inspectie blijken.

Straatreiniging

De afgelopen jaren hebben wij een subsidie ontvangen vanuit Nedvang voor het bestrijden van zwerfafval in de openbare ruimte. Hierdoor is er een netwerk met zappers ontstaan, hebben scholen les gehad over zwerfafval en zijn er mooie initiatieven tot stand gekomen. Deze subsidie word vanaf 2023 niet meer uitgegeven. Naar verwachting komt er een nieuwe regeling tot stand waarin rekening gehouden is met statiegeld op flesjes en blikjes.

Bedrijfsmiddelen Straatreiniging
De gemeente Geertruidenberg beschikt over bedrijfsmiddelen (voertuigen, werkmaterieel en gereedschappen) die ingezet worden bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Op basis van de gebruiksduur van al deze middelen is het jaar van vervanging bepaald en aangegeven in het investeringsplan 2023-2026.

Gladheidsbestrijding

De gemeente Geertruidenberg heeft als wegbeheerder de zorg voor de kwaliteit van de wegen op het grondgebied binnen de gemeentelijke grenzen. In ons gladheidsbestrijdingsplan is aangegeven wat voor inspanningsverplichting wij verrichten in de winterperiode. Om deze inspanningsverplichting te leveren is het gebruik van inhuur, tractie en strooimiddelen noodzakelijk. In 2023 vervangen wij de strooier welke ingezet wordt voor fietspaden en bruggen, omdat de huidige al geruime tijd is afgeschreven. In het investeringsplan is een bedrag van € 43.000 opgenomen.

Bedrijfsmiddelen Wegen Straten Pleinen

De gemeente Geertruidenberg beschikt over bedrijfsmiddelen (voertuigen, werkmaterieel en gereedschappen) die ingezet worden bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Op basis van de gebruiksduur van al deze middelen is het jaar van vervanging bepaald en aangegeven in het investeringsplan 2023-2026.

Openbare verlichting

OV masten
In juni 2022 is uit OVL inspectie naar voren gekomen dat circa 1500 lichtmasten op korte termijn vervangen dienen te worden i.v.m. veiligheid. Dit houdt in dat voor de jaren 2023 t/m 2032 de totale kosten circa € 1.370.000 bedragen. In de aanvangsjaren 2023 t/m 2026 zal dit bedrag gemiddeld per jaar hoger zijn omdat de meeste masten ouder dan 50 jaar zijn. Voor de jaren 2023 t/m 2026 is jaarlijks € 200.000 opgenomen in het investeringsplan.

Armaturen
Alle “gewone” lampen worden uit gefaseerd omdat deze niet meer leverbaar zijn. Daarnaast zijn 1773 armaturen ouder dan 25 jaar en zijn aan het einde hun levensduur. Voor de komende jaren gaan we 500 armaturen per jaar vervangen. Voor de jaren 2023 t/m 2026 is jaarlijks € 250.000 opgenomen in het investeringsplan.

Verkeersregelingen

De gemeente herstelt schades en vernielingen aan de openbare verlichting. Het verhalen van de schades is uitbesteed.

Duurzaam veilig

Binnen Duurzaam Veilig worden onze mensgerichte verkeersmaatregelen uitgevoerd. Hierbij gaat het voornamelijk over verkeerseducatie op scholen volgens het Brabants Veiligheids Label en de inzet van bijvoorbeeld Veilig Verkeer Nederland met diverse projecten die zij uitvoeren. Verkeerseducatie is naast een veilige infrastructuur en handhaving een basispijler voor een duurzaam veilige verkeerssituatie.

A27 Maatregelen / Omgevingsvisie Hooipolder

Vanaf 2023 wordt gestart met de verbreding van de A27. Knooppunt Hooipolder wordt gereconstrueerd, de Keizersveerbruggen vervangen, nieuwe verbindingsweg vanaf aansluiting 33 en de A27 verbreed. Deze werkzaamheden moet begeleid worden en de omgeving op worden voorbereid.

Verkeerszaken

We zorgen binnen dit thema dat we randvoorwaarden voor een bereikbare, veilige en leefbare gemeente verbeteren. Dit doen we met het houden van verkeers- en parkeeronderzoeken en het actueel houden van ons beleid. Ook de samenwerking in de regio m.b.t. regionale mobiliteitsopgave en het behartigen van onze belangen daarbinnen hoort hierbij.

1.3 Parkeren

Wat willen we bereiken?

Parkeren

We hebben aandacht voor de parkeersituatie op plekken met hoge parkeerdruk. Daar waar nodig en mogelijk wordt de parkeerdruk in evenwicht gebracht.

Wat gaan we daarvoor doen?

Parkeerplaatsen en trottoirs

De gemeente voert in samenspraak met burgers aanpassingen door aan parkeerplaatsen en trottoirs. De kosten worden verrekend met de burgers.

1.4 Economische havens en waterwegen

Wat willen we bereiken?

Economische havens en waterwegen

Binnen de gemeente worden watergangen (sloten, rivieren en kanalen) beheert door de gemeente, het waterschap en Rijkswaterstaat. Voor gemeentelijke watergangen zijn wij veelal wettelijk verplicht deze te beheren conform de waterwet en gemeentelijke zorgplichten. Onze havens willen wij bereik- en bruikbaar houden voor beroeps- en recreatievaarders.

Wat gaan we daarvoor doen?

Sloten/ waterlossingen

We maaien de gemeentelijke sloten conform de Keur van het waterschap de Brabantse Delta. De Keur is een wet die aansluit op regels uit de Waterwet.

Watergemalen en fonteinen

Betreft het onderhouden van de fonteinen in de Veste en de brandweerpompen binnen de gemeente.

Waterwegen/vaarwegen

Uit de laatste peilingen van de Dongen die in maart 2022 zijn uitgevoerd blijkt dat de aanwas van slib in de vaargeul zeer weinig is . Hierdoor is het de verwachting dat komende jaren geen baggerwerkzaamheden noodzakelijk zijn. Voor de B watergangen is het huidige beleid toereikend. Zorg is wel dat de prijsstijgingen die in 2022 hebben plaatsgevonden financiële druk zetten op het huidige budget.

1.5 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Wat willen we bereiken?

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

We zetten ons in voor het behoud en de ontwikkeling van onze culturele infrastructuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

Muziek en Zangverenigingen

Op grond van het subsidieprogramma behorend bij de Subsidieverordening Sociaal Domein zullen ook in 2023 diverse subsidies worden toegekend.

Openluchtpodia

Vanwege het tot voor kort niet op een adequate wijze kunnen invullen van de vacature gebouwenbeheer zijn er binnen het onderhoudsprogramma achterstanden opgelopen. In de eerste helft van 2023 zullen de achterstanden zo veel als mogelijk worden opgepakt. Tevens zal beleid worden ontwikkeld hoe om te gaan met de gemeentelijke gebouwen en zal, mede op basis hiervan, worden gekomen tot een geactualiseerd meerjarenonderhoudsplan. Dit zal ter vaststelling aan uw raad worden aangeboden.

1.6 Cultureel erfgoed

Wat willen we bereiken?

Cultureel erfgoed

We willen het lokale erfgoed verder inventariseren, waarderen, beschermen en benutten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vestinggrachten

We onderhouden de vestingwerken door natuurlijke begrazing

Torenklokken, uurwerken en speelwerken

Vanwege het tot voor kort niet op een adequate wijze kunnen invullen van de vacature gebouwenbeheer zijn er binnen het onderhoudsprogramma achterstanden opgelopen. In de eerste helft van 2023 zullen de achterstanden zo veel als mogelijk worden opgepakt. Tevens zal beleid worden ontwikkeld hoe om te gaan met de gemeentelijke gebouwen en zal, mede op basis hiervan, worden gekomen tot een geactualiseerd meerjarenonderhoudsplan. Dit zal ter vaststelling aan uw raad worden aangeboden.

1.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Wat willen we bereiken?

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Een adequate onderhoudsniveau voor onze plantsoenen en parken. Dit gaan we vormgeven in het programma openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bedrijfsmiddelen Plantsoenen en Parken

De gemeente Geertruidenberg beschikt over bedrijfsmiddelen (voertuigen, werkmaterieel en gereedschappen) die ingezet worden bij het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Op basis van de gebruiksduur van al deze middelen is het jaar van vervanging bepaald en aangegeven in het investeringsplan 2023-2026.

Dierenparken

Voortzetten van het dagelijks beheer van het hertenparkje.

Plantsoenen en parken

In 2021 en 2022 hebben we een pilot uitgevoerd met lang gras in de kernen. We hebben een aantal gazons omgevormd naar lang gras. Aan de hand van de reacties van bewoners en een opgestelde evaluatie hebben we een nieuwe gazonkaart ontwikkeld waarbij duidelijk is welke stukken we lang kunnen laten en welke gazons kort beheert blijven. Uit de evaluatie blijkt dat het noodzakelijk is om (natuur)doelen in de gazons te behalen we de komende jaren het lange gras twee keer dienen te maaien, op te ruimen en af te voeren. De gazons bestaan momenteel voornamelijk uit lang gras met weinig tot geen kruiden en bloemen. Om het lange gras af te maaien, op te ruimen en af te voeren is een extra budget benodigd van € 25.000.

Speelterreinen en voorzieningen

Voor de inrichting van de speelterreinen wordt nauw samen gewerkt met de inwoners, hun kinderen en speelleveranciers. Er wordt actief contact gezocht en in overleg met inwoners en de kinderen, geadviseerd door de speelleverancier een keus gemaakt voor een speeltoestel dat van meerwaarde is in dat speelterrein.

Het uitgangspunt is dat alle kinderen in de gemeente Geertruidenberg leuk en veilig kunnen spelen. Elk speelterrein voorziet in alle speelwaarden en zijn geschikt voor elke leeftijd. Het aanbod van speeltoestellen is zeer divers wat kinderen en ouders uitnodigt om een wandeling langs diverse speelterreinen te maken.

1.20 Mutaties reserves

Wat willen we bereiken?

Mutaties reserves programma 1

De reserves hebben verschillende functies. Waaronder een bufferfunctie voor het opvangen van onverwachte tegenvallers en risico's (weerstandscapaciteit). Een bestedingsfunctie voor het reserveren van middelen voor specifiek doel of activiteit. Een egalisatiefunctie voor het egaliseren van tarieven over meerdere jaren. Ook kunnen jaarlijks terugkerende en (sterk) fluctuerende lasten met een reserve daarbij worden verrekend. Daarnaast kennen de reserves een financierings- en dekkingsfunctie zoals o.a. dekking van kapitaallasten van investeringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Reserve bomenfonds

Met raadsbesluit is het "Bomenbeleidsplan Niet kappen maar koesteren" vastgesteld en een bomenvoorziening ingesteld. De besteding van de middelen uit de bomenvoorziening komen ten goede aan de kwaliteit en de verduurzaming van zowel het gemeentelijke als particuliere bomenbestand van de gemeente. De voeding geschiedt structureel met € 5.000 ten laste van de exploitatie.

Reserve afschrijving. Inv. Maatschappelijk Nut

Deze reserve is ingesteld om te voldoen aan de regels van het (nieuwe) BBV en onze financiële verordening waarbij is bepaald dat ook op investeringen met maatschappelijk nut moet worden afgeschreven. De reserve is gevoed door overheveling vanuit een aantal reserves die dienden als eenmalige dekking van de investering. De reserve wordt nu belast voor de structurele afschrijvingen nadat de investering is afgerond. De looptijd bedraagt 40 jaar.

Reserve afschrijving restauratie Fort Lunet

De reserve wordt gebruikt voor het dekken van de afschrijvingslasten van de restauratiekosten Fort Lunet na aftrek van de subsidie.

1.30 Wat mag het kosten?

P1 Overzicht Baten en Lasten

Begroot totaal van lasten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P1	1.2	Openbare orde en veiligheid	144	146	146	146	146
P1	2.1	Verkeer en vervoer	5.028	3.268	3.195	3.226	3.246
P1	2.2	Parkeren	10	6	6	6	6
P1	2.4	Economische havens en waterwegen	211	257	197	197	197
P1	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	81	38	38	38	38
P1	5.5	Cultureel erfgoed	40	40	58	58	58
P1	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.116	1.876	1.875	1.875	1.875
		TOTAAL	**7.630**	**5.631**	**5.515**	**5.546**	**5.566**

Begroot totaal van baten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P1	1.2	Openbare orde en veiligheid	8	8	8	8	8
P1	2.1	Verkeer en vervoer	2.227	277	280	280	280
P1	2.2	Parkeren	9	5	5	5	5
P1	2.4	Economische havens en waterwegen	18	18	18	18	18
P1	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	418	0	0	0	0
P1	5.5	Cultureel erfgoed	0	0	0	0	0
P1	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	27	14	14	14	14
		TOTAAL	**2.707**	**322**	**325**	**325**	**325**

Begroot totaal van bestemming

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P1	0.10	Mutaties reserves lasten	945	5	5	5	5
P1	0.10	Mutaties reserves baten	1.126	105	0	0	0
		TOTAAL	**-181**	**-100**	**5**	**5**	**5**

Begroot resultaat

	TOTAAL LASTEN	**7.630**	**5.631**	**5.515**	**5.546**	**5.566**
	TOTAAL BATEN	**2.707**	**322**	**325**	**325**	**325**
	TOTAAL RESERVES	**-181**	**-100**	**5**	**5**	**5**
	SALDO Programma 1	**4.742**	**5.209**	**5.195**	**5.226**	**5.246**

Bedragen afgerond op veelvoud van € 1.000

1.40 Investeringen

Investeringen

In programma 1 zijn voor de periode 2023-2026 de onderstaande investeringen voorzien:

	Investeringsbudget 2023	Investeringsbudget 2024	Investeringsbudget 2025	Investeringsbudget 2026
Opgave 1, Leefbaarheid				
Fietspad Groenendijk	1.600.000			

Investeringen t.b.v. tractie wegen, straten en pleinen				
Vrachtwagen 67-bdj-3	270.000			
Strooier	43.000			
Fuso werkbus vp-156-h		60.000		
Fuso werkbus vv-881-x		73.000		
Fuso werkbus vv-218-x		60.000		
Fuso werkbus vv-219-x		60.000		
Shovel		50.000		
Borstelmachine		75.000		
Mercedes bus v-723-tl			75.000	
Mercedes bus v-713-tf			75.000	
Calamiteitenauto				45.000
Investeringen t.b.v. openbare verlichting				
OV: armaturen 2023	90.000			
OV: lichtmasten 2023	10.000			
OV: armaturen 2023 inspectie	160.000			
OV: lichtmasten 2023 inspectie	190.000			
OV: armaturen 2024		90.000		
OV: lichtmasten 2024		10.000		
OV: armaturen 2024 inspectie		160.000		
OV: lichtmasten 2024 inspectie		190.000		
OV: armaturen 2025			90.000	
OV: lichtmasten 2025			10.000	
OV: armaturen 2025 inspectie			160.000	
OV: lichtmasten 2025 inspectie			190.000	
OV: armaturen 2026				90.000
OV: lichtmasten 2026				10.000
OV: armaturen 2026 inspectie				160.000
OV: lichtmasten 2026 inspectie				190.000

1.50 Risico's

Achterstallig onderhoud wegen, infrastructurele kunstwerken, vaarwegen, havens, riolering en openbare verlichting

Met het vaststellen van het beheerplan is besloten om het wegenonderhoud conform het minimale kwaliteitsniveau Provincie Noord Brabant op onderkant C-niveau te handhaven. Met het vaststellen van het meerjarenprogramma 2021-2022 is begonnen met het wegwerken van achterstallig onderhoud. Een zorgpunt is dat veel wegen in de jaren 50, 60 en 70 zijn aangelegd en dus aan het einde van hun levenscyclus zijn. Ook door het intensiever gebruik van ons areaal verouderen de wegen in een hoger tempo waardoor achterstallig onderhoud constant aanwezig is. Eventueel ontstane rehabilitatie zal met het achterstallig onderhoud worden meegenomen.

Daarnaast is Visie Hooipolder uitgewerkt en is in de planning voor de komende jaren meegenomen. Hierdoor worden wegen, die zijn benoemd in deze planning en eventueel achterstallig onderhoud hebben, uitgesteld. Wanneer uit de weginspectie blijkt dat er wegen vallen onder achterstallig onderhoud (kwaliteitsniveau D) worden deze wegen als eerste op de planning van het jaarlijks wegenonderhoud gezet en uitgevoerd. Geprobeerd wordt met de uit te voeren weginspecties (2 jaarlijkse cyclus) een langere doorkijk te maken om achterstallig onderhoud te voorkomen en te kijken of integrale afstemming mogelijk is. Een deel van het onderhoud betreft wegen in het buitengebied. Door de functie van niet-prioritaire wegen in het buitengebied te veranderen kan hiermee ook een deel van het daar ontstane achterstand, achterstallig onderhoud wegen niveau D, worden weggewerkt. De functieverandering vindt plaats door bestaande asfalt- en elementenwegen bij einde levensduur om te vormen naar alternatief vormgegeven wegen met lagere onderhoudskosten.

1.60 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Voor programma 1 zijn geen beleidsindicatoren voorgeschreven.

Programma 2 Opgave Duurzaamheid

Opgave Perspectief Duurzaamheid

Zowel globaal, nationaal als lokaal liggen er grote uitdagingen op het gebied van duurzaamheid. We willen een circulaire economie, hernieuwde energiebronnen en een klimaat neutrale gemeente maar hiervoor moeten we nog flink wat stappen doorlopen. In de komende vier jaar gaan we in dit kader verder met het uitvoeren van het landelijke klimaatakkoord. Dit betekent dat we de regionale samenwerking op blijven zoeken om lokaal effecten te bereiken en zetten we lokaal de stappen die al kunnen. Zo werken we de komende jaren verder aan de Regionale Energietransitie en zijn we belangrijke gesprekspartner waar het gaat om de schaarste op het energienetwerk. Daarnaast geven we lokaal uitvoering aan de Transitievisie Warmte, het aardgasvrij worden van onze gemeente. Aanvullend zorgen de steeds heter wordende zomers en hevigere stormen een van de gevolgen van de wereldwijde opwarming van de aarde ervoor dat klimaatadaptatie steeds belangrijker wordt. Daaraan gekoppeld is het zaak om de biodiversiteit binnen de gemeente te beschermen en waar het kan uit te breiden. Om aan al deze uitdagingen en de lokale ambities invulling te kunnen geven doen we in de eerste begrotingswijziging een voorstel hiervoor.

2.1 Riolering

Wat willen we bereiken?

Riolering

De voorziening riolering wordt gebruikt om invulling te geven aan te wettelijke zorgtaken die de gemeente heeft betreffende riolering en grondwater. Dit zodat de burger gebruik kan blijven maken van de riolering. Beleid hiervoor wordt vastgesteld via het verbreed Gemeentelijk Riolering Plan (vGRP) en naar verwachting opgenomen in het komende Programma Openbare Ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

Riolering algemeen

Om de riolering werkend te houden gaan we in 2023 de volgende projecten voorbereiden of uitvoeren:

- Peuzelaer
- Oude Stadsweg
- Keizersdijk, Touwslager
- Ravelijn fase 2-3
- Namer en omgeving

Ook vindt vanwege de technische staat renovatie van diverse pompgemalen en drukriolering plaats.

In 2023 stellen we het nieuwe verbreed Gemeentelijk Riolerings Plan vast waarin beleid, beheerskosten en investeringskosten opnieuw berekend worden voor de jaren vanaf 2024.

Om wateroverlast door een slechte waterkwaliteit of door water op straat te voorkomen voert de gemeente verschillende maatregelen in om overlast door deze problemen te voorkomen. Zo wordt meer berging gecreëerd in het riool en wordt via klimaatadaptatie meer infiltratie in de bodem gerealiseerd.

Riolering: Afvalwater en hemelwater

Vanuit dit budget wordt onderhoud en beheer van de gemeentelijke riolering gefinancierd. Hier valt een breed scala aan reparaties en beheerstaken onder, zoals relinen, rioolinspecties en reiniging. Vanwege de toename van relinen in plaats van het vervangen van versleten rioolbuizen is de verwachting dat de kosten in de toekomst iets zullen toenemen. Daar tegenover staat dat de investeringen voor het vervangen van rioolbuizen naar verwachting zullen afnemen. Hierbij moet worden opgemerkt dat de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten van een rioolbuis sterk afhankelijk zijn van het jaar van aanleg en de kwaliteit van het materiaal wat destijds gebruikt is.

Riolering: Grondwater

Gemeentes zijn verplicht grondwater rond een bepaald peil te houden en beleid vast te stellen hoe zij dat willen bereiken. De gemeente doet dit via het BRP en vGRP. Een van de belangrijkste maatregelen hieruit is dat de gemeente een netwerk van peilbuizen onderhoudt die lokaal de grondwaterstanden meten en deze via een systeem registreren en vastleggen. Wanneer er problemen met een lokale grondwaterstand zijn kan de gemeente deze dan door middel van dit systeem dan detecteren en hierop reageren.

Rioolaansluitingen

Dit betreft de aansluiting van woningen op het gemeentelijk rioolstelsel. De kosten hiervan worden bij de aanvrager in rekening gebracht waardoor de kosten en baten tegen elkaar weg vallen.

Rioolheffing

De rioolheffing is een heffing die wordt opgelegd aan burgers en bedrijven om de kosten van riolering te dekken. Er is hierbij sprake van gesloten financiering. Er wordt dus geen winst of verlies gemaakt. Eventuele verschillen worden geëgaliseerd via de egalisatievoorziening riolering. De rioolheffing wordt in 2023 verhoogd met 3% inflatiecorrectie. De begrote cijfers van de riolering maken het mogelijk om een deel van de prijscompensatie (2%) op te vangen binnen de reguliere bedrijfsvoering.

Riolering: Stedelijk water

Om wateroverlast door een slechte waterkwaliteit of door water op straat te voorkomen voert de gemeente verschillende maatregelen in om overlast door deze problemen te voorkomen. Zo wordt meer berging gecreëerd in het riool en wordt via klimaatadaptatie meer infiltratie in de bodem gerealiseerd.

2.2 Afval

Wat willen we bereiken?

Afval

De doelstellingen zijn minder restafval en een hoger percentage afvalscheiding en hergebruik. Deze doelstellingen zijn gefaseerd in de tijd.

- Minder restafval:

  - minder dan 100 kilo (per inwoner per jaar) in 2025, en
  - minder dan 30 kilo in 2030.
- Hoger percentage afvalscheiding:
  - meer dan 75% in 2025, en
  - meer dan 90% in 2030.

De gemeentelijke doelstellingen lopen in tijd niet gelijk op met de landelijke doelstellingen. Daar ligt de doelstelling van minder dan 100 kilo / meer dan 75% afvalscheiding in 2020, en minder dan 30 kilo / meer dan 90% afvalscheiding in 2025.

Wat gaan we daarvoor doen?

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Met de afvalstoffenheffing dekken we de huisvuil-inzamelingskosten. Het saldo kosten en opbrengsten van reiniging en milieustraat brengen we jaarlijks, op begrotingsbasis, in rekening bij de burgers middels de afvalstoffenheffing. Dit houdt in dat 100% van de kosten bij de burgers in rekening wordt gebracht. Een overschot of tekort wordt gestort in of onttrokken uit de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing. Tarieven worden verhoogd met de inflatiecorrectie.

Afvalverwijdering container management

Afvalverwijdering Containermanagement: Voor 2023 staat het volgende op de planning:

- actualisatie gegevensbestanden ten behoeve van containermanagement, ledigingen/aanbiedingen en woningenbestand in de gemeente
- actualisatie locatie bestanden ondergrondse containers ten behoeve van communicatie
- voorbereiding op het invoeren van een financiële prikkel per 1-1-2024.

Afvalverwijdering huisvuil

Voor 2023 staat het volgende op de planning:

- evaluatie project "het Nieuwe Inzamelen - fase 1"
- start project “het Nieuwe Inzamelen – fase 2, invoer financiële prikkel in 2024”
- intensivering van communicatie, gericht op:
  - het Nieuwe Inzamelen
  - informatie en voorlichting over afvalscheiding
  - voorbereiding op de invoer van een financiële prikkel in 2024.

De extra inzet binnen team Afval, in 2022 op projectbasis - 1 fte, maken we structureel. De meerkosten hiervan, dekken we uit de besparing op de verwerking van huishoudelijk restafval, het effect van fase 1 van “het Nieuwe Inzamelen”.

Voor fase 2 van het project “het Nieuwe Inzamelen”, de invoering van een financiële prikkel in 2024, is extra capaciteit en specialistische kennis nodig. Hiervoor ramen we eenmalig een bedrag voor inhuur derden van € 100.000 in 2023.

Afvalverwijdering milieustraat

Voor de milieustraat staat in 2023 het volgende op de planning:

- optimalisatie huidige inzameling / dienstverlening
- voorbereiding op het invoeren van een financiële prikkel per 1-1-2024.

2.3 Milieubeheer

Wat willen we bereiken?

Milieubeheer

Een gezond milieu is een grondrecht dat is vastgelegd in onze Grondwet: De zorg van de overheid is gericht op de bewoonbaarheid van het land en de bescherming en verbetering van het leefmilieu. In onze omgevingsvisie hebben wij opgenomen dat de milieukwaliteit belangrijk is om ergens gezond te kunnen leven. Het gaat om de kwaliteit van de lucht, de bodem en het water. Ook hoeveel geluid en geur ergens gemerkt wordt is van invloed op de milieukwaliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemeen Milieu

Uitvoering duurzaamheidsprogramma - Energie
Voor 2023 staat een actualisering van het duurzaamheidsprogramma gepland. Sinds 2018 is er namelijk veel veranderd: we zijn onderdeel geworden van de Regionale Energie Strategie West-Brabant 1.0, hebben een Transitievisie Warmte om uit te voeren en een Nationaal Klimaatakkoord waardoor op gebied van duurzaamheid en energie de gemeente steeds meer taken krijgt. Tijd dus om de doelstellingen en projecten van het duurzaamheidsprogramma te herzien en het ambitieniveau voor de komende jaren opnieuw vast te leggen.

In de tussentijd zitten we natuurlijk niet stil. Op het gebied van energiebesparing en -opwek in de wijken, staan er voor 2023 een viertal collectieve inkoopacties gepland voor isolatiemaatregelen, zonnepanelen, (hybride)warmtepompen en isolerend glas. Verder zetten we de al bestaande bewustwordingscampagne voort via onder andere duurzaamgeertruidenberg.nl, blijven we o.a. doorgaan met de duurzaamheidslening, de subsidie voor groene daken en het afkoppelen van regenwater en zetten we de volgende stap in de zonnevelden ambitie met een beleidskader voor zonnevelden.

Regionale Energiestrategie West-Brabant (RES-WB)
De gemeenteraad heeft in 2021 de RES West-Brabant 1.0 vastgesteld. Hierin staan belangrijke uitgangspunten voor onze gemeente op het gebied van onder andere grootschalige duurzame opwek, energiebesparing en het verduurzamen van het Amer warmtenet. Voor aankomend jaar vertalen we deze uitgangspunten in een beleidskader voor zon op veld. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de RES-WB 2.0, waarin onder andere de warmtevraag wordt meegenomen en afspraken rondom hoe om te gaan met de netcongestie.

Aanlanding wind op zee
De Rijksoverheid heeft besloten om de productie van windenergie op zee fors te versnellen en de hoeveelheid te verhogen. Hierdoor is Geertruidenberg terug in beeld als aanlanding locatie van deze energie. We blijven daarom in gesprek met het ministerie, de netbeheerder en alle betrokken partners om onze belangen te behartigen.

Transport schaarste elektriciteitsnet

Geertruidenberg is een belangrijk knooppunt in het hoogspanningsnetwerk en het energiesysteem van Nederland. Door de verduurzaming van o.a. de industrie en de gebouwde omgeving, stijgt de vraag naar elektriciteit, terwijl de vraag naar aardgas en andere vervuilende energiedragers daalt. Voor het klimaat natuurlijk een goede ontwikkeling, maar een uitdaging voor het elektriciteitsnet. Er wordt intensief gewerkt aan het verzwaren van het net. Met name voor het station Geertruidenberg zal dit de komende jaren gevolgen hebben. Net als bij de aanlanding wind op zee blijven we in gesprek met alle relevante partners en het ministerie om de belangen van onze gemeente te behartigen.

Warmtetransitie
Na verdiepende onderzoeken naar aanleiding van de door de gemeenteraad vastgestelde Transitievisie Warmte, starten we aankomend jaar met het opstellen van de eerste Wijk Uitvoeringsplannen. Hierin maken we samen met de inwoners per wijk/buurt uitvoeringsplannen voor de warmtetransitie. Uiteraard blijft het motto: warmte die we niet verbruiken, hoeven we ook niet op te wekken, dus we blijven doorgaan met de gemeente brede inzet op het isoleren van de woningen en het besparen van energie.

Uitvoering duurzaamheidsprogramma Mobiliteit

Dekkende openbare oplaadinfrastructuur
De gemeente participeert in de concessie van de provincie Noord-Brabant waarmee deze periode (2021 – 2024) proactief laadpalen geplaatst worden. Door onze deelname aan dit project ontstaat de komende periode een dekkend netwerk van laadpalen waarmee de groei van het duurzame, elektrisch rijden kunnen faciliteren. Momenteel zijn er 32 openbare laadpalen binnen de gemeente geplaatst en operationeel. Doel is om in 2023 verder uit breiden zodat eind 2024 in totaal 150 openbare laadpunten binnen de gemeente operationeel zijn.

Bereikbaarheid met OV en fietsen verbeteren
Met betrekking tot het OV is de provincie de concessieverlener en in de basis de verantwoordelijke partij. Samen met de provincie en de concessienemer wordt jaarlijks naar de lijnvoering en het dienstregeling gekeken en eventueel gefinetuned om het OV gebruik te bevorderen. In de eerstvolgende concessie wordt ook ingezet op zero-emissie bussen. In het nieuwe Mobiliteitsplan wordt verder aandacht gegeven aan het verbeteren van ons fietsnetwerk om daarmee een aantrekkelijker alternatief voor de auto te realiseren.

Uitvoering duurzaamheidsprogramma / Klimaat

Klimaatadaptatie
In het kader van de DPRA (Deltaplan ruimtelijke Adaptatie) stelden we in 2018 een klimaatstresstest op. Uit deze test kwamen kaarten die kwetsbare gebieden voor overstroming, wateroverlast, droogte en hittestress binnen de gemeente weergeven. Naar aanleiding daarvan stellen we samen met de gemeente Drimmelen een adaptatiestrategie op in de vorm van een uitvoeringsagenda voor een klimaat bestendige gemeente. Aan deze volgens nationale wetgeving verplichte uitvoeringsagenda zijn subsidies gekoppeld vanuit rijksoverheid en provincie Noord-Brabant. Het resterende bedrag voor de maatregelen dient bijgedragen te worden door de gemeente. Deze maatregelen zullen waarschijnlijk ook besparingen met zich meebrengen voor wegen en riolering. Wanneer de raad instemt met de uitvoeringsagenda zal deze worden opgenomen in het integrale inrichtingsplan voor de openbare ruimte in Programma Openbare Ruimte.

Uitvoering duurzaamheidsprogramma / Circulaire economie

Duurzame ontwikkeling Dombosch
Dombosch heeft de doelstelling om uit te groeien tot een duurzaam bedrijventerrein en geeft invulling aan de energietransitie-opgave door te besparen op de energievraag. De huidige energie-infrastructuur te transformeren en energie op te slaan met het oog op vraag en aanbod. Daarnaast speelt Dombosch in op een circulaire economie. Wij gaan samen met ondernemers invulling geven aan deze duurzame ontwikkeling.

Duurzame Energie bedrijfsleven
Wij pakken samen met ondernemers en onderwijsinstellingen projecten op voor verduurzaming van bedrijven. Er worden informatiesessies over bijvoorbeeld een collectieve aanpak en kennisdeling georganiseerd. Ook willen we in gesprek gaan met de grotere bedrijven over hun voorgenomen CO2-reductiemaatregelen.

Personele impact
Alle extra taken die richting de gemeente zijn gekomen, bovenop het al bestaande duurzaamheidsprogramma, zorgen voor een grote druk op het personeel. In het duurzaamheidsprogramma wordt uitgegaan van een personele begroting van 3,6 fte voor de uitvoering van alle taken in 2022. Inmiddels is daar door verschillende besluiten structureel 1,6 fte van over. Voor het jaar 2022 is het team incidenteel versterkt met één extra medewerker. Deze versterking is hard nodig gebleken om alle taken uit te kunnen voeren.

Onderzoeksbureau Andersson Elffers Felix (AEF) deed in opdracht van de Raad voor het Openbaar Bestuur onderzoek naar de uitvoeringskosten van het klimaatakkoord voor gemeenten. Daaruit bleek dat voor de periode 2022-2030 voor kleine gemeente 8 tot 9 extra fte nodig zijn om aan alle taken te kunnen voldoen. Zij adviseren hiervoor een ingroeimodel voor het personeel, waarbij ieder jaar meer capaciteit wordt begroot. De Rijksoverheid heeft de conclusies van dit onderzoek grotendeels overgenomen en voor 2022 reeds €190.271,- vrijgemaakt voor de uitvoering van het klimaatakkoord in Geertruidenberg en het aantrekken van personeel.
Voor 2023 en verder is ook reeds geld gereserveerd voor ditzelfde doel. Eind 2022 volgen de exacte hoogtes van de bedragen die wij gaan ontvangen. Het voorstel is om de genoemde bijdrage van het rijk te reserveren voor het bestemde doel: het uitvoeren van het klimaatakkoord en het aantrekken van personeel. Voor 2023 gaat het dan concreet om de tijdelijke 1 fte uit 2022, structureel te maken. Zodra meer duidelijk is over de bijdragen in 2023 en de jaren daarna, zal het ingroeimodel verder worden uitgewerkt.

Controle en handhaving

Wij gaan van start met de uitvoering van het (het in begin van 2023 vast te stellen) nieuwe beleid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Wij gaan onze beschikbare capaciteit inzetten op de vastgestelde prioriteiten die zijn gebaseerd op een probleem- en risicoanalyse van de gemeente. De samenleving is verdergaand gejuridiseerd. Wij zullen de komende jaren daarom vaker een beroep moeten doen op gespecialiseerde (juridische) deskundigheid. Daarom wordt voor inhuur externe deskundigheid een extra budget gevraagd van € 15.000.

Middelen klimaatakkoord

Vanuit de Rijksoverheid ontvangt de gemeente middelen voor de uitvoering van het klimaatakkoord. Tot op heden waren dit steeds incidentele middelen die moeten worden ingezet voor een specifiek doel. Denk daarbij aan de gelden specifiek voor de Transitievisie Warmte, de gelden voor de aanpak van energiearmoede in verband met de stijgende energieprijzen en middelen voor het aantrekken van personeel voor de uitvoering van het klimaatakkoord.

Transitievisie Warmte
Zoals onder Algemeen Milieu aangegeven, starten we in 2023 met het opstellen van de Wijk Uitvoeringsplannen. Van de eerder ontvangen middelen is een deel hiervan ingezet in 2022. De komende jaren zetten we de rest van de middelen in en monitoren we of deze voldoende zijn. Gezien de doorlooptijd tot en met 2050 verwachten we dat een deel van de aangekondigde structurele middelen voor de warmtetransitie moet worden ingezet. Zodra de hoogte van deze middelen voor onze gemeente bekend zijn, komen we hiervoor met een begrotingsvoorstel.

Aanpak Energiearmoede
Vanwege de sterk stijgende energieprijzen, ontving de gemeente in 2022 €392.232 voor de aanpak van structurele energiearmoede. Het doel van deze gelden is het direct en structureel verlagen van de energierekening bij inwoners met beperkte middelen. De gelden mogen enkel voor dit doel worden ingezet, met een doorlooptijd tot 31 december 2023. Een deel van de middelen zetten we in in 2022. De overige middelen worden in 2023 aangewend.

VTH taken

De invoeringsdatum van de Omgevingswet is door het Rijk uitgesteld naar (naar verwachting) 1 januari 2023. De invoering van de wet betekent een enorme verandering voor de taakuitvoering en werkwijze van de OMWB. Ondanks het feit dat de OMWB daarop goed voorbereid is, begint het feitelijke veranderingsproces pas
na de inwerkingtredingsdatum in 2023 en daarna. Het huidige vergunning- en meldingenstelsel gaat uit van "inrichtingen"; de Omgevingswet gaat uit van milieubelastende activiteiten. Verder zal onder de Omgevingswet het weer mogelijk worden om leges te heffen voor een aantal milieu-gerelateerde toestemmingen.
Gezien de noodzaak van een verdere professionalisering en de wens van de raad om een taakstelling van gemiddeld 5% te realiseren worden diverse werkwijzen aangepast en verdergaand gedigitaliseerd. Ook het slim benutten en inzetten van data wordt verder uitgerold.

Externe Veiligheid Inrichtingen

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet wijzigt de manier waarop data met betrekking tot externe veiligheid ontsloten en beheerd moeten worden. De overgang van het huidige Register Risicosituaties gevaarlijke stoffen (RRGS) naar het Register Externe Veiligheidsrisico’s (REV) vergt in de eerste jaren extra aandacht. Deze taak wordt door de omgevingsdiensten uitgevoerd.

Bodemgerelateerde zaken

Zowel als eigenaar van gronden als bevoegd gezag kan het noodzakelijk zijn een bodemonderzoek te laten uitvoeren, bijvoorbeeld bij calamiteiten of als bewijsmiddel voor handhaving. Dergelijke situaties zijn nagenoeg altijd onvoorzien en urgent.

2.20 Mutaties reserves

Wat willen we bereiken?

Mutaties en reserves programma 2

De reserves hebben verschillende functies. Waaronder een bufferfunctie voor het opvangen van onverwachte tegenvallers en risico's (weerstandscapaciteit). Een bestedingsfunctie voor het reserveren van middelen voor specifiek doel of activiteit. Een egalisatiefunctie voor het egaliseren van tarieven over meerdere jaren. Ook kunnen jaarlijks terugkerende en (sterk) fluctuerende lasten met een reserve daarbij worden verrekend. Daarnaast kennen de reserves een financierings- en dekkingsfunctie zoals o.a. dekking van kapitaallasten van investeringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Reserve Klimaatmiddelen

Reservering van de rijksgelden voor uitvoering klimaatmaatregelen.

2.30 Wat mag het kosten?

P2 Tabel Baten en Lasten

Begroot totaal van lasten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P2	7.2	Riolering	1.764	1.882	1.881	1.880	1.871
P2	7.3	Afval	2.487	2.665	2.556	2.540	2.537
P2	7.4	Milieubeheer	1.542	1.083	1.067	1.043	1.054
		TOTAAL	**5.793**	**5.630**	**5.504**	**5.463**	**5.462**

Begroot totaal van baten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P2	7.2	Riolering	2.310	2.421	2.421	2.421	2.421
P2	7.3	Afval	3.031	3.247	3.117	3.099	3.095
P2	7.4	Milieubeheer	210	5	5	5	5
		TOTAAL	**5.551**	**5.673**	**5.543**	**5.525**	**5.521**

Begroot totaal van bestemming

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P2	0.10	Mutaties reserves lasten	30	0	0	0	0
P2	0.10	Mutaties reserves baten	57	55	35	0	0
		TOTAAL	**-27**	**-55**	**-35**	**0**	**0**

Begroot resultaat

	TOTAAL LASTEN	**5.793**	**5.630**	**5.504**	**5.463**	**5.462**
	TOTAAL BATEN	**5.551**	**5.673**	**5.543**	**5.525**	**5.521**
	TOTAAL RESERVES	**-27**	**-55**	**-35**	**0**	**0**
	SALDO Programma 2	**215**	**-98**	**-74**	**-62**	**-59**

Bedragen afgerond op veelvoud van € 1.000

2.40 Investeringen

Investeringen

In programma 2 zijn voor de periode 2023-2026 de onderstaande investeringen voorzien:

	Investeringsbudget 2023	Investeringsbudget 2024	Investeringsbudget 2025	Investeringsbudget 2026
Opgave 2 Duurzaamheid				
Investeringen volgens VGRP:				
Investeringen conform VGRP+ 2017 t.b.v. 2023	1.041.813			
Vervanging mechanisch 2023	180.000			
groenperken/civiel	160.000			
Investeringen conform VGRP+ 2017 t.b.v. 2024		1.121.965		
Vervanging mechanisch 2024		41.200		
groenperken/civiel		100.000		
Investeringen stelpost 2025			1.000.000	
Vervanging mechanisch stelpost 2025			100.000	
groenperken/civiel			48.000	
groenperken/civiel			42.000	
Investeringen stelpost 2026				1.000.000
Vervanging mechanisch stelpost 2026				100.000
groenperken/civiel				42.000

2.50 Risico's

Risico's

Voor programma 2 zijn in de begroting 2023-2026 geen risico's voorzien.

2.60 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Naam indicator	Jaar	Waarde (Jaarrekening 2021)	Begroot 2023	Eenheid	Bron
33.	7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	2021	155	140	Kg/inwoners	CBS
34.	7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	2018	3,7	6,7	%	Rijkswaterstaat

Programma 3 Opgave Mens en Zorg

Opgave Perspectief Mens en Zorg

In het vastgestelde beleidskader sociaal domein verschuiven we de focus op zorgplicht naar volwaardige deelname van inwoners in de samenleving. Iedereen moet naar vermogen mee doen. Mee kunnen doen, én hier ook zelf aan bijdragen. Voor zichzelf, en voor een ander. Enerzijds omdat dit het beste is voor de inwoner zelf, en anderzijds omdat alleen dan adequate zorg en ondersteuning houdbaar is in de huidige context van toenemende (zorg-)vraag en arbeidsmarktproblematiek.

Om dit te bereiken is verandering nodig. Wij denken hierbij aan meer aandacht voor preventie, meer integraliteit en een betere een andere balans tussen collectieve, voorliggende, voorzieningen en geïndiceerde zorg en ondersteuning. Dit vraagt een andere manier van werken van onszelf en onze maatschappelijke partners. Inwoners en hun leven, wensen en mogelijkheden als vertrekpunt nemen. En ondertussen de beweging naar voren versterken. Vroeger signaleren, breder kijken, vraagstukken eerder oppakken en oplossen, met minder dwang en escalatie. In het vertrouwen dat het dan ook minder kost. En dat alles vanuit het besef dat de gemeente niet de gemeenschap zelf is, maar een partner in die gemeenschap. En dus juist ook niet overal van is, alles op hoeft te pakken of alles hoeft te betalen. Maar daarvoor wel heel duidelijk moet zijn over de eigen rol, ambitie en mogelijkheden.

In de komende jaren zetten we, samen met partners en inwoners, in op laagdrempelige ondersteuning in de wijken en directe omgeving. Ook stimuleren we maatschappelijke initiatieven. Daarom is het belangrijk voor de langere termijn te investeren, wat mogelijk eerst hogere kosten met zich meebrengt voordat dit zich vertaalt in lagere kosten voor de zorg. In de eerstvolgende begrotingswijziging doen wij u hiervoor enkele voorstellen.

Ontwikkelbudget Sociaal domein

De gemeente Geertruidenberg investeert jaarlijks aanzienlijk in nieuw beleid. Dat is ook hard nodig gezien de grote vraagstukken en snelle ontwikkelingen in de samenleving. Hiervoor worden deels eigen lokale middelen ingezet, en deels middelen die door de landelijke overheid via diverse kanalen beschikbaar worden gesteld voor specifieke beleidsdoelen. In het kader van de beoogde integraliteit, prioritering en effectiviteit willen we meer inhoudelijke én budgettaire samenhang brengen tussen al deze middelen. En daarmee ook meer flexibiliteit én transparante creëren in de inzet van deze middelen. Dit sluit ook aan bij de motie van de gemeenteraad om meer kleinschalige initiatieven te kunnen blijven subsidiëren. Daarvoor is het van belang dat er meer vrije middelen beschikbaar komen.

Met ingang van dit begrotingsjaar creëren we daarom een integraal ontwikkelbudget ad € 180.000. Dit budget wordt gevormd door de overheveling van verschillende deelbudgetten, waaronder de stelpost Ontmoeting en dagbesteding (€ 20.000), subsidies sociaal domein (€30.000), restpost Sociaal wijkteam (€ 10.000) en projectgelden OHOT (€ 28.000). Daarnaast leggen we een claim op de zogenaamde POK gelden (€92.000) . De POK gelden maken onderdeel uit van de algemene uitkeringen en worden in de volgende begrotingswijziging verwerkt.

3.1 Openbaar basisonderwijs

Wat willen we bereiken?

Openbaar basisonderwijs

In 2023 streven we naar een prettige samenwerking met het basisonderwijs. Ook zijn we als gemeente verantwoordelijk voor solide en duurzame onderwijshuisvesting voor leerlingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Basisonderwijs

Ook in 2023 wordt er door het basisonderwijs nog gebruik gemaakt van de NPO-gelden. Zo heeft het CJG extra budget ontvangen om scholen te kunnen ondersteunen.

3.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Onderwijshuisvesting

Solide en duurzame onderwijshuisvesting voor leerlingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Gymnastieklokaal de Brug

Onderhoud aan het gebouw en de inventaris moet adequaat worden bijgehouden. Bassischolen De Vonder en De Wilsdonck maken op dit moment gebruik van gymnastieklokaal De Brug. Er is nog niet duidelijk wat de plannen voor het gymnastieklokaal zijn wanneer de basisscholen gaan verhuizen naar Parkzicht. Voor het oude pand staan geen uitgaven gepland in het IHP.

Gymnastieklokaal Geertruidenberg

Gymzaal Geertruidenberg is verouderd. Dit maakt dat het onderhoud aan het gebouw en de inventaris de komende jaren adequaat bijgehouden moet worden. Vernieuwing of renovatie van de betreffende gymzaal staat in het IHP op de planning voor 2028.

Gymnastieklokaal Hoge Waai Raamsdonk

Onderhoud aan het gebouw en de inventaris moet adequaat worden bijgehouden. Basisschool de Hoge Waai maakt gebruik van het gymnastieklokaal.

Gymnastieklokaal Hooipolder

De basisscholen De Schoof, De Ruif en De Radonkel vormen tezamen 'Scholeneiland' op locatie Hooipolder. De drie schoolbesturen hebben gezamenlijk een aanvraag gedaan voor een

voorbereidingskrediet om de renovatie van Scholeneiland (conform planning IHP) te kunnen voorbereiden. Schoolbesturen hebben vooralsnog de wens uitgesproken Gymzaal Hooipolder in de ontwikkelingen te willen meenemen. In het IHP is de nieuwbouw/ renovatie voorzien om uitgevoerd te worden in 2025.

Verder is de gymzaal Hooipolder verouderd. Dit maakt dat het onderhoud aan het gebouw en de inventaris de komende jaren adequaat bijgehouden moeten worden. Vernieuwing of renovatie van de betreffende gymzalen staan in het IHP op de planning voor 2025.

Huisvesting basisonderwijs

Solide onderwijshuisvesting draagt bij aan goed onderwijs. Uitvoering van het IHP (Integraal Huisvesting Programma)is van belang om in goed onderwijs te kunnen blijven voorzien. De grootste hindernis hierbij is dat de normbedragen in de verordening Huisvesting Onderwijs Geertruidenberg niet corresponderen met de huidige marktprijzen in de bouwsector. De verwachting is dan ook dat de normbedragen voor nieuwbouw en/of renovatie niet toereikend zullen zijn. Ondanks dat wordt gezocht naar slimme oplossingen, samenvoegingen, renovaties, combinaties enzovoorts, betekent de keuze om de normbedragen niet op te hogen een risico voor de realisatie van de hierna genoemde projecten.

Duidelijk is dat door de steeds stijgende marktprijzen het huidige investeringsbedrag met normvergoedingen niet afdoende is. In de begroting voor de komende jaren dient hier dan ook afdoende rekening mee gehouden te worden. In 2023 zal de Verordening Onderwijshuisvesting dan ook worden geactualiseerd.

Ten behoeve van de fusieschool (De Wilsdonck / De Vonder) zal nieuwbouw worden gerealiseerd op de locatie Parkzicht. Door de gemeenteraad is een voorbereidingskrediet ter hoogte van € 121.000 beschikbaar gesteld. Bij de uitwerking hiervan wordt ook de ontwikkeling van Sporthal Parkzicht en de ontwikkeling van het gehele plot meegenomen. Deze samenvoeging brengt voordelen met zich mee, maar vergt ook een uitgebreidere voorbereiding en begeleiding om het proces zorgvuldig te laten verlopen.

De basisscholen De Schoof, De Ruif en De Radonkel vormen tezamen 'Scholeneiland' op locatie Hooipolder. De drie schoolbesturen hebben gezamenlijk een aanvraag gedaan voor een voorbereidingskrediet om de renovatie van Scholeneiland (conform planning IHP) te kunnen voorbereiden. Schoolbesturen hebben vooralsnog de wens uitgesproken Gymzaal Hooipolder in de ontwikkelingen te willen meenemen. In het IHP is de nieuwbouw/ renovatie voorzien om uitgevoerd te worden in 2025.

Voor wat betreft de gymzalen geldt dat de vervangende nieuwbouw / renovatie van de gymzaal in Raamsdonk in voorbereiding is. Bij de aanvraag van het voorbereidingskrediet ter hoogte van € 50.000 is tevens in het raadsvoorstel opgenomen dat het in het IHP opgenomen bedrag is gebaseerd op de geldende normbedragen welke hoogstwaarschijnlijk niet voldoende zijn om de bouw te bekostigen. Voor extra budget zal een aanvullend besluit aan de gemeenteraad voorgelegd moeten worden.

Verder zijn de gymzalen Hooipolder en Elisabethstraat verouderd. Dit maakt dat het onderhoud aan het gebouw en de inventaris zal de komende jaren adequaat bijgehouden moeten worden. Vernieuwing of renovatie van de betreffende gymzalen staan in het IHP op de planning voor 2025 (Hooipolder) en 2028 (Elisabethstraat).

Huisvesting Voortgezet Onderwijs

We blijven met het Dongemondcollege in gesprek over eventuele huisvestingsvraagstukken.

3.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Wat willen we bereiken?

Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

De taak van de gemeente op het gebied van onderwijs is om overleg te faciliteren en partijen bij elkaar te brengen, hier gaan wij ook in 2023 mee door. Het toezicht op de leerplicht is uitbesteed aan het Regionale Bureau Leerplicht, ook hier voert de gemeente intensief contact mee. Dit draagt bij aan de doelstelling "eerder erbij en integrale ondersteuning".

Wat gaan we daarvoor doen?

Leerlingenvervoer

Er is de afgelopen jaren een toename te zien in het aantal leerlingen dat naar het speciaal (basis) onderwijs gaat, waardoor de totale kosten voor vervoer ook hoger uitvallen. Daarnaast is er steeds vaker sprake van complexe problematiek. Wanneer er vanwege een structurele lichamelijke, verstandelijke, psychische of zintuiglijke handicap vervoer naar verder gelegen scholen toegekend moet worden, betekent dit veelal individueel (en daardoor relatief duur) vervoer. Hierdoor kan het budget overschreden worden.
Door met aanvragers in overleg te gaan over mogelijke alternatieve oplossingen proberen we het risico op overschrijdingen te beperken. Ook wordt voor leerlingen op het voortgezet onderwijs een reizen met OV (Voor Elkaar Pas) de norm, waar enkel individueel van afgeweken wordt indien blijkt dat reizen met OV niet mogelijk is en/of zal worden. In augustus 2022 gaat de nieuwe aanbesteding leerlingenvervoer in. Het leerlingenvervoer kost ongeveer € 360.000 per jaar. Aandachtspunt hierbij is dat bedragen zoals genoemd in de aanbesteding niet (blijven) corresponderen met de huidige brandstofprijzen. De verwachting is dan ook dat de komende jaren een indexatie zal moeten plaatsvinden.

Leerplicht

In 2023 staan 4 speerpunten centraal:
1. Thuiszitters: ambitie dat geen enkel kind langer dan 3 maanden thuis zit zonder passend aanbod van onderwijs of zorg
2. Een sluitend regionaal vangnet voor jongvolwassenen van 18 tot 23 jaar. Onderwijs, sociaal domein en alle partners in de verzuimketen spannen zich in om het recht van alle jongeren op onderwijs te waarborgen.
3. Overstap onderwijs (aansluiting en overstap po, vo, mbo) . Door gezamenlijke inspanning van gemeenten, onderwijs, leerlingen en ouders te komen tot een weloverwogen keuze voor een vervolgopleiding.
4. Aanpak oud-voortijdig schoolverlaters; het regionaal beleid is erop gericht om deze jongeren te begeleiden naar een passende opleiding, baan of leerbaan voor bijscholing voor een duurzame inzet op de arbeidsmarkt. Hier wordt nog meer maatwerk in mogelijk.

Onderwijsachterstandenbestrijding

In 2023 wordt het nieuwe onderwijsachterstandenbeleid vastgesteld. In de gemeente Geertruidenberg vinden wij het belangrijk dat alle kinderen hun talenten kunnen ontplooien. Het vergroten van de kansen voor kinderen met (taal-)achterstanden maakt hier een belangrijk onderdeel van uit. In het nieuwe beleid wordt met name gekeken naar het vergroten van de doelgroep en de versteking van de doorgaande leerlijn. In de voor- en vroegschoolse periode krijgen kinderen onder andere aan de hand van VVE-programma's de ondersteuning die ze helpt bij het inlopen van hun taal- of sociaal emotionele achterstand. Bij de uitvoering wordt gekeken naar het aanhaken bij andere relevante projecten binnen het sociaal domein.

Peuteropvang

Zie Kinderopvang.

Regionale Meld en Coördinatiepunten

In regionaal verband geeft de gemeente Geertruidenberg uitvoering aan de RMC-functie, waarbij RMC staat voor Regionale Meld - en Coördinatiepunten. Er wordt onderzoek gedaan naar het bevorderen van de onderlinge samenwerking tussen de gemeenten op strategisch niveau. Op uitvoerend niveau is een pilot gestart met een projectaanjager leerplicht die de uitvoerende zaken tussen de verschillende gemeenten aanjaagt.

Voortgezet onderwijs overige lasten en baten

Onder deze post valt bijvoorbeeld het onderhoud van het sportveld. Ook hiervoor zijn we als gemeente verantwoordelijk.

3.4 Sportbeleid en activering

Wat willen we bereiken?

Sportbeleid en activering

Het moet voor alle inwoners in onze gemeente mogelijk zijn om naar behoefte te kunnen sporten en bewegen. Bewegen is belangrijk, hierdoor wordt en/of blijf je vitaal.
Onze gemeente voorziet in een groot aanbod aan sport- en ontspanningsmogelijkheden voor jong en oud. Op deze wijze kan de gezondheid op een laagdrempelige manier bevorderd worden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Sportbeleid

Sinds 2020 is er een Lokaal Sportakkoord voor onze gemeente. Dit is opgesteld door een sportformateur samen met de gemeente, lokale sportaanbieders en externe partijen met raakvlakken tot sport. Dezelfde formateur is aangesteld voor het opstellen van een preventie

akkoord. Vanaf 2023 werken we binnen onze gemeente met een sport- en preventie akkoord. Realisatie in de praktijk wordt gedaan met behulp van het uitvoeringsbudget.

De buitensportverenigingen kunnen, indien zij dit wensen, begeleid worden bij het doen van een aanvraag voor de landelijke BOSA[1]-subsidie voor duurzaamheidsmaatregelen. Dit is een verantwoordelijkheid van de verenging. SportStroom kan deze begeleiding bieden. Indien de BOSO-subsidie wordt verkregen kan de vereniging bovendien een beroep doen op een lening uit de "Stimuleringslening duurzaamheid sportaccommodaties".
[1] BOSA: Stimulering Bouw en Onderhoud van Sportaccommodaties

In 2023 maken we verdere stappen naar toekomstbestendige sportaccommodaties. Alle veldverlichting laten we keuren op veiligheid en gestelde normen door de verschillende sportbonden. In navolging op deze keuring wordt waar nodig de veldverlichting vernieuwd of aangepast. Dit geldt alleen voor de veldverlichting welke wordt aangemerkt als basisvoorziening. Eenmalig benodigd budget voor de keuring bedraagt € 20.000 exclusief btw.

Naast het inzetten van de buurtsportcoach voor het organiseren van activiteiten voor de doelgroepen jeugd, senioren en mensen met een beperking worden ze ook al jaren ingezet binnen het primair onderwijs. Dit voor het geven van bewegingslessen en aanverwante activiteiten. Met het aanstellen van een verenigingsondersteuner gaan we het bereik vergroten. Deze moet bijdragen aan het vitaliteitsproces van de verenigingen. Deze pilot wordt bekostigd met het uitvoeringsbudget voor het Lokaal Sportakkoord.

Sportsubsidies

Op grond van het subsidieprogramma behorend bij de Subsidieverordening Sociaal Domein zullen ook in 2023 diverse subsidies worden toegekend.

3.5 Sportaccommodaties

Wat willen we bereiken?

Sportaccommodaties

Vitale en krachtige sportaanbieders op toekomstbestendige sportcomplexen.
Vitale sportaanbieders hebben de financiële en organisatorische basis op orde. Zo kunnen ze hun vizier richten op passend aanbod en op passende bindingsvormen.
Krachtige sportaanbieders spelen in op veranderingen, tonen veerkracht en komen tegemoet aan de actuele maatschappelijke verwachtingen.
Sportcomplexen zijn effectief en efficiënt ingericht. Creëren optimale sportomstandigheden voor iedereen en zijn duurzaam.
Dit alles ter bevordering van een positief en inclusief sportklimaat binnen onze gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Zwembaden

Beide buitenzwembaden worden op basis van een niet-risicodragende exploitatie uitbesteed. Op basis van de onderzoeksresultaten van de effectenanalyse zwembaden en mogelijkheid tot

inrichtingen sport en/of vastgoed bedrijf wordt verder gekeken naar beheer en exploitatie van de zwembaden in de toekomst.

Overige buitensportaccommodaties

De fysieke leefomgeving dient voldoende mogelijkheden te bieden voor sport en bewegen naar behoefte van de inwoners binnen onze gemeente.
Met sportverenigingen waar exploitatie en beheer niet bij de gemeente ligt, willen we in gesprek blijven over de toekomstbestendigheid van de sportaanbieder en/of het sportcomplex.

Sporthallen en sportlokalen

Afhankelijk van de resultaten uit het onderzoek tot de mogelijkheden voor het inrichten van een sport- en/of vastgoed bedrijf wordt binnen dit kader een verdere uitwerking gedaan.
De toekomstige sporthal gaat steeds meer vorm krijgen.

Sportterreinen voor handbal

In navolging op de vastgestelde herijking buitensportaccommodatiebeleid gaat er een overdracht in eigendommen plaatsvinden. De financiële consequenties hangen af van de huidige boekwaarde. Dit wordt verdisconteerd in de huur. Dat geldt ook voor de korting welke gegenereerd wordt op basis van de nieuwe werkwijze onderhoud sportvelden conform het cafetariamodel. Afhankelijk van het gekozen pakket ontvangt de vereniging een korting op de huur.

Gepland onderhoud op basis van het vastgestelde MJOP buitensport (inclusief investeringen en onderhoud) is minimaal en kan binnen de exploitatie worden opgevangen. In 2023 laten we alle veldverlichting keuren op basis van veiligheid en gestelde norm door de sportbond.

Sportterreinen voor hockey

In navolging op de vastgestelde herijking buitensportaccommodatiebeleid gaat er een overdracht in eigendom plaatsvinden. De financiële consequenties hangen af van de huidige boekwaarde. Dit wordt verdisconteerd in de huur. Dat geldt ook voor de korting welke gegenereerd wordt op basis van de nieuwe werkwijze onderhoud sportvelden conform het cafetariamodel. Afhankelijk van het gekozen pakket ontvangt de vereniging een korting op de huur.

Gepland onderhoud op basis van het vastgestelde MJOP buitensport (inclusief investeringen en onderhoud). Het zand ingestrooid veld dient vervangen te worden. In 2023 laten we alle veldverlichting keuren op basis van veiligheid en gestelde norm door de sportbond.

Sportterreinen voor voetbal

Vanaf 2022 wordt er gewerkt met een nieuw model voor het onderhoud van de sportvelden, het zogenaamde cafetariamodel. Dit in vervolg op en in lijn met de herijking van het sportaccommodatiebeleid. De aanbesteding is hoger uitgevallen dit is opgenomen in de begroting. In navolging op de vastgestelde herijking buitensportaccommodatiebeleid gaat er een overdracht in eigendom plaatsvinden. De financiële consequenties hangen af van de huidige boekwaarde. Dit wordt verdisconteerd in de huur. Dat geldt ook voor de korting welke gegenereerd wordt op basis

van de nieuwe werkwijze onderhoud sportvelden conform het cafetariamodel. Afhankelijk van het gekozen pakket ontvangt de vereniging een korting op de huur.

Gepland onderhoud op basis van het vastgestelde MJOP buitensport (inclusief investeringen en onderhoud):

- Bij FC Right-Oh moet het hoofdveld gerenoveerd worden.
- Bij vv Raamsdonk moet het hoofdveld gerenoveerd worden.
- Bij RFC moeten de velden 2, 3 en 8 gerenoveerd worden (veld 2 is grassmaster). Afhankelijk van de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek, welke in 2022 wordt uitgevoerd bij RFC, volgt een herinrichting van het sportpark. Indien dit van toepassing is komen we hiervoor met separaat voorstel.
- Aanbrengen automatische beregening, waar van toepassing, op de velden welke gerenoveerd worden.
- Vervangen veldafrastering en bestrating, waar nodig en van toepassing, rondom de velden welke gerenoveerd worden.
- In 2023 laten we alle veldverlichting keuren op basis van veiligheid en gestelde norm door de sportbond.

3.6 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?

Samenkracht en burgerparticipatie

We werken aan een gemeente waar je altijd “dichtbij ons” woont. Waar gemeenschapszin heerst en inwoners naar elkaar omkijken. Ze zijn actief in de eigen sociale netwerken en ontmoeten elkaar in het rijke verenigingsleven en op mooie plekken en locaties in onze gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemene voorzieningen jeugd

Het programma Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) geeft uitvoer aan de kaders die belegd zijn in de regiovisie jeugdhulp. Naast deze regiovisie jeugdhulp werkt de regio West Brabant Oost, als onderdeel van de NvO, aan twee andere opgaven;

- een intensievere regionale samenwerking (governance);
- een andere wijze van contracteren (inkoopproces).

Voor de verdere inrichting van dit proces is een programmabegroting opgesteld. De kosten voor 2023 worden geraamd op € 75.000.

Algemene voorzieningen WMO

In 2020 heeft er met steun van een subsidie van ZonMW een pilot gedraaid waarbij een wijk-ggd-er werd ingezet voor ondersteuning van inwoners met psychosociale problematiek. Vanwege het succes hiervan is besloten deze pilot in 2021/2022 op eigen kosten te verlengen. Inmiddels is deze functie niet meer weg te denken uit onze gemeente en wordt er op dit moment incidenteel € 20.000 aan kosten geraamd voor 2023.

Buurthuis De Schelf en Agnesgebouw

Vanwege het tot voor kort niet op een adequate wijze kunnen invullen van de vacature gebouwenbeheer zijn er binnen het onderhoudsprogramma achterstanden opgelopen. In de eerste helft van 2023 zullen de achterstanden zo veel als mogelijk worden opgepakt. Tevens zal beleid worden ontwikkeld hoe om te gaan met de gemeentelijke gebouwen en zal, mede op basis hiervan, worden gekomen tot een geactualiseerd meerjarenonderhoudsplan. Dit zal ter vaststelling aan uw raad worden aangeboden.

Inburgering en Statushouders

Met de ingang van de nieuwe wet inburgering heeft de gemeente weer de regie over de inburgering. De toestroom van statushouders wordt naar verwachting alleen maar groter de komende jaren. Speerpunt is om alle inburgeraars zo snel en zo goed mogelijk mee te laten doen in de lokale maatschappij. Ook is de verwachting dat een deel van de Oekraïners die nu worden opgevangen in Nederland blijft en moet inburgeren.

Alle componenten van de inburgering worden gefinancierd vanuit de Rijksmiddelen. Een deel hiervan (de inburgeringsproducten) is afhankelijk van de toestroom, terwijl de uitvoeringskosten niet meebewegen. Wanneer de toestroom van statushouders blijft oplopen kan het zo zijn dat de uitvoeringskosten vanuit het Rijk niet toereikend zullen zijn om de inburgering goed aan te kunnen bieden. Deze toestroom is echter niet te voorspellen. Wel heeft ons recent informatie bereikt dat voor 2023 moet worden uitgegaan van een verdubbeling van het aantal statushouders en vermoedelijk daarna nog aanzienlijk zal toenemen. Er wordt samen met onze partners naar gestreefd om mensen zo goed mogelijk te laten inburgeren binnen de Rijksmiddelen die beschikbaar worden gesteld.

Jeugd en jongerenwerk

Het jongerenwerk is in 2022 onderdeel geworden van Surplus. Hierdoor is een betere samenwerking ontstaan met jongerenwerkers uit buurgemeenten, waardoor expertise onderling kan worden uitgewisseld. Ook in 2023 blijft het jongerenwerk veel actief op "vindplaatsen" voor jongeren, en wij hopen het in 2022 geopende jongerencentrum in stand te kunnen houden voor jonge bezoekers. Ook vinden er diverse preventieve activiteiten plaats.

Kinderopvang

De kinderopvang wordt gevormd door commerciële organisaties waar de gemeente in nauw contact mee staat. Hoewel wij als gemeente geen invloed hebben op het beleid van de kinderopvangorganisaties kunnen wij in de overleggen over subsidieplaatsen voor lage inkomens en onderwijsachterstandensubsidies wel voorwaarden stellen aan de verlening hiervan. In werkgroepen worden de voorwaarden in goed overleg overeen gekomen. Gelijke kansen voor ieder kind staan daarbij voorop.

Maatschappelijk werk

In 2023 start de nieuw gecontracteerde brede welzijnsorganisatie in onze gemeente, die de basisvoorziening welzijn gaat uitvoeren.

Ouderenbeleid

In 2023 wordt het project Dementievriendelijke Gemeente (DVG) gecontinueerd.

Overige lasten sociaal cultureel werk

Elke gemeente is verplicht een antidiscriminatievoorziening (ADV) te hebben. Voor onze gemeente is dat Radar: een meldpunt voor onafhankelijke bijstand aan slachtoffers van discriminatie en de registratie van klachten over discriminatie. Om deze ADV's te versterken krijgen gemeenten meer middelen.

Programma Langer Thuis

Kwetsbare inwoners moeten zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. In het programma wonen en bijbehorende woonzorgvisie zal invulling worden gegeven aan het programma langer thuis.

Subsidie st. OMC exploitatie

In 2023 zal Stichting Ontmoetingscentrum Raamsdonk (OMC) jaarlijks een activiteitensubsidie ontvangen van € 60.000, vanaf 2024 is dit bedrag € 62.000. Hiermee kan het pand in Raamsdonk worden hersteld zodat het als monument én gemeenschapshuis behouden blijft. De subsidie is al reeds eerder opgenomen in de meerjarenbegroting 2022.
Door het renoveren van het ontmoetingscentrum, kan de maatschappelijke functie straks (beter) worden vervuld. Dit draagt bij aan de beschreven doelen in het beleidskader Sociaal Domein, waarbij een ontvangende, toegankelijke en initiatiefrijke gemeenschap van inwoners, ondernemers en organisaties één van de uitgangspunten is.

Subsidies Sociaal Domein

Het subsidieprogramma Sociaal Domein loopt tot 2024. Er zal daarom in het najaar van 2022 gestart worden met een evaluatie van het subsidieprogramma en de daarbij horende verordening.
Voor het nieuwe subsidieprogramma zal het beleidskader Sociaal Domein leidend zijn.

Vrijwilligersbeleid en mantelzorg

Zie maatschappelijk werk.

Vrijetijdsbesteding voor volwassenen

Op grond van het subsidieprogramma behorend bij de Subsidieverordening Sociaal Domein zullen ook in 2023 diverse subsidies worden toegekend.

3.7 Wijkteams

Wat willen we bereiken?

Wijkteams

We werken aan de realisatie van een generalistisch dorpsteam: één loket waar medewerkers van welzijn en de gemeente samenwerken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen Geertruidenberg

Ook in 2023 zal het Centrum Jeugd en Gezin (CJG) hulp organiseren en aanbieden voor ouders en jeugdigen met betrekking tot de taken zoals genoemd in de Jeugdwet. Hierbij wordt gewerkt aan de volgende vier doelstellingen:

1. Informatie en advies over opvoeden en opgroeien;
2. Ambulante jeugdhulp en gezinsbegeleiding op alle leefgebieden;
3. Coördinatie van jeugdhulp en arrangeren van passende zorg;
4. Inzetten op vergroting van zichtbaarheid en bereikbaarheid van het CJG.

Naast deze algemene doelstellingen zijn er voor 2023, net als in 2022, incidentele middelen beschikbaar om twee extra doelstellingen te realiseren. De gemeente Geertruidenberg ontvangt extra rijksmiddelen ten behoeve van de jeugd(zorg) en NPO gelden. Het Rijk heeft wel een intentie aangegeven waaraan de extra rijksmiddelen t.b.v. de jeugd kan worden besteed, waaronder het wegwerken/verkorten van de wachtlijsten. De NPO-gelden zijn ingezet in samenspraak met het onderwijs. Deze middelen worden o.m. ingezet om onderstaande doelstellingen te realiseren:

1. Het overbruggen van wachttijden in de beschermingsketen en van de zorgaanbieder zonder zelf een wachtlijst te hoeven hanteren;
2. Het bieden van extra ondersteuning binnen het onderwijs gericht op opvoedondersteuning, coaching van leerkrachten, delen van kennis met betrekking tot jeugdwet versus onderwijs en meldcode.

Dit alles past binnen de doelstellingen vanuit de eerder benoemde missie en speerpunten, zoals "eerder erbij en integrale ondersteuning" en "doelmatige inzet van middelen".

Het uitgangspunt is dat eventuele kostenstijging voor bedrijfsvoering of overhead alleen veroorzaakt mag worden door indexeringen of door nieuw beleid, waar het bestuur van het CJG expliciet vooraf mee instemt. Op basis van de begroting 2023 bedraagt de bijdrage voor het CJG in 2023 € 1.197.150.

(NB voor financiën: kan dit structureel eventueel een indexering van 2024?)

CJG, overig maatwerkdeel

Zie Centrum Jeugd en Gezin Drimmelen Geertruidenberg.

Eerstelijnsloket Jeugd

Dit betreft de bijdrage aan Veilig Thuis in 2023. Hiermee wordt geborgd dat er meldingen kunnen worden gedaan over onveiligheid/geweld, en dat deze worden opgepakt door middel van

doorverwijzing of nader onderzoek. Ook betreffen dit de kosten voor het Jeugd Adviesteam, een expertteam van deskundigen op het gebied van jeugdproblematiek.

Eerstelijnsloket WMO

Loket Werk, Inkomen en Zorg
Met het loket Werk Inkomen en Zorg (WIZ) wordt o.a. multi problematiek eerder gesignaleerd en de samenwerking met andere loketten geoptimaliseerd. Met een integrale benadering wordt ook de zorg voor de inwoner bevorderd.
Na de vraagverheldering waarbij met de inwoner wordt gekeken op welke onderwerpen binnen het sociaal domein er ondersteuning nodig is, wordt de vraag doorgeleid naar het juiste loket van de gemeente voor verdere behandeling. Daarbij wordt eerst gekeken naar de behoefte van de inwoner en vervolgens naar de wetgeving in plaats van te starten met het strak toepassen van wetgeving (omgekeerde toets). Procesregie zorgt ervoor dat zaken die betrekking hebben op meerdere onderdelen van het sociaal domein niet vastlopen c.q. dat ze worden vlot getrokken als ze toch zijn vastgelopen. Deze werkwijzen worden gecontinueerd en zo nodig verbeterd. Ook de samenwerking met onze externe partners wordt geïntensiveerd.

Ontwikkelingen Sociale Zaken
Afgelopen jaren heeft er aaneensluitend inhuur bij Sociale Zaken plaatsgevonden onder meer door tussentijdse taken die of vanuit de wetgever of vanuit lokaal beleid ontstaan, denk bijvoorbeeld laatstelijk aan de energietoeslag. De verwachting is dat vanwege de maatschappelijke ontwikkelingen dit komende jaren niet anders gaat worden.

Sign. en coord systeem Zorg voor Jeugd

Zorg voor Jeugd is het systeem waarmee we aansluiten op de Verwijsindex Risicojongeren. Deze aansluiting is vooralsnog wettelijk verplicht. We willen als regio West Brabant Oost (WBO) verder onderzoeken naar een alternatief systeem om te kunnen aansluiten op de Verwijs Index Risicojongeren (VIR).

Sociaal Wijk Team

Zie Eerstelijnsloket WMO.

3.8 Inkomensregelingen

Wat willen we bereiken?

Inkomensregelingen

Inclusieve samenleving: alle inwoners kunnen naar vermogen meedoen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Armoedebestrijding

Het aantal inwoners dat moeite heeft om rond te komen groeit. Er komt steeds meer kennis over de ingrijpende gevolgen van armoede, vaak van generatie op generatie, en op diverse levensdomeinen.

Er komt een landelijke aanpak geldzorgen, armoede en schulden om de vicieuze cirkel te doorbreken en de bestaanszekerheid van deze inwoners te versterken. Daarbij is het beter bereiken van de doelgroep één van de speerpunten.

Besluit bijstandverlening Zelfstandigen

Er is steeds meer aandacht voor ondernemers die in (financiële) problemen komen. De BBZ is een van de mogelijkheden waar deze ondernemers aanspraak op kunnen maken. Wanneer deze niet kan worden toegekend wordt gekeken of schuldhulpverlening voor ondernemers kan worden ingezet.

Bijzondere bijstand

Wanneer inwoners voor bijzondere/onvoorziene kosten komen te staan, welke zij niet uit hun reguliere inkomen kunnen voldoen, kunnen zij een beroep doen op de bijzondere bijstand. Vooral in de kosten voor bewindvoering zien wij al een aantal jaren een stijging. De verwachting is dat deze stijging door zal zetten de komende jaren, gezien de huidige moeite die men heeft om rond te kunnen komen. Dit zal naar verwachting leiden tot hogere kosten op deze post dan in 2022.

Inkomensvoorzieningen (IOAW/IOAZ)

Ouderen werklozen kunnen een uitkering aanvragen. De gemeente controleert of er aan de voorwaarden wordt voldaan en beslist of er een uitkering wordt verstrekt.

PW inkomen

Alle inwoners moeten naar vermogen kunnen meedoen. Wanneer zij niet kunnen meedoen in de vorm van betaald werk kunnen zij terugvallen op onze inkomensvoorzieningen totdat zij weer in staat zijn om zelf in inkomen te voorzien. Het aantal uitkeringsgerechtigden is lastig te voorspellen maar is de afgelopen jaren ondanks corona vrijwel gelijk gebleven.

3.9 Begeleide participatie

Wat willen we bereiken?

Begeleide participatie

Nieuwe wetgeving die in besluitvorming is, biedt meer ruimte voor de menselijke maat en maatwerk. Nog sterker komt de nadruk op het uitstromen naar werk en een betere borging van bestaans- en inkomenszekerheid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Sociale Werkplaatsen

De invoering van de participatiewet leidt tot een wijziging van de instroom bij sociale werkbedrijven, zoals MidZuid. Daarnaast maakt de krapte op de arbeidsmarkt dat de problematiek van de instroom zwaarder is geworden. De dienstverlening en organisatie van MidZuid moet hierop anticiperen, toekomstbestendig en financieel duurzaam worden.

Dagbesteding en ontmoetingscentra

In 2022 is het Ontmoetingspunt Sandoel opengesteld. Een evaluatie zal het voortbestaan van deze voorziening moeten bewijzen. Onderzoek zal moeten uitwijzen waar de behoeften en hiaten liggen voor ontmoetingspunten voor de diverse doelgroepen.

3.10 Arbeidsparticipatie

Wat willen we bereiken?

Arbeidsparticipatie

Inclusieve samenleving: alle inwoners kunnen naar vermogen meedoen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Participatiebudget

De uitvoeringskosten participatie bestaan uit de kosten voor de begeleiding vanuit Midzuid. Deze kosten stijgen al jaren. De gemeente heeft geen invloed op deze trajectprijzen. Mochten deze trajectprijzen wel moeten zakken, dan zien wij de tekorten die hierdoor ontstaan op de begroting van Midzuid terug in een stijgende gemeentelijke bijdrage. Onder aan de streep zouden we deze dan op een andere post alsnog betalen.

3.11 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Wat willen we bereiken?

Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Ook in 2023 krijgt iedereen de zorg die nodig is. We bekijken wel of – daar waar dat kan en verantwoord is – we een lichtere vorm van zorg aan kunnen bieden. Ook zullen we daar waar mogelijk een beroep doen op het voorliggend veld en het eigen netwerk.

Wat gaan we daarvoor doen?

Gehandicapten parkeerkaarten

De verstrekking van de gehandicaptenparkeerkaart blijft in overeenstemming met de daarvoor bestemde regelgeving plaatsvinden zodat de mobiliteit van degenen die gebruik willen maken van deze voorziening gehandhaafd blijft.

WMO hulpmiddelen

Medio 2023 gaat het nieuwe contract voor Wmo Hulpmiddelen in. Door prijs- en loonontwikkelingen is de verwachting dat de tarieven voor de hulpmiddelen zullen toenemen. De exacte budgettaire consequenties zijn nu nog niet bekend.

WMO vervoersvoorzieningen

In 2023 loopt de aanbesteding voor een nieuw contract Deeltaxi met ingang van 2024. De verwachting is dat de vervoerskosten met bijna 10% zullen toenemen vanwege de grote stijging van de NEA-index.

WMO-woonvoorziening

Door vergrijzing en het feit dat mensen langer thuis blijven wonen, zijn er vaker woningaanpassingen in de vorm van bijvoorbeeld trapliften nodig om dit mogelijk te maken. De verwachting is dat in 2023 de aanvragen voor trapliften zullen stijgen.

3.12 Maatwerkdienstverlening 18+

Wat willen we bereiken?

Maatwerkdienstverlening 18+

Ook in 2023 krijgt iedereen de zorg die nodig is. Daar waar de burger niet kan terugvallen op het eigen netwerk of het voorliggend veld kan de inzet van een Wmo-voorziening een (tijdelijke) oplossing bieden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Eigen bijdragen WMO

Dit budget betreft de eigen bijdragen van het CAK (Centraal Aministratie Kantoor).

Schuldhulpverlening

De nieuwe wet gemeentelijke schuldhulpverlening geeft gemeenten taken inzake vroegsignalering. De wettelijke taken zijn geïmplementeerd. De aangekondigde landelijke aanpak geldzorgen, armoede en schulden zorgt voor een bredere inbedding van deze vroegsignalering. De nieuwe aanpak moet ondersteunen bij de preventie van schulden en een kortere doorlooptijd van schuldhulptrajecten. Het betreft een integrale aanpak met fiscale, juridische en praktische uitvoeringsmaatregelen. De focus ligt hierbij ook op het beter bereiken van de doelgroep. Daarnaast richten de inspanningen zich op de nieuwe taak om schuldhulpverlening te bieden aan ondernemers.

Het is een uitdaging om de nieuwe aanpak te implementeren met de huidige personeelstekorten. Eind 2022 wordt bekend welke extra middelen en ondersteuning gemeenten (en andere partijen) ontvangen voor de landelijke aanpak. Het streven is de nieuwe aanpak binnen de beschikbare middelen te implementeren.

WMO Begeleiding

Het kostenbeheersingsplan heeft in de afgelopen tijd alleen tot stabilisatie van het aantal cliënten met begeleiding en een kleine verschuiving naar lichtere zorg geleid. De verwachting is dat dit het hoogste haalbare is.

WMO huishoudelijke verzorging

In 2023 verwachten we dat de kosten van de Huishoudelijke Ondersteuning verder blijven toenemen. Dit komt onder andere door autonome ontwikkelingen zoals de extramuralisering, de vergrijzing en het abonnementstarief. We verwachten dat het aantal cliënten blijft toenemen. Daarnaast nemen de tarieven toe doordat er sprake is van een flinke loon- en prijsindexering binnen het contract. We vragen hiervoor structureel een budgetverhoging van € 296.000 wat resulteert in een totaal budget van € 2.717.000.

3.13 Maatwerkdienstverlening 18-

Wat willen we bereiken?

Maatwerkdienstverlening 18-

Daar waar de jeugdige/ouder niet kan terugvallen op het eigen netwerk of het voorliggend veld kan ondersteuning/begeleiding vanuit de Jeugdwet (tijdelijk) worden ingezet. De juiste en de beste hulp voor de jeugdige, zo dichtbij mogelijk. Hieraan willen we samenwerken met onze partners in het jeugdhulplandschap.

Wat gaan we daarvoor doen?

Individuele voorzieningen Natura Jeugd

Dit betreffen de kosten voor de tweedelijns jeugdhulp. Voor 2023 is, gezien de CAO-ontwikkelingen, een inflatiecorrectie te verwachten. Dit betekent dat er een kostenstijging verwacht wordt, op dit moment is er nog geen duidelijkheid over de hoogte hiervan.

PGB jeugd

Hieruit worden de persoonsgebonden budgetten voor jeugd/jongeren uit bekostigd.

3.14 Geëscaleerde zorg 18+

Wat willen we bereiken?

Geëscaleerde zorg 18+

Dit taakveld heeft betrekking op Beschermd Wonen (BW) en Maatschappelijke Opvang. In het kader van Maatschappelijke opvang wordt in 2023 een nieuwe beleidskader opgesteld. Het Versterkingsplan Dak- en Thuisloosheid wordt verder uitgewerkt. De decentralisatie Beschermd Wonen is een jaar uitgesteld tot 2024. De GR Beschermd wonen is vanaf 2022 van kracht. De regionale gezamenlijke begroting zal naar alle waarschijnlijkheid in 2023 een positief saldo laten

zien. Met de implementatie van de 'Koerswijzer Beschermd Wonen' zorgen we dat we op alle leefgebieden (o.a. wonen, financiële redzaamheid, gezondheid) voorbereid zijn op de zorg voor inwoners met een indicatie BW.

Wat gaan we daarvoor doen?

Maatschappelijke opvang

Dit betreffen de kosten voor de uitvoering van de Wet Verplichte GGZ, waardoor inwoners met spoed (gedwongen) kunnen worden opgenomen.

3.15 Geëscaleerde zorg 18-

Wat willen we bereiken?

Geëscaleerde zorg 18-

Daar waar de jeugdige/ouder niet kan terugvallen op het eigen netwerk of het voorliggend veld kan ondersteuning/begeleiding vanuit de Jeugdwet (tijdelijk) worden ingezet. Dit draagt eraan bij kinderen gezond en veilig opgroeien.

Wat gaan we daarvoor doen?

Veiligheid, jeugdreclassering en opvang jeugd

Voor 2023 is, gezien de CAO-ontwikkelingen, een inflatiecorrectie te verwachten.
De gemeente neemt deel aan een onderwijs-zorgarrangement (Plein 3). De kosten hiervan worden structureel geraamd op € 20.000.

3.16 Volksgezondheid

Wat willen we bereiken?

Volksgezondheid

Vanuit volksgezondheid zijn er drie ambities voor 2023 benoemd: 'gezonde en veilige leefomgeving', 'verbreden en verdiepen preventie' en 'gelijke gezondheidskansen voor iedereen'. Het doel is dat inwoners die zo lang mogelijk gezond en fit blijven, zowel fysiek als mentaal. Het accent ligt komend jaar met name op het terugdringen van overgewicht, roken en alcoholgebruik.

Wat gaan we daarvoor doen?

Gezondheidszorg

Komende jaren wordt vanuit gezondheidszorg meer ingezet op preventie. Zo is er een regionale samenwerking tussen de GGD, zorgverzekeraars en gemeenten om gezamenlijk in te zetten op preventie en gezondheid. Daarnaast gaan we als gemeente vanaf 2023 aan de slag met het lokale preventieakkoord (roken, alcohol en overgewicht) en nemen we deel aan het actieprogramma Kansrijke Start.

De GGD begroting gaat voor onze gemeente in 2023 uit van een bedrag van € 879.163. Voor 2023 stond een begroot bedrag van € 797.586, wat betekent dat de subsidie aan de GGD vanaf 2023 verhoogd moet worden met een bedrag van € 81.577. Deze toename wordt met name verklaard door de toename in: kosten voor de basistaken, de bijdrage in het basispakket JGZ 0-3 jarigen, huisvestingskosten en de CAO impact 2023.

3.17 Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken?

Begraafplaatsen en crematoria

Graven en asbestemmingen worden uitgegeven op de huidige gemeentelijke begraafplaatsen in Geertruidenberg en Raamsdonk: er vindt geen productdifferentiatie in het aanbod in lijkbezorging plaats. Jaarlijks worden bovengronds graven geruimd, regelmatig worden ondergronds graven geruimd. Er wordt zoveel mogelijk gestreefd naar een maximaal haalbare kostendekking door een financieel optimale uitvoering van de operationele taken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemene begraafplaatsen

Om de ruiming van graven op de begraafplaatsen structureel uit te voeren is vanaf 2024 structureel een budgetverhoging van € 3.000 nodig (totaal budget per jaar: € 10.000).

Lijkbezorgingsrechten

Nabestaanden betalen jaarlijks leges voor het huren van een graf voor een periode van 10 jaar of een urnnis.

3.20 Mutaties reserves

Wat willen we bereiken?

Mutaties reserves programma 3

De reserves hebben verschillende functies. Waaronder een bufferfunctie voor het opvangen van onverwachte tegenvallers en risico's (weerstandscapaciteit). Een bestedingsfunctie voor het reserveren van middelen voor specifiek doel of activiteit. Een egalisatiefunctie voor het egaliseren van tarieven over meerdere jaren. Ook kunnen jaarlijks terugkerende en (sterk) fluctuerende lasten met een reserve daarbij worden verrekend. Daarnaast kennen de reserves een financierings- en dekkingsfunctie zoals o.a. dekking van kapitaallasten van investeringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Reserve sporthal Dongemond

Met raadsbesluit is een risicoreserve "exploitatietekort sporthal Dongemond" ingesteld ten behoeve van mogelijke exploitatietekorten of mogelijke negatieve vermogenssaldi bij ontbinding van de stichting.

Reserve Afschrijving investeringen IHP

Dekking voor huidige en toekomstige kapitaallasten van de uitvoering van het IHP.

Reserve WVG

Het aanpassen van openbare gebouwen ten behoeve van de doelgroep gehandicapten.
Conform de financiële verordening wordt het saldo, dat lager is dan € 25.000, toegevoegd aan de vrije algemene reserve.

3.30 Wat mag het kosten?

P3 Tabel Baten en Lasten

Begroot totaal van lasten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P3	4.1	Openbaar basisonderwijs	85	11	11	11	11
P3	4.2	Onderwijshuisvesting	1.209	1.278	1.414	1.428	1.556
P3	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.204	1.190	1.191	1.193	1.195
P3	5.1	Sportbeleid en activering	576	616	551	564	577
P3	5.2	Sportaccommodaties	1.694	1.668	1.754	1.735	1.728
P3	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.622	2.271	2.252	2.252	2.252
P3	6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.765	1.699	1.509	1.469	1.469
P3	6.3	Inkomensregelingen	6.772	5.890	5.890	5.890	5.890
P3	6.4	WSW en beschut werk	2.337	2.215	2.166	2.115	2.141
P3	6.5	Arbeidsparticipatie	721	644	644	644	644
P3	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.407	1.468	1.554	1.568	1.582
P3	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	5.274	5.462	5.462	5.462	5.462
P3	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.162	4.698	4.553	4.038	4.038
P3	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	22	19	19	19	19
P3	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	1.819	1.600	1.600	1.600	1.600
P3	7.1	Volksgezondheid	901	1.064	1.085	1.099	1.114
P3	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	99	84	124	82	82
		TOTAAL	**32.669**	**31.877**	**31.779**	**31.169**	**31.360**

Begroot totaal van baten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P3	4.1	Openbaar basisonderwijs	314	55	0	0	0
P3	4.2	Onderwijshuisvesting	56	56	56	56	56
P3	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	443	419	419	419	419
P3	5.1	Sportbeleid en activering	80	60	60	60	60
P3	5.2	Sportaccommodaties	388	388	388	388	388
P3	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	169	29	15	15	15
P3	6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0	0
P3	6.3	Inkomensregelingen	5.111	5.061	5.061	5.061	5.061
P3	6.4	WSW en beschut werk	0	0	0	0	0
P3	6.5	Arbeidsparticipatie	0	0	0	0	0
P3	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	6	6	6	6	6
P3	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	98	98	98	98	98
P3	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0
P3	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	0	0	0	0	0
P3	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0	0	0
P3	7.1	Volksgezondheid	12	12	12	12	12
P3	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	48	48	48	48	48
		TOTAAL	**6.725**	**6.232**	**6.163**	**6.163**	**6.163**

Begroot totaal van bestemming

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P3	0.10	Mutaties reserves lasten	215	315	385	455	525
P3	0.10	Mutaties reserves baten	1	116	253	273	409
		TOTAAL	**214**	**199**	**132**	**182**	**116**

Begroot resultaat

		TOTAAL LASTEN	**32.669**	**31.877**	**31.779**	**31.169**	**31.360**

TOTAAL BATEN	**6.725**	**6.232**	**6.163**	**6.163**	**6.163**
TOTAAL RESERVES	**214**	**199**	**132**	**182**	**116**
SALDO Programma 3	**26.158**	**25.844**	**25.748**	**25.188**	**25.313**

Bedragen afgerond op veelvoud van € 1.000

3.40 Investeringen

Investeringen

In programma 3 zijn voor de periode 2023-2026 de onderstaande investeringen voorzien.

	Investeringsbudget 2023	Investeringsbudget 2024	Investeringsbudget 2025	Investeringsbudget 2026
Opgave 3 Mens en Zorg				
Investeringen Sport:				
Investeringen Accommodaties (overige faciliteiten)	0			
Investeringen Sportvelden	718.119			
Investeringen Accommodaties (overige faciliteiten)		134.649		
Investeringen Sportvelden		86.465		
Investeringen Accommodaties (overige faciliteiten)			70.930	
Investeringen Sportvelden			170.445	
Investeringen Accommodaties (overige faciliteiten)				245.796
Investeringen Sportvelden				0
Investeringen Onderwijs: *= egalisatie via reserve afschrijvingslasten IHP				
Basisschool De Wilsdonck	3.227.500			
Basisschool De Vonder	2.559.000			
Basisschool De Vonder, tijd. Ruimtetekort	175.999			
Investeringsvolume 20% (inflatie, beng bouwen)	1.452.000			
Gymzaal Raamsdonk + eerste inrichting		1.134.000		
Investeringsvolume 20% (inflatie, beng bouwen)		242.000		
Onderwijs /IHP Scholen eiland				7.063.000
Investeringsvolume 20% (inflatie, beng bouwen)				1.694.000

3.50 Risico's

Onvoldoende rijksmiddelen voor de jeugdhulp

De beheersbaarheid van de zorg; de werkelijke uitgaven zijn niet goed te voorspellen en is o.a. afhankelijk van de inzet van de jeugdhulp. Daarnaast speelt continuïteit van de zorgaanbieders, waardoor extra kosten moeten worden gemaakt om zorg te blijven verlenen.

Een stijging van het aantal bijstandsgerechtigden of een toename van aanvragen voor bijzonder bijstand

Als gevolg van onder andere de energiecrisis en de inflatie zijn bedrijven mogelijk genoodzaakt de deuren sluiten. Werknemers verliezen hierdoor hun baan. In eerste instantie kunnen zij een beroep doen op WW, maar daarna, mocht geen andere baan gevonden worden, bestaat de kans dat zij doorstromen naar de bijstand. De prognoses lopen uiteen en worden door vele (onzekere) factoren beïnvloed

Onvoldoende rijksmiddelen voor WMO

Vanwege de toenemende vergrijzing en de aanzuigende werking als gevolg van de invoering van het abonnementstarief, zal het beroep op de Wmo de komende jaren naar verwachting fors toenemen. Hiermee komt ook de houdbaarheid van de (Wmo)zorg onder druk te staan.

Tekort op exploitatie WSW (Midzuid)

MidZuid is een belangrijke partner wat betreft de plaatsing van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De economische vooruitzichten kunnen wellicht leiden tot meerjarige toename van de gemeentelijke bijdragen.

Fraude door cliënten

Vanwege corona was het een lange tijd niet mogelijk om inwoners uit te nodigen voor een gesprek. Ook fysieke controles waren niet mogelijk. Hierdoor is een achterstand ontstaan en is minder beeld bij de rechtmatige verstrekking van uitkeringsgelden aan onze inwoners. Inmiddels is een nieuwe collega aangetrokken en is de fraudepreventiemedewerker weer gestart. De achterstand is echter zo groot dat er keuzes gemaakt moeten worden welke meldingen die zijn blijven liggen alsnog worden opgepakt, en welke niet.

Onvoldoende kunnen terugvorderen van BTW (over bepaalde dienstverlening)

Sinds 2019 valt de exploitatie van sportaccommodaties onder de btw–vrijstelling. Dit betekent dat het niet meer mogelijk is om btw in aftrek te brengen. Het Rijk compenseert dit door middel van de Regeling specifieke uitkering stimulering sport (SPUK). Ook in 2022 is een aanvraag gedaan voor een bijdrage uit deze regeling. De SPUK-regeling is vanwege het landelijk aangevraagde bedrag , net als vorige jaren, waarschijnlijk niet dekkend. Eind 2023 wordt de definitieve vaststelling verwacht.

3.60 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Naam indicator	Jaar	Waarde (Jaarrekening 2021)	Begroot 2023	Eenheid	Bron

17.	4. Onderwijs	Absoluut verzuim	2020	3,8	2,7	Aantal per 1.000 leerlingen	RBL
18.	4. Onderwijs	Relatief verzuim	2019	14	13	Aantal per 1.000 leerlingen	RBL
19.	4. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	2020	1,51	1,70	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado
20.	5. Sport, cultuur en recreatie	Niet sporters	2020	52,3	52,3	%	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)
21.	6. Sociaal domein	Banen	2020	675,5	654,0	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 65 jaar	LISA
22.	6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	2020	1	1	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
23.	6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	2020	5	5	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
24.	6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	2020	71,4	72,3	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS
26.	6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	2020	1	1	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
27.	6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	2021	188	232	Aantal per 10.000 inwoners	CBS
28.	6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	2021	67	73	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS
29.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	2020	14,2	14,0	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
30.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	2020	2	2	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS
31.	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	2019	0,4	0,0	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS
32.	6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	2021	990	990	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD

Programma 4 Opgave Wonen

Opgave Perspectief Wonen

Het college ziet in de opgave wonen een zeer urgente maatschappelijk opgave. In de laatste maanden alleen al was er versnelling nodig waar het gaat om de stijgende vraag naar huisvesting van spoedzoekers, asielzoekers, Oekraïense vluchtelingen en statushouders. Dit creëert een spanningsveld tussen 'regulier' woningzoekenden (denk bijvoorbeeld aan starters) en de bijzondere doelgroepen die ook gehuisvest dienen te worden, vaak in sociale huurwoningen. Het woonruimteverdelingsvraagstuk wordt daarmee nog complexer dan het al was. Verder is er steeds meer verbinding nodig met de Opgave Mens en Zorg, door bijvoorbeeld de taken op het gebied van beschermd wonen, maatschappelijke opvang en senioren die langer thuis blijven wonen. Om aan al deze vraagstukken te kunnen voldoen, is enerzijds regionale samenwerking nodig maar ook het zoeken naar creatieve oplossingen. Voorop staat dat we binnen de mogelijkheden die we hebben bouwen naar de behoefte van inwoners en hierbij ook op langere termijn kijken wat er nodig is. Om aan dit alles te kunnen voldoen, doen wij u in de eerste begrotingswijziging een voorstel.

4.1 Ruimte en leefomgeving

Wat willen we bereiken?

Ruimtelijke ordening

Zorgen voor een geschikt toetsingskader en passend beleid om functies binnen de gemeente een plek te geven en ontwikkelingen mogelijk te maken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bestemmingsplannen

Pilots en projecten zijn ingericht voor externe ontwikkelaars. Ontwikkelaars kunnen plannen indienen voor ontwikkelingen binnen de gemeente grens. Indien de plannen op medewerking van de gemeente kunnen rekenen wordt een anterieure overeenkomst gesloten voor de ontwikkeling van het plangebied. Middels plankostenscan worden de kosten die de gemeente moet maken (bestemmingsplan, onderzoek en toezicht) aan de ontwikkelaar doorberekend. Voor de periode 2023-2026 worden ontwikkelingen verwacht aan de Raadshuisstraat in Raamsdonk, Oosterhoutseweg en Grote Kerkstraat 96-98 in Raamsdonksveer.
Voor 2023 wordt een bedrag van € 270.000 verwacht. De uitgaven die hier tegen overstaan bedragen € 270.000, waarvan € 170.000 interne uren betreft. Voor de periode 2024-2026 zijn nog geen projecten bekend.

Omgevingsplan
Met de verwachte invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2023 volgt de wettelijke verplichting om voor de gehele gemeente één omgevingsplan op te stellen. Conform het reeds vastgestelde plan van aanpak is een begin gemaakt met het uitwerken van het eerste deelgebied, namelijk Dombosch. Verwacht wordt dat eind 2023 dit deelgebied aan de raad voorgelegd kan worden om vast te stellen.

Met de ervaring die we opdoen bij deze eerste deeluitwerking kunnen we aan de slag met de het omgevingsplan voor andere bedrijventerreinen in de gemeente, Gasthuiswaard, Rivierkade en de Pontonnier. Deze werkzaamheden worden in 2023 opgestart. Deelgebied Raamsdonk moet ons

inzicht geven in het werken en opstellen van een omgevingsplan voor tal van andere activiteiten. In 2023 starten we ook met het opstellen met de deeluitwerking van dit gebied.

We streven naar een afronding het omgevingsplan voor de gehele gemeente in 2027. De ervaring die we opdoen bij de eerste uitwerkingen gaat meer inzicht geven in de haalbaarheid van de planning.

Woningbouwopgave
Als gemeente Geertruidenberg moeten wij ook onze inbreng leveren voor de huidige woningbouwopgave in Nederland. Het is daarom belangrijk dat we voor komende jaren voldoende mogelijkheden creëren om deze woningen te bouwen. Dit doen we in eerste instantie door woningbouwlocaties te kiezen op de juiste plekken en hier de juiste kaders voor te scheppen. In de omgevingsvisie hebben wij diverse locaties aangewezen waar de komende jaren nieuwbouw gepleegd kan worden. Met ruimtelijke procedures (bestemmingplan/omgevingsplan, omgevingsvergunningen, etc.) moeten we dit mogelijk gaan maken.

Projecten
Theresiakwartier: Hier zijn de kaders door de gemeente al gevormd en worden de eerste woningen in 2023 opgeleverd. Ook stichting Prisma zal in 2023 intrek nemen in hun nieuwbouw op deze locatie. In totaal komen hier 71 woningen.

Tuin van Sandoel: Op de locatie van de voormalige Bliënborch Mavo, oftewel Koloszaal, worden drie bouwblokken met 56 appartementen ontwikkeld. De bestemmingsplanprocedure voor dit project is in 2022 opgestart en wordt naar verwachting eind 2022/begin 2023 afgerond.

Veerse Dok: Jachthaven Dok12 in Raamsdonksveer-Zuid wordt getransformeerd naar een gevarieerd woonmilieu met diverse woning typologieën, onder ander waterwoningen. In totaal komen er 62 woningen in het gebied. De ontwikkelaar is bezig met het concept bestemmingsplan voor te bereiden.

Beethovenlaan 9 Raamsdonksveer: De locatie van het voormalige Overstapje aan de Beethovenlaan in Raamsdonksveer is door Prisma verkocht. Het bestemmingsplan voor de bouw van 9 vrijstaande woningen is door de gemeenteraad al vastgesteld. Het plan wordt in de vorm van vrije kavels gerealiseerd. De kavels zijn verkocht en de sloop van het pand is afgerond. Verwacht wordt dat de eerste woningen in 2023 opgeleverd worden.

Hoge Veer: De startnotitie voor de herontwikkeling van de locatie van het voormalige verzorgingstehuis in Raamsdonksveer is door de raad vastgesteld. Ondanks dat het gebouw momenteel wordt gebruikt voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne gaat de planontwikkeling achter de schermen door. De planning en realisatie zal afhangen van de termijn dat het gebouw een tijdelijke functie heeft.

Omschoorweg Raamsdonksveer: Samen met Thuisvester wordt voor de locatie gezocht naar een manier om hier op korte termijn huisvesting voor o.a. spoedzoekers mogelijk te maken. Dit kan in de vorm van tijdelijke woningbouw op basis van een tijdelijke vergunning. Maar bij voorkeur ontwikkelt Thuisvester hier direct permanente woningen.

Herstructurering Zoutmanstraat: De woningen aan de Zoutmanstraat, Burg. Meijersstraat en Molenstraat in Geertruidenberg zijn bouwkundig en bouwfysisch in een dusdanige staat dat renovatie geen optie meer is voor Thuisvester. Volledige sloop en nieuwbouw is dan ook het uitgangspunt. De planologische procedure wordt in 2023 verwacht. Het aantal woningen gaat van 39 naar ca. 60.

Grote Kerkstraat 96-98 Raamsdonksveer: Op de hoek van de Grote Kerkstraat en de Boterpolderlaan staat een bedrijfsloods die enkele jaren is afgebrand. De loods en de twee bijhorende bedrijfswoningen worden ontwikkeld tot 11 appartementen. De startnotitie voor deze ontwikkeling is in voorbereiding en wordt nog 2022 aan de raad voorgelegd. De planologische procedure zal in 2023 opgestart worden.

Raadhuisstraat 69 Raamsdonk: Voor het perceel naast Raadhuisstraat 67 in Raamsdonk is door de raad een startnotitie vastgesteld om tot de bouw van 7 woningen te komen. De ontwikkelaar is bezig met de verdere uitwerking van de plannen en de nodige procedure voor te bereiden.

Jan Steenstraat-Rembrandtlaan Raamsdonksveer*:* Achter het witgele kruisgebouw, tussen de Jan Steenstraat en de Rembrandtlaan wordt een plan ontwikkeld voor 8 appartementen. Planologisch is deze ontwikkeling in 2010 al mogelijk gemaakt door het vaststellen van het bestemmingsplan Ontwikkellocaties Raamsdonksveer Zuid. Destijds is deze ontwikkeling niet helemaal gerealiseerd.

Transformatieopgave

Een aantal gebieden binnen de gemeente staan aan de vooravond van een transformatie. De reden van transformatie is veelal een milieutechnisch knelpunt of de (bestuurlijke) wens om een gebied een andere, kwalitatief betere invulling te geven. De Rivierkade krijgt als onderdeel van Programma Dongeoevers te maken met een transformatie van bedrijvigheid naar een mix van bedrijvigheid, commerciële activiteiten en recreatie.

Vanuit de zoektocht naar een alternatieve locatie voor de scheepswerf van Ruijtenberg ontstaat op termijn de opgave om tot een transformatie van de huidige scheepswerf te komen. Voor het Amergebied blijft de transformatie de komende jaren op de agenda staan. Keuzes die gemaakt gaan worden op landelijke en regionaal niveau voor wat betreft de elektriciteitsvoorziening gaan veelal bepalend zijn voor de vorm van transformatie.

Stikstof & energie

De opgave om tot een forse reductie van de stikstofdepositie te komen op onze Natura2000 gebieden zet de bouw van woningen in het hele land onder druk. Vooralsnog zijn er binnen onze gemeente geen woningbouwprojecten die geen doorgang kunnen vinden. Maar voor de ontwikkelingen in voorbereiding moet nog gaan blijken of deze problematiek tot vertragingen of afstel gaat leiden. De beleidslijnen vanuit de Rijksoverheid zullen hier veelal bepalend in zijn.

De transitie van fossiele brandstoffen naar duurzame energieopwekking zal van invloed zijn op de voortgang van onze woningbouwopgave. Maar ook de opgave om deze transitie in bestaande gebieden mogelijk te maken is vele malen groter en complexer. Het planologische kader dat wij als gemeente maken moet hier voldoende flexibiliteit voor bieden.

Visies & beleidsstukken:

Gebiedsvisie Grote Kerkstraat: Voor het gebied grofweg begrensd door de Grote Kerkstraat, Rembrandtlaan, Rubenstraat in Raamsdonksveer is een gebiedsvisie in voorbereiding. Door het aankomende vertrek van basisschool de Wilsdonck uit het pand aan de Rembrandtlaan en de wens van enkele ondernemers om hier gronden tot ontwikkeling te brengen is ervoor gekozen om een integrale visie voor het gebied op te stellen, zodat de aankomende ontwikkelingen samenhang met elkaar vertonen en de ontwikkelingen elkaar ook kunnen versterken.

Gebiedsvisie amoveringslocaties 150 Kv: Hoewel het moment van verwijderen van de masten nog niet definitief bekend is, gaan we als gemeente wel aan de slag om te bekijken hoe we om moeten gaan met de locaties onder het tracé als de masten weg zijn. Niet met het doel om potentiële woningbouw of andere ontwikkelingen mogelijk te maken, maar om de ruimtelijke kwaliteit van deze

gebieden te waarborgen of te verbeteren. Dit gaan we samen doen met de inwoners en belanghebbende van de verschillende locaties. Voor het opstellen van de visie en het mogelijk maken van participatie wordt te zijner tijd een werkbudget aangevraagd.

Projectplan Nionplas: Als onderdeel van de ontwikkelvisie Plassengebied Raamsdonksveer is een concept inrichtingsplan voor de Nionplas opgesteld. Het inrichtingsplan wordt verder uitgewerkt en zal, samen met een projectplan om tot uitvoering te komen, aan de raad en het college voorgelegd gaan worden. Voor het verder uitwerken van het herinrichtingsplan en het opstellen van een projectplan voor de uitvoering is een werkbudget nodig van €25.000,-

Antennebeleid: Telecommunicatie is in deze tijd van levensbelang. De techniek rondom telecommunicatie staat ook niet stil. Onder andere met de uitrol van het 5G netwerk in Nederland krijgen veel gemeenten te maken met verzoeken van netwerkaanbieders om nieuwe masten te mogen plaatsen. Om als gemeente kaders te geven waarbinnen de locatie keuzes voor nieuwe masten gemaakt worden is het Antennebeleid noodzakelijk. Dit beleid wordt medio 2022 voorbereid en zal naar verwachting in 2023 aan de raad voorgelegd worden ter besluitvorming.

4.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Wat willen we bereiken?

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

We geven sturing aan de gemeentelijke gebiedsontwikkeling. De grondexploitaties zijn budgettair neutraal.

Wat gaan we daarvoor doen?

Grex Achter de Hoeven

In 2023 start de aanbesteding en participatie voor de woningbouw Achter de Hoeven. Ook zullen we voorbereidende onderzoeken uitvoeren en lopen de reguliere projectactiviteiten door.
Kosten 2023: € 95.000

In 2024 vinden er onderzoeken plaats en uitwerking van de ontwikkelplannen alsmede de ruimtelijke procedure. Tevens zijn er risico's waar rekening mee gehouden moet worden.
Kosten 2024: € 185.000

In 2025 en 2026 begeven we ons richting de uitvoering . Dit brengt veel begeleiding, contractmanagement, participatie en afstemmingen met zich mee. Tevens zijn er risico's waar rekening mee gehouden moet worden.
Kosten 2025 en 2026: € 210.000 per jaar

Grex oude haven deel B Woningbouw

In 2023 zijn de werkzaamheden van de Herinrichting afgerond. De activiteiten beperken zich tot de begeleiding van de woningbouwontwikkelingen .Dit gaat om contractmanagement, participatie, ruimtelijke procedure en de algemene plankosten. In 2023 en 2024 gaat het om voorbereiding. In

2025 en 2026 gaat het om uitvoering. In 2026 zijn er nog kosten om de buitenruimte aan te passen op de woningbouw.

Kosten 2023-2026: € 45.000 per jaar

Grex Rivierkade

In 2023 vindt de ruimtelijke procedure en de uitvoering van de noordelijke bedrijventerreinen plaats. Daarnaast geven we uitvoering aan de verplaatsing van Mafeking en de herinrichting van de watersportverenigingen. ook wordt er een inrichtingsplan opgesteld waar in de jaren 2024-2026 invulling aan gegeven gaat worden.

Kosten 2023: € 505.000
Kosten 2024: € 240.000
Kosten 2025: € 125.000
Kosten 2026: € 50.000

4.3 Wonen en Bouwen

Wat willen we bereiken?

Wonen en bouwen

Vergunningverlening onder de Omgevingswet:
De nieuwe Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging implementeren en de dienstverlening hierop aanpassen. Dat betekent o.a. kortere doorlooptijden voor vergunningen, meer locatiebezoeken en het werken met intake- en omgevingstafels voor nieuwe initiatieven.

We willen komen tot een adequaat onderhoudsniveau van de gemeentelijke gebouwen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingsvergunning

Per 1-1-2023 is het hoogstwaarschijnlijk dat de Omgevingswet (OW) en de Wet Kwaliteitsborging (WKP) van kracht gaan worden. Nieuwe aanvragen vanaf deze datum worden afgehandeld conform nieuwe wetgeving. De lopende aanvragen worden afgewerkt onder de Wabo. Dit betekent dat er twee verschillende vergunningprocedures worden gevolgd waarvan de vergunningprocedures onder de Wabo worden afgerond en ook niet meer worden opgestart. De dienstverlening sluit aan op de Omgevingswet en de Wet Kwaliteitsborging.

Financieel:
Door de sterk gestegen grondstoffen, stijging brandstofprijzen en onzekerheid over het verloop van de oorlog in Oekraïne zijn investeringen die gepland waren in bouwprojecten niet meer vanzelfsprekend. Hierdoor kunnen er minder bouwaanvragen worden ingediend dan was voorzien, hetgeen risico's met zich meebrengt voor de inkomsten bouwleges. Ook de komst van de OW en met name implementatie van de WKP heeft een beperkt effect op de leges omdat een beperkt aantal taken komt te vervallen, maar gelijkertijd komen er taken bij. De inschatting is dat dit gaat om ca 3 % (€ 14.100) van de legesopbrengst.

Omgevingswet

1. Achtergrond

De ingangsdatum van de Omgevingswet is al een aantal malen uitgesteld. De invoeringsdatum staat nu gepland voor 1 januari 2023.
In de aanloop naar de Omgevingswet is aan de eerste verplichting voldaan: de vaststelling van de Omgevingsvisie in 2021. Daarmee is de basis voor het toekomstig gemeentelijk beleid gelegd. Het maken van een Omgevingsplan (één plan voor de hele gemeente) is de volgende stap in het proces. Het Omgevingsplan is een nadere uitwerking van de Omgevingsvisie. Gestart wordt met deelgebied Dombosch, een offerte-aanvraag in momenteel in voorbereiding. In de begroting van 2022 is hiervoor al budget opgenomen.

2. Periode 2023 tot en met 2026

Na de definitieve inwerkingtreding van de Omgevingswet vervallen de kosten van het aanpassen van wet- en regelgeving. De nadruk komt dan te liggen op inbedding van en leren werken met de nieuwe regelgeving. Voor 2023 tot 2026 is al jaarlijks een bedrag van € 135.000 gereserveerd: € 77.000 bestemd voor inhuur van externe expertise en € 58.000 voor communicatie en opleiding/begeleiding.

Volkshuisvesting

Om te zorgen voor een geschikte woningvoorraad voor de juiste doelgroepen op de juiste plekken in de gemeente, gaan we de komende jaren werken aan een Programma Wonen en de uitvoering hiervan. Verschillende onderzoeken zullen deel uitmaken van de basis van het programma. Voor de uitvoering is een jaarlijks bedrag opgenomen.

In dit Programma worden strategische keuzes gemaakt voor het krijgen en behouden van een geschikte woningvoorraad binnen de gemeente. Hierbij wordt ingezet op alle doelgroepen, met extra aandacht voor het doelgroepenbeleid vanuit het Rijk. Dit alles in samenwerking met verschillende stakeholders, waarbij woningcorporatie Thuisvester een zeer belangrijke partner is.

In de woonregio wordt de komende jaren gewerkt aan een gezamenlijk monitoringssysteem, waarmee alle woningbouwontwikkelingen realtime gevolgd kunnen worden en er ook regionaal een goede balans kan ontstaan qua (sociale huur) woningvoorraad.

Gemeentelijke panden

Panden:

- Julianalaan 103
- Burggravelaan
- Burggravelaan 3
- Meidoornstraat 5
- Heemraadsingel 6a-b
- Statenlaan 3-5
- Rembrandtlaan 2
- Heereplein Fractiehuisje

Vanwege het tot voor kort niet op een adequate wijze kunnen invullen van de vacature gebouwenbeheer zijn er binnen het onderhoudsprogramma achterstanden opgelopen. In de eerste helft van 2023 zullen de achterstanden zo veel als mogelijk worden opgepakt. Tevens zal beleid

worden ontwikkeld hoe om te gaan met de gemeentelijke gebouwen en zal, mede op basis hiervan, worden gekomen tot een geactualiseerd meerjarenonderhoudsplan. Dit zal ter vaststelling aan uw raad worden aangeboden,

Basisadministratie Gebouwen

Betreft het bijhouden van de wijzigingen in de BAG administratie. De werkzaamheden worden deels intern uitgevoerd.

4.20 Mutaties reserves

Wat willen we bereiken?

Mutaties reserves programma 4

De reserves hebben verschillende functies. Waaronder een bufferfunctie voor het opvangen van onverwachte tegenvallers en risico's (weerstandscapaciteit). Een bestedingsfunctie voor het reserveren van middelen voor specifiek doel of activiteit. Een egalisatiefunctie voor het egaliseren van tarieven over meerdere jaren. Ook kunnen jaarlijks terugkerende en (sterk) fluctuerende lasten met een reserve daarbij worden verrekend. Daarnaast kennen de reserves een financierings- en dekkingsfunctie zoals o.a. dekking van kapitaallasten van investeringen.

In programma 4 zijn in de begroting 2023-2026 geen wijzigingen in de reserves voorzien,.

4.30 Wat mag het kosten?

P4 Tabel Lasten en Baten

Begroot totaal van lasten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P4	8.1	Ruimte en leefomgeving	885	737	612	612	612
P4	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.543	2.298	705	3.003	2.983
P4	8.3	Wonen en bouwen	1.842	911	911	925	925
		TOTAAL	**7.270**	**3.946**	**2.228**	**4.540**	**4.520**

Begroot totaal van baten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P4	8.1	Ruimte en leefomgeving	213	271	1	1	1
P4	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.549	2.298	705	3.003	2.983
P4	8.3	Wonen en bouwen	1.285	567	567	567	567
		TOTAAL	**6.047**	**3.136**	**1.273**	**3.571**	**3.551**

Begroot totaal van bestemming

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P4	0.10	Mutaties reserves lasten	0	0	0	0	0
P4	0.10	Mutaties reserves baten	0	0	0	0	0
		TOTAAL	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Begroot resultaat

	TOTAAL LASTEN	**7.270**	**3.946**	**2.228**	**4.540**	**4.520**
	TOTAAL BATEN	**6.047**	**3.136**	**1.273**	**3.571**	**3.551**
	TOTAAL RESERVES	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	SALDO P4	**1.223**	**810**	**955**	**969**	**969**

Bedragen afgerond op veelvoud van € 1.000

4.40 Investeringen

Investeringen

In programma 4 zijn in de begroting 2023-2026 geen investeringen voorzien

4.50 Risico's

Achterstallig onderhoud aan gemeentelijke gebouwen agv beperkte budgetten

De kleedkamers van v.v. Raamsdonk en de reeds nieuw gebouwde kleedkamers van RFC zijn nog niet mee genomen in het huidige M.J.O.P. Daarnaast hebben we vanwege uitstel aan het onderhoud van de gebouwen te maken met hogere kosten van zowel materiaal als arbeidsloon van ca 20%. Afhankelijk van het gekozen kwaliteitsniveau door de gemeenteraad in het nieuwe vast te stellen MJOP in combinatie met de huidige prijsstijging van ca 20% , ook over de onderhoudswerkzaamheden die binnen het huidige MJOP niet zijn uitgevoerd, verwachten wij dat jaarlijks een forse hogere storting zal moeten plaatsvinden in de voorziening. Het MJOP zal begin volgend jaar worden geactualiseerd.

Schadeclaim in verband met ruimtelijke ontwikkelingen

Met het vaststellen van bestemmingsplannen of het verlenen van omgevingsvergunningen kan er directe of indirecte schade ontstaan doordat gronden en panden minder waard worden. Doordat wij als gemeente het bestemmingsplan vaststellen of de vergunning afgeven, zijn wij degene die de schade in feite veroorzaakt. Eventuele schade verhalen wij op de initiatiefnemer waarvoor het besluit wordt genomen. Dit doen we door het sluiten van planschadeverhaalovereenkomsten met de initiatiefnemer. Hiermee is het risico dat voor de gemeente zeer beperkt. Bij projecten waar wij als gemeente zelf initiatiefnemer zijn wordt potentiële planschade in de grondexploitatie opgenomen en dus verrekend bij de verkoop van gronden. De systematiek rondom planschade verandert met de invoering van de Omgevingswet en wordt meer in lijn getrokken met de nadeelcompensatie zoals wordt bedoeld in de Algemene wetbestuursrecht. De exacte gevolgen hiervan zijn nu nog lastig in te schatten. Het verhalen van schade op de initiatiefnemer blijft ook onder de Omgevingswet mogelijk. Hiermee kunnen wij het risico in de meeste gevallen beperken.

4.60 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Voor programma 4 zijn geen beleidsindicatoren voorgeschreven .

Programma 5 Opgave Economie en Toerisme

Opgave Perspectief Economie en Toerisme

De ondernemers en organisaties binnen gemeente Geertruidenberg hebben zware jaren achter de rug. Onder andere door de coronacrisis, maar inmiddels ook door de inflatie. Ondernemers worden daarnaast gevraagd om te investeren in het verduurzamen van hun bedrijf. Gemeente Geertruidenberg streeft dan ook naar een circulaire, duurzame en innovatieve economie. Om dit mogelijk te maken, is het nodig dat hiervoor budget vrijgemaakt wordt. In de eerste begrotingswijziging doe wij u hiervoor een voorstel.
Op het gebied van toerisme zijn mooie stappen gezet in de afgelopen jaren. In de komende periode gaan we hiermee verder aan de slag, onder andere door het versterken van het merk 'Vestingstad aan de Biesbosch' en het stimuleren van het toeristisch ondernemerschap. We blijven onze culturele infrastructuur verder versterken. Voor dit alles werken we samen met andere gemeenten en in regionale samenwerkingsverbanden.

5.1 Recreatieve havens

Wat willen we bereiken?

Recreatieve havens

Wij zorgen voor havens die binnen de gemeente gebruikt kunnen worden voor recreatieve doeleinden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Gemeentelijke Jachthaven

We onderhouden de gemeentelijke jachthaven en innen havengelden. Zie paragraaf A Lokale heffingen.

Passantenhaven

We onderhouden de gemeentelijke passantenhaven en innen havengelden. Zie paragraaf A Lokale heffingen.

5.2 Economische havens en waterwegen

Wat willen we bereiken?

Economische havens en waterwegen

Wij zorgen voor havens die binnen de gemeente gebruikt kunnen worden voor binnenvaartschepen, historische schepen en woonboten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Ligplaatsvoorzieningen Binnenvaartschepen

Zorgen voor goede faciliteiten en voorzieningen t.b.v. de binnenvaartschepen die voor korte tijd aanmeren in onze gemeente.

Historische schepen en woonboten

Voor de historische schepen en woonboten innen we havengelden. Zie paragraaf A Lokale heffingen.

5.3 Economische ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?

Economische ontwikkelingen

Wij willen gastvrij zijn naar bezoekers, een fijn leefklimaat bieden voor bewoners, voorzien in ruimte voor ondernemerschap en klaar zijn voor een duurzame en innovatieve economie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Economisch beleid

Uitvoeringsprogramma Economisch Domein
We voeren het uitvoeringsprogramma van de visie economisch domein 2021-2026 verder uit. Wij werken aan verschillende uitvoeringsprojecten (o.a. bereikbaarheid bedrijventerreinen, versterking agrarische sector, startershuis).

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
We reiken een Groene Pluim uit aan een lokaal bedrijf die serieus werk maakt van de global goals. Naast deze waardering voor het bedrijf is het met name gericht op het vervolg. De Groene Pluim is geen eindpunt maar een startpunt om samen met de andere Groene Pluimhouders verdere stappen te maken, elkaar te inspireren, kennis te delen en als netwerk te gebruiken.

Sterk Techniek Onderwijs
Samen met primair en voortgezet onderwijs, Theek 5, Stichting Onderwijs en Techniek Geertruidenberg (OTG) en VOG/ondernemers maken we een lesprogramma om leerlingen te motiveren en te interesseren voor techniek.

Duurzame ontwikkeling Dombosch
Dombosch heeft de doelstelling om uit te groeien tot een duurzaam bedrijventerrein en geeft invulling aan de energietransitie-opgave door te besparen op de energievraag, de huidige energie-infrastructuur te transformeren en energie op te slaan. Daarnaast speelt Dombosch in op een circulaire economie. Wij gaan samen met ondernemers invulling geven aan deze duurzame ontwikkeling.

Duurzame Energie Bedrijfsleven

We pakken samen met ondernemers en onderwijsinstellingen projecten op voor verduurzaming van bedrijven. Er worden o.a. informatiesessies over bijvoorbeeld een collectieve aanpak en kennisdeling georganiseerd.

Stadspromotie

Vanuit stadspromotie zetten we in op marketing, stimuleren van evenementen en de aankleding van de centrumgebieden als onderdeel van de visie Economisch Domein Geertruidenberg 2021 - 2026.

5.4 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Wat willen we bereiken?

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Het bieden van ondersteuning en dienstverlening aan bedrijven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Weekmarken

De gemeen te faciliteert door de huur van marktkramen en is verantwoordelijk voor het onderhoud van het marktterrein. Daar tegenover staat de inning van de marktgelden.

5.5 Economische promotie

Wat willen we bereiken?

Economische promotie

De gemeente Geertruidenberg wil gastvrij zijn naar bezoekers, een fijn leefklimaat bieden voor bewoners, voorzien in ruimte voor ondernemerschap en klaar zijn voor een duurzame en innovatieve economie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Toerisme

We voeren het uitvoeringsprogramma van de visie economisch domein 2021-2026 verder uit. Wij blijven ons hierbij profileren als "Geertruidenberg, vestingstad aan de Biesbosch" onder andere door actieve participatie in de samenwerkingsverbanden Zuiderwaterlinie en Beleef de Biesbosch.

Doordat de bijdrage aan Beleef de Biesbosch sinds 2008 niet meer geïndexeerd is en de kosten hard zijn gestegen is een verhoging van de jaarlijkse bijdrage met structureel € 2.000 nodig om de activiteiten uit te kunnen voeren.

5.6 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Wat willen we bereiken?

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

We zetten ons in voor het behoud en de ontwikkeling van onze culturele infrastructuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

Cultuureducatie

Om cultuureducatie beter in te bedden in de curricula zijn wij aangesloten bij het provinciale programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK). Onze basisscholen worden hierin ondersteund door de intermediair CmK die werkzaam is bij Theek 5. Wij ondersteunen dit project door een jaarlijkse bijdrage.
Daarnaast ondersteunen we Scattando met een jaarlijkse subsidie voor het organiseren van laagdrempelig buitenschools cultuuraanbod.

Kermisterreinen

De gemeente organiseert en faciliteert een kermis in alle drie de kernen.

Kunstvoorwerpen

Wij onderhouden de kunstobjecten in de openbare ruimte.

Oudheidkunde

Wij ondersteunen de erfgoedverenigingen bij hun activiteiten om de geschiedenis van gemeente Geertruidenberg uit te zoeken, te bewaren en vertellen door het beschikbaar stellen van een jaarlijkse subsidie.

Volksfeesten

We ondersteunen organisaties die de lokale volksfeesten zoals carnaval, Koningsdag en Sinterklaas organiseren door bijvoorbeeld het beschikbaar stellen van subsidie en het compenseren van energie- en afvalkosten.

Culturele activiteiten

Wij ondersteunen organisaties die van toegevoegde waarde zijn voor de lokale culturele infrastructuur door het beschikbaar stellen van een jaarlijkse subsidie.

5.7 Musea

Wat willen we bereiken?

Musea

We zetten ons in voor het behoud en de ontwikkeling van onze culturele infrastructuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

Museum De Roos

Wij ondersteunen museum de Roos bij het bewaren en vertellen van de geschiedenis van gemeente Geertruidenberg door het beschikbaar stellen van een jaarlijkse subsidie.

5.8 Cultureel erfgoed

Wat willen we bereiken?

Cultureel erfgoed

We willen het lokale erfgoed verder inventariseren, waarderen, beschermen en benutten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Fort Lunet, Oude wacht en molens

Vanwege het tot voor kort niet op een adequate wijze kunnen invullen van de vacature gebouwenbeheer zijn er binnen het onderhoudsprogramma achterstanden opgelopen. In de eerste helft van 2023 zullen de achterstanden zo veel als mogelijk worden opgepakt. Tevens zal beleid worden ontwikkeld hoe om te gaan met de gemeentelijke gebouwen en zal, mede op basis hiervan, worden gekomen tot een geactualiseerd meerjarenonderhoudsplan. Dit zal ter vaststelling aan uw raad worden aangeboden.

Historische gebouwen

De uitvoering van de Erfgoednota zetten we voort. Het traject voor het actualiseren van het welstandsbeleid vanaf najaar 2022 loopt door in 2023.

5.9 Media

Wat willen we bereiken?

Media

We zetten ons in voor het behoud en de ontwikkeling van onze culturele infrastructuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

Subsidie bibliotheken

Theek5 verzorgt het bibliotheekwerk in de gemeente Geertruidenberg. De leidraad hierbij is de offerte 2021-2024 die Theek 5 heeft opgesteld naar aanleiding van het programma van eisen van gemeente Geertruidenberg. Theek 5 legt lokaal de focus op taal- en digitale vaardigheden & leesbevordering, het terugdringen van laaggeletterdheid en het bijdragen aan een inclusieve samenleving. Ook worden de thema's techniek, duurzaamheid en digitaal samengebracht in de Maakplaats. Theek5 ontvangt jaarlijks een subsidie op basis van BCF (beleidgestuurde contract financiering) afspraken.

Lokale omroep

Wij ondersteunen de lokale omroep in het informeren van onze inwoners over het lokale nieuws door het beschikbaar stellen van een wettelijke verplichte jaarlijkse bijdrage aan de SLOG.

5.10 Wonen en Bouwen

Wat willen we bereiken?

Wonen en bouwen

We streven naar een zo goed mogelijke omgang met archeologie in brede zin, zoals bedoeld in de Nota archeologie (2017). Sinds het Parapluplan archeologie (2021) betreft dit in de praktijk vooral een zo goed mogelijke beoordeling van archeologische rapporten e.d. bij vergunningsplichtige bodemverstoringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Archeologische monumentenzorg

Sinds 2021 is archeologie voor heel de gemeente beschermd via het Parapluplan archeologie. De gemeentelijke werkzaamheden op het gebied van archeologie betreffen sindsdien vooral de beoordeling van archeologische rapporten e.d. bij vergunningsplichtige bodemverstoringen, waarvoor advies wordt ingewonnen bij de archeoloog van het Monumentenhuis. Waar nodig wordt informatie over archeologie geactualiseerd. Een evaluatie van de uitvoering van de Nota archeologie (2017) zal na behandeling door B&W (najaar 2022) ter kennis worden gebracht aan de raad.

5.20 Mutaties reserves

Wat willen we bereiken?

Mutaties reserves programma 5

De reserves hebben verschillende functies. Waaronder een bufferfunctie voor het opvangen van onverwachte tegenvallers en risico’s (weerstandscapaciteit). Een bestedingsfunctie voor het reserveren van middelen voor specifiek doel of activiteit. Een egalisatiefunctie voor het egaliseren van tarieven over meerdere jaren. Ook kunnen jaarlijks terugkerende en (sterk) fluctuerende lasten

met een reserve daarbij worden verrekend. Daarnaast kennen de reserves een financierings- en dekkingsfunctie zoals o.a. dekking van kapitaallasten van investeringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Reserve monumenten

Deze reserve wordt ingezet voor het dekken van kosten in het kader van restauratiesubsidies en overige kosten voor monumenten en cultureel erfgoed. Hoewel de omvang inmiddels lager is dan € 25.000 willen we deze reserve vooralsnog handhaven vanwege de regelmatig voorkomende mutaties in de reserve.

Reserve Beeldende Kunst

Aankopen, opdrachten of andere activiteiten in het kader van de beeldende kunst. Hoewel de omvang inmiddels lager is dan € 25.000 willen we deze reserve vooralsnog handhaven vanwege de regelmatig voorkomende mutaties in de reserve.

Mutatie bestemmingsreserve OMC

Dekking voor de meerjarige bijdrage van de kosten van het OMC.

Reserve afschrijving bouwkundige kosten mafeking

De reserve wordt gebruikt voor het dekken van de afschrijvingslasten van de restauratiekosten Mafeking.

5.30 Wat mag het kosten?

P5 Tabel Baten en Lasten

Begroot totaal van lasten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P5	2.3	Recreatieve havens	8	8	8	8	8
P5	2.4	Economische havens en waterwegen	57	61	60	60	60
P5	3.1	Economische ontwikkeling	192	210	207	214	215
P5	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	37	39	39	39	39
P5	3.4	Economische promotie	187	194	194	194	194
P5	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	526	426	426	426	426
P5	5.4	Musea	25	25	25	25	25
P5	5.5	Cultureel erfgoed	196	180	179	179	179
P5	5.6	Media	615	607	607	607	607
P5	8.3	Wonen en bouwen	30	31	31	31	31
		TOTAAL	**1.873**	**1.781**	**1.776**	**1.783**	**1.784**

Begroot totaal van baten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P5	2.3	Recreatieve havens	17	17	17	17	17
P5	2.4	Economische havens en waterwegen	31	31	31	31	31
P5	3.1	Economische ontwikkeling	3	3	3	3	3
P5	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	12	12	12	12	12
P5	3.4	Economische promotie	0	0	0	0	0
P5	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	42	42	42	42	42
P5	5.4	Musea	10	10	10	10	10
P5	5.5	Cultureel erfgoed	26	26	26	26	26
P5	5.6	Media	0	0	0	0	0
P5	8.3	Wonen en bouwen	4	4	4	4	4
		TOTAAL	**145**	**145**	**145**	**145**	**145**

Begroot totaal van bestemming

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P5	0.10	Mutaties reserves Lasten	66	0	0	0	0
P5	0.10	Mutaties reserves Baten	143	35	35	35	35
		TOTAAL	**-77**	**-35**	**-35**	**-35**	**-35**

Begroot resultaat

	TOTAAL LASTEN	**1.873**	**1.781**	**1.776**	**1.783**	**1.784**
	TOTAAL BATEN	**145**	**145**	**145**	**145**	**145**
	TOTAAL RESERVES	**-77**	**-35**	**-35**	**-35**	**-35**
	SALDO Programma 5	**1.651**	**1.601**	**1.596**	**1.603**	**1.604**

Bedragen afgerond op veelvoud van € 1.000

5.40 Investeringen

Investeringen

In programma 5 zijn in de begroting 2023-2026 geen investeringen voorzien

5.50 Risico's

Risico's

Voor programma 5 zijn in de begroting 2023-2026 geen risico's voorzien.

5.60 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Naam indicator	Jaar	Waarde (Jaarrekening 2021)	Begroot 2023	Eenheid	Bron
14.	3. Economie	Functiemenging **	2020	53,3	53,0	%	LISA
16.	3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	2020	123,2	123,0	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA

** functiemengingsindex weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

Programma 6 Opgave Bestuur en Dienstverlening

Opgave Perspectief Bestuur en Dienstverlening

De komende jaren werken we vanuit maatschappelijke opgaven. Bovendien gaan we er alles aan doen om samen met de samenleving op te trekken om aan deze opgaven te werken. Dat betekent een andere manier van werken waarin onder meer sprake is van een duidelijke scheiding in verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen raad (kaderstellend, controlerend en volksvertegenwoordigend), college (hoe geven we invulling aan de kaders) en de ambtelijke organisatie (uitvoering geven aan het collegeakkoord onder verantwoordelijkheid van het college). Om deze nieuwe manier van werken verder vorm te geven is het belangrijk om te investeren in de verbinding tussen raad, het college en de organisatie. Hierin krijgt burgerparticipatie een belangrijke rol.

Wij willen vanuit onze dienstverleningsconcept een bereikbare gemeente zijn (digitaal, op het gemeentehuis en in de buurten en wijken), met kundige en betrokken medewerkers, die zaken slagvaardig, deskundig en snel oppakken en afhandelen. De gemeente kennen en door de inwoners en ondernemers gekend worden is daarbij van belang, net als oog voor hen die ondersteuning nodig hebben, zonder onnodige bemoeienis. Daarom gaan we meer dan voorheen er op uit en zijn we daar waar het gebeurt.

Om de ambities die volgen uit de maatschappelijke opgaven verder vorm te geven is de ambtelijke organisatie van grote waarde. Gezien de huidige krapte op de arbeidsmarkt en het zijn van een kleine gemeente betekent dit dat we de komende jaren op verschillende manieren fors zullen moeten investeren in aantrekkelijk werkgeverschap. Dit doen we bijvoorbeeld door te kijken naar onze huisvesting, primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden, beschikbare budgetten voor scholing en inhuur en door slimme oplossingen te verzinnen voor de krapte op de arbeidsmarkt. We moeten fundamentele aanpassingen doen om onze ruimte in de arbeidsmarkt te kunnen behouden.
Mede door de toename van het aantal taken bij gemeenten zien we landelijk een stijging van het aantal medewerkers bij gemeenten. Ook in onze directe omgeving zien we gemeenten investeren in capaciteit om de taken en ambities het hoofd te kunnen bieden met concurrentie op de directe arbeidsmarkt tot gevolg. In de eerstvolgende begrotingswijziging gaan wij hier verder op in.

6.1 Bestuur

Wat willen we bereiken?

Bestuur

Als gemeente zijn wij er voor onze inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partners. In ons beleid en bij de uitvoering daarvan staat onze samenleving centraal. Dat betekent dat voor onze inwoners duidelijk is wat wel en wat niet kan. En dat wij als gemeente er alles aan doen om samen met de samenleving op te trekken. Samen maken wij onze gemeente nog mooier!
De gemeenteraad is hierin kader stellend, controlerend en richtinggevend, het college bepaalt hoe we deze kaders verder vorm gaan geven waarna de ambtelijke organisatie aan de slag gaat met de uitvoering.
Besturen op hoofdlijnen van beleid heeft hierbij de voorkeur.

Wat gaan we daarvoor doen?

College van Burgemeester en Wethouders

Voor het college en wethouders wordt een voorziening aangehouden voor wachtgeldverplichtingen en pensioenverplichtingen. In het overzicht Reserves en voorzieningen worden de bedragen toegelicht.

Gemeenteraad

Na het succes van de cursus Politiek Actief van Prodemos in 2021 willen we jaarlijks - behalve in het verkiezingsjaar- deze cursus gaan aanbieden aan inwoners. In 2023, 2024 en 2025 willen we derhalve deze cursus gaan aanbieden. Prodemos vraagt € 6.000 per cursus.

De raad heeft op 11 november 2021 ingestemd met het instellen van een lokale rekenkamer. Vanaf 2022 zou daartoe jaarlijks € 26.500 worden opgenomen. Nu de nieuwe gemeenteraad is geïnstalleerd kan het profiel voor de rekenkamerleden opgesteld gaan worden en kan geworven gaan worden. Een onderzoek in 2022 wordt echter niet meer verwacht. Er zal dan ook geen beroep op het bedrag worden gedaan. Het eerste rekenkameronderzoek wordt verwacht in 2023.

Griffie

De griffie ondersteunt de gemeenteraad in brede zin. Buiten de gebruikelijk geldstromen om worden er geen extra gelden gevraagd.

Regionale samenwerking

In 2023 en verdere jaren zetten we in op intensivering van de regionale samenwerking. We stellen hierbij prioriteiten die overeenkomen met de uitgangspunten van het coalitieakkoord.
Voor wat betreft de bijdrage aan de Regio West Brabant voor 2023 het volgende. De bijdrage aan apparaatskosten is € 93.084 en aan het O&O fonds dragen wij in 2023 € 14.151 bij.

6.2 Burgerzaken

Wat willen we bereiken?

Burgerzaken

Wij verwerken en verstrekken tijdig de juiste informatie over onze inwoners in de basisregistratie personen en toetsen deze waarbij de thema’s persoonsinformatiemanagement en identiteitsmanagement een belangrijke rol spelen.

Daarnaast zorgen we onder meer voor een goede organisatie van verkiezingen en ontwikkelen en implementeren we de dienstverleningsvisie. Daarbij houden wij rekening met maatschappelijke en digitale ontwikkelingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bevolkingsregister

In 2022 was er sprake van een toename van de aanvragen paspoorten en ID kaarten vanwege het opheffen van de Corona maatregelen. Verwacht wordt dat hier nog een nasleep van komt in 2023. Verder vooruitkijkend is de verwachting dat de aanvragen aanzienlijk gaan toenemen. Deze toename wordt veroorzaakt doordat de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen in 2014 verlengd is van 5 naar 10 jaar. Volwassenen die tussen 2014 en 2018 een nieuw reisdocument hebben aangevraagd, komen vanaf 2024 een nieuw document aanvragen. Deze piek duurt tot 2029. Prognose in getallen voor onze gemeente gebaseerd op het huidige aantal inwoners:
2023 680 (het aantal verlopen reisdocumenten van voorgaande jaren (2019/2021) is 257
2024 3723
2025 3854
2026 4148

Burgerlijke stand

Voor het voltrekken van de huwelijken en het verstrekken van uittreksels burgerlijke stand worden leges in rekening gebracht.

Kaartbeheer en kadaster

Dit budget wordt ingezet voor het inmeten, registreren en bijhouden van objecten voor de Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT). Het bijhouden hiervan is een wettelijke verplichting voor gemeenten. Omdat de gemeente niet over een eigen landmeter en BGT specialist beschikt worden deze werkzaamheden met behulp van dit budget uitgezet bij derden.

Naturalisatie

Degene die in Nederland verblijft en aan bepaalde voorwaarden voldoet kan de Nederlandse nationaliteit aanvragen.

Verkiezingen

In de periode 2023-2026 zijn er de volgende verkiezingen:
2023: Provincie en Waterschap
2024: Europees Parlement
2025: Tweede Kamer
2026: Gemeenteraad
Vooral in 2023 zullen we extra kosten maken omdat dit een dubbele verkiezing is met extra materiaal- en bezorgkosten. Ook zullen hier extra tellers nodig zijn. Daarnaast heeft het BZK aangegeven dat vanwege veranderende wetgeving dit voor de gemeentelijke organisatie meer werk en kosten met zich mee zullen brengen. Een concreet bedrag is nog niet genoemd. Ook is nog niet duidelijk of en welke Coronamaatregelen zullen gelden (denk bv aan extra materiaalkosten).

6.3 Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?

Crisisbeheersing en brandweer

Samen met de betrokken ketenpartners besteden we aandacht aan de bewustwording van inwoners en ondernemers op het gebied van rampen/crisis, zware ongevallen en brand. Dit doen wij op integrale wijze. Wij willen iedereen die een rol heeft in de crisisbeheersing, regionaal én lokaal, meer en/of beter betrekken bij de crisisbeheersing.

Wat gaan we daarvoor doen?

Brandweergarages en blusmiddelen

De gemeente is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de brandweergarages zodat de brandweer optimaal haar werk kan uitvoeren.

Rampenbestrijding

Rampenbestrijding is een wettelijke taak van de gemeente die deels is weggelegd bij Veiligheidsregio MWB. De Veiligheidsregio MWB verzorgen onder andere opleidingen, trainingen en oefeningen maar zorgen ook voor de bemensing van de districtelijke en regionale bemensing van de crisisorganisatie. Ook de komende jaren zullen wij deze opleidingen, trainingen en oefeningen blijven afnemen. Naast de inspanningen van de Veiligheidsregio MWB voeren we ook lokaal een aantal taken uit in het kader van samenwerking, opleiden, trainen en oefenen en het bemensen van de lokale crisisorganisatie (Drimmelen - Geertruidenberg).

Veiligheidsregio MWB

De Veiligheidsregio MWB voert wettelijke taken van de gemeente uit op de terreinen van brandweerzorg, geneeskundige hulpverlening, rampen,- en crisisbeheersing, en het voorzien van een gemeenschappelijke meldkamer. De inwonerbijdrage voor de Veiligheidsregio MWB blijft gehandhaafd, dit zorgt ervoor dat we onze wettelijke taken kunnen continueren.

6.4 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?

Openbare orde en veiligheid

Een zo veilig mogelijke gemeente door een integrale, preventieve, gebiedsgerichte aanpak in samenwerking met inwoners en partners.

Wat gaan we daarvoor doen?

Openbare orde / BOA

Dit jaar is van het Ministerie een brief ontvangen dat door het Kabinet geld is vrijgemaakt voor extra inzet van boa's in de openbare ruimte. Deze decentralisatie uitkering kent een structureel karakter en wordt via het gemeentefonds uitgekeerd. Met ingang van 2022 is aan Geertruidenberg een uitkering toegekend van € 32.392. Dit staat gelijk met ongeveer 0,5fte.

Openbare orde / veiligheid

In 2022 wordt het nieuwe Integraal Veiligheidsbeleid vastgesteld voor 2023-2026. In 2023 gaan we daar uitvoering aan geven. De lijn van de afgelopen jaren houden we vast en zetten we voort met prioriteiten die passen bij de trends en (lokale) ontwikkelingen.

Bureau Halt

Ook in 2023 zal bureau Halt gastlessen verzorgen, hiervoor verstrekken wij een subsidie. Daarnaast vervult Halt een signalerende rol op het gebied van problematiek onder jongeren.

Dierenbescherming

Voor de uitvoering van wettelijke taken op het gebied van Dierennoodhulp en Dierenwelzijn is er een overeenkomst afgesloten met de Stichting Dierenasiel Breda e.o.. Deze overeenkomst is aangegaan voor de periode van 2021 - 2026. De inwonersbijdrage blijft gehandhaafd zodat de opvang en zorg voor zwerf- en asieldieren kan worden gecontinueerd.

Huisuitzettingen

Incidenteel is er sprake van een huisuitzetting. De gemeente speelt een rol bij de verwijdering van de huisraad. De goederen, met een hogere waarde dan €750, worden opgeslagen door de gemeente. De kosten hiervan komen voor rekening van de woningeigenaar. In de meeste gevallen is dit Thuisvester. In onze gemeentebegroting is een beperkt werkbudget opgenomen voor zowel de kosten die de gemeente moet maken en de inkomsten die op basis van declaratie worden vergoed. Deze post is daarmee in beginsel budgettair neutraal.

6.20 Mutaties reserves

Wat willen we bereiken?

Mutaties reserves programma 6

De reserves hebben verschillende functies. Waaronder een bufferfunctie voor het opvangen van onverwachte tegenvallers en risico's (weerstandscapaciteit). Een bestedingsfunctie voor het reserveren van middelen voor specifiek doel of activiteit. Een egalisatiefunctie voor het egaliseren van tarieven over meerdere jaren. Ook kunnen jaarlijks terugkerende en (sterk) fluctuerende lasten met een reserve daarbij worden verrekend. Daarnaast kennen de reserves een financierings- en dekkingsfunctie zoals o.a. dekking van kapitaallasten van investeringen.

Er zijn binnen programma 6 over de begrotingsjaren 2023-2026 geen mutaties in de reserves voorzien

6.30 Wat mag het kosten?

P6 Tabel Lasten en Baten

Begroot totaal van lasten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P6	0.1	Bestuur	1.369	1.373	1.360	1.364	1.348
P6	0.2	Burgerzaken	594	603	679	681	694
P6	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.649	1.504	1.532	1.557	1.592
P6	1.2	Openbare orde en veiligheid	479	427	427	424	424
		TOTAAL	**4.091**	**3.907**	**3.998**	**4.026**	**4.058**

Begroot totaal van baten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P6	0.1	Bestuur	0	0	0	0	0
P6	0.2	Burgerzaken	218	167	342	347	383
P6	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	93	10	10	10	10
P6	1.2	Openbare orde en veiligheid	35	10	10	10	10
		TOTAAL	**346**	**187**	**362**	**367**	**403**

Begroot totaal van bestemming

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P6	0.10	Mutaties reserves lasten	0	0	0	0	0
P6	0.10	Mutaties reserves baten	0	0	0	0	0
		TOTAAL	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

Begroot resultaat

	TOTAAL LASTEN	**4.091**	**3.907**	**3.998**	**4.026**	**4.058**
	TOTAAL BATEN	**346**	**187**	**362**	**367**	**403**
	TOTAAL RESERVES	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	SALDO P6	**3.745**	**3.720**	**3.636**	**3.659**	**3.655**

Bedragen afgerond op veelvoud van € 1.000

6.40 Investeringen

Investeringen

In programma 6 zijn in de begroting 2023-2026 geen investeringen voorzien

6.50 Risico's

Tekort ambtelijke capaciteit en ervaring

Ook onze gemeente heeft het afgelopen jaar te maken gekregen met de krapte op de arbeidsmarkt. Dit heeft direct effect gehad op het realiseren van bepaalde doelstellingen. Met name op het gebied van civiele techniek, sociaal domein, burgerzaken en HR is de spoeling op de arbeidsmarkt dun waardoor het vaak lang duurt voordat vacatures zijn ingevuld en daardoor taken blijven liggen.

Hierdoor neemt de werkdruk bij overige medewerkers toe en hebben we hierdoor soms lastige keuzes te maken.
Het niet tijdig invullen van vacatures en de stijging van het uurloon heeft direct effect op het budget inhuur.
Gezien de hoeveelheid taken die de gemeenten erbij krijgen zie je landelijk ook een groei van de ambtelijke organisaties. Het effect daarvan is dat we zien dat onze medewerkers frequent worden 'gevraagd' om elders te solliciteren voor betere arbeidsvoorwaarden waaronder een hoger salaris en beter doorgroeimogelijkheden.
Als kleinere gemeente zijn dit vaak wel de redenen waarom medewerkers uiteindelijk bij ons vertrekken. Alles bij elkaar hebben deze ontwikkelingen ons voor keuzes gesteld binnen ons takenpakket. De verwachting is dat dit vraagstuk in 2023 zal stijgen of hooguit zal stabiliseren. Met de juiste aanpak op het gebied van strategische personeelsplanning verwachten we het komende jaar meer inzicht te krijgen in ons personeelsbestand en de mogelijkheden en onmogelijkheden van onze gemeentelijke organisatie als aantrekkelijk werkgever. De ontwikkeling vanuit de landelijke CAO worden hier eveneens in meegenomen .

Uitval van computersysteem/stroom of vertraagde werking van computersysteem/Data raakt verloren

Door de toenemende vorm van phishing en ransomware en op die manier het proberen wachtwoorden te achterhalen of gegevens encrypten, kan data verloren raken of in verkeerde handen komen. Ook doordat steeds meer mobiele apparaten worden gebruikt voor het uitvoeren van werkzaamheden, kunnen gegevens gestolen worden of verloren raken. Op deze apparaten kunnen gegevens staan, die niet openbaar zijn, die kwaadwillende kunnen misbruiken. Er is toename van cybercriminaliteit, bijvoorbeeld de LOG4J kwetsbaarheid, en data encrypt of gestolen worden. Dit kan zorgen voor uitval of vertraagde werking van computersystemen en verlies van data.

Daarom worden inlogaccounts op naam automatisch geblokkeerd bij een tijdelijk dienstverband. Bij dienstverband voor onbepaalde tijd, wordt na ontvangst van het uitdienstformulier het login account geblokkeerd. Ook wordt afgedwongen dat wachtwoorden periodiek gewijzigd worden en moet voldoen aan eisen. Ook op intranet (VIA) worden de medewerkers regelmatig op phishing en ransomware geattendeerd.

Door de servers continu te voorzien van de laatste security patches wordt het misbruik van bekende kwetsbare lekken voorkomen. Het gebruik van een testomgeving, voordat het in productie wordt genomen, wordt uitval van productieomgeving voorkomen. Door het jaarlijks uitvoeren van een uitwijktest extern en het gebruik van de productie back-up voor de test omgeving, worden de back-up gegevens gecontroleerd

I&A Beveiligingskosten
De gemeente krijgt steeds vaker adviezen van de Informatie BeveiligingsDienst (IBD) op het gebied van informatiebeveiliging en AVG, de adviezen zijn vaak specifiek voor de gemeente en vertrouwelijk gericht aan de contactpersoon. Deze komen voort uit ervaringen en incidenten die hebben plaatsgevonden bij rijksoverheid en lokale overheid. Om aan de adviezen opvolging te geven moet er software vervangen of ge-upgrade worden of extra software worden aangeschaft. Ook kan het noodzakelijk zijn om externe adviseurs in te huren om de gemeente hierbij te ondersteunen. Bij noodzaak en na risico afweging kan het nodig zijn dat deze adviezen direct opgevolgd moeten worden, om zo de continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen waarborgen.

Documenten met vertrouwelijke informatie komen in handen van onbevoegden

In de loop der jaren heeft de gemeente steeds meer taken erbij gekregen waarbij het noodzakelijk is om op grote schaal privacygevoelige persoonsgegevens te verwerken. Zo is de gemeente verantwoordelijk voor jeugdzorg, werk en inkomen en zorg aan langdurig zieken en ouderen. Door de enorme digitalisering van de wereld om ons heen is het steeds makkelijker en sneller om op grote schaal persoonsgegevens te verwerken. Ook binnen de gemeente Geertruidenberg zijn steeds meer processen en systemen gedigitaliseerd en geautomatiseerd.

De digitalisering van de processen brengt echter ook grote risico's met zich mee. Overheidsinstanties worden steeds vaker doelwit van cybercriminaliteit. Ransomware, phishingmail en hacking zijn hier voorbeelden van. De methodes van de criminelen om onopgemerkt een gemeentelijk netwerk binnen te dringen wordt steeds geavanceerder en daardoor lastiger te traceren. De gemeente dient adequate maatregelen te treffen om te voorkomen dat onbevoegden toegang hebben tot vertrouwelijke informatie. De privacy toezichthouder, de Autoriteit Persoonsgegevens, kan boetes en dwangsommen opleggen aan organisaties die niet voldoende maatregelen hebben getroffen om datalekken te voorkomen. De hoogte van de boetes kunnen oplopen tot € 20 miljoen.

Naast de financiële risico's levert een potentieel datalek de gemeente reputatieschade op. Reputatieschade kan optreden als de gemeente persoonsgegevens niet adequaat beschermt. Wanneer er door het ontbreken van beveiligingsmaatregelen onverhoopt een datalek optreedt, dan kan dit negatieve publiciteit opleveren met uiteindelijk reputatieschade als gevolg. Het vertrouwen van de burgers in de gemeente zal hierdoor beschadigd raken. Voorts kan een datalek grote impact hebben op het leven van de betrokkenen waarvan de persoonsgegevens gelekt zijn. Met een kopie van een identiteitsbewijs in combinatie met het BSN-nummer kunnen kwaadwillende bedrijven starten en leningen afsluiten op de naam van anderen. Door deze vorm van identiteitsfraude kunnen betrokkenen jaren negatieve gevolgen ervaren en in grootte financiële moeilijkheden raken.

Discontinuïteit bestuur

Naar aanleiding van de wisseling van het College zijn er nieuwe wachtgeldverplichtingen ontstaan hiervoor is in het verleden een voorziening gevormd. Er bestaat een risico dat deze niet toereikend is

6.60 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Naam indicator	Jaar	Waarde (Jaarrekening 2021)	Begroot 2023	Eenheid	Bron
6.	1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	2021	26	18	Aantal per 10.000 jongeren (12 – 17 jaar)	Bureau Halt
8.	1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	2021	0,78	0,78	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
9.	1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	2020	3,9	3,9	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
10.	1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	2021	0,5	0,3	Aantal per 1.000 inwoners	CBS
11.	1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	2021	4,77	4,70	Aantal per 1.000 inwoners	CBS

Programma 7 Opgave Financiën

Opgave Perspectief Financiën

Het doel is een doelgerichte en efficiënte besteding van de beschikbare middelen en een financieel gezonde gemeente. In 2025 hebben we onze ambities weten te bereiken en zijn we nog steeds een financieel gezonde gemeente. We zijn terughoudend geweest in het belasten van onze inwoners. We bereiken dit door te kijken of bestaand beleid oplevert wat we ervan verwachten, we maken duidelijke keuzes over wat we wel en niet meer doen en hebben structureel sluitende meerjarenramingen in de begroting.

Financiële uitgangspositie
Voor het opstellen van deze begroting hebben wij de volgende financiële uitgangspunten gehanteerd:
1. Het aantal inwoners per 1 januari 2023 is 22.000.
2. Ontwikkeling lonen volgens cao gemeenten. Voor 2023wordt rekening gehouden met een loonsverhoging (CAO) inclusief aanpassing van de pensioenpremies van 4%.
3. Ontwikkeling prijzen volgens Bruto Binnenlands Product (vermeld in gemeentefondscirculaires) te weten 5%.
4. De te hanteren rente voor nieuwe investeringen bedraagt 0,75%
5. De berekende rente over het financieringstekort bedraagt 2,5% voor het deel boven de kasgeldlimiet. Over het bedrag van de kasgeldlimiet hanteren we het nultarief.

Als gevolg van de renteontwikkelingen gaan we uit van een rentepercentage op de af te sluiten geldleningen 2,5% (25 jaar rentevast) Zie verder ook de paragraaf Financiering.

7.1 Beheer overige gebouwen en gronden

Wat willen we bereiken?

Beheer overige gebouwen en gronden

In privaatrechtelijke overeenkomst (verhuur/verkoop) behartigen van de belangen van de Gemeente Geertruidenberg en haar inwoners, waarbij gelijke behandeling het uitgangspunt is. Als er sprake is van specifieke gebouwen en/of gronden worden die onder een specifiek taakveld opgenomen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Grondexploitatie algemene dienst

Grondexploitatie algemeen omvat alle werkzaamheden rondom de verhuur en verkoop van gronden welke geen onderdeel zijn van grondexploitatiecomplexen. Te denken valt hierbij aan het sluiten van overeenkomsten voor verhuur, verkoop en het beheer van de gronden (belasting en verzekering e.d.).

Tevens vallen de kosten omtrent het snippergroenproject hieronder. Voor de komende periode 2023-2026 wordt enkel een verhoging van de raming voor 2023 verwacht betreffende het snippergroenproject. Dit project valt duurder uit, na inventarisatie bleken er geen 250 gevallen van oneigenlijk grondgebruik binnen onze gemeente te zijn, maar tenminste 565. De 315 extra gevallen van oneigenlijk grondgebruik zorgen ervoor dat het snippergroenproject in 2023 zo'n € 80.000 duurder uitvalt. Hier staat tegenover dat naar evenredigheid de inkomsten zullen toenemen, met

tenminste € 80.000 aan verwachte extra inkomsten. Tevens van belang is dat een belangrijk contract met betrekking tot verhuur in 2026 aan de einddatum komt, mocht geen nieuwe overeenkomst gesloten worden heeft dit een negatief gevolg voor de opgenomen verhuurraming.

Hermenzeil

In 2017 heeft de gemeente, samen met de provincie, jachthaven Hermenzeil aangekocht in verband met ondermijning. In de jaren daarna is een uitgebreide verkoopprocedure doorlopen, waarbij de focus met name lag op een toeristische en recreatieve bestemming van de locatie. Helaas heeft dit niet geleid tot de verkoop van Hermenzeil, in verband met het terugtrekken van de potentiële koper(s).

Tijdens de behandeling van de begroting 2022 nam de gemeenteraad een motie aan waarin het college gevraagd wordt te onderzoeken of de locatie Hermenzeil als woninglocatie kan worden gebruikt. Nu de verkoopprocedure niet het gewenste resultaat heeft opgeleverd kan in 2023 uitvoering worden gegeven aan deze motie. Dit heeft als gevolg dat er feitelijk een nieuw ruimtelijk ontwikkelingsvraagstuk is gestart: de herontwikkeling van Hermenzeil. Om goed in beeld te kunnen brengen welke mogelijkheden er liggen voor de herontwikkeling, zal gestart worden met een marktconsultatie. Uit deze consultatie volgen een aantal scenario’s die aan de gemeenteraad zullen worden voorgelegd.

Om de diverse scenario’s, inclusief de bijbehorende risico’s en kosten, goed in beeld te kunnen brengen, is externe expertise nodig. Er wordt minimaal een bedrag van € 15.000 gereserveerd voor externe werkzaamheden. Als ervoor wordt gekozen het proces volledig uit te besteden zal dit leiden tot een maximale kostenpost van € 50.000. In de begroting 2023 wordt daarom voor de kosten van het verkoopproces en de kosten die samenhangen met de instandhouding een incidenteel bedrag van € 108.000 opgenomen. Hier tegenover wordt € 54.000 als bijdrage opgenomen vanuit de Provincie.

7.2 Overhead

Wat willen we bereiken?

Overhead

Om de raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, is in het BBV voorgeschreven dat in het programmaplan een apart overzicht moet worden opgenomen van de kosten van de overhead. In de programma’s moeten dan de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

De definitie van overhead luidt als volgt: Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Vandaar dat de baten en lasten van overhead niet meer onder de afzonderlijke programma's/taakvelden worden geregistreerd, maar centraal onder een afzonderlijk taakveld.

Er zijn regels opgesteld in het BBV welke kosten wel en niet onder de overhead vallen. Overhead bestaat in elk geval uit:

- Salariskosten management/leidinggevenden;
- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;

- Personeel & Organisatie;
- Inkoop;
- Interne en Externe communicatie;
- Juridische zaken;
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- Informatievoorziening en automatisering;
- Facilitaire zaken en huisvesting;
- Post en archief;
- Managementondersteuning.

Bovenstaande indeling kan teruggebracht worden tot de volgende uitgangspunten als men naar de gehele organisatie kijkt. Directe kosten zoveel mogelijk direct toerekenen aan de betreffende taakvelden. Ondersteunende taken zijn niet direct dienstbaar aan de externe klant of het externe product en behoren derhalve niet tot de overhead. Sturende taken vervuld door hiërarchisch leidinggevenden behoren tot de overhead. De bijbehorende loonkosten behoren ondeelbaar tot de overhead.

De positionering van een functie binnen de organisatie heeft geen invloed op de beoordeling of er sprake is van overhead.
De kosten die rechtstreeks aan de taakvelden/producten kunnen worden toegerekend worden doorbelast. Het resterende bedrag wordt aangemerkt als overhead en wordt uitgedrukt in een percentage van de loonsom. In beginsel heeft overhead 2 functies. De eerste is om sec te beoordelen of de overhead verhoudingsgewijs niet te hoog is (ook ten opzichte van andere gemeenten) en ten tweede om bij de producten waarbij sprake is van gesloten financiering (met name afvalverwijdering en riolering) een zuivere kostendekkendheid te kunnen berekenen.
In 2022 is het overheadpercentage berekend. Voor 2023 wordt dit percentage gehandhaafd. Verwacht wordt dat in 2024 een nieuw overheadpercentage berekend zal worden.

Percentage overhead	2023
Medewerker binnendienst	65%
Medewerker buitendienst	35%

Rekening houden met deze percentages kan ook een basisbedrag voor loonkosten van een gemiddelde medewerker worden berekend, met een daarbij behorend netto en bruto uurloon (gebaseerd op 1.425 productieve uren).

	Uurloon netto	Overhead	Uurloon bruto
Medewerker binnendienst	€ 54.67	65%	€ 90,00
Medewerker buitendienst	€ 33,23	35%	€ 45,00

De gemiddelde loonsom voor een binnendienstmedewerker bedraagt € 78.000 en voor een buitendienst medewerker € 47.000

Wat gaan we daarvoor doen?

Overhead Belastingen

Onder overhead belastingen worden de lasten opgenomen die gemaakt worden voor de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen. Dit zijn o.a. drukkosten en kosten van inhuur specialistische kennis.

Overhead Bestuursondersteuning college van B&W

Rechtmatigheid
Vanaf boekjaar 2023 geeft het college van B en W een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Hiermee leggen zij verantwoording af over de naleving van de (financiële) wet en regelgeving van de gemeente. Door middel van het uitvoeren van(verbijzonderde) interne controles, wordt het management en college geïnformeerd over de stand van zaken over de naleving van de wet en regelgeving. Om het interne controle proces verder te ondersteunen zal het gebruik van de bestaande applicatie worden uitgebreid.

Juridische kwaliteitszorg
Ook vanuit juridische kwaliteitszorg wordt aansluiting gezocht bij de uitgangspunten op het gebied van dienstverlening uit het coalitieakkoord.
In 2023 willen we eveneens aandacht besteden aan mediation- en conflictvaardigheden. (Nieuwe) medewerkers krijgen een training en leren daarmee vaardigheden die ingezet kunnen worden om de communicatie met burgers te verbeteren. Het inzetten van mediation- en conflictvaardigheden voorkomt conflicten en kan ervoor zorgen dat bestaande conflicten duurzaam en efficiënt worden opgelost. Deze training heeft als resultaat dat de klanttevredenheid en de medewerkerstevredenheid toeneemt, en het aantal bezwaarschriften en klachtprocedures afneemt. Voor de training(en) wordt een budget uit het opleidingsbudget gevraagd.
Contractbeheer blijft ook een speerpunt. Door een technisch issue in het programma is, na oplossing door de leverancier, een inhaalslag nodig. Hierin zal gemeentebreed extra tijd geïnvesteerd moeten worden.

Nieuwe wetgeving in 2022/2023
- *Digitale Toegankelijkheid Overheid: WEP, TBDT, WMEBV, de WOO en de Archiefwet 2021:*

o De Wet elektronische bekendmaking (WEP) wijzigt de Bekendmakingswet en stelt de elektronische bekendmaking van beleidsregels en de elektronische kennisgeving van vergunningen verplicht per 1 juli 2021. Deze wet verplicht ook de elektronische terinzagelegging op termijn. Verder zal in 2023 de landelijke uitrol van de attendering service van mijnoverheid.nl plaatsvinden. Dit is een service waarbij inwoners berichten ontvangen over hun buurt en over bekendmakingen van overheden. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het informeren van de eigen inwoners en organisatie (dit is anders dan de huidige service ‘berichten uit mijn buurt’). Over de wijze hoe gemeenten deze verplichting moeten invullen, de kosten en of deze gecompenseerd gaan worden door het rijk is nog niet bekend.

o Met de inwerkingtreding van het Tijdelijk Besluit Digitale Toegankelijkheid (TBDT) geldt vanaf 1 januari 2023 dat de terinzagelegging van (concept-)besluiten via de elektronische weg moet plaatsvinden. Dit gaat via de beschikbare applicatie voor het elektronisch Gemeenteblad. Er zal geen extra investering hiervoor nodig zijn.

o De Wet open overheid (WOO) is op 1 mei 2022 in werking getreden en vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (WOB). De WOO heeft als doel overheden transparanter te maken om zo het belang van openbaarheid van publieke informatie voor de democratische rechtsstaat, de burger, het bestuur en economische ontwikkeling beter te dienen. Iedereen heeft recht op toegang tot publieke informatie. Om deze doelen te bereiken is de toegang tot publieke informatie als recht van burgers in de wet verankerd. De WOO gaat ervoor zorgen dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar, eenvoudig te ontsluiten en goed te archiveren is.
De WOO kent een aantal verplichtingen:

- het uit eigen beweging actief openbaar maken van informatie. Informatie uit 11 categorieën moeten binnen twee weken actief openbaar worden gemaakt; deze verplichting zal echter op een later tijdstip in werking treden. Los hiervan is er wel een inspanningsverplichting en moeten overheidsorganen uit eigen beweging actiever overheidsinformatie openbaren;

- het op orde brengen van de digitale huishouding. Bestuursorganen moeten werken aan het duurzaam toegankelijk maken van hun digitale informatiehuishouding. Binnen acht jaar moeten maatregelen getroffen worden ter verbetering van de digitale informatiehuishouding om zo sneller en makkelijker op verzoeken om informatie te beslissen;

- het aanstellen van een contactfunctionaris, ook wel WOO-coördinator genoemd, die vragen beantwoordt over de beschikbaarheid van publieke informatie;

- bestuursorganen moeten jaarlijks in de begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van de WOO en in de verantwoording verslag doen van de uitvoering van de wet, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. In de openbaarheidsparagraaf dient ingegaan te worden op de beleidsvoornemens (dan wel behaalde resultaten) met betrekking tot de actieve en passieve openbaarmaking en de verbetering van de informatiehuishouding;

- verder komt er een landelijk Adviescollege openbaarheid en informatiehuishouding. De taken van deze commissie staan opgenomen in hoofdstuk 7 van de WOO. Voor wat betreft de gemeente zal het Adviescollege onder andere adviseren over de ingediende klachten bij het Adviescollege over de wijze waarop publieke informatie openbaar is gemaakt.

De gemeente zal zijn processen moeten (her)inrichten. Een projectgerichte aanpak, samen met de implementatie van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer, is in werking gezet. Er is begonnen met bewustwording en het in kaart brengen van de (te veranderen) processen.
Voor de implementatie en uitvoering van de WOO heeft het rijk financiële middelen ter beschikking gesteld aan de gemeenten. Deze bestaan uit zowel incidentele als structurele middelen. De incidentele middelen (2022-2026) zijn bestemd voor het verbeteren van systemen, het opleiden van medewerkers en het aanpassen van processen en de organisatie. De structurele middelen (vanaf 2026) zijn bedoeld voor de actieve openbaarmaking van de informatiecategorieën zoals genoemd in de WOO, het aanwijzen van een contactfunctionaris en het beheer en onderhoud van systemen. Geertruidenberg ontvangt in 2023 €100.000 van het rijk.

o De Archiefwet 2021 (AW) is nog niet aangenomen, maar de verwachting is dat deze op 1 januari 2023 in werking treedt. Deze wetswijziging zal aansluiten bij de uitgangspunten van Digitale Toegankelijkheid Overheid: de informatiehuishouding op orde en duurzame toegankelijkheid.

o De Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (WMEBV) treedt na enig uitstel op 1 januari 2023 in werking. Deze wijzigt het onderdeel over het elektronisch bestuurlijk verkeer in de Algemene wet bestuursrecht. De wet geeft de burger het recht om elektronisch berichten aan een bestuursorgaan te zenden op een door het bestuursorgaan bepaalde wijze. Voor alle officiële berichten en diensten moet besloten worden welke elektronische weg open staat. En deze weg moet dan ook gerealiseerd worden. Voorbeeld: alle papieren aanvraagformulieren moeten gedigitaliseerd worden (webformulieren ontwikkelen) en via onze website aangeboden worden. Daarbij moet rekening gehouden worden met allerlei eisen aan deze digitale weg. Deze wet heeft invloed op de hele ambtelijke organisatie.

Vijf gemeenten hebben met steun van de VNG een pilot uitgevoerd om de haalbaarheid van de WMEBV te testen. Op grond hiervan zal de invoering van de wet geleidelijk plaatsvinden. De pilot leverde ook een stappenplan op dat de gemeente kan gebruiken bij de implementatie van de wet.

Een projectgerichte aanpak om deze nieuwe wetten te implementeren is noodzakelijk.

- *Omgevingswet*: na enkele keren te zijn uitgesteld treedt deze naar verwachting op 1 januari 2023 in werking. Gemeentelijke regelgeving die ziet op de fysieke leefomgeving moet worden aangepast en in lijn worden gebracht met de Omgevingswet. Met een projectmatige aanpak wordt geanticipeerd op de Omgevingswet.

Vaste commissie van advies voor bezwaarschriften
De commissie is onafhankelijk en adviseert de raad, het college en de burgemeester over ontvangen bezwaarschriften. Maandelijks komt de commissie twee keer bij elkaar, maximaal is dit 24 keer per jaar. Per vergadering worden meerdere bezwaarschriften behandeld en worden er maximaal drie hoorzittingen gehouden. Ondanks dat de hoogte van de vergoeding de afgelopen 10 jaren gelijk is gebleven, is er structureel een te laag budget in de begroting opgenomen van €10.000 waardoor er bij een Turap jaarlijks geld bij gevraagd wordt om het tekort te dekken. Voorgesteld wordt om dit op de juiste manier te borgen en jaarlijks in de begroting €20.000 te reserveren.

Binnen Overhead Bestuursondersteuning worden o.a. bedragen geraamd voor de contributie VNG, Uitvoering Wet Open Overheid, Presentiegelden commissie bezwaar/beroep en de bijdrage voor het Fonds Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) van de VNG.

Overhead cluster Advies

Onder overhead Advies vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Binnen de begroting worden o.a. bedragen geraamd voor de vormgeving van de verschillende Planning en Control producten, voor juridische advieskosten en voor advieskosten inzake BTW, BCF en Rijksbelastingen.

In 2023 zal het cluster Advies een nadrukkelijke bijdrage leveren aan de verschillende maatschappelijke opgaven die zijn geformuleerd. Niet alleen advisering op de inhoud van de opgaven maar ook adviserend op de wijze waarop we daaraan gaan werken. Het opgavegericht werken vraagt namelijk om een andere en nog meer integrale manier van werken. Deze nieuwe manier van werken moet ons ook gaan helpen om betere prioritering aan te brengen in onze werkzaamheden. De werkdruk binnen het cluster Advies is namelijk hoog. Daarnaast is het door de huidige arbeidsmarkt heel lastig om openstaande vacatures met de juiste kennis en ervaring weer in te vullen. Daarom is het van belang dat we ons inzetten om goed personeel te behouden en aan te trekken en hen mogelijkheden te bieden om zichzelf te (blijven) ontwikkelen.

Overhead Cluster Beleid

Onder overhead Beleid vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

In 2023 zal cluster Beleid werken aan de diverse maatschappelijk opgaves. Dit betekent een andere manier van werken: meer van buiten naar binnen en steeds integraler. Binnen het cluster Beleid wordt geïnvesteerd in enerzijds het vasthouden van jonge medewerkers die nog lerende zijn en anderzijds in overdracht van kennis. In de huidige arbeidsmarkt waarin het steeds moeilijker is om ervaren beleidsmedewerkers te vinden, is het dus ook belangrijk medewerkers die met pensioen gaan tijdig te vervangen en een warme overdracht te doen. Daarom wordt gevraagd 0,89 FTE tijdelijk beschikbaar te stellen zodat een ervaren medewerker kennis kan overdragen aan een nieuwe medewerker. Dit past bij het standpunt van de gemeente Geertruidenberg om geen generatiepact in te zetten maar in plaats daarvan individuele regelingen te treffen.

Overhead cluster Buitenruimte

Onder overhead Buitenruimte vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Overhead cluster Buitenruimte Buitendienst

Onder overhead Buitenruimte vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Bij de gemeentelijke buitendienst zijn er sinds 2022 19 fte medewerkers werkzaam. Binnen overhead worden o.a. ook de kosten van kleine materialen en de kosten die betrekking hebben op bedrijfskleding opgenomen. Alle medewerkers zijn voorzien van de noodzakelijke kleding en persoonlijke beschermmiddelen om zo het werk veilig uit te voeren.

Overhead cluster Gemeentewinkel

Onder overhead Gemeentewinkel vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Overhead cluster ondersteuning

Onder overhead Ondersteuning vallen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
In 2023 zal het cluster Ondersteuning werken aan verdere professionalisering van haar diensten. Dit betekent dat ingezet wordt op continuïteit en het verminderen van de kwetsbaarheid van functies. Ervoor zorgen dat bestaande medewerkers zich verder kunnen ontwikkelen in de organisatie.

Overhead Directie

Dit onderdeel van de overhead bevat leidinggevenden primair proces (hiërarchisch). Projectleiding valt hier buiten. Het betreft alle hiërarchische leidinggevenden in het primair proces. Zij hebben een personele verantwoordelijkheid waaronder het voeren van functioneringsgesprekken.

Overhead DIV

Binnen overhead archief worden de medewerkers gerekend die kaders stellen en richtlijnen ontwikkelen, zich bezighouden met expertise-ontwikkeling, adviseren bij procesinrichting en –aansluitingen op e-depot, DMS inrichten en beheren, zich bezighouden met postregistratie en e-depot, archiefonderzoeken en coördineren (niet zijnde leidinggevende), fysieke en digitale documenten verwerken, vernietigen en overbrengen en fysiek en digitaal archief opbouwen en beheren. Ook de budgetten die betrekking hebben op het Regionaal Archief Tilburg worden hiertoe gerekend.
Gezien de huidige ontwikkelingen met sterk stijgende prijzen van o.a. grondstoffen, energie en transport in combinatie met een relatief intensief aanbestedingstraject staan de beschikbare budgetten onder druk.

Overhead Facilitair

Binnen overhead facilitair valt receptie, beveiliging en catering, werkplekinrichting en gebouwenbeheerders. Zorgdragen voor diensten en voorzieningen die ondersteunend zijn aan de kernactiviteit van onze organisatie.

Overhead Gemeentehuis

Huisvesting die wordt gerekend tot de overhead heeft betrekking op kantoorruimten. Dit zijn ruimten voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen gemeentelijke organisatie. I.c. betreft het hier het gemeentehuis. Onderdelen hiervan zijn, schoonmaak, nutsvoorzieningen, verzekeringen contract en house-keeping.

Overhead Gemeentewerf Raamsdonksveer

Huisvesting die wordt gerekend tot de overhead heeft betrekking op overige ruimten. Dit zijn ruimten voor de uitvoering van de algemene taken van de eigen gemeentelijke organisatie. I.c. betreft het hier diensten en voorzieningen voor de locatie Gemeentewerf te Raamsdonksveer, die ondersteunend zijn aan de kernactiviteit van onze organisatie. Onderdelen hiervan zijn, telefonie, schoonmaak, nutsvoorzieningen, verzekeringen , contractueel onderhoud en house-keeping.

Overhead I&A

Onder Overhead I&A worden de medewerkers gerekend die zich bezig houden met het beleid terzake van informatisering en automatisering.
Ontwikkelingen uit het gemeentelijk plan digitale dienstverlening 2021-2024 gaan door. Software as a service (cloud) is een van de belangrijkste ontwikkelingen om een goed werkende en samenhangende informatievoorziening te behouden waarmee wij onze inwoners en ondernemers snel en efficiënt kunnen helpen.
Door software over te zetten naar de ‘cloud’ ontstaat er een verschuiving van het applicatielandschap en de technische infrastructuur. Dit gaan wij doen op basis van een nog op te stellen visie. Op basis van deze visie maken wij stap voor stap de overgang naar de ‘cloud’.
De kosten hiervoor bestaan uit jaarlijks terugkomende kosten van € 50.000 per jaar (afschrijvingstermijn 1 jaar) en een jaarlijks investeringsbudget van € 50.000 (afschrijvingstermijn 5 jaar). De eenmalige kosten betreffen de overgang naar de 'cloud'. Het jaarlijkse investeringsbudget bestaat uit additionele kosten voor het beschikbaar maken van de software door de leverancier.

Overhead ICT

Onder Overhead ICT worden de medewerkers gerekend die zich bezig houden met informatisering en automatisering, systeem-en netwerkbeheer, werkplekondersteuning, helpdesk, ontwikkeling ICT projectmanagement, technisch applicatiebeheer en functioneel applicatiebeheer dat door bedrijfsvoering medewerkers wordt gedaan (het is exclusief functioneel beheer ten behoeve van primaire proces systemen).

Digitale dienstverlening (structureel en gemeentelijk digitaal plan eenmalige kosten)
Als gevolg van enkele nieuwe ontwikkelingen, wordt het plan digitale dienstverlening op onderdelen aangepast. Mede door corona is er meer telefonisch en via andere communicatie kanalen contact geweest met de burger, waardoor een ander klant contact center visie ontwikkeld moet worden. De

huidige telefonie met vast toestellen op het bureau wordt hierin meegenomen. De kosten van de diverse projecten op dit gebied worden gedekt uit de reserve I&A.

Hybride werken (investering)
Investering vervanging werkplek hardware (Laptops en schermen) in het investeringsplan begroting 2022 is niet toereikend om in 2022 alle werkplekken te voorzien van nieuwe hardware voor het hybride werken. Om deze reden nemen wij €50.000 op in de begroting voor verdere vervanging van de werkplek hardware in 2023.

I&A beveiligingskosten (investering gemeentelijk digitaal plan)
Het vanuit de BRP (Basisregistratie Personen) en BAG (Basisregistratie Adres en gebouwen) vereiste uitwijkcontract en opzet, moet in 2023 herzien worden op basis van de laatste technische ontwikkelingen. De verwachte structurele kosten zullen gelijk blijven. Dit project zal opgenomen worden in het gemeentelijk digitaal plan waaruit ook de onderzoekskosten en implementatiekosten gedekt worden. Deze kosten zijn nog niet bekend.

I&A onderhoud en beheer (structureel)
Om prijsstijgingen van diensten en lopende contracten op te vangen nemen wij een verhoging op van het budget voor onderhoud en beheer van € 26.000

Wachtwoordenkluis
Vanuit de Baseline Informatiebeveiliging Overheid is een wachtwoordenkluis per medewerker nodig. Hiervoor is een project gestart, voor onderzoek en aanschaf van wachtwoordenmanager, zodat medewerkers veilige wachtwoorden ook veilig kunnen opslaan in een kluis. Hiervoor nemen wij in de begroting een budget op van €20.000.

Overhead overlegorganen

Onder overhead overlegorganen worden alle lasten en baten geraamd die te maken hebben met overlegorganen.
Vanuit de Wet op de Ondernemingsraden is bepaald dat de Gemeente Geertruidenberg een ondernemingsraad dient te hebben die bestaat uit 7 personen. Na het uitschrijven van verkiezingen in maart 2022 hebben zich zes kandidaten aangemeld voor de ondernemingsraad. Eén van deze kandidaten betreft een zittend lid. Inmiddels is een 7e lid toegetreden. Aantrekkelijk werkgeverschap is één van de speerpunten waar de OR de komende jaren een focus op zal hebben en samen met de organisatie tot passende oplossingen en ideeën komen.
Om de werkzaamheden als OR lid uit te kunnen voeren is er budgettaire ruimte om vervanging te regelen voor het uitvoeren van de reguliere werkzaamheden van die werknemer. Omdat de OR een bijna volledige nieuwe samenstelling kent, zal de komende periode moeten blijken of het budget noodzakelijk is en of het toereikend is.

Overhead Personeel

Onder overhead personeel worden alle lasten en baten geraamd die te maken hebben met salarisadministratie, P&O / HRM advies, organisatie- en formatieadvies, OR ondersteuning, mobiliteitscentrum, coaching, leren en ontwikkelen, bedrijfsmaatschappelijk werk, ARBO, recruitment, arbeidsvoorwaarden, HR control.

Onder overhead personeel worden een groot aantal ramingen opgenomen. Van meest uiteenlopende aard, maar wel ten behoeve van de algemene bedrijfsvoering. De lasten kunnen niet rechtstreeks aan het primaire proces worden gekoppeld. Het betreft o.a. ramingen voor

de personeelsvereniging, arbodienst en arbo uitvoering, overwerk, functiehuis ontwikkeling, salarisadministratie, abonnementen, scholing en opleiding, bijdrage A&O fonds, bedrijfskleding, inkoopbureau, reis en verblijfkosten, overwerk, vervanging vanwege ziekte, BHV en aansprakelijkheidsverzekeringen.

HRM
De arbeidsmarkt staat al een aantal jaren onder druk. Door Covid is het tekort op de arbeidsmarkt nog groter geworden. Het A&O fonds Gemeenten geeft aan dat op dit moment één op de vijf vacatures niet structureel kunnen worden ingevuld. Herstel van de arbeidsmarkt is nog niet in zicht en wordt in de komende jaren niet verwacht. Dit betekent dat de organisatie zich moet blijven richten op instroom, behoud en waar mogelijk beperking van uitstroom van medewerkers. Goed werkgeverschap is hét kern begrip. De inzet van HRM is hierop gericht. De onderstaande thema's vormen een rode draad binnen het huidige speerpunten, die continue in ontwikkeling zijn.

1. Duurzame inzetbaarheid & werkgeluk
2. Leren, ontwikkelen en experimenteren
3. Talentontwikkeling, loopbaan- & mobiliteitsbeleid
4. Employer branding (arbeidsmarkt communicatie) en werving & selectie
5. Arbeidsmarkt Binden en Boeien
6. CAO gemeenten en (flexibilisering van) arbeidsvoorwaarden
7. Arbo & preventie
8. Strategische personeelsplanning (hulpmiddel, sturingsinstrument)

Zoveel als mogelijk wordt op regionaal niveau samengewerkt.
Voor 2023 is nog niet duidelijk of er extra budget vrijgemaakt moet worden binnen deze thema's. Wanneer hier budget voor nodig is dan komen we hier in een apart voorstel en onze P&C producten op terug.

<u>Onderhoudsronde 2023</u>
In 2020 is HR21 geïmplementeerd. Ook voor 2023 zal er een onderhoudsronde worden ingepland om zowel het loonhuis als het functiegebouw gezond te houden.

<u>Medewerkers onderzoek</u>
In het verleden vond het medewerkers onderzoek iedere twee jaar plaats. In 2022 is besloten om het medewerkers onderzoek anders in te richten. Metingen vinden niet eenmaal in de twee jaar maar meerdere malen per jaar plaats. Hierdoor kan er sneller en gemakkelijker ingespeeld worden op de uitkomsten van het onderzoek. Na dit jaar evalueren we deze nieuwe manier van werken.

<u>Aanbesteding Arbodienst</u>
In 2022 is de aanbesteding voor de arbodienst opgestart en vanaf 2023 gaan we op basis van deze aanbesteding werken. Wij verwachten dat na deze aanbesteding de kosten voor de arbodienst stijgen.

<u>Cao 2023 en flexibilisering arbeidsvoorwaarden</u>
In september 2022 start het VNG het overleg met de vakbonden voor de cao 2023. De insteek van deze cao zal zijn om organisaties de rust en continuïteit te bieden om de ontwikkelingen vanuit de cao 2021-2023 verder gestalte te geven. Belangrijke uitgangspunten zijn: hybride werken, duurzaam verplaatsen, bovenwettelijke sociale zekerheid, duurzame inzetbaarheid en een 'passende loonsverhoging'.
Op dit moment is het nog onduidelijk wat de consequenties van de komende cao zullen zijn. Op het moment dat deze wordt vastgesteld zullen wij u hierover nader informeren. Voor de verwachte cao loonsverhoging is vanaf 2023 rekening gehouden met 4 % stijging van de totale loonsom.

Personele omvang en loonsom
in de begroting 2023 wordt rekening gehouden met een personele omvang van 173,98 FTE en een loonsom van € 12.802.000.

Overhead Voorlichting

Onder overhead voorlichting worden de lasten geraamd die verband houden met algemene voorlichting zoals het huis aan huis weekblad en diverse specifieke voorlichtingszaken en burgerpanels.

Burgerparticipatie
In 2022 heeft de gemeenteraad de nota Burgerparticipatie vastgesteld. In 2021 hebben we al ervaring opgedaan met deze werkwijze. In 2023 gaan we nadere invulling geven aan de nota Burgerparticipatie. Per project leveren we maatwerk door te bekijken welke vorm en welke participatiemiddelen het beste bij het project passen. Dit kan zijn in de vorm van visualisaties, infographics, podcasts, video's etc.

Langstraat
Een aantal keren per jaar publiceren we extra pagina's in de Langstraat. Dit kan komen door het grote nieuwsaanbod op dat moment of door thema's die het college extra voor het voetlicht van onze inwoners wil brengen om hen zo goed mogelijk te informeren over actuele ontwikkelingen. Voorbeelden hiervan zijn pagina's over financiële documenten, duurzaamheid, veiligheid etc. Deze extra pagina's brengen meer kosten met zich mee dan voorzien en worden ieder jaar in de Turap's verantwoord. Vanaf 2023 willen we deze kosten meenemen in de begroting.

Burgerpanels
Om onze inwoners en ondernemers nog meer te betrekken bij het opstellen van beleid gaan we werken met (digitale) burgerpanels. Hiervoor schaffen we een applicatie aan.

Toegankelijkheid
In Nederland willen we dat openbare voorzieningen toegankelijk zijn voor alle burgers. Hierbij gaat het niet alleen om gebouwen en bijvoorbeeld openbaar vervoer, maar ook over digitale toegankelijkheid zoals websites en apps. Het gaat hierbij om een wettelijke verplichting sinds 2018, een en ander is vastgelegd in het 'Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid'. Ook de Wet gelijke behandeling op grond van handicap of chronische ziekte (2017) verplicht bedrijven en overheden om hun diensten toegankelijk aan te bieden.
De gemeente Geertruidenberg vindt het belangrijk dat iedereen de informatie op de gemeentelijke website www.geertruidenberg.nl makkelijk kan lezen en vinden. Dus ook mensen met een visuele-, gehoor-, lees- of andere beperking. Ook apps moeten toegankelijk zijn voor iedereen. De toegankelijkheid van applicaties bestaat uit 2 aspecten: functionele en technische aspecten. Technische aspecten worden geregeld door leveranciers van applicaties. Functionele aspecten zoals fotobijschriften en teksten liggen bij de gemeente zelf. In 2023 ligt de focus op het functionele aspect, toegankelijke teksten op B1-niveau. Onze medewerkers worden gecoacht/opgeleid bij het toegankelijk schrijven van artikelen, voorstellen etc.

Representatie

Onder overhead representatie worden de algemene representatiekosten geraamd alsmede de kosten voor de organisatie van de koningsdag. Wij vinden het belangrijk om waardering uit te spreken en zichtbaar te zijn bij speciale gelegenheden richting inwoners, vrijwilligers en ondernemers. Dit doen we onder andere ook door het organiseren van de opening van Carnaval, een

Veteranendag, de lintjesregen ect. Om dit op een vergelijkbare wijze door te kunnen zetten is een verhoging van het budget noodzakelijk.

7.3 Treasury

Wat willen we bereiken?

Treasury

Treasury (Engels voor 'schatkist') staat voor het beheren van de 'treasures', de schatten, het geld van de onderneming in brede zin. Doelstelling is om de inkomende en uitgaande geldstromen zo goed mogelijk te beheren en te optimaliseren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Deelnemingen en beleggingen

Onderdeel van Treasury is o.a. de rentelast en baat die gekoppeld kunnen worden aan het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVn) . Het SVn houdt zich bezig met de uitvoering van het gemeentelijk beleid bij duurzaamheidsleningen, stimuleringsleningen en duurzaamheidsleningen. De gemeente is (historisch) aandeelhouder van de BNG. Per aandeel wordt een jaarlijks dividend uitgekeerd en binnen deze post worden de dividenden van de BNG geraamd. Na enkele jaren van daling van de dividenden laten deze weer een voorzichtige stijgende lijn zien.

Treasury

Een goed ingerichte treasury zorgt ervoor dat de gemeente altijd over voldoende liquide middelen beschikt om haar activiteiten te betalen. Dit doet de gemeente door – indien noodzakelijk – aanvullend op de inkomsten vreemd kapitaal aan te trekken. Bij een overschot aan liquide middelen moeten deze middelen op een veilige manier worden uitgezet. Om de behoeften hierin goed te leren kennen, is inzicht in de toekomstige financiële stromen nodig. Binnen de ramingen van treasury wordt m.n. gekeken naar de rentelasten op lange en korte termijn leningen. De alsdan berekende rentelast wordt volgens vooraf bepaalde verdeelsleutels (veelal een rekenrente*) verdeeld over de verschillende exploitatiebudgetten.
* De rekenrente is de uitkomst van de totale rentelast (van alle langlopende en kortlopende geldleningen) verdeeld over de totale boekwaarde van de gerealiseerde investeringen. Gezien de relatief lage rentepercentages wordt al een aantal jaren 0,75% rekenrente gehanteerd.

7.4 OZB woningen

Wat willen we bereiken?

OZB woningen

Onder het taakveld OZB woningen zijn de lasten en vooral baten begrepen die te maken hebben met belasting op eigendom woningen, waardering onroerende zaken (woningen), heffing en invordering, uitvoering OZB (woningen) en bezwaar en beroep.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onroerende Zaakbelastingen eigenaren woningen

De onroerende zaak belasting op woningen wordt geheven met als doel eigen inkomsten te genereren die geheven worden van de eigenaren van woningen. De waarde van de woning is bepalend voor de hoogte van het verschuldigde belastingbedrag. De gewenste opbrengst wordt weergegeven als percentage van de waarde van de eigendom. Voor de berekening van het tarief is de waardemutatie van de woningen bepalend. De laatste jaren is er sprake van forse stijging van de waarde. Teneinde de gewenste opbrengst te realiseren (+) wordt het tarief vervolgens naar beneden (-/-) bijgesteld.

De waardemutatie (stijging) moet eerst bekend zijn om de tarief te kunnen bepalen. Voor meer informatie verwijzen wij naar de paragraaf A lokale heffingen

Uitvoering Wet WOZ en OZB

Voor de heffing van de Onroerende zaakbelasting is de waarde van een onroerend goed bepalend. Hoe een onroerend goed wordt getaxeerd is opgenomen in de Wet Waardering Onroerende Zaken. Een deel van de taxaties wordt uitgevoerd door een extern bureau. Hiervoor is budget in de begroting opgenomen. In specifieke gevallen (uitzonderlijke objecten) is dient een experttaxateur ingehuurd te worden.

7.5 OZB niet-woningen

Wat willen we bereiken?

OZB niet-woningen

Onder het taakveld OZB niet-woningen zijn de lasten en vooral baten begrepen die te maken hebben met belasting op eigendom en gebruik niet-woningen, waardering onroerende zaken (niet-woningen), heffing en invordering, uitvoering OZB (niet-woningen) en bezwaar en beroep.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onroerende Zaakbelastingen eigenaren niet woningen

De onroerende zaak belasting op niet - woningen wordt geheven met als doel eigen inkomsten te genereren die geheven worden van zowel de eigenaren van de niet-woningen. De waarde van de niet- woning is bepalend voor de hoogte van het verschuldigde belastingbedrag. De gewenste opbrengst wordt weergegeven als percentage van de waarde van de eigendom. Voor de berekening van de tarieven is de waardemutatie van de niet-woningen bepalend. De laatste jaren is er sprake van een stabiele waarde van de niet - woningen. In tegenstelling tot de woningen is de waardemutatie nagenoeg nihil of maximaal 1%. Teneinde de gewenste opbrengst te realiseren (+) wordt het tarief vervolgens (+ of -/-) bijgesteld.

De waardemutatie (stijging of daling) moet eerst bekend zijn om de tarief te kunnen bepalen. Voor meer informatie verwijzen wij naar de paragraaf lokale heffingen

Onroerende Zaakbelastingen gebruikers

De onroerende zaak belasting op niet - woningen wordt geheven met als doel eigen inkomsten te genereren die geheven worden van de gebruikers van de niet-woningen. De waarde van de niet-woning is bepalend voor de hoogte van het verschuldigde belastingbedrag. De gewenste opbrengst wordt weergegeven als percentage van de waarde. Bij het berekenen van de gebruikstarieven wordt rekening gehouden met het feit dat niet iedere niet-woning een gebruiker heeft. Van leegstaande niet-woningen wordt geen opbrengst geraamd.

Voor de berekening van de tarieven is de waardemutatie van de niet-woningen bepalend. De laatste jaren is er sprake van een stabiele waarde van de niet - woningen. In tegenstelling tot de woningen is de waardemutatie nagenoeg nihil of maximaal 1%. Teneinde de gewenste opbrengst te realiseren (+) wordt het tarief vervolgens (+ of -/-) bijgesteld.

De waardemutatie (stijging of daling) moet eerst bekend zijn om de tarief te kunnen bepalen. Voor meer informatie verwijzen wij naar de paragraaf lokale heffingen

7.6 Belastingen overig

Wat willen we bereiken?

Belastingen overig

Onder overige belastingen worden de belastingen ondergebracht die van beperkte omvang zijn en beschouwd worden als algemeen dekkingsmiddel.

Wat gaan we daarvoor doen?

Hondenbelasting

Van de houders van een hond wordt een belasting geheven. De tarieven voor de hondenbelasting worden voor 2023 trendmatig verhoogd met de inflatiecorrectie. Als inflatiecorrectie wordt 5% aangehouden. Voor een meer inhoudelijke toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf lokale heffingen.

Precariobelasting

De precariotarieven worden trendmatig verhoogd met de inflatiecorrectie. Als inflatiecorrectie wordt 5% aangehouden. De precariobelasting op kabels en leidingen mogen wettelijk gezien niet meer in een aanslagoplegging betrokken worden.

7.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Wat willen we bereiken?

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Tot dit taakveld behorende de uitkeringen uit het gemeentefonds:
* Algemene uitkering
* Integratie- uitkeringen

* Decentralisatie- uitkeringen
Specifieke uitkeringen (SPUK) behoren hier niet toe en worden als inkomst onder het betreffende taakveld geboekt.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitkering deelfonds sociaal domein

Als onderdeel van de algemene uitkering van het gemeentefonds wordt een integratie-uitkering participatie (deeluitkering sociaal domein) ontvangen. In beginsel is dit een uitkering welke 1 op 1 wordt doorgesluisd naar Mid-Zuid als uitvoerder van de wet sociale werkvoorziening. De laatste jaren wordt dit specifiek onderdeel steeds kleiner qua omvang. Reden hiervoor is dat vanwege de herverdeling van het gemeentefonds steeds meer budgetten worden overgeheveld naar het algemene deel van de algemene uitkering en dat er sprake is van een afbouw van de omvang van de WSW.
Voor 2023 wordt geraamd: € 1.945.000 waarvan € 1.827.000 wordt doorgesluisd naar Mid-Zuid.

Uitkering gemeentefonds

Gemeenten krijgen geld van de Rijksoverheid uit het gemeentefonds. Gemeenten bepalen zelf waar ze dit geld aan besteden. De algemene uitkering (maar ook integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen) bevat ongeveer 60% van de totale inkomsten van de gemeente. In mei en september wordt de gemeente door het ministerie uitvoerig geïnformeerd (circulaire) over de omvang van de uitkering(en). Op basis van deze circulaire wordt door de gemeente een berekening gemaakt van de te verwachten inkomsten voor de komende 4 jaren.

De omvang van de algemene uitkering zoals opgenomen in deze meerjarenbegroting is gebaseerd op de meicirculaire 2022. Gebruikelijk is om de ramingen te baseren op de septembercirculaire, maar op het moment van opstellen van deze begroting waren de uitkomsten van de septembercirculaire voor de jaren 2023-2026 nog niet zeker. Vanwege de onzekerheden uit de septembercirculaire zijn slechts de mutaties in de omvang van de Jeugdwetbudgetten en de gewijzigde regels van de toezichthouders terzake van de inzet van de Jeugdwetgelden. Daar waar in het verleden slechts 75% van de mogelijke Jeugdgelden mochten worden ingeboekt, heeft de toezichthouder aangegeven dat vanaf 2024 de Jeugdwetvergoedingen voor 100% mogen worden ingeboekt. De algemene uitkering wordt verlaagd met bepaalde bedragen voor "dossiers waarover overeenstemming is bereikt". Voor 2025 valt deze verlaging voor onze gemeente positief uit.

Tot slot heeft het Rijk aangegeven dat een deel van de uitvoering van de Jeugdwet (terug) overgaat naar het rijk. Hiervoor heeft het rijk een stelpost afgeraamd van € 100 miljoen in 2024 oplopend naar € 500 miljoen vanaf 2025. Deze operatie is budgettair neutraal. De verlaging van de algemene uitkering wordt gecompenseerd door vanaf 2024 een stelpost op te nemen voor hetzelfde bedrag bij de uitvoering van de Jeugdwet (samenwerking Breda) . De bedragen die voor onze gemeente van toepassing zijn bedragen: € 123.000 voor 2024 en € 618.000 vanaf 2025 e.v.

Bij de integrale behandeling van de 1e begrotingswijziging van deze meerjarenbegroting (medio januari) zal de meerjarige ontwikkeling van de algemene uitkering worden meegenomen.
Vooralsnog wordt het meerjarig voordeel van de algemene uitkering (gebaseerd op de meicirculaire) ingeschat op:

	2023	2024	2025	2026
Aanpassing budgetten jeugdwet vanwege overeenstemming dossiers	36.000	62.000	405.000	-78.000
Aanpassing budgetten jeugdwet vanwege aanpassing toetsingscriteria		406.000	288.000	288.000
Vrijval risicomarge 20% uit meicirculaire	965.000	1.137.000	1.260.000	1.150.000
Totale verhoging	**1.001.000**	**1.605.000**	**1.953.000**	**1.360.000**

De totale omvang van de algemene uitkering bedraagt voor 2023 afgerond : € 37.300.000 . Voor 2024 is dit € 38.310.000. Het begrotingsjaar 2025 is geraamd op € 38.600.000 en 2026 is € 35.400.000

Nadat de herziene of aangepaste septembercirculaire 2022 is ontvangen zullen wij deze zo snel mogelijk doorrekenen en de resultaten daarvan delen.

7.8 Overige baten en lasten

Wat willen we bereiken?

Overige baten en lasten

Onder dit taakveld valt een verzameling van stelposten, taakstellende bezuinigingen, begrotingsruimte, etc. alsook de (schatting) niet voorziene uitgaven. In beginsel is het doel om deze ramingen zo laag mogelijk te houden, zodat de producten zoveel mogelijk de juiste ramingen bevatten.

Wat gaan we daarvoor doen?

Algemene uitgaven en inkomsten

Onder algemene uitgaven en inkomsten worden uitgaven en inkomsten opgenomen die niet specifiek aan een taakveld kunnen worden gekoppeld. In de begroting is de omvang beperkt tot onderuitputting van afschrijving en rente van investeringen die niet met gesloten financiering te maken hebben en o.a. kosten van dwangbevelen. In de loop van het jaar worden hier bijvoorbeeld ook de opbrengst van inruil opgenomen.

Onvoorzien

Onvoorziene uitgaven
Binnen taakveld 0.8 wordt in de begroting 2023 – 2026 rekening gehouden met een post voor onvoorziene uitgaven van € 45.000 per jaar. Deze post is daarmee ongewijzigd ten opzichte van de ramingen in voorgaande jaren.

7.9 Economische promotie

Wat willen we bereiken?

Economische promotie

Het doel is een doelgerichte en efficiënte besteding van de beschikbare middelen en een financieel gezonde gemeente.

Wat gaan we daarvoor doen?

Toeristenbelasting

Hierin wordt een belasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting binnen de gemeente. Het tarief wordt ten opzichte van 2022 niet verhoogd en blijft € 1,50 per overnachting. In de verordening wordt ook een aankondiging gedaan van het tarief wat in 2024 zal gaan gelden, t.w. € 1,60 per overnachting. Omdat boekingen veelal ruim van te voren gedaan weten de ondernemers waarmee ze bij reserveringen rekening kunnen houden.

Binnen de toeristenbelasting wordt eveneens een watertoeristenbelasting geheven. De tarieven hiervoor blijven ongewijzigd.

7.20 Mutaties reserves

Wat willen we bereiken?

Mutaties reserves programma 7

De reserves hebben verschillende functies. Waaronder een bufferfunctie voor het opvangen van onverwachte tegenvallers en risico's (weerstandscapaciteit). Een bestedingsfunctie voor het reserveren van middelen voor specifiek doel of activiteit. Een egalisatiefunctie voor het egaliseren van tarieven over meerdere jaren. Ook kunnen jaarlijks terugkerende en (sterk) fluctuerende lasten met een reserve daarbij worden verrekend. Daarnaast kennen de reserves een financierings- en dekkingsfunctie zoals o.a. dekking van kapitaallasten van investeringen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Vrije algemene reserve (VAR)

De Vrije Algemene Reserve wordt binnen verschillende programma's ingezet. In beginsel wordt binnen de opgave financiën het begrotingsoverschot (of tekort) opgenomen. De ramingen zijn meerjarig en worden door de toezichthouder ook beoordeeld bij de bepaling of een begroting reëel en structureel sluitend is.
De omvang van de Vrije Algemene Reserve is ook bepalend oor de berekening van verschillende ratio's waaronder de solvabiliteitsratio.
Voor 2023 wordt specifiek een bedrag onttrokken van € 105.000 voor de dekking van de externe projectleider A27. Hierover is in 2022 reeds een raadsbesluit genomen.

Reserve bouw gemeentehuis

Deze reserve is bestemd ter egalisatie van de kapitaallasten van het gemeentehuis. Deze onttrekking is structureel.

Reserve I&A

De reserve dient ter egalisatie van de lasten Informatievoorziening en Automatisering. De storting en de onttrekking zijn beide structureel. Het ligt in de bedoeling om deze reserve de komende jaren te bestemmen en de jaarlijkse lasten geleidelijk te verwerken in de exploitatiebegroting.

7.30 Wat mag het kosten?

P7 Tabel Lasten en Baten

Begroot totaal van lasten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P7	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	215	310	121	121	114
P7	0.4	Overhead	8.694	8.653	8.560	8.529	8.473
P7	0.5	Treasury	41	-81	-102	-107	-154
P7	0.61	OZB woningen	577	517	492	492	492
P7	0.62	OZB niet-woningen	0	0	0	0	0
P7	0.64	Belastingen overig	21	22	22	22	22
P7	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0
P7	0.8	Overige baten en lasten	-50	28	57	66	75
P7	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0
P7	3.4	Economische promotie	0	0	0	0	0
		TOTAAL	**9.498**	**9.449**	**9.150**	**9.123**	**9.022**

Begroot totaal van baten

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P7	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	478	387	253	253	253
P7	0.4	Overhead	39	77	77	77	77
P7	0.5	Treasury	321	325	325	325	325
P7	0.61	OZB woningen	3.008	3.320	3.357	3.394	3.431
P7	0.62	OZB niet-woningen	3.900	4.086	4.129	4.173	4.216
P7	0.64	Belastingen overig	104	107	107	107	107
P7	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	38.142	39.234	40.138	40.462	37.297
P7	0.8	Overige baten en lasten	26	44	44	44	44
P7	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0
P7	3.4	Economische promotie	38	38	68	110	110
		TOTAAL	**46.056**	**47.618**	**48.498**	**48.945**	**45.860**

Begroot totaal van bestemming

Pr.	Taakveld	Taakveld omschrijving	Na wijziging 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
P7	0.10	Mutaties reserves lasten	823	275	1.258	1.258	-43
P7	0.10	Mutaties reserves baten	1.808	276	169	169	120
		TOTAAL	**-985**	**-1**	**1.089**	**1.089**	**-163**

Begroot resultaat

	TOTAAL LASTEN	**9.498**	**9.449**	**9.150**	**9.123**	**9.022**
	TOTAAL BATEN	**46.056**	**47.618**	**48.498**	**48.945**	**45.860**
	TOTAAL RESERVES	**-985**	**-1**	**1.089**	**1.089**	**-163**
	SALDO Programma 7	**-37.543**	**-38.170**	**-38.259**	**-38.733**	**-37.001**

Bedragen afgerond op veelvoud van € 1.000

7.40 Investeringen

Investeringen

In programma 7 zijn voor de begroting 2023-2026 de onderstaande investeringen voorzien:

	Investeringsbudget 2023	Investeringsbudget 2024	Investeringsbudget 2025	Investeringsbudget 2026

Opgave 7 Financiën				
Mobile devices 2023	40.000			
Vervangingsinvesteringen hardware en software	20.500			
Mobile devices 2024		40.000		
Mobile devices 2025			40.000	
Mobile devices 2026				40.000
Vervangingsinvesteringen hardware en software			25.000	
Verduurzaming gemeentehuis (2e fase label A)			124.000	
ESX hosts tbv servers				0
Licenties Nvidia (2017)				0
Ipads nieuwe raad KN 2026				20.000
Werkplek Hardware (2016)	50.000			
I&A plan investeringen	50.000			
I&A Beveiliging BAG, bedrag nog niet bekend	0			
Overhead voorlichting, burgerpanel	15.000			
Geluidsinstallatie		0		
I&A plan investeringen		50.000		
I&A plan investeringen			50.000	
I&A plan investeringen				50.000

7.50 Risico's

Algemene uitkering gemeentefonds valt lager uit dan begroot

Wijziging in herverdelingsmaatstaven en/of bezuinigingen van het Rijk (samen trap op, samen trap af), onvoorziene aanpassing van de accresontwikkeling/uitkeringsfactor (normeringssystematiek) en activiteiten van andere vakafdelingen die invloed hebben op de basisgegevens van de algemene uitkering (bijv. overdracht van grond aan andere gemeenten of extra woningbouw).

In 2023 is de omvang van de algemene uitkering inclusief deelfonds sociaal domein € 39.230.000. De omvang van de algemene uitkering wordt bepaald door de systematiek van "samen trap op, samen trap af". Bezuinigingen van het Rijk hebben een directe invloed op de omvang van het fonds. Voor 2023 is een herverdeling van het fonds toegepast. Als gevolg van verschillende taakmutaties en de autonome groei is de uitkering ruim € 3,6 miljoen hoger dan in 2022. Voor de jaren 2024 e.v. zijn nog hogere toenames voorzien. Hoe de herverdeling van de algemene uitkering de komende jaren zal uitpakken, is nog onduidelijk. Mogelijk wordt de algemene uitkering per inwoner lager. In de berekening voor de komende jaren is met de herverdeling rekening gehouden. Vanaf 2023 wordt rekening gehouden met vanuit het rijk opgedragen taakstellingen. Daarnaast streeft het Rijk vanaf 2023 naar een stabielere omvang waarbij pieken en dalen in de omvang zo zoveel mogelijk worden

voorkomen. De komende jaren zal hier invulling over gegeven. Het resterende risico wordt ingeschat op € 200.000.

Renteschommelingen

Jaarlijks hebben we te maken met aflossing van leningen die in beginsel in aanmerking komen voor herfinanciering. Herfinanciering zit op een bedrag van ongeveer € 3.000.000 per jaar. Daarnaast nieuw aan te trekken geldleningen gelijk aan de voorgenomen investeringen. Ook gemiddeld € 3.000.000. Het renterisico wordt derhalve berekend op € 6.000.000 per jaar. Indien de rente onverhoopt zou stijgen met 1% dan is het maximale risico € 60.000.

Verslechtering kostendekkendheid van leges

Vanwege het ontbreken van kengetallen om de kostendekkendheid te kunnen berekenen onder de Omgevingswet (Ow) en Wet kwaliteitsborging (Wkb) ontstaat een risico. De kostendekkenheid moet onder de 100% blijven. Door de kengetallen onder de Ow en Wkb te monitoren de komende jaren kunnen de risico's worden beperkt.

Oninbare (incasso)vorderingen op debiteuren

Vanwege de huidige economische situatie en de vooruitzichten is de verwachting dat het risico op oninbare debiteuren zal toenemen

I & A Beveiligingskosten

De gemeente krijgt steeds vaker adviezen van de Informatie BeveiligingsDienst (IBD) op het gebied van informatiebeveiliging en AVG, de adviezen zijn vaak specifiek voor de gemeente en vertrouwelijk gericht aan de contactpersoon. Deze komen voort uit ervaringen en incidenten die hebben plaatsgevonden bij rijksoverheid en lokale overheid. Om aan de adviezen opvolging te geven moet er software vervangen of ge-upgrade worden of extra software worden aangeschaft. Ook kan het noodzakelijk zijn om externe adviseurs in te huren om de gemeente hierbij te ondersteunen. Bij noodzaak en na risico afweging kan het nodig zijn dat deze adviezen direct opgevolgd moeten worden, om zo de continuïteit van de bedrijfsvoering te kunnen waarborgen. Hierdoor kunnen beschikbare budgetten niet toereikend zijn maar worden bekostigd uit het weerstandsvermogen.

Precariobelasting niet kunnen innen

Er lopen nog twee hoger beroepsprocedures. De afloop kan bepalend zijn voor het kunnen innen van precariobelasting van een netbeheerder.

7.60 Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren

Nr.	Taakveld	Naam indicator	Jaar	Waarde (Jaarrekening 2021)	Begroot 2023	Eenheid	Bron
1.	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	2021	7,7	7,7	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
2.	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	2021	6,9	6,8	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens
3.	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	2021	€ 708	€ 756	Kosten per inwoner	Eigen gegevens

4.	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	2021	9%	10%	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen gegevens
5.	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	2021	12%	14%	% van totale lasten	Eigen gegevens
35.	8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	2021	268	329	Duizend euro	CBS
36.	8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	2021	9,7	14,3	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen
37.	8. Vhrosv	Demografische druk	2021	74,5	74,5	%	CBS
38.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	2021	692	738	In Euro’s	COELO
39.	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	2021	789	834	In Euro’s	COELO

Paragrafen

Paragraaf A - Lokale heffingen

Paragraaf A - Lokale heffingen

In deze paragraaf geven we een specificatie van de lokale heffingen en belastingen. We splitsen deze uit naar beleid en hoofdlijnen met daarin de onderstaande genoemde onderdelen:

a. de geraamde inkomsten;
b. het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
c. een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.
d. een aanduiding van de lokale lastendruk;
e. een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Beleid en hoofdlijnen

De heffingen die tot (woon)lasten leiden zijn:
onroerende zaakbelastingen:

- voor eigenaren van woningen;
- voor gebruikers en eigenaren van niet-woningen;
- afvalstoffenheffing;
- rioolheffing.

De overige heffingen betreffen:

- hondenbelasting
- lijkbezorgingsrechten
- leges
- precariobelasting
- havengelden
- marktgelden
- (woon)schepenrechten
- toeristen- en watertoeristenbelasting

Besluit Begroting en Verantwoording (BBV)

De gemeenten zijn op basis van de voorschriften in het BBV, verplicht om in de paragraaf lokale heffingen een overzicht van baten en lasten op te nemen voor de heffingen waarbij sprake is van het verhalen van kosten. Concreet is dit het geval bij de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de lijkbezorgingsrechten, de leges, de havengelden, de marktgelden en de woonschepenrechten.
Als gevolg van de wijzigingen in het BBV mag de overhead voortaan niet meer worden verantwoord op de taakvelden. Deze mogen echter wel (extracomptabel) worden meegenomen in de tarieven en de onderbouwing daarvan. De totale overhead staat opgenomen in het nieuwe “Overzicht overhead” in de begroting. De berekening van de overhead gebeurt extracomptabel op basis van de een procentuele toerekening van de tijd en salariskosten die door de diverse medewerkers aan de taakvelden wordt besteed. Voor medewerkers binnendienst is het overheadpercentage 65% en voor de buitendienst 35%.

Onroerende zaakbelastingen

De opbrengst van 2023 wordt met 1% verhoogd in verband met de dekking van de investeringen van het Integraal Huisvestigingsplan Onderwijs. Hierover is in 2020 besloten. Daarnaast worden de OZB-opbrengsten verhoogd met de inflatiecorrectie welke voor 2023 wordt ingeschat op 5%. Voor niet-

woningen wordt dezelfde verhoging toegepast. In de raadsinformatiebrief “financiële gevolgen vaststellingsovereenkomst Amer Centrale” werd al aangegeven dat er een tekort ontstaat in voor de ozb niet-woning opbrengsten vanaf 2021. Om dit tekort op te vangen is een extra verhoging van 1% nodig.
Ten behoeve van nieuw beleid is er ruimte gecreëerd met een verhoging van 3%. Wanneer en voor zover na doorrekening van de definitieve septembercirculaire 2022 blijkt dat daaruit een voordeel ontstaat, zal deze extra stijging komen te vervallen. Vooralsnog wordt de opbrengst in totaal met 10% verhoogd.

Bij de gebruikers van niet- woningen wordt rekening gehouden met een lagere waarde vanwege leegstand en amendement De Pater. Het gaat hierbij om een waarde van € 55 miljoen, waar geen onroerende zaakbelasting voor in rekening kan worden gebracht.
Voor de waarde ontwikkeling van de woningen wordt aangesloten bij het percentage zoals door het ministerie berekend bij de opstelling van de meicirculaire van het gemeentefonds. Dat is 13%. Voor niet-woningen stijgt de waarde ten opzichte van 2022 met 1%.

	OZB opbrengst 2022	*OZB opbrengst 2023*	*WOZ waarde 2022 (begroting)*	*WOZ waarde 2022 (werkelijk)*	*ontwikkeling WOZ waarde*	*WOZ waarde 2023*	*Tarief 2023*
Eigenaar woning	3.008.000	3.320.000	2.800.000.000	2.841.000.000	13%	3.200.000.000	0,1038%
Eigenaar niet-woning	2.248.000	2.363.000	739.000.000	703.000.000	1%	700.000.000	0.3376%
*Gebruiker niet-woning**	1.652.000	1.723.000	684.000.000	689.000.000	1%	645.000.000	0.2671%
	6.908.000	**7.406.000**					

* = voor de berekening tarief niet-woning gebruiker is rekening gehouden met voor leegstand en amendement de Pater ten bedrage van € 55 miljoen voor 2023

Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten
Het saldo van de baten en lasten van de exploitatie afval (de inzameling van huisvuil, de milieustraat en het containermanagement) brengen we in rekening bij de inwoners. Dat doen we via de afvalstoffenheffing. Het uitgangspunt is om 100% van de kosten, inclusief btw en overhead, in rekening te brengen. De heffing mogen we wettelijk gezien alleen inzetten voor de dekking van de kosten van afvalinzameling en afvalverwerking. We mogen er geen winst op maken. Een overschot of tekort storten we in of onttrekken we aan de egalisatievoorziening afvalstoffenheffing (gesloten financiering).
Duidelijk is inmiddels dat de kosten voor inzameling en verwerking van een deel van de afvalstromen met (meer dan) 7,5% stijgen. Vandaar dat voorgesteld wordt om de tarieven 2,5% extra te laten stijgen, dus in totaal 7,5%, waarmee ook 100% kostendekkendheid wordt gerealiseerd.

Berekening van kostendekkendheid van de Afvalstoffenheffing	
Reinigingsdienst huisvuil	1.259.000
Milieustraat	538.000
Containermanagement	317.000
Netto kosten taakveld	**2.114.000**
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	119.000
BTW	463.000

Onttrekking uit de voorziening Afvalstoffenheffing	-138.000
Totale kosten	**444.000**
Opbrengst heffingen	**2.558.000**
Dekkingspercentage	**100%**

Rioolheffing

Voor 2023 kan met een verhoging van 3% de kostenontwikkeling worden opgevangen door de gesloten financiering van de exploitatiecijfers riolering. Met het lagere percentage wordt de stijging binnen de afvalstoffenheffing enigszins gecompenseerd. Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2023 geven wij in onderstaande tabel weer:

Berekening van kostendekkendheid van de Rioolheffing	
Riolering afvalwater en hemelwater	626.000
Riolering grondwater	26.000
Overige rioleringslasten waaronder kapitaallasten	1.125.000
Rioolaansluitingen	0
Netto kosten taakveld	**1.777.000**
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	303.000
BTW	236.000
Toevoeging aan de voorziening rioolheffing	84.000
Totale kosten	**623.000**
Opbrengst heffingen	**2.400.000**
Dekkingspercentage	**100%**

Overige rechten, heffingen en belastingen

De overige rechten, heffingen en belastingen betreffen de hondenbelasting, lijkbezorgingsrechten, leges, precariobelasting, havengelden, marktgelden, woonschepenrechten en toeristen- en watertoeristenbelasting stijgen met 5% inflatiepercentage. Bij de uit de begroting voortvloeiende tarievenvaststelling worden de tarieven waar mogelijk trendmatig verhoogd.

Hondenbelasting

De hondenbelasting wordt met 5% inflatiecorrectie verhoogd.

Lijkbezorgingsrechten

Lijkbezorgingsrechten zijn rechten die in rekening gebracht worden voor het begraven van stoffelijke overschotten, het bijzetten van urnen en het onderhoud van graven op de gemeentelijke begraafplaatsen. We stellen voor de tarieven voor 2023 met 5% te verhogen en daarbij naar beneden af te ronden op hele euro's. Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2023 geven wij in onderstaande tabel weer:

Berekening van kostendekkendheid van Lijkbezorgingsrechten	
Algemene begraafplaatsen	84.000
Netto kosten taakveld	**84.000**
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	18.000
BTW	9.200
Totale kosten	**111.200**
Opbrengst heffingen	**48.000**
Dekkingspercentage	43%

Leges

Wij leveren diverse diensten en producten zoals paspoorten, rijbewijzen, uittreksels en (omgevings)vergunningen, waarvoor wij een vergoeding (leges) vragen. De tarieven inzake leges verhogen we, alleen daar waar mogelijk, slechts trendmatig en worden in rekening gebracht volgens de Legesverordening. Dit met uitzondering van de tarieven die van Rijkswege worden vastgesteld, zoals bijvoorbeeld de uitgifte van paspoorten en rijbewijzen. De Legesverordening 2023 wordt in december 2022 vastgesteld. Afhankelijk van de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2023 wordt hoofdstuk 2 aangepast. Hoofdstuk 2 is kostenneutraal gebudgetteerd.
Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2023 geven wij in de tabel op de volgende pagina weer, eerst per hoofdstuk, daarna ook per hoofdstuk gespecificeerd:

Samenvatting titel 1,2 en 3

Recapitulatie Titel 1, 2 en 3	Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kostendekking
Kostendekking Titel 1	€ 142.099	€ 80.914	€ 223.013	€ 175.967	78,90%
Kostendekking Titel 2	€ 255.180	€ 210.002	€ 465.182	€ 461.900	99,29%
Kostendekking Titel 3	€ 43.400	€ 35.717	€ 79.117	€ 8.599	10,87%
Kostendekking totale tarieventabel	**€ 440.679**	**€ 326.633**	**€ 767.312**	**€ 646.466**	**84,25%**

De kostendekkendheid van gemeente Geertruidenberg voldoet aan de wettelijk gestelde eisen.

Titel 1 algemene dienstverlening

Titel 1 Algemene dienstverlening			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kostendekking
hoofdstuk	1	Burgerlijke Stand	€ 10.072	€ 11.460	€ 21.532	€ 26.993	125,36%
hoofdstuk	2	Reisdocumenten	€ 29.571	€ 12.031	€ 41.602	€ 36.983	88,90%
hoofdstuk	3	Rijbewijzen	€ 56.906	€ 28.350	€ 85.256	€ 68.022	79,79%
hoofdstuk	4	Verstrekkingen uit de basisregistratie personen	€ 11.583	€ 13.180	€ 24.763	€ 15.005	60,59%
hoofdstuk	5	Vervallen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	6	Bestuursstukken	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	7	Vastgoedinformatie	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	8	Overige publiekszaken	€ 3.726	€ 1.965	€ 5.691	€ 3.928	69,02%
hoofdstuk	9	Gemeentearchief	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	10	Vervallen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	11	Kansspelen	€ 119	€ 135	€ 254	€ 38	14,96%
hoofdstuk	12	Leegstandwet	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	13	Kabels en leidingen	€ 23.869	€ 6.677	€ 30.546	€ 18.987	62,16%
hoofdstuk	14	Verkeer en vervoer	€ 6.253	€ 7.116	€ 13.369	€ 6.011	44,96%
hoofdstuk	15	Diversen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
Kostendekking Titel 1			**€ 142.099**	**€ 80.914**	**€ 223.013**	**€ 175.967**	**78,90%**

Titel 2 dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Titel 2 Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kostendekking
hoofdstuk	1	Begripsomschrijvingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	2	Vooroverleg/beoordeling conceptaanvraag	€ 1.423	€ 1.171	€ 2.594	€ 1.155	44,53%
hoofdstuk	3	Omgevingsvergunning	€ 253.757	€ 208.831	€ 462.588	€ 460.745	99,60%
hoofdstuk	4	Vermindering	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	5	Teruggaaf	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	6	Intrekking omgevingsvergunning	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	7	Wijziging omgevingsvergunning als gevolg van wijziging project	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	8	Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	9	Sloopmeldingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	10	In deze titel niet benoemde beschikking	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
Kostendekking Titel 2			**€ 255.180**	**€ 210.002**	**€ 465.182**	**€ 461.900**	**99,29%**

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese Dienstenrichtlijn

Titel 3 Europese dienstenrichtlijn			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kostendekking
hoofdstuk	1	Horeca	€ 8.209	€ 6.756	€ 14.965	€ 7.553	50,47%
hoofdstuk	2	Algemene Plaatselijke Verordening (evenementen)	€ 35.027	€ 28.826	€ 63.853	€ 1.008	1,58%
hoofdstuk	3	Brandbeveiligingsverordening	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	4	Winkeltijdenwet	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0,00%
hoofdstuk	5	In deze titel niet benoemde vergunning, ontheffing of andere beschikking	€ 164	€ 135	€ 299	€ 38	12,71%
Kostendekking Titel 3			**€ 43.400**	**€ 35.717**	**€ 79.117**	**€ 8.599**	**10,87%**

Precariobelasting
De precariotarieven zijn trendmatig verhoogd met 5% (inflatiecorrectie).

Havengelden
Voor het (tijdelijk) mogen gebruiken van de gemeentelijke (passanten)haven vragen we een vergoeding. Deze havengelden bestemmen we voor het onderhouden en faciliteren van de havens. Momenteel kan de beroepsbinnenvaart gebruik maken van twee ligplaatsvoorzieningen, te weten die in de kern Geertruidenberg (Timmersteekade) en die in de kern Raamsdonksveer (Reenweg). Ook kan men op een aantal andere plekken in de Donge aanleggen. De tarieven voor de havengelden zijn opgenomen in de Verordening binnenhavengeld.
Het havengeld berekenen we op basis van de grootte van het schip en de duur van het gebruik. De havenmeester int de havengelden bij de gebruikers van de verschillende gemeentelijke havens.
Ook hier is de trendmatige verhoging met 5% toegepast, zijnde de inflatiecorrectie. Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2023 geven wij in onderstaande tabellen (havengelden en binnenhavengelden) weer.

Woonschepenrechten
Een recht wordt geheven voor het innemen van een ligplaats met een (historisch) woonschip binnen de gemeentelijke wateren. De tarieven stijgen met 5% inflatiecorrectie.

Berekening van kostendekkendheid van Havengelden en woonschepenrechten	
Diverse lasten passantenhaven en ligplaatsvoorzieningen inclusief BTW	69.000
Overige inkomsten binnenhavens	-10.000
Netto kosten taakveld	**59.000**
Overhead	0
Totale kosten	**59.000**
Opbrengst (diverse) heffingen en pachten	**38.000**
Dekkingspercentage	**64%**

Marktgelden
De gemeente heeft drie weekmarkten op drie verschillende locaties: de Oude Melkhaven te Raamsdonk, het Heereplein te Raamsdonksveer en de Markt te Geertruidenberg. Voor het innemen van een standplaats op de aangewezen plaatsten heffen we marktgeld volgens de Verordening

Marktgelden. De hoogte van de marktgelden is afhankelijk van de oppervlakte van een standplaats. Deze marktgelden gebruiken we voor het huren van marktkramen, de locaties van de markten te onderhouden en schoon te maken. De tarieven marktgeld worden voor het eerst sinds drie jaar met 5% voor het belastingjaar 2023 verhoogd.

Het saldo van de totale lasten minus baten -zoals gebruikt voor de tariefberekening- voor 2023 geven wij in onderstaande tabel weer:

Berekening van kostendekkendheid van Marktgelden	
Exploitatielasten markten	38.700
Netto kosten taakveld	**38.700**
Toe te rekenen kosten:	
Overhead	19.700
Totale kosten	**58.400**
Opbrengst heffingen	**12.000**
Dekkingspercentage	**20,54%**

Toeristen- en watertoeristenbelasting 2023 en 2024
Vanaf 2020 wordt een toeristenbelasting en watertoeristenbelasting geheven. Hierin wordt een belasting geheven voor het houden van verblijf met overnachting of per etmaal binnen de gemeente. Het tarief wordt ten opzichte van 2022 niet verhoogd en blijft € 1,50 per overnachting of per etmaal.
Tevens wordt het tarief voor 2024 voorgesteld op € 1,60. Ondernemers hebben baat bij het beschikbaar hebben van de tarieven voor twee jaar om zo toekomstige boekingen te kunnen doen.

Lokale lastendruk
Hieronder gaan wij in op de gevolgen van één en ander voor de lokale lastendruk van de burgers. Door het feit dat we voor zowel de afvalstoffenheffing als de rioolheffing gedifferentieerde tarieven hanteren, hebben wij er voor gekozen om een beeld te geven van de indicatieve gevolgen voor een "gemiddeld" gezin. Hierbij gaan wij er voor de OZB vanuit dat het tarief voor de eigenaar van een woning 0,1038% bedraagt. Bij zowel de rioolheffing-gebruik, rioolheffing-eigendom als afvalstoffenheffing zijn het de tarieven zoals opgenomen bij het belastingvoorstel.
Bij onderstaande indicatie gaan we uit van een gezin van 3 personen met een eigen woning met een WOZ-waarde van € 316.000 in 2023 (waardepeildatum 1-1-2022).

3-persoonshuishouden (eigenaar)	**2022**	**2023**
woz waarde woning	280.000	316.000
OZB eigendom	300,72	327,69
Rioolrecht gebruik	56,40	58,08
Rioolrecht eigendom	152,40	166,56

Afvalstoffenheffing	258,60	282,23
	768,12	**834,56**

Voor niet- woningen is in onderstaand overzicht de lastendruk van een niet-woning opgenomen met een WOZ waarde van € 505.000 voor 2023 (waardepeildatum 1-1-2022).

Niet-woningen	**2022**	**2023**
woz waarde niet-woning	500.000	505.000
OZB eigendom	1.520,50	1.704,38
OZB gebruiker	1.286,50	1.348,85
Rioolrecht gebruik	77,16	84,48
Rioolrecht eigendom	152,40	166,56
	3.036,56	**3.304,27**

Onbenutte belastingcapaciteit
Om bij het Rijk toegelaten te worden als zgn. art 12-gemeente (= gemeente in financieel noodlijdende positie) dient een gemeente te voldoen aan een redelijk peil van het zgn. belastingpakket. Om dat te kunnen beoordelen moet duidelijk zijn welke eigen inkomsten daarbij worden betrokken en wat een redelijk peil is. Daarbij gaat het om de eigen inkomsten uit:
1. de onroerende zaakbelastingen (OZB);
2. de rioolheffingen;
3. de afvalstoffenheffingen en reinigingsrechten.

Onroerende zaakbelastingen
Het landelijk percentage van de WOZ-waarde voor toelating tot artikel 12 voor het jaar 2023 vastgesteld op 0,1729%.

Het gewogen gemiddelde OZB-tarief ofwel het percentage voor de toelating tot artikel 12 moet op de volgende wijze worden berekend:
(PEW x WW + PGNW x WNWG + PENW x WNWE) / (WW+WNWG+WNWE)

waarbij:
PEW = OZB-percentage eigenaar woning;
PGNW = OZB-percentage gebruiker niet-woning;
PENW = OZB-percentage eigenaar niet-woning;
WW = waarde woningen;
WNWG = waarde niet-woningen gebruikers;
WNWE = waarde niet-woningen eigenaren.

Betreft	**Percentage**	**WOZ waarde**	**Opbrengst**
PEW	0,1038%	3.200.000.000	3.320.000
PENW	0,3376%	700.000.000	2.363.000
PGNW	0,2671%	645.000.000	1.723.000
		4.545.000.000	**7.406.000**
			4.545.000.000
		gemiddeld percentage	**0.1629%**

Voor de gemeente Geertruidenberg is het percentage op dit moment 0,1629%. Verhogen we het tarief van 0,1629% naar 0,1729%, dan betekent dit dat er nog een procentuele verhoging mogelijk is van 0,0100%. Als onbenutte OZB-opbrengst voor 2023 is daarom een bedrag aan te merken van € 454.500 --> 0,0100% x € 4.545.000.000 waarde (woningen, niet-woningen eigenaar en niet-woningen gebruiker voor 2023). In de begroting 2022 was de onbenutte OZB-opbrengst nog een bedrag van € 618.788.

Riool- en afvalstoffenheffing

Bij beide heffingen is sprake van zogenaamde gesloten financiering. Deze dienen maximaal 100% kostendekkend te worden opgenomen. Dit is voor beide het geval.

De geraamde inkomsten

Soort belasting of heffing	Begroting 2022			Verdeling	Begroting 2023			Verdeling
	na wijziging (in €) *			(in %)	(in €)			(in %)
Onroerende zaakbelasting gebruiker niet woning	1.652.000				1.723.000			
Onroerende zaakbelasting eigenaar niet woning	2.248.000				2.363.000			
Onroerende zaakbelasting eigenaar woning	3.008.000				3.320.000			
	6.908.000			56.16%	7.406.000			55.79%
Afvalstoffenheffing	2.348.000			19.08%	2.558.000			19.27%
Rioolheffing	2.192.000			17.81%	2.400.000			18,08%
Hondenbelasting	91.000			0.74%	94.000			0.71%
Lijkbezorgingsrechten	48.000			0.39%	48.000			0.36%
Bouwleges	320.000				455.900			
Overige leges	1.500				1.500			
	321.500			2.61%	457.400			3.45%
Secretarieleges burgerlijke stand	31.000				31.000			
Secretarieleges bevolkingsregister	171.000				120.000			
Secretarieleges naturalisatie	15.000				15.000			
	217.000			1.76%	166.000			1,25%
Toeristen- watertoeristenbelasting	37.500			0.30%	37.500			0.28%
Precariobelasting	12.500			0.10%	12.500			0.09%
A.P.V.	67.500				32.100			
Havengelden ligplaatsen Reenweg	14.000				14.000			
Havengelden Timmersteekade	23.500				23.500			
Havengelden jachthaven	5.000				5.000			
Passantenhaven	2.000				2.000			
Marktgeld	12.000				12.000			
Gehandicapten-parkeerkaarten	6.000			1.06%	6.000			
	130.000			100.00	94.600			0.71%
TOTAAL	**12.305.500**				**13.274.500**			**100%**

Kwijtschelding

Indien een belastingplichtige niet of over te weinig financiële middelen beschikt om de belastingaanslag te voldoen, kunnen we onder bepaalde voorwaarden aan deze belastingplichtige

kwijtschelding verlenen. Het kwijtscheldingspercentage dat we hanteren bedraagt 100%. Dit betekent dat alle belastingplichtigen die een inkomen hebben dat 100% van het minimuminkomen (volgens bijstandsnorm) of lager bedraagt in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding.
Kwijtschelding kan alleen worden verleend indien het een aanslag betreft voor afvalstoffenheffing en rioolheffing gebruiker. De overige heffingen zijn in de betreffende belastingverordeningen uitgesloten voor kwijtschelding.

De opbrengsten voor afvalstoffenheffing en rioolheffing, welke worden kwijtgescholden zijn als kostencomponent opgenomen in de tarieven voor afvalstoffenheffing en rioolheffing. Voor 2023 worden de bedragen niet aangepast en gaat het om € 75.000 afvalstoffenheffing en € 15.000 rioolheffing.

Paragraaf B - Weerstandvermogen en risicobeheersing

Paragraaf B - Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting van de gemeente Geertruidenberg is. Dit is van belang wanneer een financiële tegenvaller zich voordoet. Aandacht voor het weerstandsvermogen kan voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigingen.
Deze paragraaf heeft zijn basis in artikel 11 van het BBV (Besluit begroting en verantwoording Provincies en Gemeenten) en de daarop van toepassing zijnde toelichting.
Conform dit artikel moet deze paragraaf ten minste bevatten;

- het beleid betreffende weerstandscapaciteit en risico's (onderdeel 1);
- een inventarisatie van de risico's (onderdeel 2);
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit (onderdeel 3);
- een berekening van het weerstandsvermogen en een oordeel hierover (onderdeel 4);
- een kengetal voor de:

1) a) Netto schuldquote;
b) Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
2. Solvabiliteitsratio
3. Grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit ((onderdeel 5);

- een beoordeling van de onderlinge verhoudingen tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Vervolgens wordt een berekening gemaakt van het weerstandsvermogen en oordeel gevormd over het weerstandsvermogen (onderdeel 4). Ter completering volgt een nieuw verplicht onderdeel van deze paragraaf. In deze paragraaf worden de kengetallen opgenomen met een toelichting hierop (onderdeel 5).
De Gemeente Geertruidenberg vindt een goed risicomanagement belangrijk en acht het wenselijk risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering en ruimtelijke en maatschappelijke ontwikkelingen beheersbaar te maken. Alleen wanneer we een zo volledig mogelijk inzicht in de potentiële risico's en hun gevolgen hebben, kunnen we een uitspraak doen over het wel of niet aanvaarden van het risico en over voor het wel of niet nemen van eventuele aanvullende maatregelen. Hierdoor kunnen we op verantwoorde wijze besluiten worden genomen en worden risico's tot een gewenst niveau beperkt.

1. Risicomanagementbeleid

In het vastgestelde risicomanagementbeleid worden de kaders gesteld ten aanzien van de reikwijdte en toepassing van risicomanagement.
Risicomanagement is gemeentebreed doorgevoerd. Het risicoprofiel is uitgewerkt voor de reguliere bedrijfsprocessen én de projecten, zodat de hierbij behorende weerstandscapaciteit van Gemeente Geertruidenberg kan worden berekend. Verdere verfijning en doorontwikkeling van risicomanagement vindt doorlopend plaats.

2. Risico's

Een risico is de kans op een gebeurtenis met effect op het behalen van de door de organisatie gestelde doelstellingen.

Voor het komende jaar verwachten we dat de effecten van de Corona maatregelen zichtbaar zullen, worden.
Voor nu voorzien we als belangrijkste punt:
- Onduidelijkheid over de sociaal maatschappelijke en economische effecten van deze crisis voor de langere termijn.

Risicoprofiel

De onderstaande tabel geeft de resultaten weer van de risico-inventarisatie voor gemeente Geertruidenberg. Om de risico's van onze gemeente systematisch in kaart te brengen en te beoordelen is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is een dynamisch geheel: als er aanleiding toe is, worden risico's toegevoegd, gewijzigd en/of verwijderd. Hierbij is gebruik gemaakt van NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem).
Ten behoeve van de begroting 2023 zijn de risico's in relatie met de opgaven, doelstellingen en de te bereiken effecten kritisch doorgenomen. In totaal zijn 60 risico's in beeld gebracht, hierbij is een flink aantal risico's samengevoegd en verwijderd (jaarverslag 2021: 111 begroting 2022: 114,). De tabel geeft een inschatting van de kans dat een risico zich voordoet, afgezet tegen het financiële gevolg:

Aantal risico's (geldgevolg tegen kans uitgezet)

geld	Netto				
x > €200.000				1	
€100.000 < x < €200.000	1			1	5
€40.000 < x < €100.000	2		1	9	2
€10.000 < x < €40.000			6	14	3
x < €10.000	1	1	2	3	3
Geen geldgevolgen	1	2		2	
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Classificering kans

1	< of 1 keer per 10 jaar	(10%)
2	1 keer per 5-10 jaar	(30%)
3	1 keer per 2-5 jaar	(50%)
4	1 keer per 1-2 jaar	(70%)
5	1 keer per jaar of vaker	(90%)

In het volgende overzicht worden de tien risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage hebben geleverd aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Hierbij geeft het invloed percentage de invloed van een risico op het totale risicoprofiel weer.

RISICO'S				Begroting 2021		
Begr 2023	**Jrr 2021**	**Begr 2022**		**Kans**	**Invloed**	**Programma**
1	1	1	Precariobelasting niet kunnen innen	90%	17,32%	7
2	7	10	Tekort ambtelijke capaciteit en ervaring	90%	7,11%	6
3	8	7	Een stijging van aantal bijstandsgerechtigden of toename aantal aanvragen bijzondere bijstand	90%	7,11%	3
4	9	4	Achterstallig onderhoud gemeentelijke gebouwen als gevolg van beperkte budgetten	90%	7,10%	1/3/4/7

RISICO'S				Begroting 2021		
Begr 2023	**Jrr 2021**	**Begr 2022**		**Kans**	**Invloed**	**Programma**
5	2	2	Onvoldoende rijksmiddelen voor de jeugdhulp	90%	4,78%	3
6	5	9	Onvoldoende rijksmiddelen voor WMO	90%	4,73%	3
7	-	-	Tekort op exploitatie WSW	90%	3,57%	3
8	-	-	Uitval van computersysteem/stroom of vertraagde werking van computersysteem/Data raakt verloren	70%	3,48%	6
9	-	-	Verslechtering kostendekkendheid van leges	70%	2,77%	7
10	-	-	Oninbare (incasso)vorderingen op debiteuren	70%	2,77%	7
		3	Hoge nazorgkosten oude stortplaatsen	-	-	2
	3	5	Toepassing Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren, vrijwillige brandweer	-	-	1
	4	-	Blootstelling aan ongezonde arbeidsomstandigheden/ongeval tijdens uitvoering van werkzaamheden	50%	0,79%	6
	6	6	Beperkt budget voor participatie	-	-	3
		8	Onvoldoende kunnen terugvorderen van BTW (over bepaalde dienstverlening)	70%	1,11%	3
	10	-	Achterstallig onderhoud wegen, infrastructurele kunstwerken, vaarwegen, havens, riolering en openbare verlichting	70%	2,78%	1

	Begroting 2023	***Jaarverslag 2021***	***Begroting 2022***	
Totaal grote risico's	***€ 2.137.000***	**€ 3.162.000**	***€ 2.914.750***	
Overige risico's	**€ 1.825.002**	***€2.841.504***	**€ 2.849.504**	
Totaal alle risico's	**€ 3.962.002**	**€ 6.003.504**	**€ 5.764.254**	

Uit de tabel blijkt dat de mutatie van het maximale risico ten opzichte van de vorige actualisatie (bij het jaarverslag 2021) € 2.041.502 (lager) is. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door samenvoeging van en de verwijdering van risico's. De risico's met de grootste mutatie zijn:

- Onvoldoende middelen Jeugdhulp (-500.000)
- Blootstelling aan ongezonde arbeidsomstandigheden/ongeval tijdens uitvoering van werkzaamheden (-400.000)
- Toepassing Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren vrijwilligers brandweer (-300.000)
- Beperkte budget voor participatie (-200.000)
- Nazorgkosten oude stortplaatsen (-100.000)
- Integrale aanpak ondermijning (-100.000)
- Bedrijfswaarde wordt maatstaf bij waardering WOZ waarde (-94.000)

Voor de toelichting op de risico's en beheersmaatregelen verwijzen we naar de toelichting in de programma's.

3. Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente Geertruidenberg beschikt om niet-begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken.

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	**Bedrag**
5%	€ 818.132
10%	€ 894.444
15%	€ 949.075
20%	€ 995.016
25%	€ 1.036.686
30%	€ 1.076.538

Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages	
Percentage	**Bedrag**
35%	€ 1.115.202
40%	€ 1.154.770
45%	€ 1.194.846
50%	€ 1.236.779
55%	€ 1.280.950
60%	€ 1.326.896
65%	€ 1.374.224
70%	€ 1.422.992
75%	€ 1.475.479
80%	€ 1.532.243
85%	€ 1.594.252
90%	€ 1.666.529
95%	€ 1.767.629

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale bedrag ongewenst is € 3.962.002 zie voorgaande tabel). De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De resultaten van de risicosimulatie staan hiernaast weergegeven.
Hieruit volgt dat bijvoorbeeld met 20% zekerheid alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 1,0 miljoen.
De benodigde weerstandscapaciteit bij een zekerheidspercentage van 90 is € 1,7 miljoen (jaarverslag 2021: € 2,3 miljoen; begroting 2022 € 2,2 miljoen). Met 90% zekerheid kunnen met dit bedrag alle risico's worden afgedekt.
De benodigde weerstandscapaciteit is ten opzichte van de jaarrekening 2021 (laatste actualisatie) € 607.719 lager. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. onvoldoende middelen jeugdhulp (-)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. blootstelling aan ongezonde arbeidsomstandigheden (-)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. Integrale aanpak ondermijning (-)
- Benodigde weerstandscapaciteit m.b.t. verwijderde/samengevoegde risico's (-)

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit.

Beschikbare weerstandscapaciteit *Weerstand (in €)*	**Jaarrekening 31-12-2021**	**Begroting 01-01-2023**	**Begroting 01-01-2024**	**Begroting 01-01-2025**	**Begroting 01-01-2026**
Incidentele weerstandscapaciteit (in vermogen)	**6.126.605**	**7.987.191**	**9239.539**	**11.699.039**	**15.106.732**
Vrij aanwendbare algemene reserve	*5.426.086*	*7.316.671*	*8.569.019*	*11.028.519*	*14.436.212*
Vrije algemene reserve[1]	3.151.838	5.650.412	6.902.490	9.361.990	12.769.683
Weerstandsreserve	2.274.248	1.666.529	1.666.529	1.666.529	1.666.529
Vrij aanwendbare bestemmingsreserve	*700.519*	*670.519*	*670.519*	*670.519*	*670.519*
Gerealiseerde resultaat (programmabegroting)					
Structurele weerstandscapaciteit (in exploitatie)	**0**	**499.500**	**499.500**	**499.500**	**499.500**
Onvoorzien	0	*45.000*	45.000	45.000	45.000

Onbenutte belastingcapaciteit OZB	0	*454.500*	454.500	454.500	454.500
Onbenutte capaciteit afvalstoffenheffingen	-				
Totale weerstandscapaciteit	**6.126.605**	**8.486.691**	**9.739.039**	**12.198.539**	**15.606.232**

Vrij aanwendbare algemene reserve
Het huidige beleidskader met betrekking tot reserves en voorzieningen is neergelegd in de Financiële Verordening 2022. Om te voorkomen dat bij een calamiteit direct het bestaande beleid moet worden bijgesteld, is gekozen voor het vormen van een afzonderlijk weerstandsdeel in de algemene reserve.

Weerstandsreserve.
De weerstandsreserve is het basis van deze paragraaf afgezonderde deel van de algemene reserve.

Vrij aanwendbare bestemmingsreserve
Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de raad een bepaalde bestemming heeft gegeven. De bestemmingsreserves kunnen, zolang de raad de bestemming kan wijzigen, tot de weerstandscapaciteit worden gerekend. Voor sommige bestemmingsreserves zal een aanwending als weerstandscapaciteit echter aanzienlijke negatieve consequenties voor bestaande voorzieningen met zich meebrengen. Dit geldt voor reserves die zijn gevormd om de afschrijvingslasten of kapitaalslasten van diverse voorzieningen te dekken zoals fort Lunet, gemeentehuis, containermanagement en Informatisering en Automatisering.
Tevens geldt dit voor de in het verleden gevormde reserves voor diverse risico's zoals grondexploitatie en decentralisaties. Daarom worden bovengenoemde bestemmingsreserves niet meegerekend in de beschikbare weerstandscapaciteit.
Voor de overige bestemmingsreserves geldt dat eventuele aanwending als weerstandscapaciteit geen of geringe negatieve consequenties voor bestaande voorzieningen met zich meebrengen. Een groot deel betreft restanten van in het verleden gevormde reserves.

Gerealiseerd resultaat volgend uit de programmabegroting
Het BBV geeft aan dat het gerealiseerde resultaat volgend uit de programmabegroting ook tot het eigen vermogen behoort. Afhankelijk van de bestemming zal daarom ook dit resultaat kunnen worden meegenomen in de berekening van het weerstandsvermogen.

Onvoorzien
De post onvoorzien wordt bij de begroting opgenomen om onvoorziene ontwikkelingen te kunnen afdekken. De budgettair opgenomen ruimte is € 45.000.

Onbenutte inkomstenbronnen
De mate waarin van de onbenutte belastingcapaciteit gebruik wordt gemaakt, verschilt van gemeente tot gemeente en is mede afhankelijk van de politieke relevantie van de hoogte van het OZB-tarief. Als zich tegenvallers voordoen, zal de onbenutte belastingcapaciteit niet zonder slag of stoot worden ingezet, maar dit is wel één van de mogelijkheden. Bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt aangesloten bij de drie belangrijkste inkomsten van de gemeente te weten: OZB, afvalstoffenheffing en rioolafvoerrecht, voor zover deze laatste twee niet maximaal mogelijk en/of kostendekkend blijken te zijn. Deze posten worden niet meegenomen bij de berekening van het weerstandsvermogen bij de jaarrekening.

In de opsomming van posten voor de beschikbare weerstandscapaciteit zijn de voorzieningen niet genoemd. Voorzieningen vallen niet onder de weerstandscapaciteit, omdat deze zijn gevormd voor het afdekken van voorzienbare lasten in verband met verplichtingen en risico's waarvan de omvang en/of het tijdstip van optreden per balansdatum min of meer onzeker is. Deze lasten hangen samen met de periode voorafgaand aan die datum.

4. Weerstandsvermogen

Op basis van de huidige gegevens in het risicomanagementsysteem berekenen we het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen is te definiëren als 'het vermogen van de gemeente Geertruidenberg om niet-structurele financiële risico's te kunnen opvangen teneinde haar taken te kunnen voortzetten'.

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, leggen we de relatie tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten geven we in onderstaande figuur weer.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit, kunnen we afzetten tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen. Voor 2023 is dit:

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandcapaciteit}} = \frac{€\ 8.486.691}{€\ 1.666.529} = 5{,}09$$

(Jaarverslag 2021: 2,69; Begroting 2022: 2,71)
De ratio weerstandsvermogen voor de jaren 2024 t/m 2026 bedraagt respectievelijk 5,84; 7,32; 9,36.

De stijging van de ratio weerstandsvermogen ten opzichte van de jaarrekening 2021 (laatste actualisatie) wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- De daling van de benodigde weerstandscapaciteit als gevolg van een gewijzigd risicoprofiel ten opzichte van het jaarrekening 2020.
- De sterke stijging van de vrije algemene reserve vanwege de grote positieve begrotingsaldi voor 2023 tot en met 2025.

Gebaseerd op de hierna opgenomen tabel valt het weerstandsvermogen in klasse A. Dit duidt op een weerstandsvermogen uitstekend dat ruim voldoet aan de in het risicomanagementbeleid vastgestelde norm (waarderingscijfer B, ratio weerstandsvermogen tussen de 1,4 en 2,0).

Weerstand velden[1]

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	Uitstekend
B	1.4-2.0	Ruim voldoende
C	1.0-1.4	Voldoende
D	0.8-1.0	Matig
E	0.6-0.8	Onvoldoende
F	<0.6	Ruim onvoldoende

[1] De normtabel is ontwikkeld door het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement in samenwerking met de Universiteit Twente. Deze tabel biedt een waardering van de berekende ratio.

5. Kengetallen

Om de inzichtelijkheid in de financiële positie van de gemeente te vergemakkelijken voegen we aan deze paragraaf in de begroting en in het jaarverslag kengetallen toe.

Kengetallen	Jaarverslag 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Netto schuldquote	51,29%	52,06%	62,34%	67,79%	57,20%	69,53%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	46,67%	48,14%	58,70%	64,09%	53,66%	65,81%
Solvabiliteitsratio	20,14%[1]	17,25%	21,76%[2]	23,57%	28,98%	26,91%
Structurele exploitatieruimte	-1,13%	1,99%	1,51%	3,81%	5,08%	0,00%
Grondexploitatie	-1,06%	5,07%	1,82%	2,96%	-0,21%	-0,21%
Belastingcapaciteit	98%	95%	91%	91%	91%	91%

1 Gecorrigeerd

2 Uitgangspunt is dat voor jaarrekening 2022 geen onttrekking uit de algemene reserve noodzakelijk is.

Beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. In de VNG-publicatie ‘Houdbare gemeentefinanciën’ is aangegeven dat wanneer een schuld lager is dan het begrotingstotaal (<100%) dit als voldoende kan worden beschouwd en boven de 130% als onvoldoende. De netto schuldquote van de gemeente Geertruidenberg is voldoende, echter wel verslechterd ten opzichte van de begroting 2022. Vanaf de begroting 2023 geeft het kengetal een stijgend verloop. De ontwikkeling van het kengetal is hiermee licht negatief.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen, wordt de netto schuldquote weergegeven (netto schuld gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier brengen we in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De netto schuldquote van de gemeente Geertruidenberg is voldoende, echter wel verslechterd ten opzichte van de begroting 2022. Vanaf de begroting 2022 geeft het kengetal een stijgend verloop. De ontwikkeling van het kengetal is hiermee licht negatief.

Solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen bestaat uit reserves en het resultaat van baten en lasten. In de VNG-publicatie ‘Houdbare gemeentefinanciën’ is aangegeven dat wanneer een

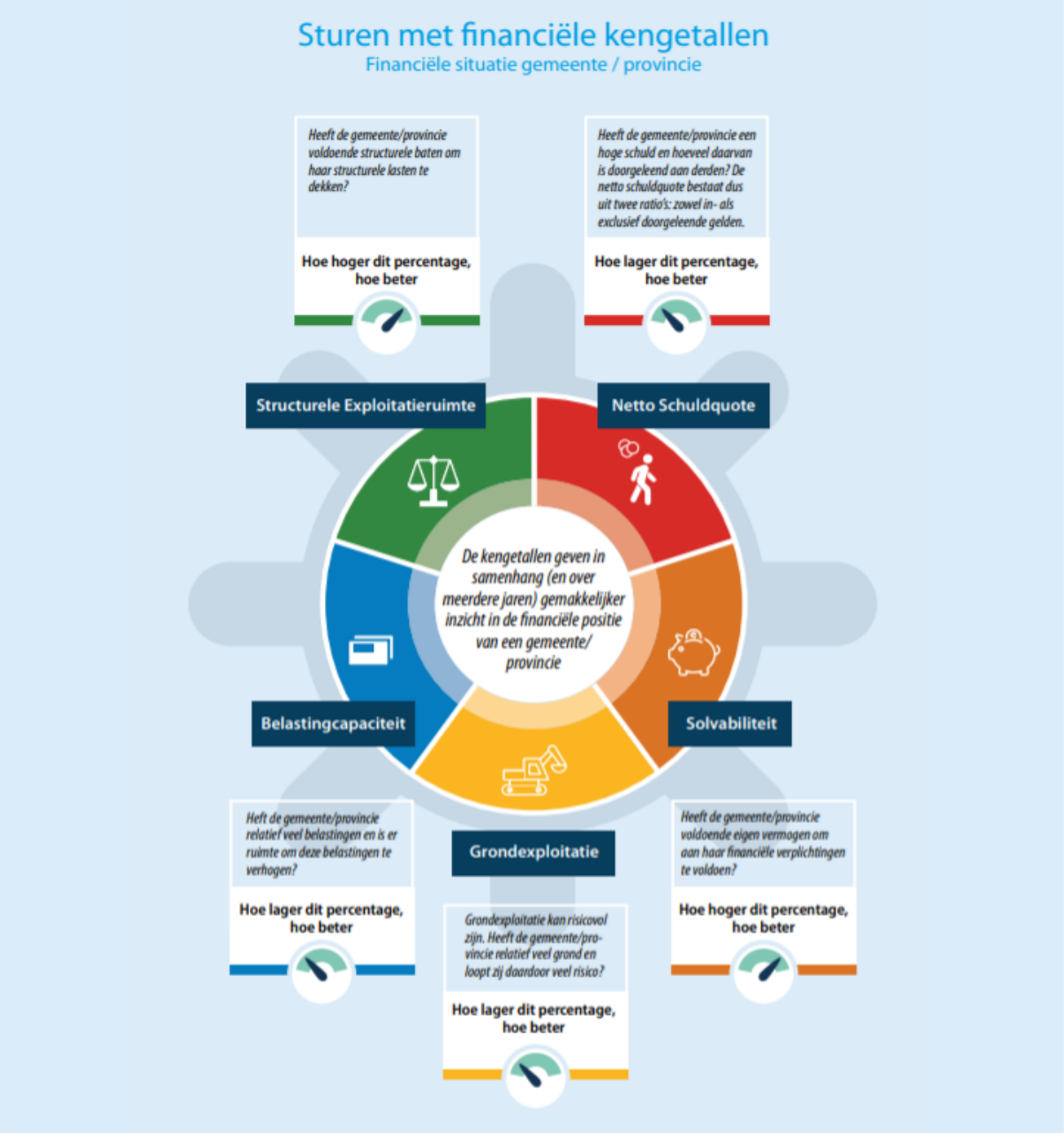
solvabiliteitsratio hoger is dan 30% dit als voldoende kan worden bestempeld en lager dan 20% als onvoldoende.
De ratio voor de gemeente Geertruidenberg is voldoende en geeft een stijgend verloop ten opzichte van de jaarrekening 2021. Dit is positief. Deze ontwikkeling wordt met name veroorzaakt door het opstellen van een beleidsarme begroting 2023 en verder.

Kengetal grondexploitatie
Grondexploitaties kunnen een forse impact hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de grond is van belang, omdat deze terugverdiend moet worden bij de verkoop. Boekwaarden worden afgezet tegen de totale baten. Er is geen norm voor deze ratio. Het kengetal voor de grondexploitatie van de gemeente Geertruidenberg is gedaald ten opzichte van de begroting 2022en geeft een licht stijgend verloop voor het volgend jaar en daarna een dalend verloop . Dit is licht positief.

Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het evenwicht van de begroting wordt er ook gekeken naar de structurele en incidentele lasten en baten. Voorbeeld van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Een begroting waarvan de structurele baten dan ook hoger zijn dan de structurele lasten is dan ook meer flexibel dan een begroting, waarbij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Er is geen norm voor deze ratio. De structurele exploitatieruimte van de gemeente Geertruidenberg is voor de begroting 2023 en verdere jaren voor alle jaren positief behalve 2026. Dat jaar geeft momenteel klein tekort . De structurele exploitatieruimte geeft een stijgend verloop (tot 2026), dit is positief. Ook deze ontwikkeling wordt met name veroorzaakt door het opstellen van een beleidsarme begroting 2023 en verder.

Belastingcapaciteit
De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Centrum voor Onderzoek voor de lagere overheden (Coelo) publiceert deze lasten jaarlijks. Bij de berekening van het kengetal worden de gemeentelijke woonlasten afgezet tegen het landelijk gemiddelde. Er is geen norm voor deze ratio. De totale woonlasten van de gemeente Geertruidenberg zijn gedaald en liggen lager dan het landelijk gemiddelde en geven een dalend verloop ten opzichte van de jaarrekening 2021. Dit is positief.

Samenhang
De kengetallen moeten in samenhang worden bezien. De kengetallen schuldquote liggen binnen de norm van de VNG maar zijn wel gestegen. De solvabiliteit ligt boven de norm van de VNG. De beoordeling van de structurele exploitatieruimte heeft vooral waarde in meerjarig vooruitblikkend perspectief. Hier is zichtbaar dat dit percentage voor de eerste jaren sterk is verbeterd, het geen betekent dat er “vrije” ruimte aanwezig is, maar dat er voor 2026 vooralsnog geen vrije ruimte is. Het kengetal grondexploitatie is licht stijgend en vervolgens dalend, dit is een positieve ontwikkeling. De belastingcapaciteit is dalend en zit onder het gemiddelde.
Op basis van de huidige cijfers kan geconcludeerd worden dat de trend van de kengetallen t positief is. Wel moet hierbij worden opgemerkt dat voor de solvabiliteit en de structurele ruimte dit met name wordt veroorzaakt door deze beleidsarme begroting.
Het monitoren van de ontwikkeling van de kengetallen naar de toekomst is van belang.
Zie ook de hierna volgende figuur (bron: Ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijk relaties)

Paragraaf C - Onderhoud kapitaalgoederen

Paragraaf C - Onderhoud Kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen
Het BBV schrijft voor dat de paragraaf betreffende het onderhoud van kapitaalgoederen ten minste de volgende kapitaalgoederen bevat:

a. wegen;
b. riolering;
c. water;
d. groen;
e. gebouwen.

Van de kapitaalgoederen wordt aangegeven:
a. het beleidskader;
b. de uit het beleidskader voortvloeiende financiële consequenties;
c. de vertaling van de financiële consequenties in de begroting en jaarrekening.

In deze paragraaf lichten wij de consequenties toe van het gekozen kwaliteitsniveau voor kapitaalgoederen binnen het beleidskader.

Algemene uitgangspunten
De gemeente beheert ongeveer 310 hectare aan openbare ruimte. Onder deze openbare ruimte vallen: wegen, riolering, waterpartijen en openbaar groen. Verder rekenen wij alle virtuele objecten (niet zichtbaar zoals kadastrale grenzen) en reële objecten (zichtbaar, zoals een bouwwerk) onder, op en boven de grond als taak toe aan de openbare ruimte. Gebouwen behoren niet tot de openbare ruimte, maar worden wel als kapitaalgoed meegenomen. Hieronder geven we voor deze kapitaalgoederen een nadere beschrijving van de wijze van beheer en onderhoud. Het beleid voor het onderhoud van de kapitaalgoederen is onder meer opgenomen in het overzicht kader stellende beleidsnota's en beheerplannen.

Wettelijke bepalingen
Van toepassing zijn onder meer de volgende documenten, "Notitie Materiële vaste activa " (2019) en "Handreiking onderhoud kapitaalgoederen" (2020) uitgebracht door de Provincie Noord-Brabant als toevoeging op deze notitie.
Deze notities behandelen de wijze van activeren, waarderen en afschrijven van activa en het onderhoud van kapitaalgoederen. Ook zijn aandachtspunten voor de financiële verordening opgenomen. Het BBV schrijft recente beheerplannen voor. Onder een recent beheerplan wordt verstaan: maximaal vijf jaar oud. Voor het verslagleggingsjaar 2021 mag het beheerplan derhalve niet ouder zijn dan 2016. Van deze vijf jaar kan door de raad alleen gemotiveerd afgeweken worden.
Onderhoudskosten worden gemaakt om het object gedurende de levensduur op een bepaald kwaliteitsniveau te houden of weer te krijgen (naar behoren laten functioneren en een bepaalde representativiteit laten behouden). Onderhoud kan worden onderscheiden in groot onderhoud en klein onderhoud.

<u>Klein onderhoud:</u>
Bij klein onderhoud gaat het om dagelijkse reparaties die noodzakelijk zijn om het object in goed werkende en veilige staat te houden tegen een van te voren vastgesteld kwaliteitsniveau. Hierbij moet worden gedacht aan maatregelen die noodzakelijk zijn om het object blijvend naar behoren te laten functioneren of haar representativiteit te laten behouden. Klein onderhoud is het onderhoud dat vanaf het eerste of het lopende planjaar op een klein gedeelte van het object wordt uitgevoerd. Uitgaven lopen altijd via de exploitatie.

<u>Groot onderhoud:</u>
Lasten van groot onderhoud ontstaan na een langere periode van gebruik van een object als gevolg van slijtage. Groot onderhoud is in de regel gepland, periodiek voorkomend, onderhoud van veelal ingrijpende aard als gevolg van slijtage, dat op een substantieel deel van het object wordt uitgevoerd en na een langere periode van gebruik moet worden verricht.
Indien de gemeente een voorziening voor groot onderhoud heeft gevormd dienen alle uitgaven die daadwerkelijk zijn opgenomen in het beheersplan direct op deze voorziening geboekt te worden. Andere uitgaven voor groot onderhoud die niet zijn opgenomen in het onderhoudsplan, moeten ten laste van de exploitatie worden geboekt. Ook als er geen voorziening is, dienen de kosten ten laste van de exploitatie te worden geboekt.

Beleidskader- en beheersplannen

Wij werken zoveel mogelijk met beheerplannen. Deze plannen geven over meerdere jaren inzicht in onderhoudsmaatregelen en benodigde financiële middelen, om de functie van de beheerobjecten te kunnen waarborgen. In februari is een nieuw beheerplan wegen 2021-2025 en het meerjarenprogramma wegenbeheer 2021-2022 vastgesteld met de restrictie dat er naar gestreefd wordt om het integraal beheerplan “Programma Openbare Ruimte” eind 2022 aan de raad aan te bieden. De basis van dit beheerplan wegen is o.a. het door de raad vastgestelde beleidskader. Hierin stelt zij dat de CROW normen als uitgangspunt voor financieel toezicht zou moeten worden toegepast wanneer de staat van het onderhoud niet meer voldoet aan minimaal kwaliteitsniveau C. Het beheerplan en onderhoudsniveau van de beheerobjecten (kapitaalgoederen) is maatgevend voor de uitvoering van de werkzaamheden en voor de onderhoudslasten in het betreffende jaar. Uitsluitend de geplande onderhoudslasten (die van jaar tot jaar kunnen variëren) waarvoor gespaard wordt, mogen ten laste van de voorzien worden gebracht. Met het meerjarenprogramma wegenbeheer 2021-2022 ligt het onderhoud wegenbeheer voor komende 2 jaar vast. Eventuele onderhoudslasten die niet in het beheerplan zijn opgenomen moeten rechtstreeks ten laste van de exploitatie komen

Voor Openbare Verlichting en Groen is gekozen om deze niet via een voorziening te beheersen maar de kosten rechtstreeks via de exploitatie te laten lopen. Voor Groen wordt er met bestekken gewerkt met daarin vastgelegde jaarlijkse onderhoudswerkzaamheden aan bomen, plantsoenen, gazons en dergelijke die ervoor zorgen dat de door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus geborgd worden. Voor Openbare Verlichting wordt door de raad een beheerplan vastgesteld. De raad heeft ingestemd met het verlengen van beheerplan openbare verlichting tot 2023. Het huidige beleid zetten we voort en voldoet aan de wettelijke kaders. Het vastgestelde kwaliteitsniveaus is geborgd en de uitgaven passen binnen door de raad beschikbaar gestelde exploitatie en investeringsbudgetten.

In de onderstaande tabellen staan de onderhouds- en beheerplannen met het jaar van ingang van het plan en het jaar waarin het plan geactualiseerd moet worden. Een nieuw plan dient uiterlijk na 5 jaar opgesteld te worden of eerder indien er significante wijzigingen zich voordoen. Tevens is opgenomen wat het door de raad vastgestelde onderhoudsniveau is en of er een voorziening is ingesteld.

Beleidsplan	1e jaar	Nieuw plan	Toelichting
Wegbeheer	2021	2025	Voorziening onderhoud wegen
Infrastructurele (kunst)werken	2019	2024	Voorziening infrastructurele werken
Openbare verlichting	2016	2023	Alle uitgaven lopen direct via exploitatie. Geen voorziening
Riolering	2017	2022	Voorziening riolering
Baggeren / Binnenhavens	2019	2024	Voorziening Baggeren
Gebouwen (incl. onderwijs)	2019	2024	Voorziening gemeentelijke eigendommen

Beleidsplan	1e jaar	Nieuw plan	Toelichting
Groen	———	———	Bestekken worden jaarlijks opgesteld. Alle uitgaven lopen direct via de exploitatie. Geen voorziening

Beheersplan	Voorziening	Onderhoudsniveau
Wegbeheer	Ja	C, Nieuw plan in 2021 aangenomen
Infrastructurele kunstwerken	Ja	Geen onderhoudsniveau. Constructie Risicoscan (CRS) klasse 1-5
Openbare Verlichting	Nee	Geen onderhoudsniveau. Alle nieuwe verlichting dient te voldoen aan Richtlijnen Openbare Verlichting 2011 (ROVL 2011) NEN3140 en NEN1010. Openbare verlichting ouder dan 2011 moet voldoen aan richtlijn OVL.

Beheersplan	Voorziening	Onderhoudsniveau
Riolering	Ja	Geen onderhoudsniveau - Verbreed GRP+ 25 april 2017 gemalen NEN3140 - BRL14020, riool inspectie NEN-EN 13580-2
Baggeren / Binnenhavens	Ja	Geen onderhoudsniveau. Volgens beleid 1. Besluit bodemkwaliteit, 2. Kaderrichtlijn water, 3. Legger en Keur WSBD categorie A, B en C, 4. Waterwet, 5. Natuurwet.
Gebouwen	Ja	Basis is kwaliteitsniveau 3 'redelijke conditie', plaatselijk zichtbare veroudering, functievervulling niet in gevaar. Voor gebouwen die gesloopt of verkocht worden kan gekozen worden voor een lager kwaliteitsniveau.
Groen	Nee	Geen onderhoudsniveaus . Onkruid op verharding - Centrum gebied A - Woon- en buitengebied - B

Algemene Beleids- en beheerkaders
De landelijk geformuleerde normen en richtlijnen vormen het uitgangspunt voor de beleids- en beheerkaders. Deze wijze van werken geeft richting aan kwaliteitsniveaus en beheermethodieken en dient als referentie en toetssteen voor onze gemeentelijke normen en aanpak.

De planningen zijn en worden gericht op het voorkomen van achterstallig onderhoud en schadeclaims.
De door de raad vastgestelde kwaliteitsniveaus worden geborgd binnen de daarvoor door de raad beschikbaar gestelde budgetten. Om beter in te kunnen spelen op de beleving en de wensen van de gebruiker van de openbare ruimte wordt gewerkt in wijkteams.

Planningen
De planningen zoals deze voortkomen uit de beheerplannen, zijn conceptplanningen. We beoordelen vooraf aan de uitvoering of de aanpak noodzakelijk is. De planningen zijn in die zin dan ook dynamische documenten. Ook speelt de integrale aanpak, participatie en vraaggericht werken een bepalende rol voor de jaarlijkse planning.
Groenrenovaties en werken aan de openbare verlichting volgen meestal de straatwerkzaamheden. Deze volgen op hun beurt veelal de rioolwerkzaamheden. Ook om deze redenen kunnen we afwijken van de jaarschijfopgave uit de beheerplannen.

Integrale werkzaamheden
Voor de uitvoering van beleids- en beheertaken geldt dat deze zoveel mogelijk integraal tot stand komen. Op deze wijze nemen we bij de aanpak van een weg zo nodig ook de riolering, de openbare verlichting, het groen en verkeersmaatregelen mee.
Vanuit de VGRP en het wegenbeheersplan staan in 2023 de volgende projecten in voorbereiding en uitvoering:
In 2022 zijn navolgende integrale beheer- en additionele werken uitgevoerd:

- Peuzelaar zal Q3-2022 worden aanbesteed. Q4-2022 zal gestart worden met de uitvoering. Oplevering van het totale project zal in Q1-2023 zijn.
- De navolgende integrale beheer- en additionele werken zijn in voorbereiding gegaan:
  - Wandelpaden De veste wordt in 2022 voorbereid en aanbesteed. Het herstellen van de paden zal Q1-2 2023 worden uitgevoerd.
- Ravelijn fase 2 en 3 zal in 2023 worden voorbereid. Uitvoering kan pas plaats vinden in 2024 i.v.m. het verleggen van 2 km waterleiding. Hierin trekken gemeente en BrabantWater gezamenlijk in op.
- Namer en omgeving zal in 2023 worden voorbereid. Indien mogelijk zal eind 2023 gestart worden met de uitvoering.
- Fietspad de Donge (Groenendijk) zijn de onderzoeken en variantenstudie in 2022 gestart. Eind 2022 worden deze aan de raad gepresenteerd. Voorbereiding van het definitiefontwerp wordt Q1-2 gedaan zodat Eind 2023 gestart kan worden met uitvoering van herstel van het fietspad.
- Oude Stadsweg
- Keizersdijk, Touwslager

- Ook vind vanwege de technische staat renovatie aan diverse pompgemalen en drukriolering plaats.

Integrale planning van de werkzaamheden
Momenteel wordt er gewerkt aan 1 nieuw integraal plan voor

- Groen
- Wegen
- Riolering
- Openbare verlichting
- Spelen

Streven is om dit plan uiterlijk 2e kwartaal 2023 op te leveren. Omdat het plan van Riolering in 2022 afloopt zullen we aan de raad voorleggen om het huidige onderhoudsplan met 1 jaar te verlengen. Op 30 juni heeft de raad de uitgangspunten voor het Programma Openbare ruimte vastgesteld.

1. Er komt één beleidsplan voor de gehele buitenruimte
Er wordt één integraal beleids- en beheerplan geschreven voor de gehele fysieke buitenruimte “Het Programma Openbare Ruimte”. Na vaststelling van het Programma Openbare Ruimte komen alle overige beleids- en beheersplannen die betrekking hebben op het beheer en onderhoud van de openbare ruimte te vervallen.

2. De omgevingsvisie vormt het kader voor het Programma Openbare Ruimte.
De gestelde ambities worden verweven in het beleid en beheer van de verschillende assets. Het programma wordt een beknopt en makkelijk leesbaar document en bevat de beleidskaders en meerjarenplanning. Per asset (activa/bezittingen) wordt ter verduidelijking een factsheet opgenomen. Daarnaast wordt er een handboek opgesteld voor aannemers en projectontwikkelaars.

3. De thema’s klimaat, biodiversiteit en duurzaamheid vormen de basis voor het nieuw te vormen beleid.
In de beleids- en beheerplannen wordt gekeken naar mogelijke verduurzaming. Dit kan onder ander zijn het versneld doorvoeren van led verlichting van verlichting, maar ook het toepassen van duurzame materialen als gebakken klinkers in plaats van betonklinkers of asfalt.

4. Differentiatie in beheerniveaus van de openbare ruimte, gekoppeld aan de gebiedsindeling uit de Omgevingsvisie.
Bijvoorbeeld: In het centrum ligt de nadruk op toerisme en dient er een hoger onderhoudsniveau te zijn (alles dient er verzorgd uit te zien) terwijl in het buitengebied het beheer extensiever is en meer gericht op natuur en biodiversiteit. Beheerniveaus (ambities) worden ingedeeld naar de landelijke standaard van de CROW.

5. Het opstellen van afwegingscriteria als onderdeel van het programma Openbare Ruimte.
Door het opstellen van afwegingscriteria voor onderhoud of (her-)inrichtingsprojecten worden kaders aangegeven waarbinnen ambtenaren of (project)ontwikkelaars kunnen werken. Bijvoorbeeld: Veiligheid mag nooit in geding zijn en staat altijd als prioriteit bovenaan. Per gebied kan vervolgens een keuze gemaakt worden in onder andere esthetisch, biodiversiteit, kosten, etc. Bij projecten kan per gebied worden afgewogen welke keuze wel of niet dient te worden genomen.

6. Integrale meerjaren onderhoudsplanning
Door een integrale meerjarenplanning vast te stellen met een doorloop tot 5 jaar geeft de gemeente aan waar, hoe en wanneer er gewerkt wordt in de openbare ruimte. (Ambtelijke) capaciteit wordt hierop berekend en de financiën kan in de begroting worden vastgesteld.

Financieel kader

In de onderstaande tabellen treft u het verloop van de van de voorzieningen en de jaarlijkse exploitatie uitgaven voor groen en openbare verlichting aan.

Nr.	Voorziening	1-1-2023	STORTING	ONTTREKKING	VERMINDERING	31-12-2023
501	Geprogrammeerd onderhoud wegen	1.957.313	890.000	0	1.040.000	1.807.313
503	Achterstallig onderhoud wegen	0	0	0	0	0
508	Infrastructurele werken	350.473	100.000	0	129.361	321.112
509	Onderhoud gem. eigendommen	1.126.754	338.000	0	261.391	1.203.363
533	Baggeren	241.049	120.000	0	0	361.049
544	Riolering	4.768.318	84.028	0	0	4.852.346
545	Afvalstoffenheffing	345.074	0	0	138.306	206.768
Nr.	**Voorziening**	**1-1-2024**	**STORTING**	**ONTTREKKING**	**VERMINDERING**	**31-12-2024**
501	Geprogrammeerd onderhoud wegen	1.807.313	890.000	0	1.040.000	1.657.313
503	Achterstallig onderhoud wegen	0	0	0	0	0
508	Infrastructurele werken	321.112	100.000	0	129.361	291.751
509	Onderhoud gem. eigendommen	1.203.363	338.000	0	672.932	868.431
533	Baggeren	361.049	60.000	0	0	421.049
544	Riolering	4.852.346	83.286	0	0	4.935.632
545	Afvalstoffenheffing	206.768	0	0	8.592	198.176
Nr.	**Voorziening**	**1-1-2025**	**STORTING**	**ONTTREKKING**	**VERMINDERING**	**31-12-2025**
501	Geprogrammeerd onderhoud wegen	1.657.313	890.000	0	1.040.000	1.507.313
503	Achterstallig onderhoud wegen	0	0	0	0	0
508	Infrastructurele werken	291.751	100.000	0	129.361	262.390
509	Onderhoud gem. eigendommen	868.431	338.000	0	403.724	802.707
533	Baggeren	421.049	60.000	0	0	481.049
544	Riolering	4.935.632	56.787		0	4.992.419
545	Afvalstoffenheffing	198.176	1.682	0	0	199.858

Nr	Kapitaalgoederen	Jaarlijkse investering	Gemiddeld Jaarbudget
-	Openbare verlichting	100.000	130.000
-	Groen		350.000

Paragraaf D - Financiering

In deze paragraaf maken we de financieringsfunctie transparant. We leggen de basis voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie. Het Treasurystatuut 2022 (januari 2022) geeft de infrastructuur voor de inrichting van de financieringsfunctie, terwijl de uitwerking zijn weerslag vindt in de paragraaf financiering in de begroting. In de paragraaf bij de jaarstukken verstrekken we de verantwoordingsinformatie. De doelstellingen van de treasuryfunctie van de gemeente Geertruidenberg zijn: Het verzekeren van een duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities, zodat te allen tijde in de behoefte aan financiële middelen kan worden voorzien teneinde de door de raad vastgestelde programma's te kunnen uitvoeren; Het beschermen van de gemeentelijke vermogenswaarden en de resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's en valutarisico's; Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet financiering decentrale overheden (fido) respectievelijk de limieten en richtlijnen van het Treasurystatuut; Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.

Met het opstellen van deze paragraaf benoemen we ook die onderdelen die in de verordening ex. 212 GW en de artikelen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn opgenomen.

Risicobeheer
Renterisicobeheer
Berekening van de kasgeldlimiet
De kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het totaal van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar. De gemiddelde netto-vlottende schuld mag deze limiet niet overschrijden. Dit betekent dat voor dit bedrag geen langlopende geldlening hoeft te worden aangetrokken.

Toegestane kasgeldlimiet: (Bedragen x € 1.000)
Omvang begroting per 1 januari 2023 (jaarschijf 2023 van de begroting 2022) € 57.854
Kasgeldlimiet in % van de grondslag 8,5%
Kasgeldlimiet in bedrag € 4.917

Bij drie achtereenvolgende kwartalen met overschrijdingen moeten wij de Provincie als toezichthouder inlichten en aangeven hoe we aan de kasgeldlimiet zullen voldoen.

Berekening van de renterisiconorm
De renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal (totale lasten van de begroting) bij aanvang van het dienstjaar. Tegen dit bedrag zetten wij het bedrag af dat wij in het lopende jaar aan aflossingen moeten betalen, vermeerderd met het bedrag van de geldleningen waarvan de rente herzien mag/kan worden. Ook deze norm mogen wij niet overschrijden.

RENTERISICONORM EN RENTERISICO'S VAN DE VASTE SCHULD PER 01-01-2023

	(Bedragen x € 1.000)			
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
Renterisico op vaste schuld	budget	Budget	budget	budget
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g				

	(Bedragen x € 1.000)			
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g				
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a – 1b)				
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)				
3b. Nieuw verstrekte lange leningen (u/g)				
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a – 3b)				
5. Betaalde aflossingen	3.092	1.769	1.727	1.647
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)				
7. Renterisico op vaste schuld (2 + 6)				
Renterisiconorm				
8. Stand begrotingstotaal per 1 januari (o.b.v. jaarschijf 2023 v/d begroting 2022)	57.854	57.515	57.919	57.919
9. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20	20	20	20
10. Renterisiconorm	11.570	11.503	11.583	11.583

Toets renterisiconorm				
10. Renterisiconorm	11.570	11.503	11.583	11.583
7. Renterisico op vaste schuld				
11. Ruimte(+) / Overschrijding(-) (10 – 7)	11.570	11.503	11.583	11.583

Debiteurenrisicobeheer

De openstaande vorderingen belichten wij periodiek. Zodra daartoe aanleiding is brengen wij de dubieuze posten ten laste van de voorziening dubieuze debiteuren. Onderstaand overzicht geeft de stand van de voorzieningen weer per 1 januari 2022 (jaarverslag 2021):

Voorziening dubieuze debiteuren uitkeringen (x € 1.000):

Omschrijving	**Saldo per 1 januari 2022**
debiteuren algemene dienst en belastingen	142
debiteuren uitkeringen sociale zaken	596
Totaal	738

Bij het opmaken van de jaarrekening 2022 bekijken wij of deze voorzieningen toereikend zijn. We zullen zo nodig de voorziening aanvullen of afromen.

Kredietrisicobeheer

De kredietrisico's beperken we door uitsluitend gelden uit te zetten bij kredietwaardige partijen. In het treasurystatuut hebben we bepaald dat dit Nederlandse overheden en kredietwaardige partijen zijn met minimaal A-rating van minstens 2 erkende ratingbureaus. Het verplichte Schatkistbankieren beperkt de kredietrisico's.

Intern liquiditeitsbeheer

In het kader van het opstellen van de begroting 2023 maken wij een inschatting van het financieringstekort of -overschot.

Onderdeel daarvan is de toename van de boekwaarde als gevolg van de gevoteerde investeringen in 2021 en 2022 en de mogelijke verkopen. Voor de berekening van het financieringssaldo gaan we op het moment van opstellen van de begroting 2023 ervan uit dat we deze middelen ook werkelijk uitgeven of ontvangen.

Periodiek stellen we de liquiditeitsbegroting bij. Hiermee vergroten we het inzicht in het beheer van de dagelijkse saldi en het financieren c.q. uitzetten van middelen tot een periode van één jaar. Eventuele overschotten beheren we zo efficiënt mogelijk conform de regels van het Treasurystatuut. Op deze manier proberen we de financieringskosten zo laag mogelijk te houden. Overtollige middelen moeten we bij de schatkist beleggen. De rentevergoeding hiervoor is gebaseerd op het EuroSTR-fixxing (-0.088% dd 15-8-22).

Gemeentefinanciering

Financiering
Financiering omvat het aantrekken van de benodigde financiële middelen voor een periode van minimaal één jaar. Deze middelen kunnen bestaan uit zowel eigen als vreemd vermogen.
Per 1 januari blijkt de volgende financieringsstructuur en –verhouding:

Geprognosticeerde balans 01-01-2023		
(Bedragen x EUR 1.000)		
Bezit	**Debet**	**Credit**
Activa	62.749	
Voorraden	586	
	63.335	
Vermogen		
Eigen vermogen		13.355
Voorzieningen		13.305
Voorzieningen tegen contante waarde		
Langlopende schuld		31.156
Vlottende passiva/kasgeldlening		4.900
		62.716
Financieringstekort		**619**

In de geprognosticeerde balans geven we inzicht in de financieringstekort per 1 januari 2023.
In de loop van 2023 bekijken we of we geldleningen moeten aantrekken. Voor de berekening van de rentelasten gaan we ervan uit om het bedrag van de kasgeldnorm van € 4,9 miljoen ook met kasgeld te financieren.

Geldleningen
Het totaal van de opgenomen vaste geldleningen bedraagt per 1 januari 2022 € 29.842.000.
Daarnaast is in de loop van 2022 een geldlening opgenomen van ieder € 5 miljoen (0,94%) .

In totalen betreft het voor het jaar 2023:

*(Bedragen * € 1.000)*		
Saldo begin 2022		29.842
Opgenomen	5.000	
Aflossingen	3.485	

Saldo ultimo 2023		31.356

Schema rentetoerekening begroting 2023

a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering	333
	Rente fin. tekort (à 0,75%)	43
b.	De externe rentebaten (idem)	0
	Saldo rentelasten en rentebaten	*376*
c1	De rente die aan de grondexploitatie **moet** worden doorberekend	-6
c2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend (bv riolering)	
c3	De rentebaat van door verstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld **moet** worden toegerekend	
	Aan taakvelden toe te rekenen rente	
d1	Rente over eigen vermogen	0
d2	Rente over voorzieningen	0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	*370*
e	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-486
f.	*Rente resultaat op het taakveld treasury*	*-116*

Uitzetting

- Berekend percentage renteomslag voor de begroting 2023 is 0,59% terwijl we tegen 0,75% doorbelasten. (2022 0,75%).
- Voor de berekening van rentelasten voor de grondexploitaties wordt uitgegaan van 1,0% (2022 1,00%);
- Voor de berekening van rentelasten van het financieringstekort 2023 is uitgegaan van 2,5% (2022 0,75%); het bedrag van de kasgeldnorm is tegen nul % meegenomen;
- De rentelasten van voorgenomen investeringen (IP) zijn ook berekend tegen 0,75% (2022 0,75%, stelpost IP);
- Er wordt geen bespaarde rente berekend over de eigen financieringsmiddelen.
- In de staat van activa zijn een aantal uitgegeven geldleningen en deelnemingen geactiveerd. Het betreft geldleningen/deelnemingen aan/in:
- Stimuleringsfonds Volkshuisvesting
- Deelnemingen (o.a. BNG, Brabant Water)
- Diversen

In totalen betreft het voor het jaar 2023:

*(Bedragen * € 1.000)*	
Saldo begin van het jaar	3.116
Vermeerderingen	14
Aflossingen/verminderingen	0
Saldo 31-12	3.130

Relatiebeheer
De gemeente heeft met de NV BNG te Den Haag periodiek overleg, omdat bij deze bank de meeste en grootste mutaties plaatsvinden. Bij de Rabobank houden we ook een rekening-courantverhouding aan. Met deze bank onderhouden we op incidentele basis contact.

Geldstromenbeheer
Het aantal rekening-courantverhoudingen hebben we teruggebracht om het geldstroombeheer overzichtelijker te maken.

Saldo- en liquiditeitsbeheer
Het schatkistbankieren bepaalt sinds december 2013 het saldo- en liquiditeitsbeheer. Overtollige middelen moeten immers bij de schatkist worden belegd. Als dit van toepassing is worden saldi periodiek afgeroomd. Hiervoor hebben we een aparte bankrekening geopend (bij de huisbankier) die bij het ministerie is geregistreerd. Het drempelbedrag bedraagt 0,75% van ons begrotingstotaal 2022 € 433.000. In de toelichting op de balans van de jaarrekening wordt ten aanzien van de werkelijkheid gerapporteerd.

Administratieve organisatie
De administratieve organisatie voeren we uit conform de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het vastgestelde Treasurystatuut.

Informatievoorziening
De beleidsmatige informatieverstrekking vindt zijn basis in het Treasurystatuut. Met de treasuryparagraaf bij de begroting en jaarrekening doen we periodiek verslag. In de tussenrapportage melden we relevante zaken. Ook verstrekken we periodiek informatie aan het CBS en de Provincie.

Met de invoering van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is de informatie voor het CBS (Iv3= Informatie voor derden) nog belangrijker geworden. De door de gemeenten aangeleverde informatie vormt de basis voor het berekenen van het EMU-saldo. Niet correcte of tijdige aanlevering van de gegevens kan in de toekomst boetes tot gevolg hebben.

Wet Hof/EMU-saldo
De door de gemeenten aangeleverde informatie vormt de basis voor het berekenen van het EMU-saldo. Op 18 januari 2013 is een akkoord afgesloten waarbij onderscheid is gemaakt tussen een genormeerd saldopad en een saldo-ambitie. Als de ambitie niet wordt gerealiseerd leidt dit echter niet direct tot maatregelen, terwijl daarnaast is afgesproken dat geen sanctie voor de gemeenten volgt als ook geen sanctie uit Europa volgt.

Nieuwe kengetallen
Op basis van de nieuwe richtlijnen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn we verplicht een aantal (nieuwe) kengetallen verplicht gesteld.
Dit betreft voor de treasury:

- netto schuldquote;

- netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen; en
- solvabiliteitsratio.

Hoewel de berekening van deze ratio's is gekoppeld aan de informatie op de balans moeten deze, op basis van de richtlijnen (BBV), voor de vergelijkbaarheid worden gepresenteerd in de paragraaf weerstandsvermogen. Kortheidshalve verwijzen wij u naar deze paragraaf.

Paragraaf E - Bedrijfsvoering

In deze paragraaf worden de belangrijkste ontwikkelingen en de stand van zaken binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering beschreven.

Opgavegericht werken
De komende jaren werken we aan onze maatschappelijke opgaven. De samenwerking met onze inwoners, partners en andere belanghebbenden is hierbij een belangrijke randvoorwaarde. Het werken vanuit de maatschappelijke opgaven vraagt nog meer duidelijkheid en scherpte in verantwoordelijkheden en bevoegdheden tussen raad (kaderstellend, controlerend, richtinggevend en volks vertegenwoordigend), college (hoe geven we invulling aan de kaders) en de ambtelijke organisatie (uitvoering geven aan). Om deze manier van werken verder vorm te geven is het belangrijk om nog meer te investeren in de verbinding tussen raad, het college en de organisatie. Ook burgerparticipatie krijgt hierin een belangrijke rol.

Om onze ruimte in de arbeidsmarkt te behouden moeten we inzetten op aantrekkelijk werkgeverschap
Om de ambities die volgen uit de maatschappelijke opgaven verder vorm te geven is de ambtelijke organisatie van grote waarde. Het A&O fonds Gemeenten geeft aan dat op dit moment één op de vijf vacatures niet structureel kunnen worden ingevuld. Herstel van de arbeidsmarkt is nog niet in zicht en wordt in de komende jaren niet verwacht. Dit betekent dat de organisatie zich moet blijven richten op instroom, behoud en waar mogelijk beperking van uitstroom van medewerkers.
Gezien de huidige krapte op de arbeidsmarkt en het zijn van een kleine gemeente betekent dit dat we de komende jaren op verschillende manieren fors zullen moeten investeren in aantrekkelijk werkgeverschap. Dit doen we bijvoorbeeld door te kijken naar onze huisvesting, primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden, beschikbare budgetten voor scholing en inhuur en door slimme oplossingen te verzinnen voor de krapte op de arbeidsmarkt. We moeten fundamentele aanpassingen doen om onze ruimte in de arbeidsmarkt te kunnen behouden.
Mede door de toename van het aantal taken bij gemeenten zien we landelijk een stijging van het aantal medewerkers bij ambtelijke organisaties, zoals gemeenten. Ook in onze directe omgeving zien we gemeenten investeren in capaciteit om de taken en ambities het hoofd te kunnen bieden met concurrentie op de directe arbeidsmarkt tot gevolg.

Om uitvoering te kunnen geven aan de maatschappelijke opgaven is budget, capaciteit en focus noodzakelijk
Door te gaan werken aan opgaven staat eveneens vast dat elke keuze consequenties heeft. Doelen stellen en effecten bereiken betekent namelijk ook dat hier budget en capaciteit voor nodig is. Budget en capaciteit die mogelijk niet op een andere manier kunnen worden ingezet. Het werken vanuit de maatschappelijke opgaven geeft ons focus waarbij we het verschil maken op de lange termijn. Hierbij zullen we ons wel moeten realiseren dat de gemeente Geertruidenberg een kleine gemeente is en dat we op sommige beleidsterreinen slagkracht missen. Reële ambities vs inzet aan

capaciteit en financiële middelen zijn dus op zijn plaats. Samenwerken met inwoners, partners en andere overheidsinstellingen ligt voor de hand en op sommige onderdelen zullen we de keuze moeten maken of we de werkzaamheden nog zelf uitvoeren.
Dit vraagt ook iets van de gemeenteraad. In de komende periode zal stilgestaan moeten worden bij de vraag of het toenemende aantal taken van onze gemeente nog in verhouding staat met de beschikbare capaciteit. Hierin zullen keuzes moeten worden gemaakt.

Dienstverlening
Dienstverlening is continu in ontwikkeling. Het dienstverleningsconcept vormt samen met het plan digitale dienstverlening de basis hoe wij samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke partners als gelijkwaardige partners optreden. Wij willen vanuit onze dienstverleningsconcept een bereikbare gemeente zijn (digitaal, op het gemeentehuis en in de buurten en wijken), met kundige en betrokken medewerkers, die zaken slagvaardig, deskundig en snel oppakken en afhandelen. De gemeente kennen en door de inwoners en ondernemers gekend worden is daarbij van belang, net als oog voor hen die ondersteuning nodig hebben, zonder onnodige bemoeienis. Daarom gaan we meer dan voorheen er op uit en zijn we daar waar het gebeurt.
Nieuwe ontwikkelingen in het plan digitale dienstverlening worden jaarlijks toegevoegd. Op deze manier kunnen we blijven inspelen op de trends en ontwikkelingen van digitale dienstverlening. De kosten hiervan worden gedekt uit de reserve I&A.

De gevolgen door corona, de oorlog in Oekraïne en de stijgende inflatie en energietarieven hebben ook gevolgen voor de organisatie en de taken die wij als gemeente uitvoeren
De wereld staat op dit moment op zijn kop. De coronacrisis en de oorlog in Oekraïne liepen vrijwel naadloos in elkaar over dit jaar. Deze crises zijn van grote invloed geweest op de taken van de gemeente.

Op het moment van samenstellen van de begroting 2023 is onduidelijk in welke mate we in 2023 te maken gaan krijgen met Corona en de effecten ervan. Als organisatie hebben we voldoende thuiswerkplekken beschikbaar voor onze medewerkers. De richtlijnen van de landelijke overheid volgen we op en maatregelen voeren we uit (waaronder steunpakketten, handhaving etc.).

De oorlog in Oekraïne zorgde dit jaar voor een enorme stroom van vluchtelingen. De gemeente Geertruidenberg heeft hierin adequaat gehandeld en opvang georganiseerd in de Schattelijn en later het Hoge Veer. Vanuit de gemeentelijke organisatie is hier veel tijd en energie in gestoken en zal dit ook de komende jaren nog van ons vragen. Mede hierdoor hebben sommige werkzaamheden vertraging opgelopen. Hier moeten we rekening mee houden in 2023.

Plaats- en tijdonafhankelijk werken
Door Corona is het hybride werken definitief gewoongoed geworden. Zowel vanuit huis, vanuit een andere locatie of vanaf kantoor is het mogelijk om te werken.
Het verder uitrollen van het plaats- en tijdonafhankelijk werken vraagt het komende jaar nog wel om meer aanpassingen. Zo is het van belang dat iedereen over eigen devices beschikt of kan beschikken om vanuit een locatie, anders dan kantoor, te kunnen werken. Voor het gemeentehuis worden plannen gemaakt om die optimaal in te richten met stilteruimtes, vergaderruimtes en werkruimtes zodat het gebouw aansluit bij het plaats- en tijdonafhankelijk werken.

Personeel en organisatie
De ontwikkelingen in de samenleving vragen om een andere rol van de gemeente en een andere manier van werken van medewerkers. Dat gebeurt onder andere door sterk in te zetten op het zijn van een wendbare organisatie langs de pijlers van zelforganiserende teams en opgavegericht werken. Het is belangrijk dat HR in de organisatieontwikkeling hierbij goede ondersteuning biedt. Daarom maken we binnen HR een professionaliseringslag zodat onze diensten nog beter aansluiten.

Bovendien liggen onze prioriteiten op de thema's als aantrekkelijk werkgeverschap zoals hiervoor ook al benoemd en het (ver)binden en boeien van medewerkers. Er is sprake van krapte op de arbeidsmarkt. We merken dat het lastiger wordt om voldoende en goed personeel te werven. Toekomstige medewerkers zijn jongeren (mensen tussen de 21 en 35 jaar) die vaak andere ervaringen en inzichten meebrengen. Dat betekent dat we ons meer richten op het zijn van een aantrekkelijk werkgever en het (ver)binden en boeien van medewerkers. Aantrekkelijke primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden, een inspirerende huisvesting, goede onboarding en opvolging na vertrek van medewerkers is belangrijk om medewerkers te behouden.
Tegelijkertijd moeten we ook realistisch zijn wat betreft onze mogelijkheden als kleine gemeente. Daarom zullen we ook in samenwerking met andere (regio)gemeenten moeten zoeken naar slimme oplossingen om voldoende carrièreperspectief of doorgroeimogelijkheden aan medewerkers te kunnen bieden.

Juridische kwaliteitszorg
Ook vanuit juridische kwaliteitszorg wordt aansluiting gezocht bij de uitgangspunten op het gebied van dienstverlening uit het coalitieakkoord.
In 2023 willen we eveneens aandacht besteden aan mediation- en conflictvaardigheden. (Nieuwe) Medewerkers krijgen een training en leren daarmee vaardigheden die ingezet kunnen worden om de communicatie met burgers te verbeteren. Het inzetten van mediation- en conflictvaardigheden voorkomt conflicten en kan ervoor zorgen dat bestaande conflicten duurzaam en efficiënt worden opgelost. Deze training heeft als resultaat dat de klanttevredenheid en de medewerkerstevredenheid toeneemt, en het aantal bezwaarschriften en klachtprocedures afneemt. Voor de training(en) wordt een budget uit het opleidingsbudget gevraagd.
Contractbeheer blijft ook een speerpunt. Door een technisch issue in het programma is, na oplossing door de leverancier, een inhaalslag nodig. Hierin zal gemeente breed extra tijd geïnvesteerd moeten worden.

Nieuwe wetgeving
Ook in 2023 krijgen we te maken met diverse nieuwe wetgeving of nadere invoering van wetgeving die recent inwerking is getreden. Voor 2023 gaat het voornamelijk over wetgeving op het gebied van Digitale Toegankelijkheid Overheid en de omgevingswet. Voor een nadere toelichting daarop verwijzen we u graag naar het onderdeel "Overhead Bestuursondersteuning college van B&W" in deze begroting. In sommige gevallen zorgen deze extra wettelijke taken er ook voor dat extra capaciteit noodzakelijk is om hier uitvoering aan te geven.

Regionale samenwerking
In 2023 en verdere jaren zetten we in op intensivering van de regionale samenwerking. We stellen hierbij prioriteiten die overeenkomen met de uitgangspunten van het coalitieakkoord.

Planning en control
De planning en control cyclus (P&C-cyclus) voorziet het gemeentebestuur en de ambtelijke organisatie van actuele en volledige financiële informatie. Dit maakt het mogelijk om het gemeentelijke beleid op een optimale manier te ontwikkelen en uit te voeren. De gemeente Geertruidenberg wil een financieel gezonde gemeente zijn met een transparante en betrouwbare bedrijfsvoering.

Onze P&C producten zijn hier een goed voorbeeld van. In de begroting formuleren we onze doelen zo helder mogelijk en geven we aan wat we gaan doen om deze doelen te bereiken.
In onze jaarstukken en de tussenrapportages leggen we uit hoe we grip op onze uitgaven en inkomsten hebben én behouden. In de tussenrapportages maken we de balans op en sturen we bij waar dit nodig is.

Gebleken is dat tijdige verslaglegging de mogelijkheid biedt om tussentijds bij te sturen en/of maatregelen te nemen. Wij constateren dat zowel ambtelijke als bestuurlijk steeds beter omgaat met budgetbeheersing. Uitzonderlijke incidentele afwijkingen zijn niet altijd voorspelbaar. De beheersing van structurele lasten en baten neemt, met name vanwege de inspanningen op het terrein van tussentijdse financiële verantwoording en verslaglegging, aanzienlijk toe. Onze inwoners mogen immers van ons verwachten dat wij de beschikbare middelen zo doelmatig en doeltreffend mogelijk inzetten.

Onze P&C-producten zijn goed leesbaar, transparant en toegankelijk voor iedereen. We blijven werken aan het voortdurend verbeteren van de informatiewaarde van onze P&C-producten. Deze keer is de begroting opgesteld vanuit de maatschappelijke opgaven zodat we nog beter aansluiten bij dat waar we als gemeente voor staan.
In 2022 hebben we via een nieuw softwarepakket (ontsluiting via website) een aantal digitale P&C producten gerealiseerd. De software is toekomstgericht voor iedereen (o.a. toegankelijkheid slechtzienden en slechthorenden) en biedt efficiencyvoordelen bij de inzet van de ambtelijke capaciteit en de doorlooptijd van de P&C producten. De eerste ervaringen hiermee zijn zeer positief.
In 2022 zijn de jaarrekening 2021 en de verschillende Tussenrapportages tijdig door de gemeenteraad vastgesteld. Alle begrotingswijzigingen, die het gevolg zijn van raadsbesluiten, zijn eveneens verwerkt in de primitieve begroting zodat de cijfers “begroting na wijziging” een juiste weergave geven van de begrotingsruimte.

Wet Open Overheid in begroting en jaarrekening
In de begroting en jaarrekening moeten gemeenten en provincies rekening houden met de Wet Open overheid. Dat schrijft de Commissie BBV. Artikel 3.5 van de Wet Open overheid (Woo) schrijft voor dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. In de memorie van toelichting bij de Woo staat o.a. dat met dit artikel beoogd wordt een impuls te geven aan de actieve openbaarheid door voor te schrijven dat bestuursorganen in hun begroting en verantwoordingsverslag aan moeten geven hoe zij rekening houden met de bepalingen uit de Woo. Dat geldt zowel voor de actieve als voor de passieve openbaarmakingen op grond van de Woo. Deze verplichting geldt al voor de jaarrekening 2022. De Woo schrijft niet voor hoe en ook niet waar in de begroting of jaarrekening hier verslag van gedaan moet worden. Vooralsnog wordt in deze begroting volstaan met de constatering zoals hierboven aangegeven. De komende jaren zal hieraan verdere invulling worden gegeven.

Communicatie
In 2022 is een eerste aanzet gemaakt voor een communicatievisie die nog aangevuld wordt met de speerpunten vanuit het coalitie- en collegeakkoord. De kern van de visie is dat wij een open en benaderbare gemeente zijn die luistert en in gesprek gaat met haar inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners en andere stakeholders. We pakken ons beleid en de uitvoering daarvan zoveel mogelijk samen op.
Onze communicatiestijl is daarom: helder, eenvoudig, eerlijk, eenduidig en verbindend. Dat we trots zijn op onze gemeente en de ontwikkelingen in onze gemeente is ‘voelbaar’ in onze uitingen.
Zoals vermeld in onze communicatievisie is communicatie een vaardigheid, want communiceren kan iedereen. Daarnaast is communicatie ook een vak! Wij richten ons daarbij op verdere professionalisering van advisering, monitoring en coaching.

Een van de pijlers van de communicatievisie is ‘heldere en tijdige informatievoorziening’. Tijdige communicatie betekent dat we aansluiten bij de wens van inwoners en ondernemers om op de door hen gewenste tijd en manier in contact te kunnen komen met de gemeente. Op de manier waar zij voor kiezen. Niet de gemeente bepaalt dit, maar de inwoner/ondernemer. We moeten er als

gemeente daarom voor zorgen dat we voldoende blijven aanhaken op de digitale ontwikkelingen die in de maatschappij plaatsvinden op het gebied van online dienstverlening, sociale media en communicatie. Juist vanuit het oogpunt van onze dienstverlening waarbij onze inwoners en ondernemers centraal staan.

Paragraaf F - Verbonden partijen

Paragraaf F - Verbonden Partijen

In deze paragraaf geven we de ontwikkelingen over de verbonden partijen van de gemeente Geertruidenberg weer.
Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft. Van een bestuurlijk belang is sprake als de gemeente rechtstreeks invloed heeft op de besluitvorming binnen de verbonden partij, door het hebben van vertegenwoordiging binnen het bestuur of door het hebben van stemrecht. Een financieel belang betekent dat de gemeente niet verhaalbare middelen ter beschikking heeft gesteld en dat de gemeente aansprakelijk is als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Concreet betreft het voor de gemeente Geertruidenberg Gemeenschappelijke Regelingen en deelnemingen.

De gemeente Geertruidenberg neemt deel aan de volgende gemeenschappelijke regelingen:
1. Regio West-Brabant, gevestigd te Etten-Leur (RWB).
2. Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant, gevestigd te Tilburg (VRMWB).
3. Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord, gevestigd te Den Bosch (RAV).
4. Openbare Gezondheidszorg West-Brabant, gevestigd te Breda (GGD).
5. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant, gevestigd te Tilburg (OMWB).
6. Nazorg gesloten stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen, gevestigd te Breda (Nazorg).
7. Sociale Werkvoorziening MidZuid WAVA/GO!, gevestigd te Oosterhout (MidZuid).
8. Uitvoering van de administratieve en inhoudelijke taken betreffende het voorkomen van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten, gevestigd te Breda (Leerplicht).
9. BVO Centrum voor Jeugd en Gezin Drimmelen Geertruidenberg, gevestigd te Geertruidenberg (CJG).
10. Beschermd Wonen, gevestigd te Breda.

In deze paragraaf zijn verder de volgende deelnemingen verwerkt:
- Deelneming in N.V. Brabant Water, gevestigd te Den Bosch.
- Deelneming kapitaal B.N.G., gevestigd te Den Haag.
- Inkoopbureau West-Brabant, gevestigd te Etten-Leur.

Gemeenschappelijke regelingen
In een afzonderlijk voorstel geven wij u een overzicht van de financiële en beleidsmatige uitgangspunten voor de begroting 2024 van deze partijen.
In het kader van het Besluit Begroting en verantwoording (BBV) volstaan wij in deze paragraaf met het weergeven van een financieel overzicht.

	Regio West Brabant	Veiligheidsregio	RAV	GGD	Omgevings-dienst	Nazorg gesl. Stortplaatsen	Regionaal Bureau Leren	Wava/MidZuid	Centrum jeugd en Gezin	Beschermd Wonen
begroting 2022	672.624	1.328.204	0	797.586	414.162	30.965	85.338	254.472	983.750	39.789
begroting 2023	740.428	1.219.118	0	879.163	493.056	30.965	87.549	330.283	1.197.150	nnb
saldo	67.804	-109.086		81.577	78.894	0	2.211	75.811	213.400	nnb

eigenvermogen 01-01-2023	754.000	8.206.000	16.526.000	5.317.000	2.754.000	1.015.309	0	1.495.000	0	nnb
eigen vermogen 31-12-2023	722.000	7.189.000	16.856.000	5.400.000	2.829.000	997.672	0	1.495.000	0	nnb
vreemd vermogen 01-01-2023	7.669.000	57.028.000	29.070.000	10.000.000	3.004.000	26.870.630	750.000	7.370.000	0	nnb
vreemd vermogen 31-12-2023	7.669.000	53.364.000	33.970.000	10.000.000	2.560.000	26.015.631	750.000	7.209.000	0	nnb

Brabant Water N.V.

Doel

Deelname in het aandelenkapitaal ter bewerkstelling van een zo hoog mogelijk voorzieningenniveau voor de individuele gebruiker.

Ontwikkelingen 2023

Brabant Water NV is enerzijds een bedrijf zoals alle andere, waarbij efficiëntie, effectiviteit, klantgerichtheid en innovatie belangrijke pijlers zijn onder de bedrijfsvoering. Anderzijds onderscheidt het bedrijf zich doordat deze bedrijfsvoering niet gericht is op winst(maximalisatie), maar op de borging van de kwaliteit en continuïteit van de (drink)watervoorziening voor de inwoners en het bedrijfsleven in onze provincie. Voor de huidige én toekomstige generaties.
Deze doelstelling is op zich weer op tal van manieren te bereiken. Brabant Water kiest hierbij voor een maatschappelijke positionering, waarbij naast de 'P' van Profit ook voldoende aandacht is voor de overige twee 'P's' van de Telos-driehoek: Planet en People. Zij ziet hierbij de stakeholders in (met name) Noord-Brabant in toenemende mate als strategische partners om haar (en hun) doelstellingen te realiseren. Zodat het borgen van een optimale waterlevering gepaard kan gaan met maatschappelijke waarde toevoeging en publiek vertrouwen.

Financieel belang

Programma	Begroting 2022	Begroting 2023	Verschil
Brabant Water N.V.			
Waarde deelneming (balans)	93.000	93.000	0
Dividend (exploitatie)	0	0	0

Het aandelenkapitaal van de gemeente Geertruidenberg bedraagt 30.182 aandelen (totaal 2.779.595).

BNG Bank

Doel

De BNG Bank, onze huisbankier, is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De BNG Bank is een betrouwbare en eigentijdse bank en expert in het financieren van publieke voorzieningen. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG Bank bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank belangrijk voor de publieke taak.

Het eigenaarschap van gemeenten, provincies en de Staat, alsmede het beperkte werkterrein van de bank, bieden financiers het vertrouwen dat het risico van kredietverlening zeer beperkt is. De bank heeft daarmee een uitstekende toegang tot financieringsmiddelen tegen zeer scherpe prijzen. Dit

leidt uiteindelijk tot lagere kosten voor de burger voor tal van voorzieningen.

Ontwikkelingen 2023
De dividenduitkering van de BNG Bank in het boekjaar 2022 betreft de winstuitkering over 2021 die in 2022 is verantwoord. Op basis van de economische ontwikkelingen en verwachtingen heeft de BNG Bank aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voorgesteld het dividend te bepalen op 50% van de nettowinst.

Het renteresultaat en het resultaat financiële transacties zullen in de nabije toekomst gevoelig blijven voor de politieke, economische en monetaire ontwikkelingen. Gezien de aanhoudende onzekerheden acht de bank het niet verantwoord een uitspraak te doen over de verwachte nettowinst 2022. In de begroting wordt er vooralsnog een verhoging van € 4.000 ten opzichte van de primitieve raming 2022 als dividendopbrengst voor 2022 en voor 2023 en verder is € 304.000 opgenomen.

Financieel belang

Programma	Begroting 2022 (prim begr.)	Begroting 2023	Verschil
BNG Bank			
Waarde deelneming (balans)	303.000	303.000	0
Dividend (exploitatie)	300.000	304.000	4.000

Het aandelenkapitaal van de gemeente Geertruidenberg bedraagt 133.653 aandelen (totaal 55.690.720).

Deelname in Inkoopbureau West-Brabant (SIW)
Doel
Het Inkoopbureau West-Brabant heeft als doel het bieden (tegen lage kosten) van de beste toegevoegde waarde in inkoopoplossingen voor deelnemende gemeenten, door het ontwikkelen en implementeren van ‘Best in Class’ inkoopbeleid, processen, methodieken, systemen en training.
De SIW draagt bij aan een continue verbetering van het inkoop- en aanbestedingsbeleid, van de implementatie van dit beleid in de praktijk binnen de aan de SIW deelnemende gemeenten en aan borging van inkoop binnen het werkproces. De dienstverlening vanuit de Stichting Inkoopbureau West-Brabant is gericht op de professionalisering van het inkoop en aanbestedingsbeleid van elke deelnemende gemeente.

De kernactiviteiten zijn:
- het begeleiden en uitvoeren van zowel individuele als gezamenlijke inkoop- en aanbestedingstrajecten;
- het opstellen van inkoopplannen;
- het uitvoeren van inkoopscans en –evaluaties;
- het mede helpen opstellen van het inkoop- en aanbestedingsbeleid;
- het fungeren als vraagbaak/helpdesk op het gebied van inkoop en aanbesteding binnen een gemeente.

Ontwikkelingen 2023
De gemeente Geertruidenberg neemt jaarlijks 176 dagdelen ondersteuning af van het Inkoopbureau. Deze ondersteuning wordt in 2023 ingezet voor aanbestedingstrajecten. Het betreft hier tevens een aantal regionaal opgezette aanbestedingstrajecten. Zoveel mogelijk wordt getracht lokale aanbieders te betrekken bij deze aanbestedingstrajecten. De inhuur van het Inkoopbureau bij grotere projecten wordt gedekt uit de middelen die voor deze projecten beschikbaar zijn.

Financieel belang

Programma	Begroting 2022	Begroting 2023	Verschil
Inkoopbureau West Brabant	nvt	nvt	nvt
- Waarde deelneming (balans)	nvt	nvt	nvt
- Kosten (exploitatie)	64.230	58.000	-26.230

Paragraaf G - Grondbeleid

Paragraaf G - Grondbeleid

In deze paragraaf lichten wij het grondbeleid van de Gemeente Geertruidenberg toe. We belichten in elk geval de volgende punten:

- Onze visie op het grondbeleid in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's die zijn opgenomen in de begroting;
- Een aanduiding van de wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert;
- Een actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie;
- De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken.

Algemeen
In de Nota grondbeleid omschrijven we doelstellingen en wijze waarop we deze doelstellingen realiseren. Onder grondbeleid verstaan we de ruimtelijke visie en de hieruit voortvloeiende positie die de gemeente in wil nemen (actief, passief) voor de realisatie van de plannen voor woningbouw, bedrijventerreinen en overige doeleinden.

Wet Ruimtelijke Ordening (WRO)/ Grondexploitatiewet
De gemeente is bij ruimtelijke besluiten, die voorzien in nieuwbouw of belangrijke en omvangrijke verbouwplannen met functiewijziging, verplicht om over te gaan tot kostenverhaal. Dit is vastgelegd in artikel 6.2.1 van het Besluit ruimtelijke ordening. Als de kosten niet op een andere wijze verzekerd zijn (kostenverhaal via overeenkomst of doorberekening in de gronduitgifte) heeft dit tot gevolg dat de gemeente verplicht is een exploitatieplan op te stellen. Dit exploitatieplan biedt de grondslag voor publiekelijk kostenverhaal en moet gelijktijdig met het bestemmingsplan worden vastgesteld.

Er zijn echter een aantal wettelijke uitzonderingen op de verplichting tot het opstellen van een exploitatieplan, zoals het totaal te verhalen bedrag minder dan € 10.000 bedraagt, of er geen verhaalbare kosten zijn, zoals bedoeld in artikel 6.2.4 onderdelen b tot en met f van het Bro. De verhaalbare kosten, bedoeld in 6.2.4 onderdelen b tot en met f, uitsluitend de aansluiting van een bouwperceel op de openbare ruimte of de aansluiting op nutsvoorzieningen betreffen.

De invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2023 zal ingrijpende gevolgen hebben voor de grondexploitatiewet. De opgenomen verplichting voor het opstellen van een exploitatieplan vervalt dan. Hiervoor komt in de plaats komen exploitatieregels en exploitatievoorschriften. Die kunnen worden ingezet ter verzekering van het kostenverhaal in verband met de grondexploitatie in daartoe aangewezen gebieden, maar ook voor toerekening van kosten voor bovenwijkse voorzieningen. De

exploitatieregels worden geïntegreerd in het omgevingsplan (bestemmingsplan) en de exploitatievoorschriften in de omgevingsvergunning (bouwvergunning). Een andere wijziging zie op het faciliteren van de uitnodigingsplanologie en het bieden van meer flexibiliteit. In tegenstelling tot de grondexploitatiewet wordt het onder de Omgevingswet mogelijk de verplichting tot het vaststellen van exploitatieregels door te schuiven tot het vaststellen van het (deel) omgevingsplan of het moment van aanvraag van een omgevingsvergunning.

Uitgangspunten
Meerdere gemeentelijke woningbouwlocaties binnen de gemeentelijke grenzen (Wim Boonsstraat, Peuzelaar) zijn in 2022 afgerond en de plannen voor de Oude Haven, Rivierkade en Achter de Hoeven staan voor de komende jaren (2020-2028 gepland.

Bij het ontwikkelen van locaties hanteren wij de volgende uitgangspunten:
- De gemeente beperkt haar risico's zoveel mogelijk.
- In geval van passief grondbeleid is de gemeente bepalend op de volgende punten:
- toetsing aan de door gemeente vastgestelde woonvisie;
- aantal uit te geven bouwkavels;
- stedenbouwkundige randvoorwaarden en beeldkwaliteit;
- infrastructuur;
- prijspeil;
- bovenwijkse voorzieningen;
- duurzaam bouwen, waarbij de nadruk op energieneutraal ligt.

Wij zijn voor de uitvoering van de gemeentelijke plannen voorstander van actief grondbeleid. Aan de ene kant kan de gemeente hiermee optimaal haar doelstellingen bereiken, zonder gehinderd te worden door belangen van derden. Aan de andere kant kunnen we de doorrekening van het kostenverhaal in de grondexploitatie volledig benutten. De insteek voor een actief grondbeleid blijft ook voor de komende jaren van toepassing. Recente voorbeelden hiervan waren de ontwikkelingen aan de W. Boonsstraat in Raamsdonk, de Brahmsstraat te Raamsdonksveer en de Cpo ontwikkeling aan de Peuzelaar te Geertruidenberg. Deze exploitaties zijn inmiddels allemaal afgerond en opgeleverd.

Overige ontwikkelingen
Een nieuwe gemeentelijke grondexploitatie waar vanaf 2020 aan gewerkt wordt betreft het project Donge-oevers dat uit een drietal deelgebieden bestaat, te weten Oude Haven (Jeroen Bosch/Pieter Breughel/Haven), Rivierkade (voormalige Ashland Südchemie terrein, de watersportverenigingen en gemeentewerf) en Achter de Hoeve. Deze exploitaties worden nader toegelicht in paragraaf K.

Stand van zaken
Woningbouw
Jaarlijks beoordelen wij bouwlocaties op verwachtingswaarde en haalbaarheid. In 2023 zijn onderstaande woningbouwplannen in uitvoering of uitgevoerd: In het overzicht staat binnen welke termijn dat de plannen uitgevoerd worden.

Kern	Project	Aantal woningen	Looptijd tot en met
Raamdonksveer	Oude haven Theresiastraat (Prisma)	60	2023
	Beethovenlaan	9	2023
	Omschoorweg (Tiny Houses)	40	2025
	Grote Kerkstraat	5	2023
	Dok 12	61	2024
	Achter de Hoeven	200	2028

Raamsdonk	Burgemeester Moonshof	3	2023
	Landgoed Hooipolder	6	2024
	Raadshuisstraat	7	2023

Bedrijventerreinen
De voorhanden zijnde locatie aan de Rivierkade maakt onderdeel uit van het plangebied Donge-oevers en zal ontwikkelt worden overeenkomstig de hiervoor opgestelde uitgangspunten waarbij met ruimte wordt geboden voor de ontwikkeling van watergebonden bedrijven.

Gezien de voorgenomen invulling van de aan Rivierkade gelegen industriegronden blijft de gemeente, passend binnen een regionaal afsprakenkader, op zoek naar nieuwe uitbreidingsmogelijkheden van bestaande locaties om voldoende vestigingsmogelijkheden voor de toekomst te creëren voor het bedrijfsleven. Met name op het industrieterrein Dombosch dient door herschikking van eigendommen ruimte voor het vestigen van nieuwe bedrijven gecreëerd worden. Daar de gronden niet in eigendom zijn bij de gemeente zal dit in samenwerking en overleg met de op het industrieterrein aanwezige bedrijven plaatsvinden.

Ook de eventuele aanleg van een nieuw bedrijventerrein dient in nauwe samenwerking met de provincie en het Regionaal Ruimtelijke Overleg (RRO) plaats te vinden. Het beoogde ruimtebeslag dient zich te verhouden tot de gemaakte afspraken in het RRO en tot de beschikbare harde plancapaciteit voor bedrijventerreinen. In dit kader is het goed te weten dat het terrein aan de Heulweg door de provincie is aangemerkt als bestaand stedelijk gebied en een plancapaciteit heeft van 5 hectare.

Prioriteiten 2023
In 2023 hebben de volgende zaken de aandacht:
De verdere ontwikkeling van het programma Dongeoevers, dat oorspronkelijk uit zeven deelgebieden bestond, waarvan nog een drietal ontwikkelingen op de planning staan te weten: deelgebied de Oude Haven , Rivierkade en Achter de Hoeve. Voor een nadere toelichting op deze plannen wordt verwezen naar paragraaf J Donge Oevers.

Voor het plangebied aan de Omschoorweg wordt in overleg met Thuisvester een plan uitgewerkt voor de realisatie van 40 woningen waaronder een aantal Tiny Houses ten behoeve van onder meer de doelgroep ‘spoedzoekers’.

Aan de Beethovenlaan vindt een particulier initiatief plaats voor de ontwikkeling van een negental woningen. Oplevering wordt in 2023 verwacht. Andere particulieren initiatieven die lopende zijn betreffen de ontwikkeling van Dok 12, waarbij de bestaande jachthaven her ontwikkelt wordt en ruimte zal bieden voor een zestig tal woningen in combinatie watersport.

De ontwikkeling van een hotelfunctie (150 bedden) nabij de watertoren bevindt zich in een afrondende fase. Voor de Theresiastraat zijn afspraken met prisma gemaakt voor de ontwikkeling van 70 woningen. Voorts worden nog plannen verwacht voor de ontwikkeling aan de huidige locatie van het Hoge Veer en de koloszaal aan de Kasteellaan.

Financiële positie en verwachte resultaten
Voor het opvangen van eventuele tegenvallers binnen de grondexploitatie hebben we de algemene reserve grondexploitatie beschikbaar. In de paragraaf weerstandsvermogen zoomen we in op de mogelijke risico’s van bij de grondexploitaties betrokken woningbouwprojecten.

Algemene reserve grondexploitatie
De algemene reserve grondexploitatie is bestemd om risico's binnen de grondexploitatie op te vangen. Het vastgestelde weerstandsvermogen dat in deze reserve aanwezig dient te zijn bedraagt € 500.000. Resultaten van de (toekomstig af te sluiten) grondexploitaties voegen we toe of onttrekken wij aan de algemene reserve.

Grondexploitaties
Projecten
In 2022 zijn de grondexploitaties voor de Peuzelaer en Wim Boonsstraat afgerond. De planontwikkeling van het programma Dongeoevers, die uit drie deelgebieden bestaat is eind 2020 gestart en zal de komende jaren de aandacht vragen.

Vennootschapsbelasting-strategische voorraden
Met ingang van 2016 is de gemeente verplicht aangifte te doen voor de vennootschapsbelasting voor die werkzaamheden waarvan gesteld kan worden dat ze als ondernemer worden uitgevoerd. De per 1 januari 2016 nog niet in exploitatie genomen grondexploitaties zijn destijds overgeheveld naar de balanspost strategische voorraad. Pas op het moment dat deze gronden daadwerkelijk in exploitatie worden genomen (door de raad vastgestelde planontwikkeling), worden zij weer in de grondexploitatie betrokken. Zoals bij de actualisatie van de grondexploitaties gemeld, hebben wij geopteerd voor de Vpb plicht omdat de eerste jaren 2106/2018 nog verliezen werden verwacht (Donge Burgh en Wim Boonsstraat) die verrekend mogen worden met toekomstige winsten (Brahmsstraat en Wim Boonsstraat jaren 2019 t/m 2021).

Winst- en verliesneming
Een eventueel batig saldo van de grondexploitatie voegen wij bij afsluiting aan algemene reserve toe. Bij voorzienbare tekorten wordt ten laste van de reserve grondexploitatie een voorziening getroffen. In principe wordt de gehele winst van een grondexploitatie genomen bij afsluiting van de grondexploitatie, tenzij het mogelijk is om op verantwoorde wijze al vooruitlopend op de afsluiting een deel van de winst te nemen.
Er moet dan wel sprake zijn van gerealiseerde winsten in de grondexploitatie én dat die uit oogpunt van verantwoorde bedrijfsvoering (rekening houdend met nog te realiseren kosten en opbrengsten) ook kunnen worden genomen. Er dient sprake te zijn van feitelijk gerealiseerde winst, zonder dat toekomstige ontwikkelingen (voor zover in te schatten) deze winst nog teniet kunnen doen. Dit om te voorkomen dat de gemeente middelen besteedt, die achteraf niet besteed hadden kunnen worden, waardoor in de toekomst financiële problemen kunnen ontstaan. Ook hier gaat het feitelijk om risicobeheersing.

Ons uitgangspunt is winst nemen volgens de percentage of completion methode.
Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds, naar rato van de voortgang van de grondexploitatie, winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Dit is mogelijk wanneer het waarschijnlijk is dat de economische voordelen, die aan het project zijn verbonden, naar de gemeente zullen toevloeien. Als aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

- Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat.
- De grond (of een deel van de percelen) moet zijn verkocht.
- De kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).
- Volgens het realisatiebeginsel dient in die gevallen (cf. BBV) de winst ook te worden genomen.

Als de gerealiseerde opbrengsten de gerealiseerde en geraamde kosten overtreffen kan er tussentijds winst genomen worden. De tussentijdse winst is het verschil tussen de gerealiseerde

opbrengsten en de gerealiseerde en geraamde kosten. Deze situatie kan zich voordoen bij locaties met een relatief grote winstgevendheid. In 2019 en 2020 hebben wij bijvoorbeeld tussentijds winst genomen in de grondexploitaties Brahmsstraat en Wim Boonsstraat.

Dongeoevers
In april 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met de herziene uitgangspunten voor de herontwikkeling van de volgende locaties: Oude, Haven, Rivierkade en Achter de Hoeven. Met de ontwikkeling van deze deelgebieden wordt beoogd invulling te geven aan zowel het toeristisch-recreatieve verblijfsklimaat als de realisatie van een aantrekkelijk leef- en werkklimaat in de gemeente Geertruidenberg. Voor nadere toelichting wordt verwezen naar paragraaf J Donge Oevers.

In zijn algemeenheid kan nog worden opgemerkt dat bij de nieuw op te stellen grondexploitaties de inbrengwaarde van (eigen) grond een andere rol gaat spelen. Daar voorheen de boekwaarde van de grond als inbrengwaarde werd opgenomen, wordt bij de nieuw vast te stellen grondexploitaties een economische waarde aan de grond toegekend, die als inbrengwaarde wordt opgenomen. Deze inbrengwaarde komt onder aftrek van de boekwaarde van eventueel aanwezige boekwaarde als incidentele baat ten gunste van de lopende begroting (jaar van inbreng in de grondexploitatie).

Beschikbare instrumenten om eventuele tegenvallers in de ontwikkeling op te vangen zijn;
- Het optimaliseren van het ruimtegebruik.

Bij het opstellen van de exploitatieopzet gaan we uit van een klein uitgeef baar gebied, waarbij in vergelijkbare situaties 60% de standaard is. Uitbreiding van het uitgeef baar gebied leidt tot lagere kosten en hogere opbrengsten.
- Aanpassing van het bouwprogramma.

Voor het opstellen van de exploitatieopzet zijn we uit gegaan van het opgestelde bouw- en woonrijp bestek. Op basis hiervan berekenden wij de oppervlakten van de voorgestane invulling (groen, water, wegen etc.). Deze oppervlaktes koppelen we aan kengetallen voor de ontwikkeling van de voorgestane functies. De kengetallen bevatten een redelijke marge ten opzichte van de verwachte kosten. De opgenomen kengetallen worden jaarlijks bij de actualisatie aangepast op basis van de plaatsgevonden aanbestedingen of nieuwe inzichten.

Grondexploitaties niet in exploitatie
Het volgende complex nemen we nog niet in exploitatie (nog geen planontwikkeling voor vastgesteld). Dit complex overgeheveld naar de balanspost strategische grondvoorraad en is een direct uitvloeisel van de aanpassingen in het BBV naar aanleiding van de invoering van de vennootschapsbelastingplicht.

Heulweg
De gronden aan de Heulweg kocht de gemeente uit strategische overwegingen aan.
De provincie Noord-Brabant merkte de gronden aan de Heulweg aan als bestaand stedelijk gebied, waardoor transformatie van het gebied onder voorwaarde naar industriële doeleinden tot de mogelijkheden behoort. Ook de inzet voor de realisatie van zogenaamde zonnevelden behoort tot de mogelijkheden;

Paragraaf H - Rechtmatigheid

Paragraaf H - Rechtmatigheid

Paragraaf H - Rechtmatigheid is geen verplichte paragraaf voor de begroting. Deze paragraaf zal bij jaarrekening worden opgenomen.

Paragraaf I - Duurzaamheid

Duurzaamheid 2023
Het jaar 2023 staat in het teken van uitvoering en actualiseren. De Regionale Energiestrategie, de Transitievisie Warmte en het Duurzaamheidsprogramma zijn alle drie vastgesteld en moeten de komende jaren verder worden uitgevoerd. De eerste doelen uit het Duurzaamheidsprogramma lopen tot 2022, dat zal dan ook moeten worden geactualiseerd aankomend jaar.

De focus van de uitvoering van de Regionale Energiestrategie zal de komende jaren vooral liggen op het besparen van energie, de toekomst van het Amerwarmtenet en het gereed maken van het elektriciteitsnet voor zowel het opwekken van voldoende energie als het aanleveren daarvan. Voor de grootschalige energieopwekking starten we met de voorbereidingen. Vanwege de schaarste op het elektriciteitsnet kunnen we deze op dit moment nog niet direct aansluiten. De RES loopt echter tot en met 2030, we verwachten dat ruim voor die tijd het elektriciteitsnet is verzwaard. Binnen de warmtetransitie gaan we in 2023 aan de slag met verdiepende onderzoeken en starten we in de drie verkenningswijken met het opstellen van de wijkuitvoeringsplannen.

In de Transitievisie Warmte zijn hiervoor de eerste verkenwijken aangewezen. We onderzoeken de financiële en technische haalbaarheid van de warmteplannen voor deze buurten, evenals het draagvlak. De uitkomsten van deze verdiepende onderzoeken gaan de basis vormen voor de latere Wijk Uitvoeringsplannen (WUPs). In zo'n WUP gaan we bijvoorbeeld concreet voor een buurt of wijk in op hoe we van het aardgas afgaan en in welk tempo. De planning is dat we de eerste WUP in 2023 aanbieden aan de raad. Participatie en communicatie staan hierbij hoog in het vaandel, evenals een betaalbare en haalbare visie. Dit zal mede afhankelijk zijn van de bijdrage vanuit het rijk. Vervolgens blijven we in het kader van het duurzaamheidsprogramma volop aan de slag met energiebesparing en individuele opwek; we organiseren in het eerste kwartaal van 2023 weer een collectieve inkoop zonnepanelen, houden buurtacties energiezuinig wonen, leiden energiecoaches op en houden een collectieve inkoopactie voor hybride warmtepompen zodra deze weer goed leverbaar zijn. Hiermee kunnen inwoners als tussenstap naar aardgasvrij, direct tot wel 70% van hun aardgasgebruik terugdringen. Begin 2023 zullen we een nieuw uitvoeringprogramma indienen bij het rijk in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma (NIP). Op basis daarvan krijgt de gemeente structureel geld voor het uitvoeren van de isolatie aanpak. Dit is anders dan voorgaande jaren, toen konden we steeds eenmalige subsidies aanvragen bij het Rijk (de RREW en RRE). We verwachten nu met één aanvraag, dus voor meerdere jaren uitvoeringsgeld te krijgen.

Het duurzaamheidsprogramma heeft in 2021 een boost gekregen. Zo hebben we de doelstellingen voor de aantallen zonnepanelen op daken allemaal gehaald, is het budget voor duurzaamheidsleningen verdubbeld vanwege het grote succes hiervan, zijn de transitievisie warmte en de regionale energiestrategie opgesteld en hebben we een subsidie voor groene daken en regenwaterafkoppeling opgezet. Daarnaast hebben we nog tal van andere, kleinere projecten en activiteiten gehouden om de bewustwording onder inwoners te vergroten en hen te stimuleren. Denk daarbij bijvoorbeeld aan collectieve inkoopacties voor zonnepanelen en informatiesessies rondom de warmtetransitie. Het huidige duurzaamheidsprogramma heeft een doorlooptijd tot en met 2022. Deze zal in 2023 moeten worden geactualiseerd. Het nieuwe coalitieakkoord en het opgavegericht werken biedt kansen om het nieuwe duurzaamheidsprogramma ook op deze manier vorm te geven.

Paragraaf J - Donge oevers

Algemeen

In deze niet verplichte extra paragraaf lichten we de stand van zaken van het project Dongeoevers toe.

Het oorspronkelijke programma Dongeoevers betrof zes locaties, te weten Rivierkade, Achter de Hoeven, Oude Haven, Slikpolder, Timmersteekade en Fort Lunet en is een uitwerking van het in 2016 vastgestelde programmastrategie voor het vervolg van het programma Dongeoevers. April 2020 heeft de gemeenteraad ingestemd met de gepresenteerde exploitatieopzetten voor de ontwikkeling van de drie deelgebieden, Oude haven, Rivierkade en Achter de Hoeven. De ontwikkelingen voorzien in woningbouw in de deelgebieden Oude Haven en Achter de Hoeven, waarbij met name natuurcompensatie plaats moet vinden voor de voorgenomen woningbouw in het plangebied Achter de Hoeven. In het plangebied Rivierkade wordt watergeboden bedrijvigheid ontwikkeld.

Financiële kaders projectontwikkeling

De uitvoering van het voorgenomen programma wordt op onderdelen gerealiseerd aan de hand van investeringen die worden afgeschreven. Het grootste gedeelte echter wordt ontwikkeld op basis van grondexploitatie, waarvoor drie deelexploitaties te weten Oude Haven, Rivierkade en Achter de Hoeven zijn opgesteld. Eén keer per jaar bij de actualisatie van de grondexploitaties wordt een toelichting gegeven over de voortgang van de deelprojecten gevolgen en de financiële gevolgen hiervan voor de exploitatie. Het verwachte resultaat op basis van de laatst vastgestelde actualisatie bedraagt € 2.654.000. onderstaand volgt een opgave per plangebied.

Oude haven	-/- € 960.000
Rivierkade	-/- € 1.844.000
Achter de Hoeven	€ 5.458.000
Totaal	**€ 2.654.000**

Het verwachte resultaat op basis van de laatst vastgestelde actualisatie bedroeg € 2.708.000.

Voor wat betreft de investeringen zijn de volgende ontwikkelingen opgenomen:

Realisatie onderkomen MafeKing	€ 210.000
Realisatie openbare voorzieningen Haven	€ 971.000

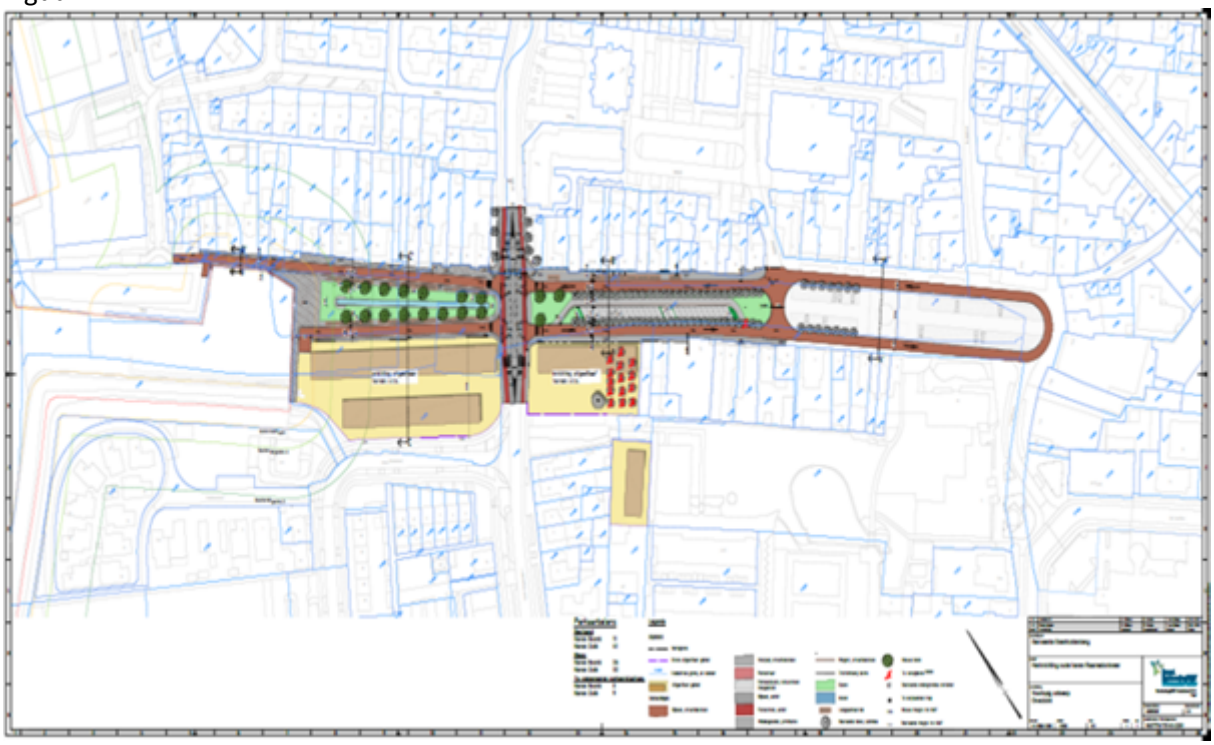
Voortgang

Oude Haven

In dit plangebied wordt voorzien in twee uitgeefbare delen ten behoeve van woningbouw te weten in het zuidelijk plandeel en daar waar het dorpshuis gesitueerd was en het noordelijk plandeel richting de jachthaven (zie figuur 1). Op het moment van schrijven wordt de laatste hand gelegd aan de herinrichting van het noordelijke deel. Het zuidelijke deel is afgerond. Hierbij zijn extra kosten gemaakt voor onder andere bescherming van de bestaande wilgenrij en ontwerpaanpassingen als gevolg van verzoeken van bewoners en ondernemers.

Tot slot is er voor gekozen de bestaande jachthaven niet uit te breiden en deze aan een marktpartij aan te bieden. Middels een speelse watervoorziening in het noordelijk deel wordt een verbinding gemaakt met de gemeentelijke jachthaven. Daarnaast zorgt deze invulling voor een goede zichtlijn en een kwalitatief hoogwaardige verbindings-as tussen Raamsdonksveer en Geertruidenberg. De ontwikkeling Dongeoevers is gericht op verbetering van zowel het toeristisch-recreatieve verblijfsklimaat als de realisatie van een aantrekkelijk leef- en werkklimaat in gemeente Geertruidenberg.

Figuur 1

In de geactualiseerde opzet is de voorgenomen reconstructie, het gedeelte van het Gangboord tot de exploitatiegrens van het woongebied (voormalig dorpshuis De Haven) als investering gezien (figuur 2). De hieruit voortvloeiende kapitaallasten worden gedekt uit het investeringsbudget Vervanging riolering centrumplan fase 4 Haven, het investeringsbudget Centrum Ontwikkeling Raamsdonksveer en de beschikbare financiële ruimte die is ontstaan door het afsluiten van de kredieten Passantenhaven steigers, Fort Lunet steigers en Fort Lunet Damwand.
Aanbesteding van de aanleg van deze openbare voorzieningen heeft in 2021 plaatsgevonden en de uitvoering is inmiddels in volle gang. Het bedrag van de aanbesteding bedroeg € 888.000 exclusief Btw en valt binnen de opgenomen ramingen. In de actualisatie die in december 2022 plaatsvindt zal het meer- en minderwerk dat bij het project is opgetreden in de exploitatie (cijfers) worden verwerkt.

Met betrekking tot de ontwikkeling van de plot (woningbouw) is de gunningsfase eind september 2022 afgerond en zal aan het einde van 2022 de ontwikkelaar bekend zijn. De gunning geschiedt op basis van een Europese aanbestedingsprocedure waarbij het beste ontwikkelingsplan van de inschrijvers is geselecteerd. In 2023 zal de gemeente met deze partij de ontwikkeling verder uitwerken en tot realisatie brengen.
Figuur 2

Rivierkade

Afbeelding 1: Globale begrenzing locatie Rivierka

Dit plangebied voorziet in een revitalisering van het bestaande gebied met betrekking tot bedrijvigheid en de aanwezige jachthavens. Bunkercentrale Dongemond, aangrenzend aan het braakliggende terrein, zal gaan uitbreiden op dit terrein. Ook wordt er voorzien in een ontsluitingsweg naar het perceel, ten noorden van de nieuwe brandweerkazerne. Daarnaast zal er ruimte zijn voor toeristisch-recreatieve functies in de zuidelijke zone van dit noordelijke gebied. Daarmee wordt een overgang tussen het bedrijventerrein en het recreatieve gebied gerealiseerd. Tevens wordt ruimte gecreëerd voor de zeeverkenners van Mafeking. De voormalige brandweerkazerne wordt behouden, zodat onder andere Mafeking zich hier kan vestigen. Andere

gebruikers zijn de Bergsche Battery en WSV Geertruidenberg. Daartoe is rekening gehouden met het intern en extern opknappen van het gebouw. Door het pand niet te slopen, worden die kosten bespaard en is hiermee een geschikt onderkomen voor Mafeking gevonden, dicht bij de kernen van Geertruidenberg en Raamsdonksveer en aan het water. De ruimtelijke invulling van de Rivierkade is ten opzichte van locatie concept 2017 enigszins versoberd.

Invulling richt zich nu met name op het verplaatsen van de zeeverkenners Mafeking naar deze locatie en het bouwrijp maken van het perceel wat verkocht is aan Bunkercentrale Dongemond. Ten behoeve van Mafeking wordt de bestaande haven uitgegraven. De kosten hiervoor worden voorzien op een bedrag van € 500.000 welke ten laste van opgestelde exploitatieopzet Rivierkade komen. Zoals boven gesteld zal ook de bestaande bebouwing wordt gehandhaafd en ingezet voor onder andere het onderbrengen van de zeeverkenners. Hiervoor is het wel noodzakelijk dat het gebouw wordt opgeknapt. In eerste aanleg was hiervoor een bedrag van € 30.000 als voorbereiding gevoteerd. In overleg met de betrokken partijen is het programma aangepast en zijn de kosten van het opknappen van de loods bijgesteld naar een bedrag van € 400.000.
Het noordelijk gedeelte van de gebied wordt verkocht ten behoeve van uitbreiding van het aangrenzende Bunkercentrale Dongemond.

In de programma-exploitatie wordt uitgegaan van woningbouw op deze locatie. Ruimtelijk en functioneel gezien is dat een passende invulling op deze locatie. Dat blijkt ook uit het feit dat de locatie daar in het verleden ook al voor bestemd is geweest (Achter de Hoeven fase IV). Het programma Donge Oevers heeft daarnaast een ontwikkelingslocatie nodig waar opbrengsten gegenereerd worden om de kosten voor de ontwikkelingen op de andere locaties te kunnen dragen. De locatie Achter de Hoeven is circa 10ha groot.
Om de programma-exploitatie in te kunnen vullen en alles door te kunnen rekenen, moet daarin een aantal woningen staan. In de programma-exploitatie zijn 185 woningen opgenomen. In het voorjaar van 2023 start de aanbesteding waarmee een ontwikkelende partij wordt gevonden voor de hele ontwikkeling van Achter de Hoeven. De startnotitie besteedt veel aandacht aan de ecologische visie op het gebied en een participatieplan. Daarnaast zal in het nieuwe project Natuurontwikkeling

natuurcompensatie plaatsvinden voor de toevoeging van woningen aan het huidige Achter de Hoeven.
Vooralsnog gaan wij uit dat hier circa 185 woningen kunnen worden gerealiseerd. Naar verwachting zal de ontwikkeling in de komende jaren 2025-2028 plaatsvinden.

Conclusie

De ontwikkeling Dongeoevers sluit zoals nu wordt voorzien met een positief resultaat € 2.654.000 (afgerond). Hierbij wordt aangetekend dat voor de ontwikkelingen Oude Haven de gunning nog niet is afgerond en dat deze mogelijk tot aanpassing van de exploitatie leidt. Dit zal worden meegenomen in de actualisatie van de exploitatie. Voor de Rivierkade een negatief resultaat wordt voorzien. Ook hier zijn de onderhandelingen over de verkoop nog niet afgerond en kan dit tot bijstelling van de exploitatie leiden. De winst wordt met name in het nog te realiseren plangebied Achter de Hoeven behaald. Aangezien deze ontwikkeling in de toekomst ligt kan door externe invloeden (economie, marktontwikkelingen e.d.) het resultaat zowel positief als negatief worden beïnvloed. Voor een nadere toelichting hierop verwijzen wij naar de opgestelde risicoparagraaf die bij de actualisatie wordt gevoegd. Daarnaast worden er financiële tegenvallers verwacht in het project Rivierkade. Deze tegenvallers hangen samen met de uitkomsten van het gebiedsproces en de huidige marktomstandigheden waarin, gezien de tijdsdruk, de werkzaamheden moeten worden ingekocht.

Overzicht Programma, taakvelden -meerjarig

Overzicht Programma, taakvelden - meerjarig tabel

Bedragen veelvoud van € 1.000			begroot totaal van lasten					Begroot totaal van baten				
Pr.	**Taak-veld**	**Taakveld omschrijving**	**Na wijziging 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**Begr. 2025**	**Begr. 2026**	**Na wijziging 2022**	**Begr. 2023**	**Begr. 2024**	**Begr. 2025**	**Begr. 2026**
P1	0.10	Mutaties reserves	945	5	5	5	5	1.126	105	0	0	0
P1	1.2	Openbare orde en veiligheid	144	146	146	146	146	8	8	8	8	8
P1	2.1	Verkeer en vervoer	5.028	3.268	3.195	3.226	3.246	2.227	277	280	280	280
P1	2.2	Parkeren	10	6	6	6	6	9	5	5	5	5
P1	2.4	Economische havens en waterwegen	211	257	197	197	197	18	18	18	18	18
P1	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	81	38	38	38	38	418	0	0	0	0
P1	5.5	Cultureel erfgoed	40	40	58	58	58	0	0	0	0	0
P1	5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.116	1.876	1.875	1.875	1.875	27	14	14	14	14
		Opgave Leefbaarheid	**8.575**	**5.636**	**5.520**	**5.551**	**5.571**	**3.833**	**427**	**325**	**325**	**325**
P2	0.10	Mutaties reserves	30	0	0	0	0	57	55	35	0	0
P2	7.2	Riolering	1.764	1.882	1.881	1.880	1.871	2.310	2.421	2.421	2.421	2.421
P2	7.3	Afval	2.487	2.665	2.556	2.540	2.537	3.031	3.247	3.117	3.099	3.095
P2	7.4	Milieubeheer	1.542	1.083	1.067	1.043	1.054	210	5	5	5	5
		Opgave Duurzaamheid	**5.823**	**5.630**	**5.504**	**5.463**	**5.462**	**5.608**	**5.728**	**5.578**	**5.525**	**5.521**
P3	0.10	Mutaties reserves	215	315	385	455	525	1	116	253	273	409
P3	4.1	Openbaar basisonderwijs	85	11	11	11	11	314	55	0	0	0
P3	4.2	Onderwijshuisvesting	1.209	1.278	1.414	1.428	1.556	56	56	56	56	56
P3	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.204	1.190	1.191	1.193	1.195	443	419	419	419	419
P3	5.1	Sportbeleid en activering	576	616	551	564	577	80	60	60	60	60
P3	5.2	Sportaccommodaties	1.694	1.668	1.754	1.735	1.728	388	388	388	388	388
P3	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	2.622	2.271	2.252	2.252	2.252	169	29	15	15	15
P3	6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.765	1.699	1.509	1.469	1.469	0	0	0	0	0
P3	6.3	Inkomensregelingen	6.772	5.890	5.890	5.890	5.890	5.111	5.061	5.061	5.061	5.061
P3	6.4	WSW en beschut werk	2.337	2.215	2.166	2.115	2.141	0	0	0	0	0
P3	6.5	Arbeidsparticipatie	721	644	644	644	644	0	0	0	0	0
P3	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.407	1.468	1.554	1.568	1.582	6	6	6	6	6
P3	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	5.274	5.462	5.462	5.462	5.462	98	98	98	98	98
P3	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.162	4.698	4.553	4.038	4.038	0	0	0	0	0
P3	6.81	Geëscaleerde zorg 18+	22	19	19	19	19	0	0	0	0	0
P3	6.82	Geëscaleerde zorg 18-	1.819	1.600	1.600	1.600	1.600	0	0	0	0	0
P3	7.1	Volksgezondheid	901	1.064	1.085	1.099	1.114	12	12	12	12	12
P3	7.5	Begraafplaatsen en crematoria	99	84	124	82	82	48	48	48	48	48
		Opgave Mens en Zorg	**32.884**	**32.192**	**32.164**	**31.624**	**31.885**	**6.726**	**6.348**	**6.416**	**6.436**	**6.572**
P4	0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P4	8.1	Ruimte en leefomgeving	885	737	612	612	612	213	271	1	1	1
P4	8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.543	2.298	705	3.003	2.983	4.549	2.298	705	3.003	2.983
P4	8.3	Wonen en bouwen	1.842	911	911	925	925	1.285	567	567	567	567
		Opgave Wonen	**7.270**	**3.946**	**2.228**	**4.540**	**4.520**	**6.047**	**3.136**	**1.273**	**3.571**	**3.551**
P5	0.10	Mutaties reserves	66	0	0	0	0	143	35	35	35	35
P5	2.3	Recreatieve havens	8	8	8	8	8	17	17	17	17	17
P5	2.4	Economische havens en waterwegen	57	61	60	60	60	31	31	31	31	31
P5	3.1	Economische ontwikkeling	192	210	207	214	215	3	3	3	3	3
P5	3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	37	39	39	39	39	12	12	12	12	12
P5	3.4	Economische promotie	187	194	194	194	194	0	0	0	0	0
P5	5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	526	426	426	426	426	42	42	42	42	42
P5	5.4	Musea	25	25	25	25	25	10	10	10	10	10
P5	5.5	Cultureel erfgoed	196	180	179	179	179	26	26	26	26	26

P5	5.6	Media	615	607	607	607	607	0	0	0	0	0
P5	8.3	Wonen en bouwen	30	31	31	31	31	4	4	4	4	4
		Opgave Economie en Toerisme	**1.939**	**1.781**	**1.776**	**1.783**	**1.784**	**288**	**180**	**180**	**180**	**180**
P6	0.10	Mutaties reserves	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P6	0.1	Bestuur	1.369	1.373	1.360	1.364	1.348	0	0	0	0	0
P6	0.2	Burgerzaken	594	603	679	681	694	218	167	342	347	383
P6	1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.649	1.504	1.532	1.557	1.592	93	10	10	10	10
P6	1.2	Openbare orde en veiligheid	479	427	427	424	424	35	10	10	10	10
		Opgave Bestuur en Dienstverlening	**4.091**	**3.907**	**3.998**	**4.026**	**4.058**	**346**	**187**	**362**	**367**	**403**
P7	0.10	Mutaties reserves	823	275	1.258	1.258	-43	1.808	276	169	169	120
P7	0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	215	310	121	121	114	478	387	253	253	253
P7	0.4	Overhead	8.694	8.653	8.560	8.529	8.473	39	77	77	77	77
P7	0.5	Treasury	41	-81	-102	-107	-154	321	325	325	325	325
P7	0.61	OZB woningen	577	517	492	492	492	3.008	3.320	3.357	3.394	3.431
P7	0.62	OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	3.900	4.086	4.129	4.173	4.216
P7	0.64	Belastingen overig	21	22	22	22	22	104	107	107	107	107
P7	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	38.142	39.234	40.138	40.462	37.297
P7	0.8	Overige baten en lasten	-50	28	57	66	75	26	44	44	44	44
P7	0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P7	3.4	Economische promotie	0	0	0	0	0	38	38	68	110	110
		Opgave Financiën	**10.321**	**9.724**	**10.408**	**10.381**	**8.979**	**47.864**	**47.894**	**48.667**	**49.114**	**45.980**
		Totaal	**70.903**	**62.816**	**61.598**	**63.368**	**62.259**	**70.712**	**63.900**	**62.801**	**65.518**	**62.532**

Overzicht Taakvelden

Overzicht Taakvelden

Nr	Omschrijving	Lasten jaarrekening 2021, begroting 2022 na wijziging en meerjarenraming 2023-2026						Baten jaarrekening 2021, begroting 2022 na wijziging en meerjarenraming 2023-2026					
Taak-veld	Taakveld omschrijving	Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026	Rek. 2021	Begr. 2022	Begr. 2023	Begr. 2024	Begr. 2025	Begr. 2026
0.10	Mutaties reserves	2.773	2.080	595	1.648	1.718	488	4.125	3.135	588	492	477	564
0.1	Bestuur	1.358	1.369	1.373	1.360	1.364	1.348	156	0	0	0	0	0
0.2	Burgerzaken	742	594	603	679	681	694	262	218	167	342	347	383
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	501	215	310	121	121	114	1.146	478	387	253	253	253
0.4	Overhead	7.359	8.694	8.653	8.560	8.529	8.473	27	39	77	77	77	77
0.5	Treasury	74	41	-81	-102	-107	-154	262	321	325	325	325	325
0.61	OZB woningen	619	577	517	492	492	492	3.111	3.008	3.320	3.357	3.394	3.431
0.62	OZB niet-woningen	0	0	0	0	0	0	3.911	3.900	4.086	4.129	4.173	4.216
0.64	Belastingen overig	17	21	22	22	22	22	-240	104	107	107	107	107
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	0	0	0	0	0	0	34.147	38.142	39.234	40.138	40.462	37.297
0.8	Overige baten en lasten	202	-50	28	57	66	75	162	26	44	44	44	44
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.941	1.649	1.504	1.532	1.557	1.592	42	93	10	10	10	10
1.2	Openbare orde en veiligheid	728	623	573	573	570	570	94	43	19	19	19	19
2.1	Verkeer en vervoer	2.798	5.028	3.268	3.195	3.226	3.246	397	2.227	277	280	280	280
2.2	Parkeren	2	10	6	6	6	6	1	9	5	5	5	5
2.3	Recreatieve havens	14	8	8	8	8	8	18	17	17	17	17	17
2.4	Economische havens en waterwegen	239	268	318	258	257	257	38	49	49	49	49	49
3.1	Economische ontwikkeling	224	192	210	207	214	215	2	3	3	3	3	3
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	25	37	39	39	39	39	8	12	12	12	12	12
3.4	Economische promotie	175	187	194	194	194	194	28	38	38	68	110	110
4.1	Openbaar basisonderwijs	57	85	11	11	11	11	0	314	55	0	0	0
4.2	Onderwijshuisvesting	1.102	1.209	1.278	1.414	1.428	1.556	52	56	56	56	56	56
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	724	1.204	1.190	1.191	1.193	1.195	195	443	419	419	419	419
5.1	Sportbeleid en activering	540	576	616	551	564	577	143	80	60	60	60	60
5.2	Sportaccommodaties	1.581	1.694	1.668	1.754	1.735	1.728	554	388	388	388	388	388
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	464	607	464	464	463	463	31	460	42	42	42	42
5.4	Musea	34	25	25	25	25	25	10	10	10	10	10	10
5.5	Cultureel erfgoed	248	236	220	237	237	237	29	26	26	26	26	26
5.6	Media	613	615	607	607	607	607	0	0	0	0	0	0
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.729	2.116	1.876	1.875	1.875	1.875	16	27	14	14	14	14
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.774	2.622	2.271	2.252	2.252	2.252	6	169	29	15	15	15
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.268	1.765	1.699	1.509	1.469	1.469	0	0	0	0	0	0
6.3	Inkomensregelingen	6.982	6.772	5.890	5.890	5.890	5.890	5.829	5.111	5.061	5.061	5.061	5.061
6.4	WSW en beschut werk	2.116	2.337	2.215	2.166	2.115	2.141	0	0	0	0	0	0
6.5	Arbeidsparticipatie	777	721	644	644	644	644	0	0	0	0	0	0
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.470	1.407	1.468	1.554	1.568	1.582	4	6	6	6	6	6
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	4.711	5.274	5.462	5.462	5.462	5.462	99	98	98	98	98	98
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.212	4.162	4.698	4.553	4.038	4.038	-91	0	0	0	0	0
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	31	22	19	19	19	19	4	0	0	0	0	0
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	1.136	1.819	1.600	1.600	1.600	1.600	0	0	0	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	812	901	1.064	1.085	1.099	1.114	0	12	12	12	12	12

7.2	Riolering	1.904	1.764	1.882	1.881	1.880	1.871	2.405	2.310	2.421	2.421	2.421	2.421
7.3	Afval	2.551	2.487	2.665	2.556	2.540	2.537	3.072	3.031	3.247	3.117	3.099	3.095
7.4	Milieubeheer	1.139	1.542	1.083	1.067	1.043	1.054	155	210	5	5	5	5
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	102	99	84	124	82	82	73	48	48	48	48	48
8.1	Ruimte en leefomgeving	722	885	737	612	612	612	493	213	271	1	1	1
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	502	4.543	2.298	705	3.003	2.983	990	4.549	2.298	705	3.003	2.983
8.3	Wonen en bouwen	1.512	1.872	942	942	957	956	687	1.289	571	571	571	571
	Totaal Saldo's	**60.604**	**70.904**	**62.816**	**61.599**	**63.368**	**62.259**	**62.453**	**70.712**	**63.902**	**62.802**	**65.519**	**62.533**

Overzicht raadsprogramma's en taakvelden

Overzicht raadsprogramma's en taakvelden

			Mutaties Exploitatie																					
Prog	**EXP/RES**	**U/I**	**Programma's / Taakveld**	**L/B**	**0.10**	**0.1**	**0.2**	**0.3**	**0.4**	**0.5**	**0.61**	**0.62**	**0.64**	**0.7**	**0.8**	**0.9**	**1.1**	**1.2**	**2.1**	**2.2**	**2.3**	**2.4**	**3.1**	**3.3**	**3.4**
P1	EXP	U	Opgave Leefbaarheid	Lasten														146	3.268	6		257			
P1	EXP	I	Opgave Leefbaarheid	Baten														8	277	5		18			
P2	EXP	U	Opgave Duurzaamheid	Lasten																					
P2	EXP	I	Opgave Duurzaamheid	Baten																					
P3	EXP	U	Opgave Mens en Zorg	Lasten																					
P3	EXP	I	Opgave Mens en Zorg	Baten																					
P4	EXP	U	Opgave Wonen	Lasten				109																	
P4	EXP	I	Opgave Wonen	Baten				54																	
P5	EXP	U	Opgave Economie en Toerisme	Lasten																	8	61	210	39	194
P5	EXP	I	Opgave Economie en Toerisme	Baten																	17	31	3	12	
P6	EXP	U	Opgave Bestuur en Dienstverlening	Lasten		1.373	604										1.504	427							
P6	EXP	I	Opgave Bestuur en Dienstverlening	Baten			167										10	10							
P7	EXP	U	Opgave Financiën	Lasten				202	8.650	-81	517		22		28										
P7	EXP	I	Opgave Financiën	Baten				333	77	325	3.135	3.934	103	39.234	44										38
			Subtotaal Exploitatie Opgaven			1.373	437	-76	8.573	-406	-2.618	-3.934	-81	-39.234	-16		1.494	555	2.991	1	-9	269	207	27	156
			Mutaties Reserves																						
P1	RES	U	Opgave Leefbaarheid	Lasten	5																				
P1	RES	I	Opgave Leefbaarheid	Baten																					
P2	RES	U	Opgave Duurzaamheid	Lasten																					
P2	RES	I	Opgave Duurzaamheid	Baten	55																				
P3	RES	U	Opgave Mens en Zorg	Lasten	315																				
P3	RES	I	Opgave Mens en Zorg	Baten	116																				
P4	RES	U	Opgave Wonen	Lasten																					
P4	RES	I	Opgave Wonen	Baten																					

P5	RES	U	Opgave Economie en Toerisme	Lasten																				
P5	RES	I	Opgave Economie en Toerisme	Baten	17																			
P6	RES	U	Opgave Bestuur en Dienstverlening	Lasten																				
P6	RES	I	Opgave Bestuur en Dienstverlening	Baten	19																			
P7	RES	U	Opgave Financiën	Lasten	275																			
P7	RES	I	Opgave Financiën	Baten	381																			
			Subtotaal Reserves Opgaven		7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			Totaal baten en lasten																					
				Lasten	**595**	**1.373**	**604**	**311**	**8.650**	**-81**	**517**	**0**	**22**	**0**	**28**	**0**	**1.504**	**573**	**3.268**	**6**	**8**	**318**	**210**	**39**	**194**
				Baten	**588**	**0**	**167**	**387**	**77**	**325**	**3.135**	**3.934**	**103**	**39.234**	**44**	**0**	**10**	**18**	**277**	**5**	**17**	**49**	**3**	**12**	**38**
				Saldo	**7**	**1.373**	**437**	**-76**	**8.573**	**-406**	**-2.618**	**-3.934**	**-81**	**-39.234**	**-16**	**0**	**1.494**	**555**	**2.991**	**1**	**-9**	**269**	**207**	**27**	**156**

			Mutaties Exploitatie																					
Prog	**EXP/RES**	**U/I**	**Programma's / Taakveld**	**L/B**	**4.1**	**4.2**	**4.3**	**5.1**	**5.2**	**5.3**	**5.4**	**5.5**	**5.6**	**5.7**	**6.1**	**6.2**	**6.3**	**6.4**	**6.5**	**6.6**	**6.71**	**6.72**	**6.81**	**6.82**
P1	EXP	U	Opgave Leefbaarheid	Lasten						38		40		1.876										
P1	EXP	I	Opgave Leefbaarheid	Baten										14										
P2	EXP	U	Opgave Duurzaamheid	Lasten																				
P2	EXP	I	Opgave Duurzaamheid	Baten																				
P3	EXP	U	Opgave Mens en Zorg	Lasten	11	1.278	1.190	616	1.668						2.271	1.699	5.940	2.215	644	1.468	5.462	4.698	19	1.600
P3	EXP	I	Opgave Mens en Zorg	Baten	55	56	419	60	388						29		5.111			6	98			
P4	EXP	U	Opgave Wonen	Lasten																				
P4	EXP	I	Opgave Wonen	Baten																				
P5	EXP	U	Opgave Economie en Toerisme	Lasten						426	25	180	607											
P5	EXP	I	Opgave Economie en Toerisme	Baten						42	10	26												
P6	EXP	U	Opgave Bestuur en Dienstverlening	Lasten																				
P6	EXP	I	Opgave Bestuur en Dienstverlening	Baten																				
P7	EXP	U	Opgave Financiën	Lasten																				
P7	EXP	I	Opgave Financiën	Baten																				

			Subtotaal Exploitatie Opgaven		-44	1.222	771	556	1.280	422	15	194	607	1.862	2.242	1.699	829	2.215	644	1.462	5.364	4.698	19	1.600
			Mutaties Reserves																					
P1	RES	U	Opgave Leefbaarheid	Lasten																				
P1	RES	I	Opgave Leefbaarheid	Baten																				
P2	RES	U	Opgave Duurzaamheid	Lasten																				
P2	RES	I	Opgave Duurzaamheid	Baten																				
P3	RES	U	Opgave Mens en Zorg	Lasten																				
P3	RES	I	Opgave Mens en Zorg	Baten																				
P4	RES	U	Opgave Wonen	Lasten																				
P4	RES	I	Opgave Wonen	Baten																				
P5	RES	U	Opgave Economie en Toerisme	Lasten																				
P5	RES	I	Opgave Economie en Toerisme	Baten																				
P6	RES	U	Opgave Bestuur en Dienstverlening	Lasten																				
P6	RES	I	Opgave Bestuur en Dienstverlening	Baten																				
P7	RES	U	Opgave Financiën	Lasten																				
P7	RES	I	Opgave Financiën	Baten																				
			Subtotaal Reserves Opgaven		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
			Totaal baten en lasten																					
				Lasten	**11**	**1.278**	**1.190**	**616**	**1.668**	**464**	**25**	**220**	**607**	**1.876**	**2.271**	**1.699**	**5.940**	**2.215**	**644**	**1.468**	**5.462**	**4.698**	**19**	**1.600**
				Baten	**55**	**56**	**419**	**60**	**388**	**42**	**10**	**26**	**0**	**14**	**29**	**0**	**5.111**	**0**	**0**	**6**	**98**	**0**	**0**	**0**
				Saldo	**-44**	**1.222**	**771**	**556**	**1.280**	**422**	**15**	**194**	**607**	**1.862**	**2.242**	**1.699**	**829**	**2.215**	**644**	**1.462**	**5.364**	**4.698**	**19**	**1.600**

			Mutaties Exploitatie										
Prog	**EXP/RES**	**U/I**	**Programma's / Taakveld**	**L/B**	**7.1**	**7.2**	**7.3**	**7.4**	**7.5**	**8.1**	**8.2**	**8.3**	**Totaal**
P1	EXP	U	Opgave Leefbaarheid	Lasten									**5.631**
P1	EXP	I	Opgave Leefbaarheid	Baten									**322**
P2	EXP	U	Opgave Duurzaamheid	Lasten		1.882	2.665	1.086					**5.633**
P2	EXP	I	Opgave Duurzaamheid	Baten		2.421	3.247	5					**5.673**
P3	EXP	U	Opgave Mens en Zorg	Lasten	1.064				84				**31.927**
P3	EXP	I	Opgave Mens en Zorg	Baten	12				48				**6.282**
P4	EXP	U	Opgave Wonen	Lasten						737	2.298	911	**4.055**

P4	EXP	I	Opgave Wonen	Baten						271	2.298	567	**3.190**
P5	EXP	U	Opgave Economie en Toerisme	Lasten								31	**1.781**
P5	EXP	I	Opgave Economie en Toerisme	Baten								4	**145**
P6	EXP	U	Opgave Bestuur en Dienstverlening	Lasten									**3.908**
P6	EXP	I	Opgave Bestuur en Dienstverlening	Baten									**187**
P7	EXP	U	Opgave Financiën	Lasten									**9.338**
P7	EXP	I	Opgave Financiën	Baten									**47.223**
			Subtotaal Exploitatie Opgaven		1.052	-539	-582	1.081	36	466		371	**-749**
			Mutaties Reserves										
P1	RES	U	Opgave Leefbaarheid	Lasten									**5**
P1	RES	I	Opgave Leefbaarheid	Baten									**0**
P2	RES	U	Opgave Duurzaamheid	Lasten									**0**
P2	RES	I	Opgave Duurzaamheid	Baten									**55**
P3	RES	U	Opgave Mens en Zorg	Lasten									**315**
P3	RES	I	Opgave Mens en Zorg	Baten									**116**
P4	RES	U	Opgave Wonen	Lasten									**0**
P4	RES	I	Opgave Wonen	Baten									**0**
P5	RES	U	Opgave Economie en Toerisme	Lasten									**0**
P5	RES	I	Opgave Economie en Toerisme	Baten									**17**
P6	RES	U	Opgave Bestuur en Dienstverlening	Lasten									**0**
P6	RES	I	Opgave Bestuur en Dienstverlening	Baten									**19**
P7	RES	U	Opgave Financiën	Lasten									**275**
P7	RES	I	Opgave Financiën	Baten									**381**
			Subtotaal Reserves Opgaven		0	0	0	0	0	0	0	0	**7**
			Totaal baten en lasten										
				Lasten	**1.064**	**1.882**	**2.665**	**1.086**	**84**	**737**	**2.298**	**942**	**62.868**
				Baten	**12**	**2.421**	**3.247**	**5**	**48**	**271**	**2.298**	**571**	**63.610**
				Saldo	**1.052**	**-539**	**-582**	**1.081**	**36**	**466**	**0**	**371**	**-742**

EMU-saldo

EMU-saldo

		2022	2023	2024
Omschrijving		x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
		Volgens realisatie tot en met sept. 2022, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2023	Volgens meerjarenraming in begroting 2024
1.	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	108	1.090	1.155
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	8.564	2.490	4.217
3.	Mutatie voorzieningen	399	-867	-224
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	1.214	566	692
5.	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo		**-9.271**	**-2.833**	**-3.978**

Toelichting EMU-saldo

Inleiding

Met het EMU-saldo wil het Rijk de begroting en de jaarrekening van gemeenten monitoren om te kunnen voldoen aan afspraken die gemaakt zijn binnen de Economische en Monetaire Unie (EMU). Het EMU-saldo is een macro-economisch begrip en kan worden omschreven als het verschil tussen de inkomsten en uitgaven van de collectieve sector (Rijk, andere overheden en sociale fondsen). Naast alle ‘gewone’ inkomsten en uitgaven zitten hierbij ook inkomsten en uitgaven met een kapitaalkarakter, zoals aan- en verkopen grond, investeringen en investeringsbijdragen.
In algemene termen kan een tekort bij gemeenten o.a. worden veroorzaakt door dat de investeringen de afschrijvingen overtreffen of dat de aankopen van grond de verkopen overtreffen.

Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)

Op grond van het uitgangspunt dat het rijk en de medeoverheden gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het beheersen van de Europese normen ten aanzien van de overheidsfinanciën, is de Wet Hof in het leven geroepen. Deze wet regelt de bijdrage die decentrale overheden moeten leveren aan het bereiken en vasthouden van gezonde houdbare overheidsfinanciën. De Wet Hof moet er voor zorgen dat het Nederlandse begrotingstekort (EMU-saldo) beperkt wordt tot 3%.

EMU-saldo

De gemeenten hanteren voor begroting en jaarrekening het stelsel van lasten & baten. Binnen dat stelsel is de doelstelling dat de begroting meerjarig sluitend is. Het EMU-saldo is gebaseerd op het door het rijk gehanteerde kasstelsel en bestaat uit het saldo van alle inkomsten en uitgaven op kasbasis. Het belangrijkste verschil tussen het door de gemeente gehanteerde stelsel van lasten en baten met het door het Rijk gehanteerde kasstelsel is dat de gemeente door middel van afschrijvingen de investeringen over meerdere jaren ten laste brengt van de exploitatie, daar waar het Rijk deze investeringen in één keer ten laste brengt van het investeringsjaar.

In onderstaande tabellen is de gemeentelijke begroting en meerjarenraming vertaald naar een begroting op kasbasis. Bij een sluitende begroting kan een gemeente daardoor toch een negatief EMU-saldo hebben.
Voor gemeenten zegt het EMU-saldo niet veel. De praktijk is dat de EMU-saldi van individuele gemeenten voor een deel tegen elkaar wegvallen. Als het CBS constateert dat het plafond voor het EMU-tekort van de gezamenlijke gemeenten wordt overschreden, kan aan gemeenten worden gevraagd de begroting en dan vooral het investeringsvolume in dat jaar bij te stellen.

Investeringsplan 2023-2026

Investeringsplan 2023-2026

Pr.	Investeringsplan 2023-2026							
		Jaar van investeren	Investerings-budget	Afschr. termijn	Kapitaal lasten	Kapitaal lasten	Kapitaal lasten	Kapitaal lasten
					2023	2024	2025	2026
P1	**Opgave 1, Leefbaarheid**							
P1	Fietspad Groenendijk,	2023	1.600.000	40	52.000	51.700	51.400	51.100
P1	**Investeringen tbv tractie wegen, straten en pleinen**							
P1	Vrachtwagen 67-bdj-3	2023	270.000	10	29.025	28.823	28.620	28.418
P1	Strooier	2023	43.000	10	4.623	4.590	4.558	4.526
P1	Fuso werkbus vp-156-h	2024	60.000	10	0	6.450	6.405	6.360
P1	Fuso werkbus vv-881-x	2024	73.000	10	0	7.848	7.793	7.738
P1	Fuso werkbus vv-218-x	2024	60.000	10	0	6.450	6.405	6.360
P1	Fuso werkbus vv-219-x	2024	60.000	10	0	6.450	6.405	6.360
P1	Shovel	2024	50.000	10	0	5.375	5.338	5.300
P1	Borstelmachine	2024	75.000	5	0	15.563	15.450	15.338
P1	Mercedes bus v-723-tl	2025	75.000	10	0	0	8.063	8.006
P1	Mercedes bus v-713-tf	2025	75.000	10	0	0	8.063	8.006
P1	Calamiteitenauto	2026	45.000	7	0	0	0	6.766
P1	**Investeringen t.b.v. openbare verlichting**							
P1	OV: armaturen 2023	2023	90.000	25	4.275	4.248	4.221	4.194
P1	OV: lichtmasten 2023	2023	10.000	50	275	274	272	271
P1	OV: armaturen 2023 inspectie	2023	160.000	25	7.600	7.552	7.504	7.456
P1	OV: lichtmasten 2023 inspectie	2023	190.000	50	5.225	5.197	5.168	5.140
P1	OV: armaturen 2024	2024	90.000	25	0	4.275	4.248	4.221
P1	OV: lichtmasten 2024	2024	10.000	50	0	275	274	272
P1	OV: armaturen 2024 inspectie	2024	160.000	25	0	7.600	7.552	7.504
P1	OV: lichtmasten 2024 inspectie	2024	190.000	50	0	5.225	5.197	5.168
P1	OV: armaturen 2025	2025	90.000	25	0	0	4.275	4.248

P1	OV: lichtmasten 2025	2025	10.000	50	0	0	275	274
P1	OV: armaturen 2025 inspectie	2025	160.000	25	0	0	7.600	7.552
P1	OV: lichtmasten 2025 inspectie	2025	190.000	50	0	0	5.225	5.197
P1	OV: armaturen 2026	2026	90.000	25	0	0	0	4.275
P1	OV: lichtmasten 2026	2026	10.000	50	0	0	0	275
P1	OV: armaturen 2026 inspectie	2026	160.000	25	0	0	0	7.600
P1	OV: lichtmasten 2026 inspectie	2026	190.000	50	0	0	0	5.225
P1	**Totaal Opgave 1, Leefbaarheid**				103.023	167.893	200.308	223.147
P2	**Opgave 2 Duurzaamheid**							
P2	**Investeringen volgens VGRP:**							
P2	Investeringen conform VGRP+ 2017 t.b.v. 2023	2023	1.041.813	60	25.177	25.047	24.917	24.786
P2	Vervanging mechanisch 2023	2023	180.000	15	13.350	13.260	13.170	13.080
P2	groenperken/civiel	2023	160.000	15	11.867	11.787	11.707	11.627
P2	Investeringen conform VGRP+ 2017 t.b.v. 2024	2024	1.121.965	60	0	27.114	26.974	26.834
P2	Vervanging mechanisch 2024	2024	41.200	15	0	3.056	3.035	3.014
P2	groenperken/civiel	2024	100.000	60	0	2.417	2.404	2.392
P2	Investeringen stelpost 2025	2025	1.000.000	60	0	0	24.167	24.042
P2	Vervanging mechanisch stelpost 2025	2025	100.000	15	0	0	7.417	7.367
P2	groenperken/civiel	2025	48.000	60	0	0	1.160	1.154
P2	groenperken/civiel	2025	42.000	15	0	0	3.115	3.094
P2	Investeringen stelpost 2026	2026	1.000.000	60	0	0	0	24.167
P2	Vervanging mechanisch stelpost 2026	2026	100.000	15	0	0	0	7.417
P2	groenperken/civiel	2026	42.000	60	0	0	0	1.015
P2	**Totaal Opgave 2 Duurzaamheid**				0	0	0	0
	Opgave 3 Mens en Zorg							
P3	**Investeringen Sport:**							
P3	Investeringen Accommodaties (overige faciliteiten)	2023	0	40	0	0	0	0
P3	Investeringen Sportvelden	2023	718.119	12	65.229	64.780	64.332	63.883
P3	Investeringen Accommodaties (overige faciliteiten)	2024	134.649	20	0	7.742	7.692	7.641

P3	Investeringen Sportvelden	2024	86.465	20	0	4.972	4.939	4.907
P3	Investeringen Accommodaties (overige faciliteiten)	2025	70.930	25	0	0	3.369	3.348
P3	Investeringen Sportvelden	2025	170.445	20	0	0	9.801	9.737
P3	Investeringen Accommodaties (overige faciliteiten)	2026	245.796	20	0	0	0	14.133
P3	Investeringen Sportvelden	2026	0	40	0	0	0	0
P3	**Investeringen Onderwijs: *= egalisatie via reserve afschrijvingslasten IHP**							
P3	Basisschool De Wilsdonck	2023	3.227.500	40	104.894	104.289	103.683	103.078
P3	Basisschool De Vonder	2023	2.559.000	40	83.167	82.688	82.208	81.728
P3	Basisschool De Vonder, tijd. Ruimtetekort	2023	175.999	40	5.720	5.687	5.654	5.621
P3	Investeringsvolume 20% (inflatie, beng bouwen)	2023	1.452.000	40	47.190	46.918	46.646	46.373
P3	Gymzaal Raamsdonk + eerste inrichting	2024	1.134.000	40	0	36.855	36.642	36.430
P3	Investeringsvolume 20% (inflatie, beng bouwen)	2024	242.000	40	0	7.865	7.820	7.774
P3	Onderwijs /IHP Scholen eiland	2026	7.063.000	40	0	0	0	229.547
P3	Investeringsvolume 20% (inflatie, beng bouwen)	2026	1.694.000	40	0	0	0	55.055
	Totaal Opgave 3 Mens en Zorg				65.229	77.494	90.132	103.649
	Opgave 7 Financiën							
P7	Mobile devices 2023	2023	40.000	4	10.300	10.225	10.150	10.075
P7	Vervangingsinvesteringen hardware en software	2023	20.500	5	4.254	4.223	4.192	4.162
P7	Mobile devices 2024	2024	40.000	4	0	10.300	10.225	10.150
P7	Mobile devices 2025	2025	40.000	4	0	0	10.300	10.225
P7	Mobile devices 2026	2026	40.000	4	0	0	0	10.300
P7	Vervangingsinvesteringen hardware en software	2025	25.000	5	0	0	5.188	5.150
P7	Verduurzaming gemeentehuis (2e fase label A)	2025	124.000	15	0	0	9.197	9.135
P7	ESX hosts tbv servers	2026	0	5	0	0	0	0
P7	Licenties Nvidia (2017)	2026	0	5	0	0	0	0
P7	Ipads nieuwe raad KN 2026	2026	20.000	4	0	0	0	5.150
P7	Werkplek Hardware (2016)	2023	50.000	5	10.375	10.300	10.225	10.150
P7	I&A plan investeringen	2023	50.000	5	10.375	10.300	10.225	10.150
P7	I&A Beveiliging BAG, bedrag nog niet bekend	2023	0	5	0	0	0	0

P7	Overhead voorlichting, burgerpanel	2023	15.000	5	3.113	3.090	3.068	3.045
P7	Geluidsinstallatie	2024	0	5	0	0	0	0
P7	I&A plan investeringen	2024	50.000	5	0	10.375	10.300	10.225
P7	I&A plan investeringen	2025	50.000	5	0	0	10.375	10.300
P7	I&A plan investeringen	2026	50.000	5	0	0	0	10.375
	Totaal Opgave 7 Financiën				38.416	58.813	93.444	118.591
	Totaal generaal alle programma's incl. verrekening tlv tarieven reiniging/riolering				**206.668**	**304.200**	**383.885**	**445.387**
	Totale investering in het jaar:							
	2023		12.052.931		352.350	494.976	491.918	488.861
	2024		3.778.279		0	141.805	175.097	173.988
	2025		2.270.376		0	0	113.125	116.833
	2026		10.749.796		0	0	0	234.366
	Totaal		**28.851.382**		**352.350**	**636.780**	**780.140**	**1.014.048**
	Gedekt uit:							
	t.l.v. reserve IHP		17.547.499		-120.486	-266.193	-282.653	-423.306
	t.l.v. tarieven riolering		4.976.978		-25.197	-66.387	-113.602	-145.355
	Totaal		**22.524.477**		**-145.683**	**-332.580**	**-396.255**	**-568.661**
	Ten laste van de exploitatie:				**206.668**	**304.200**	**383.885**	**445.387**

Overzicht Reserves en voorzieningen

Overzicht reserves en voorzieningen

RES	RSV_OMSCHRIJVING	Saldo 1-1-2022	Storting 2022	Onttrekking 2022	Saldo 1-1-2023	Storting 2023	Onttrekking 2023	Saldo 1-1-2024	Storting 2024	Onttrekking 2024
101	Vrije algemene reserve (VAR)	3.151.837	3.771.670	1.273.365	5.650.142	1.357.348	105.000	6.902.490	2.459.500	0
102	Algemene weerstandsreserve	2.274.249	0	607.720	1.666.529	0	0	1.666.529	0	0
105	Reserve sporthal Dongemond	118.000	35.000	0	153.000	35.000	0	188.000	35.000	0
110	Reserve saldo jaarrekening	1.846.680	0	1.846.680	0	0	0	0	0	0
220	Reserve afschrijving restauratie fort Lunet	227.513	0	17.395	210.118	0	16.501	193.617	0	16.501
221	Reserve afschrijving bouwkundige kosten Mafeking	147.648	0	6.176	141.472	0	6.176	135.296	0	6.176
224	Reserve monumenten	18.241	0	0	18.241	0	0	18.241	0	0
225	Reserve beeldende kunst	31.038	0	30.000	1.038	0	0	1.038	0	0
229	Reserve WVG	8.560	0	0	8.560	0	0	8.560	0	0
230	Stimuleringsfonds aanpassing eigen woning	50.000	0	0	50.000	0	0	50.000	0	0
235	Reserve bouw gemeentehuis 1994	602.915	0	50.242	552.673	0	50.242	502.431	0	50.242
247	Reserve dualisme raad	50.000	0	0	50.000	0	0	50.000	0	0
252	Reserve I&A	322.175	175.000	257.241	239.934	0	156.096	83.838	0	48.727
263	Reserve centrum Raamsdonk	85.984	0	31.600	54.384	0	0	54.384	0	0
264	Reserve OMC	500.000	0	12.500	487.500	0	12.500	475.000	0	12.500
266	Reserve decentralisaties	73.300	0	0	73.300	0	0	73.300	0	0
267	Reserve doorontwikkeling organisatie	95.604	0	0	95.604	0	0	95.604	0	0
268	Reserve grondexploitatie	497.076	0	0	497.076	0	0	497.076	0	0
270	Reserve bomenfonds	181.453	5.000	115.000	71.453	5.000	0	76.453	5.000	0
271	Reserve dekking investeringen IHP	180.000	180.000	1.250	358.750	280.000	116.391	522.359	350.000	253.115

275	Reserve klimaatmaatregelen	152.286	57.101	114.202	95.185		54.997	40.188	0	35.000
280	Reserve Natuurontwikkeling rbs 21-4-22	0	317.610	0	317.610		0	317.610	0	0
310	Reserve herstel vestingwallen	328.000	0	0	328.000	0	0	328.000	0	0
320	Reserve afschrijving inv. mij. nut in openbare ruimte	2.304.689	0	69.895	2.234.794	0	69.895	2.164.899	0	69.895
		13.247.249	**4.541.381**	**4.433.266**	**13.355.364**	**1.677.348**	**587.798**	**14.444.914**	**2.849.500**	**492.156**

RES	RSV_OMSCHRIJVING	Saldo 1-1-2025	Storting 2025	Onttrekking 2025	Saldo 1-1-2026	Storting 2026	Onttrekking 2026	Saldo 1-1-2027
101	Vrije algemene reserve (VAR)	9.361.990	3.407.693	0	12.769.683	229.344	0	12.999.027
102	Algemene weerstandsreserve	1.666.529		0	1.666.529	0	0	1.666.529
105	Reserve sporthal Dongemond	223.000	35.000	0	258.000	35.000	0	293.000
110	Reserve saldo jaarrekening	0	0	0	0	0	0	0
220	Reserve afschrijving restauratie fort Lunet	177.116	0	16.501	160.615	0	16.501	144.114
221	Reserve afschrijving bouwkundige kosten Mafeking	129.120	0	6.176	122.944	0	6.176	116.768
224	Reserve monumenten	18.241	0	0	18.241	0	0	18.241
225	Reserve beeldende kunst	1.038	0	0	1.038	0	0	1.038
229	Reserve WVG	8.560	0	0	8.560	0	0	8.560
230	Stimuleringsfonds aanpassing eigen woning	50.000	0	0	50.000	0	0	50.000
235	Reserve bouw gemeentehuis 1994	452.189	0	50.242	401.947	0	50.242	351.705
247	Reserve dualisme raad	50.000	0	0	50.000	0	0	50.000
252	Reserve I&A	35.111	0	48.367	-13.256	0	0	-13.256
263	Reserve centrum Raamsdonk	54.384	0	0	54.384	0	0	54.384
264	Reserve OMC	462.500	0	12.500	450.000	0	12.500	437.500
266	Reserve decentralisaties	73.300	0	0	73.300	0	0	73.300

267	Reserve doorontwikkeling organisatie	95.604	0	0	95.604	0	0	95.604
268	Reserve grondexploitatie	497.076	0	0	497.076	0	0	497.076
270	Reserve bomenfonds	81.453	5.000	0	86.453	5.000	0	91.453
271	Reserve dekking investeringen IHP	619.244	420.000	273.200	766.044	490.000	409.131	846.913
275	Reserve klimaatmaatregelen	5.188			5.188			5.188
280	Reserve Natuurontwikkeling rbs 21-4-22	317.610	0	0	317.610	0	0	317.610
310	Reserve herstel vestingwallen	328.000	0	0	328.000	0	0	328.000
320	Reserve afschrijving inv. mij. nut in openbare ruimte	2.095.004	0	69.895	2.025.109	0	69.895	1.955.214
		16.802.258	**3.867.693**	**476.881**	**20.193.070**	**759.344**	**564.445**	**20.387.969**

VRZ	RSV_OMSCHRIJVING	Saldo 1-1-2022	Storting 2022	Onttrekking 2022	Saldo 1-1-2023	Storting 2023	Onttrekking 2023	Saldo 1-1-2024	Storting 2024	Onttrekking 2024
501	Voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen	714.322	2.432.991	1.190.000	1.957.313	890.000	1.040.000	1.807.313	890.000	1.040.000
501A	Voorziening achterstallig onderhoud wegen	657.461		657.461	0	0		0	0	
508	Voorziening infrastructurele werken	380.307	100.000	129.834	350.473	100.000	129.361	321.112	100.000	129.361
509	Voorziening onderhoud gem. eigendommen	1.118.911	390.021	382.178	1.126.754	338.000	261.391	1.203.363	338.000	672.932
510	Voorziening personele verplichtingen	269.593	75.000	148.500	196.093	75.000		271.093	75.000	
520	Voorziening pensioenverplichtingen wethouders	2.296.776	86.900	86.285	2.297.391	86.900	86.285	2.298.006	86.900	86.285
521	Voorziening wachtgeldverplichtingen wethouders	211.801	80.000	90.000	201.801	0	0	201.801	0	0
533	Voorziening baggeren	181.049	60.000	0	241.049	120.000	0	361.049	60.000	
536	Voorziening spaarrekening Oome	1.087	0	0	1.087	0	0	1.087	0	0
537	Voorziening steunfonds v medische en zorgvoorz.	12.644	0	0	12.644	0	0	12.644	0	0

544	Voorziening riolering	4.864.865		96.547	4.768.318	84.028	0	4.852.346	83.286	0
545	Voorziening afvalstoffenheffing	469.773	8.000	132.699	345.074	0	138.306	206.768	0	8.592
551	Voorziening dubieuze debiteuren alg dienst en bel.	146.282	0	0	146.282	0	0	146.282	0	0
550	Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken	596.582	80.000	0	676.582	80.000	0	756.582	80.000	0
555	Voorziening nadelig saldo gereed product	985.000	0	0	985.000	0	985.000	0	0	0
		12.906.451	**3.312.912**	**2.913.504**	**13.305.859**	**1.773.928**	**2.640.343**	**12.439.444**	**1.713.186**	**1.937.170**

VRZ	RSV_OMSCHRIJVING	Saldo 1-1-2025	Storting 2025	Onttrekking 2025	Saldo 1-1-2026	Storting 2026	Onttrekking 2026	Saldo 1-1-2027
501	Voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen	1.657.313	890.000	1.040.000	1.507.313	890.000	1.040.000	1.357.313
501A	Voorziening achterstallig onderhoud wegen	0	0		0	0	0	0
508	Voorziening infrastructurele werken	291.751	100.000	129.361	262.390	100.000	129.361	233.029
509	Voorziening onderhoud gem. eigendommen	868.431	338.000	403.724	802.707	338.000	403.724	736.983
510	Voorziening personele verplichtingen	346.093	75.000		421.093	75.000	0	496.093
520	Voorziening pensioenverplichtingen wethouders	2.298.621	86.900	86.285	2.299.236	86.900	86.285	2.299.851
521	Voorziening wachtgeldverplichtingen weth ouders	201.801	0	0	201.801	0	0	201.801
533	Voorziening baggeren	421.049	60.000		481.049	60.000	0	541.049
536	Voorziening spaarrekening Oome	1.087	0	0	1.087	0	0	1.087
537	Voorziening steunfonds v medische en zorgvoorz.	12.644	0	0	12.644	0	0	12.644
544	Voorziening riolering	4.935.632	56.787	0	4.992.419	21.966	0	5.014.385
545	Voorziening afvalstoffenheffing	198.176	1.682	0	199.858	0	1.298	198.560
551	Voorziening dubieuze debiteuren alg dienst en bel.	146.282	0	0	146.282	0	0	146.282
550	Voorziening dubieuze debiteuren sociale zaken	836.582	80.000	0	916.582	80.000	0	996.582
555	Voorziening nadelig saldo gereed product	0	0	0	0	0	0	0
		12.215.460	**1.688.369**	**1.659.370**	**12.244.459**	**1.651.866**	**1.660.668**	**12.235.657**

	Saldo 1-1-2022	Storting 2022	Onttrekking 2022	Saldo 1-1-2023	Storting 2023	Onttrekking 2023	Saldo 1-1-2024	Storting 2024	Onttrekking 2024
Totaal	26.153.700	7.854.293	7.346.770	26.661.223	3.451.276	3.228.141	26.884.358	4.562.686	2.429.326

	Saldo 1-1-2025	Storting 2025	Onttrekking 2025	Saldo 1-1-2026	Storting 2026	Onttrekking 2026	Saldo 1-1-2027
Totaal	29.017.718	5.556.062	2.136.251	32.437.529	2.411.210	2.225.113	32.623.626

Toelichting op reserves en voorzieningen

Toelichting op reserves

Eigen vermogen
Op basis van de nieuwe financiële verordening wordt er terughoudend omgegaan met het vormen van reserves en voorzieningen. Deze worden alleen ingesteld als ze leiden tot het beter realiseren van beleidsdoelen dan via een reguliere begrotingspost; instellen kan alleen door middel van een raadsbesluit.

Reserves zijn vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vrij te besteden zijn. Reserves vallen uiteen in algemene reserves en bestemmingsreserves.
De reserves hebben verschillende functies. Waaronder een bufferfunctie voor het opvangen van onverwachte tegenvallers en risico's (weerstandscapaciteit). Een bestedingsfunctie voor het reserveren van middelen voor specifiek doel of activiteit. Een egalisatiefunctie voor het egaliseren van tarieven over meerdere jaren. Ook kunnen jaarlijks terugkerende en (sterk) fluctuerende lasten met een reserve daarbij worden verrekend. Daarnaast kennen de reserves een financierings- en dekkingsfunctie zoals o.a. dekking van kapitaallasten van investeringen.

Vrije algemene reserve
Deze reserve is vrij aan te wenden.

Algemene weerstandsreserve
Algemeen weerstandsvermogen en buffer voor rekening tekorten. Op basis van de berekende weerstandscapaciteit uit de paragraaf weerstandsvermogen wordt een bedrag verrekend met de vrije algemene reserve. Voor de toelichting wordt verwezen naar deze paragraaf.

Reserve Saldo Jaarrekening
Hier vindt de technische verwerking plaats van batige saldi van de jaarrekeningen van de gemeente

Bestemmingsreserves

Overige bestemmingsreserves:

-
Reserve sporthal Dongemondcollege
Met raadsbesluit is een risicoreserve "exploitatietekort sporthal Dongemond" ingesteld ten behoeve van mogelijke exploitatietekorten of mogelijke negatieve vermogenssaldi bij ontbinding van de stichting.

Reserve afschrijving Fort Lunet
De reserve wordt gebruikt voor het dekken van de afschrijvingslasten van de restauratiekosten Fort Lunet na aftrek van de subsidie.

Reserve afschrijving Fort Lunet/ Mafeking
De reserve wordt gebruikt voor het dekken van de afschrijvingslasten van de restauratiekosten Fort Lunet/Mafeking.

Reserve Monumenten
Deze reserve wordt ingezet voor het dekken van kosten in het kader van restauratiesubsidies en overige kosten voor monumenten en cultureel erfgoed.

Reserve beeldende kunst
Aankopen, opdrachten of andere activiteiten in het kader van de beeldende kunst.

Reserve WVG
Het aanpassen van openbare gebouwen ten behoeve van de doelgroep gehandicapten.
Conform de financiële verordening wordt het saldo, dat lager is dan € 25.000, toegevoegd aan de vrije algemene reserve.

Stimuleringsfonds aanpassing eigen woning
Met raadsbesluit tot de vorming van dit fonds besloten met als doel eigenaar-bewoners te stimuleren vroegtijdig woningaanpassingen te doen om langer zelfstandig te blijven wonen.

Reserve bouw gemeentehuis 1994
Het egaliseren van de kapitaallasten van het gemeentehuis. Deze onttrekking is structureel.

Reserve dualisme raad
Beschikbaar stellen van een budget ad € 40.000 aan de gemeenteraad voor het houden van hoorzittingen, onderzoek etc.

Reserve Informatievoorziening en automatisering
De reserve dient ter egalisatie van de lasten Informatievoorziening en Automatisering. De storting en de onttrekking zijn beide structureel.

Reserve Centrum Raamsdonk
Met de actualisaties van de grondexploitaties is besloten deze reserve in te stellen ten behoeve van ontwikkelingen die bijdragen aan de leefbaarheid van het centrum van het dorp Raamsdonk. De reserve is gevoed door een tussentijdse winstneming uit de exploitatie Wim Boonstraat. Inmiddels is € 500.000 overgeheveld naar de reserve OMC.

Reserve OMC (Ontmoetingscentrum Raamsdonk)
Dekking voor de meerjarige bijdrage van de kosten van het OMC.

Reserve containermanagement
Dekking afschrijvingslasten investering Container Management (nieuwe afvalcontainers).

Egalisatiereserve decentralisaties
De raad heeft besloten om deze reserve te vormen met als doel een financiële buffer aan te leggen om de vertaling van transitie naar transformatie (vertaling naar lokaal beleid) op een zorgvuldige manier vorm te geven.

Egalisatiereserve doorontwikkeling organisatie
De raad heeft besloten om deze reserve te vormen t.b.v. flankerende maatregelen rond de reorganisatie en zodoende de doorontwikkeling een impuls te geven.

Reserve grondexploitatie
Het beschikken over een afzonderlijke buffer om onvoorziene risico's (m.n. die samenhangen met conjuncturele ontwikkelingen) met betrekking tot de grondexploitatie op te vangen.

Reserve bomenfonds
Met raadsbesluit is het "Bomenbeleidsplan Niet kappen maar koesteren" vastgesteld en een bomenvoorziening ingesteld. De besteding van de middelen uit de bomenvoorziening komen ten goede aan de kwaliteit en de verduurzaming van zowel het gemeentelijke als particuliere bomenbestand van de gemeente. De voeding geschiedt structureel met € 5.000 ten laste van de exploitatie.

Reserve IHP (Integraal HuisvestingsPlan)
Dekking voor huidige en toekomstige kapitaallasten van de uitvoering van het IHP.

Reserve Klimaatmaatregelen
Reservering van de rijksgelden voor uitvoering klimaatmaatregelen.

Reserve Natuurontwikkeling
De inkomsten uit de verkoop van gronden aan RWS in het kader van Verbreding A27, ten bedrage van € 317.610, dienen te worden besteed aan natuurcompensatie.

Reserve herstel vestingwallen
De raad heeft besloten een reserve in te stellen voor het herstel van de vestingwallen. Stapsgewijs wordt gespaard voor de herstelwerkzaamheden. Dit herstel levert een positieve bijdrage aan de uitstraling van de historische kern van Geertruidenberg.

Reserve afschrijving investeringen maatschappelijk nut
Deze reserve is ingesteld om te voldoen aan de regels van het (nieuwe) BBV en onze financiële verordening waarbij is bepaald dat ook op investeringen met maatschappelijk nut moet worden afgeschreven. De reserve is gevoed door overheveling vanuit een aantal reserves die dienden als eenmalige dekking van de investering. De reserve wordt nu belast voor de structurele afschrijvingen nadat de investering is afgerond. De looptijd bedraagt 40 jaar.

Toelichting op voorzieningen
Op basis van de nieuwe financiële verordening wordt er terughoudend omgegaan met het vormen van reserves en voorzieningen. Deze worden alleen ingesteld als ze leiden tot het beter realiseren van beleidsdoelen dan via een reguliere begrotingspost; instellen kan alleen door middel van een raadsbesluit. Bij voorzieningen gaat het om (on)zekere verplichtingen die tot schulden en/of lasten kunnen leiden en ter egalisatie van kosten. Voorzieningen worden gerekend tot het vreemd vermogen en er kan alleen over beschikt worden voor het doel waarvoor de voorziening is ingesteld.

In het BBV is bepaald wanneer voorzieningen worden gevormd:
1. Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten (bv. garantieverplichtingen);
2. Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten (bv. schadeclaims van derden en risico's die samenhangen met de bedrijfsvoering, zoals reorganisaties);

3. Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong mede vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren (bv. kosten voor groot onderhoud);
4. Bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen, waarvoor een heffing wordt geheven;
5. Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden.

De voorzieningen "dubieuze debiteuren algemeen" en "dubieuze debiteuren soza" worden in de balans en toelichting in mindering gebracht op de desbetreffende debiteuren/vorderingen.

Voorziening personele verplichtingen werknemers
De raad heeft besloten een voorziening voor de wachtgelden van voormalige werknemers in te stellen.

Mutaties voorziening pensioenverplichtingen (gewezen) wethouders
De voorziening is ingesteld voor de dekking pensioenlasten wethouders.

Mutaties voorziening wachtgeldverplichtingen (gewezen) wethouders
Deze voorziening dient ter dekking van de wachtgeldverplichtingen wethouders.

Voorziening geprogrammeerd onderhoud wegen
Deze voorziening dient ter dekking van de lasten van het geprogrammeerd onderhoud van wegen.

Voorziening achterstallig onderhoud wegen
Deze voorziening dient ter dekking van de lasten van het geconstateerde achterstallige onderhoud van wegen.

Voorziening Infrastructurele werken
Deze voorziening dient ter dekking van de lasten van het groot onderhoud aan kunstwerken en ligplaatsen.

Voorziening Onderhoud gemeente-eigendommen
Dekken lasten groot onderhoud gemeentelijke eigendommen.

Voorziening Baggeren
Deze voorziening dient ter dekking van de lasten van het baggeren van de waterlopen en vijverpartijen, jachthavens en de rivier De Donge.

Voorziening riolering
Egalisatie van exploitatieoverschotten of tekorten.

Voorziening afvalstoffenheffing
Egalisatie van exploitatieoverschotten of tekorten.

Voorziening spaarrekening Oome
Inzetten rente ten behoeve van plaatselijke jeugdverenigingen die in behoeftige omstandigheden verkeren.

Voorziening steunfonds medische en zorgvoorziening
Aanwenden ten behoeve van inwoners van de gemeente Geertruidenberg die op geen enkele wijze vergoeding kunnen krijgen voor bepaalde medische voorzieningen dan wel zorgvoorzieningen.

Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten

In de begroting 2023-2026 dient een overzicht opgenomen te worden van de incidentele baten en lasten. Op basis hiervan kan beoordeeld worden of de begroting structureel en reëel sluitend is gedurende de begrotingsperiode. In onderstaande tabel zijn de incidentele baten en lasten opgenomen. Per bedrag wordt vervolgens een korte toelichting gegeven .
(Verklaring afkortingen : V=Voordeel, N = Nadeel, U =s Uitgave, I = Inkomst)

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2023		2024		2025		2026	
Saldo incl. reserves	-1.082.000	V	-1.202.000	V	-2.150.000	V	-272.000	V
Reserves	7.000	N	1.155.000	N	1.241.000	N	-77.000	V
Saldo voor Reserves	-1.089.000	V	-2.357.000	V	-3.391.000	V	-195.000	V
Incidenteel	-123.000	V	1.173.000	N	1.157.000	N	-273.000	V
Structureel begrotingssaldo	-959.000	V	-2.375.000	V	-3.307.000	V	1.000	N

				2023		2024		2025		2026	
Nr	Omschrijving	Taak-veld		Exploitatie	Reserve	Exploitatie	Reserve	Exploitatie	Reserve	Exploitatie	Reserve
1	Saldo Begroting	0.11	U		275.000		857.000		857.000		-42.000
2	Grondverkoop	0.3	U	-75.000		-75.000		-75.000		-75.000	
3	Specialistische kennis	0.3	U	80.000							
4	Bestrijding illegaal grondgebruik	0.3	I	-80.000							
5	Hermenzeil kosten	0.3	U	108.000							
6	Hermenzeil bijdrage / vergoedingen	0.3	I	-54.000							
7	Herstel schades en vernielingen	0.4	U	2.000		2.000		2.000		2.000	
8	Onderuitputting kapitaallasten	0.8	U	-77.000		-49.000		-40.000		-31.000	
Totaal taakveld 0 Bestuur en ondersteuning				**-96.000**	**275.000**	**-122.000**	**857.000**	**-113.000**	**857.000**	**-104.000**	**-42.000**
9	Herstel schades en vernielingen	2.1	U	59.000		59.000		59.000		59.000	
10	Verhaal schades en vernielingen	2.1	I	-40.000		-40.000		-40.000		-40.000	
11	Specialistische kennis	2.1	U	105.000	-105.000						
Totaal taakveld 2 Verkeer, vervoer en waterstaat				**124.000**	**-105.000**	**19.000**	**0**	**19.000**	**0**	**19.000**	**0**
12	Nationaal programma Onderwijs (NPO) (SPUK)	4.1	I	-55.000							
13	Onderuitputting kapitaallasten	4.2	U	-142.000		-22.000				-138.000	
14	Actualisatie gebouwen en wegen	4.2	U				400.000		400.000		
Totaal taakveld 4 Onderwijs				**-197.000**	**0**	**-22.000**	**400.000**	**0**	**400.000**	**-138.000**	**0**
15	Advieskosten	5.1	U	20.000							
16	Herstel schades en vernielingen	5.7	U	13.000		13.000		13.000		13.000	
17	Verhaal schades en vernielingen	5.7	I	-2.000		-2.000		-2.000		-2.000	
Totaal taakveld 5 Sport, cultuur en recreatie				**31.000**	**0**	**11.000**	**0**	**11.000**	**0**	**11.000**	**0**
18	Subsidie en diensten	6.1	U	95.000							

19	Beschermd Wonen	6.1	U	-220.000							
20	Vergoeding CJG	6.2	U	40.000		40.000					
21	GR Drimmelen Geertruidenberg	6.2	U	191.000							
Totaal taakveld 6 Sociaal Domein				**106.000**	**0**	**40.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
22	Onderuitputting kapitaallasten	7.2	U	-25.000		-21.000		-27.000		-29.000	
23	Herstel schades en vernielingen	7.3	U	4.000		4.000		4.000		4.000	
24	Duurzaamheid , advies en inhuur	7.4	U	55.000	-55.000	35.000	-35.000				
25	Reserve bomenfonds	7.4	U		5.000		5.000		5.000		5.000
Totaal taakveld 7 Volksgezondheid en milieu				**34.000**	**-50.000**	**18.000**	**-30.000**	**-23.000**	**5.000**	**-25.000**	**5.000**
26	Opbrengsten bestemmingsplannen	8.1	I	-270.000							
27	Projectplan Nionplas	8.1	U	25.000							
Totaal taakveld 8 VHROSV				**-245.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Totaal generaal			**-243.000**	**120.000**	**-56.000**	**1.227.000**	**-106.000**	**1.262.000**	**-237.000**	**-37.000**
	Totaal lasten			258.000		-14.000		-64.000		-195.000	
	Totaal baten			-501.000		-42.000		-42.000		-42.000	
				-243.000		**-56.000**		**-106.000**		**-237.000**	

Nr Korte toelichting op de incidentele baten en lasten

1 Betreft eerdere mutaties uit P&C producten ten opzichte van het saldo van de begroting
2 Overeenkomstig BBV voorschriften worden grondverkoop als incidenteel aangemerkt.
3 Betreft incidentele inhuur en opbrengsten met betrekking tot illegaal grondgebruik
4 Betreft incidentele inhuur en opbrengsten met betrekking tot illegaal grondgebruik
5 Zijn kosten en bijdragen verbonden aan verkoop / hergebruik Hermenzeil
6 Zijn kosten en bijdragen verbonden aan verkoop / hergebruik Hermenzeil
7 Overeenkomstig BBV voorschriften worden herstel schade en verhaal schades als incidenteel aangemerkt.
8 Overeenkomstig BBV voorschriften worden minder uitgaven door uitstel van investeringen als incidenteel aangemerkt.
9 Overeenkomstig BBV voorschriften worden herstel schade en verhaal schades als incidenteel aangemerkt.
10 Overeenkomstig BBV voorschriften worden herstel schade en verhaal schades als incidenteel aangemerkt.
11 Betreft inhuur projectleider medewerker A27
12 Zijn bedragen die voortkomen uit het NPO.
13 Overeenkomstig BBV voorschriften worden minder uitgaven door uitstel van investeringen als incidenteel aangemerkt.
14 Vooruitlopend op actualisatie van bestemmingsplannen en meerkosten een reservering van verwachte extra stortingen
15 Betreft hier 1-mailge kosten keuring veldverlichting
16 Overeenkomstig BBV voorschriften worden herstel schade en verhaal schades als incidenteel aangemerkt.
17 Overeenkomstig BBV voorschriften worden herstel schade en verhaal schades als incidenteel aangemerkt.
18 Extra uitgaven voor inrichting proces en subsidie Zon MW.
19 Terugbetaling van betaalde kosten Beschermd Wonen
20 Vergoeding CJG

21 Extra eenmalige kosten CJG
22 Overeenkomstig BBV voorschriften worden minder uitgaven door uitstel van investeringen als incidenteel aangemerkt.
23 Overeenkomstig BBV voorschriften worden herstel schade en verhaal schades als incidenteel aangemerkt.
24 Kosten uitvoering duurzaamheidsprogramma, advieskosten en inhuur.
25 Jaarlijkse storting in bomenfonds
26 Meeropbrengsten Bestemmingsplannen
27 Opstellen werkbudget voor conceptinrichting en uitvoering plan Nionplas

Balans

Balans

Balans 2022 - 2026							
(in € 1.000)							
ACTIVA		**31-12-21**	**31-12-22**	**31-12-23**	**31-12-24**	**31-12-25**	**31-12-26**
VASTE ACTIVA							
IMMATERIËLE VASTE ACTIVA		**136**					
	Kosten onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief	136					
MATERIËLE VASTE ACTIVA		**50.904**	**60.056**	**62.509**	**66.726**	**67.088**	**73.157**
	Investeringen met een economisch nut	38.953	60.056	57.770	55.166	52.625	52.625
	Onderuitputting als gevolg van aangepaste planning						
	Investeringen in de openbare ruimte maatschappelijk nut	8.759					
	Investeringen economisch nut, met heffing	3.192					
	Investeringsprogramma [1]		0	10.200	13.936	16.206	26.661
	Afschrijvingen op IP			-361	-508	-608	-902
	Spreiding werkelijke lasten 2			-5.100	-6.968	-8.103	-13.330
					5.100	6.968	8.103
FINANCIËLE VASTE ACTIVA		**3.145**	**2.693**	**2.730**	**2.730**	**2.730**	**2.730**
	Kapitaalverstrekkingen						
	- deelnemingen	401	401	401	401	401	401
	- gemeenschappelijke regelingen						
	- overige verbonden partijen						
	Leningen						
	- openbare lichamen o.b.v. de wet Fido						
	- woningbouwcorporaties	0	0	0	0	0	0
	- deelnemingen						
	- overige verbonden partijen						
	Overige langlopende leningen	2.732	2.280	2.317	2.317	2.317	2.317
	Uitzettingen in Rijks schatkist >1 jaar						
	Uitzettingen in de vorm van Nederlands schuldpapier > 1 jaar						
	Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd > 1 jaar	12	12	12	12	12	12
	Bijdrage aan activa in eigendom van derden						
Totaal vaste activa		**54.185**	**62.749**	**65.239**	**69.456**	**69.818**	**75.887**

VLOTTENDE ACTIVA							
VOORRADEN		**881**	**586**	**1.152**	**1.844**	**-135**	**-135**
	Grond- en hulpstoffen						
	- niet in exploitatie genomen bouwgronden						
	- overige grond- en hulpstoffen						
	Onderhanden werk, onder andere bouwgronden in exploitatie	-628	586	1.152	1.844	-135	-135
	Gereed product en handelsgoederen	1.509	0	0	0	0	0
	Vooruitbetalingen						
UITZETTINGEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR		**4.068**					
	Vorderingen op openbare lichamen	77					
	Verstrekte kasgeldleningen						
	Uitzettingen in Rijks schatkist						
	Rekening courant met het Rijk						
	Rekening courantverhoudingen met niet financiële instellingen						
	Overige vorderingen	3.991					
	Overige uitzettingen						
LIQUIDE MIDDELEN		**134**					
	Kassaldi	16					
	Banksaldi	118					
	Verwacht financieringsoverschot						
OVERLOPENDE ACTIVA		**6.496**					
	Van Eur. en Ned. overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen						
	Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	6.496					
Totaal vlottende activa		**11.579**	**586**	**1.152**	**1.844**	**-135**	**-135**
TOTAAL ACTIVA		**65.764**	**63.335**	**66.391**	**71.300**	**69.683**	**75.752**

1. Betreft gecumuleerde bedragen conform investeringsplan, verminderd met geprognosticeerde afschrijvingen.

2. Aanname dat uitgaven over gemiddeld 2 jaar plaatsvinden.

Balans 2022 - 2026							
(in € 1.000)							
PASSIVA		**31-12-21**	**31-12-22**	**31-12-23**	**31-12-24**	**31-12-25**	**31-12-26**

VASTE PASSIVA							
EIGEN VERMOGEN		**13.247**	**13.355**	**14.444**	**16.802**	**20.193**	**20.388**
	Algemene reserves	3.152	5.650	6.902	9.362	12.770	12.999
	. vrije algemene reserve	3.152	5.650	6.902	9.362	12.770	12.999
	Weerstandsreserve	2.274	1.666	1.666	1.666	1.666	1.666
	. algemene weerstandsreserve	2.274	1.666	1.666	1.666	1.666	1.666
	. weerstandsreserve algemene uitkering						
	Bestemmingsreserves	5.974	6.039	5.876	5.774	5.757	5.723
	. overige bestemmingsreserves	5.974	6.039	5.876	5.774	5.757	5.723
	Rekeningresultaat	1.847					
VOORZIENINGEN		**11.178**	**13.305**	**12.439**	**12.215**	**12.244**	**12.235**
	Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	2.778	13.305	12.439	12.215	12.244	12.235
	Onderhoudsegalisatievoorzieningen	3.052	0	0	0	0	0
	Voorziening en contante waarde		0	0	0	0	0
	Door derden beklemde middelen met een specifieke aanwendingsrichting	5.348	0	0	0	0	0
	Voorzieningen debiteuren /voorraden		0	0	0	0	0
VASTE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD VAN ÉÉN JAAR OF LANGER		**29.844**	**31.156**	**28.263**	**26.494**	**24.767**	**24.767**
	Obligatieleningen						
	Onderhandse leningen						
	- binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen						
	- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	29.842	31.156	28.263	26.494	24.767	24.767
	- binnenlandse bedrijven						
	- openbare lichamen o.b.v. de wet Fido						
	- overige binnenlandse sectoren						
	- buitenlandse instellingen, fondsen, banken, bedrijven en overige sectoren						
	Door derden belegde gelden						
	Waarborgsommen	2					
	Overige leningen met een rentetypische looptijd van >1 jaar						
Totaal vaste passiva		**54.269**	**57.816**	**55.146**	**55.511**	**57.204**	**57.390**
VLOTTENDE PASSIVA							
NETTO VLOTTENDE SCHULDEN MET EEN RENTETYPISCHE LOOPTIJD KORTER DAN ÉÉN JAAR [2]		**4.251**	**4.900**	**4.900**	**4.900**	**4.900**	**4.900**
	Kasgeldleningen	0					
	Banksaldi	0	4.900	4.900	4.900	4.900	4.900

	Overige schulden	4.251					
OVERLOPENDE PASSIVA [2]		**7.243**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
	Verplichtingen/ nog te betalen bedragen	4.828					
	Van Eur. en Ned. overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen	1.737					
	Overige vooruit ontvangen bedragen	678					
FINANCIERINGSTEKORT		**1**	**619**	**6.345**	**10.889**	**7.579**	**13.462**
	Verwacht financieringstekort met lang geld	1	619	6.345	10.889	7.579	13.462
Totaal vlottende passiva		**11.495**	**5.519**	**11.245**	**15.789**	**12.479**	**18.362**
TOTAAL PASSIVA		**65.764**	**63.335**	**66.391**	**71.300**	**69.683**	**75.752**
	Solvabiliteitspercentage 1.	20,14%	21,09%	21,76%	23,57%	28,98%	26,91%

1. Voor de berekening van het solvabiliteitspercentage 2022 wordt aangenomen dat geen onttrekking plaatsvindt t.b.v. jaarrekening saldo 2022. Voor 2023 e.v. is rekening gehouden met de geprognosticeerde begrotingssaldi. Aanwending heeft gevolgen voor het berekende percentage.

2. In de kolom "31-dec-21 werkelijk" zijn de balansgegevens uit het jaarverslag 2021 opgenomen.